

անհոգութեան: Հայաստանի կերպարը... անհոգութեան: Հայաստանի կերպարը... անհոգութեան: Հայաստանի կերպարը...

մեծերու յորելաններուն, որոնք կը կազմակերպուին Հայաստանի մէջ: Չարենց իր «Ամբոխները խելագարուած» գործով գոշախեց ապագան: Ան եղաւ մեր մտա- տրականութեան, մեր ժողովուրդին, ամբողջ Հայ ժողովուրդին դրօշակը: Նոր ժամանակաշրջանի դրօշակը: Մենք այսօր այսպիսի փառաւորութեամբ կը նշենք Չարենցի յորելանը, Սորս: Միութեան բոլոր ժողովուրդները, Հոկտեմբերին եւ Նոյեմբերին կը նշեն Հայ բանաստեղծին յորելանը: Սորս: Միութեան ժողովուրդներու բարեկամութեան միջոցով մեր գրականութիւնը այսօր դարձած է աշխարհի առաջաւոր գրականութիւններէն մէկը: Կը մտայնեմ ձեզի յայտնութիւններ, մեր՝ Հայ ժողովուրդի ապագայի կերտման, մեր միասնութեան, այն հաւաքածու- կանութեան որուն կը ձգտէ ինքը՝ Նոյեմբերին, Չարենց: Հաւաքականութիւն մը, որ համախմբուի Սորս: Հայաստանի շուրջ»: Ուրեքն Մեքիք շնորհակալութիւն յայտնեց բոլոր անոնց « որոնք ընդունած էին օրուան նախագահութեան մաս կազմել, բանաստեղծներուն եւ ղեկավարներուն յայտագրին մասնակցողներուն, ինչպէս նաեւ գաղութիս Հայ մամուլին «Յա- ուաջ» օրաթերթին, Տիգրան Արիկի Միագե- հանի եւ «Աշխարհ» շաբաթաթերթին» որ- րոնք նոյն գաղափարականը շունչնալով հանդերձ, արձագանքած էին Չարենցի ծննդեան 80ամեակը կազմակերպողներու կողմէն: Երեւնական հանդիսութիւնը վերջ կը գանէր «Ամբոխները խելագարուած» պոէ- մի լուսարձակումով, զոր իբրագործած էր Հիւրտա Գալթայեան: Կարոտասանէր Ռագ- միկ Արբանձեան: X

ՀՈՂՎՐՏԻՓ

ԱԻՆՏԻՍ ՔԵՓԵՆԵԿԵԱՆ

Հոկտ. 24ին, աշնանային օդով մը ցուրտ հողին յանձնեցինք հաւատարմ չարորդի մը եւս, յանձին Աւետիս Քէփե- նէկեանի: «Մնած» մօտ 70 տարիներ առաջ, Մալա- թիա, մանկութիւնը, ինչպէս քիչ մը ա- մէն Հայու նման, անցողցած էր զժրախտ պայմաններու մէջ: Ազատելով թրքական գեհնէն, ինքզինքը կը գտնէ այս ախի- լուն վրայ: Նախ քիչ մը ամէն տեղ, յե- տոյ վալանս, ուր մաս կը կազմէ Հ. Յ. Դաշակցութեան տեղական խումբին: Կը հասնի աշխարհաւեր երկրորդ պա- տերազմը եւ ինքն ալ կ'ենթարկուի զօ- ղակոյ չի հազարաւոր Հայ երիտասարդնե- րու նման: Ձէ՞ որ անհայրենիք էր «Հայ- մաթլուս», ամբողջ Հինք երկար տարիներ կը մնայ փշաթելերու հստէ իբրեւ զերի- կը ճաշակէ դառնութեան բաժակը ցմրուր: Պատերազմի վերջաւորութեան կը վե- րադառնայ տուն եւ վերջապէս կը հաս- տատուի Լիւն, ուր կը կազմէ ընտանեկան թոյն մը եւ տքնաջան աշխատանքով եւ զոհողութեամբ իր երկու գաւակները կը հասցնէ բարձր ուսման՝ իբրեւ բժիշկ եւ բժշկուհի: Մերեքն Աւետիս, այս քանի մը տողը միլիթարութիւն մը թող ըլլայ ընտանի- ճիւղ անդամներուն: Հողը թեթեւ գայ վրայ: Կ. ՅՈՎԱԿԻՄԵԱՆ

ՈՒՆԿՆԴՐՈՒԹԻՒՆ ՏԱՐՈՆԻ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԵՐԳԵՐՈՒ

Տըպլուսի - Փէյշէ սրահը, Ետարթ ի- րիկուն, Հոկտ. 22, նեղ կուգար իրենց ծննդավայրի կարօտով տոչորուած Տա- րօնցիներու, Մշեցիներու, վանեցիներու եւ Հայկ. ժողովրդական երգի սիրահար- ներու համար, որոնք եկած էին խուռնե- րամ՝ ունկնդրելու Տարօնի ժողովրդական երգերը, զորս հաւաքած եւ մշակած է Արմենուհի Գեւորեան, տարիներ առաջ: Երեկոյթին խօսք առնելով ժան - Մառի Ռոպէն յիշեց թէ Արմենուհի Գեւորեան տարիներ առաջ երգի գտնելու առած է իր կնոջն էւ շեշտեցի ետք թէ իբրեւ երգ- չուհի թէեւ ան կրնար լաւ սուպարէզ մը ունենալ իր ապագայ կեանքին մէջ, սա- կայն Ա. Գեւորեան նախընտրած էր նուիր- ուիլ Հայ ժողովուրդի երգարուեստին, յատկապէս Տարօնի ժողովրդական երգի - րու հաւաքման եւ մշակման գործին: Այդ նպատակով ալ Ա. Գեւորեան ճամբորդած է Ամերիկա, Միջին Արեւելք եւ քանիցս Հայաստան, ներկայացնելու եւ տարածե- լու համար արդէն իսկ հաւաքած կրգերը եւ նոյն ատեն նորք հաւաքելու համար: Իր խօսքի վերջաւորութեան ժան - Մառի Ռոպէն յայտնեց, որ Հայաստան շուտով պիտի հաստարակէ Արմենուհի Գեւորե- անի հրատարակէ երգերը, աւելցնելով որ լաւ կ'ըլլար եթէ այդ երգերու հատըն - տիրէն սալ մըն ալ պատրաստուէր իբրեւ կենդանի վկայութիւն տարուած աշխա- տանքին: Ու սկսաւ Տարօնի, Մուշի, վասպու- րական պարի, հարսանեկան, յեղափո - խական, ժողովրդական, ազգաբարկան ընդթի երգերու ներկայացումը: Ա. Գե- ւորեան իրազանջիւր երգի մասին կու- տար բացատրութիւններ, երգին ծնունդ տուող շարժառիթները: Մերթ սիրահարն է որ կ'ողջայ իր խելդուած ետրը, մերթ ալ գիւղացին է որ կը գրուցէ իր հողին, զութանին հետ, մերթ զութին է հարսը- ցուի, Մշոյ գաղտի գիւղերու, մերթ ալ ողբերգումն է այս կամ այն հերոսի մահ- ուան կամ սիրազործութեան: Ու պատ - կերնէր, ապրումներ, յիշատակներ կը յաշորդէին իրարու՝ ծայրէ ծայր լեցուն սրահին մէջ կենդանացնելով Տարօն աշ- խարհը: Երեկոյթը վերջ կը գտնէր խորհրդա - նշական երեւոյթով մը: Արմենուհի Գե- ւորեան կ'երգէր Լէ կթէ՛ եւ Դէ՛ն գարի ջան երգերը եւ իր թոնուհին՝ Մովսիսար, կը պարէր: Աւանդութիւն մը՝ որ կը շարունակ - ուէր... ՀՐԱՆԴ ԱՃԻՄԵԱՆ

ՀԱՌԱՉԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՁԸ ԽՈՍՏՈՎԱՆՆԻԿԸ - Գեանին տակը անցնի, վերաւորն ալ մեռնուն ալ, գոռաց Արաթիմոս որանե- ղած: Այս տեղը դժոխք է թէ քաւարան: Սա մեռնիւնքէն օձիքս պիտի չկրնամ ա- ղատել, Հոմերոս...: Վեներեկի մէջ ա- մէն մեռնող իմ դուռս ափ կ'առնէ: Ուրիշ տեղ չգտնուի...: Ի՞նչ անբնութիւն... Իրենց մեռնիլը չի բաւեր, մէյ մըն ալ կէս դիւրեին կուգան ուրիշներն ալ ան- հանդիստ կ'ընեն: Գնա ծօ աւանակ, գնա լուէ իրեն որ թող Հոմ երթայ, Սուրբ Պետրոսի բանալիները իմ քովս չեն:

Ապա, մօրուքը շոյելէ եւ պահ մը մտա- ծելէ յետոյ աւելցուց. — Չէ, չէ, կեցիր: Գացէք, գացէք զինքը քովս բերէք: Ծօ, աւագակ, եթէ խեղճ մարդուն մէկ տեղը ցաւցնելու ըլ- լաս, դաշոյնիս սուրութիւնը յետոյքիդ վրայ կը փորձեմ, դիտեց ըլլաս: Եւսա գնա, ի՞նչ կեցեր ես: — Արդէն բերած ենք տէր իմ, ըսաւ սպասաւորը: — Ծօ, սրիկայ, աներես, ո՞ւր տարիք, ո՞ր սենեակը տարիք, գոռաց Արաթիմոս: Ինչո՞ւ ինքն իր գլուխնուզ աստակ ապուր- ներ կը խառնէք... իմ տունս հիւանդա- նոց է թէ գերեզմանատուն: — Տէր իմ, վարի յարկի սենեակը տա- րիք եւ մահճակալը տեղաւորեցինք: Մարդ ալ զրկեցի որ վիրաբոյժ մը կանչէ: — Արդէն ըրեր էք, արդէն ըրեր էք: Կո- բրի, անպիտան, երեսդ չտեսնեմ: Ապաստուրը դուրս ելաւ, իսկ Արաթի- մոս սկսած արագ - արագ հագուիլ եւ մէկ կողմէն ակուններուն տակէն մոլորալ: — Աս ի՞նչ փորձանք է, Հոմերոս: Ամէն մարդ զուրը ուզած ապուրը կ'ընէ եւ մեռնիլը ատենը կուգայ իմ տանս մէջ կը սնկէ ոտքերը: Տեսնելով որ տունս մա- համբձներու ապաստանարան դարձու - ցած են, կունակիս մէջտեղէն ճաթիլս կու- գայ: Ո՞վ ըսաւ որ իտալիոյ ամէնէն

զգայուն բանաստեղծը մեռելաթաղ է: Մահամբձներ, անիծեալ արարածներ, չեթեմք քիչ մըն ալ ուրիշներուն դուռը ափ առնէք: Ապա, զգաստանալով եւ խօսքը ինք - գինքն ուղղելով աւելցուց. — Բայց Արաթիմոս, սիրելի բարե- կամս, մարդս թուրք մը չափ անգուրթ եւ թաթարի մը պէս ջարդարար ըլլալու է որ իր դուռը մահամբձի մը երեսին գոցէ: Գնա, բարեկամս, գնա սա խեղճ մարդուն խաչը կնքէ: Ո՞վ Հոմերոս, ինչ- չո՞ւ ըն. դիւցադներդակ երկերովդ գիս այսքան զգայուն ըրիք: Եւ հապճեպով մահամբձին գտնուած սենեակը իջաւ: Վիրաւորը գիտակցութիւնը կորսնցու - ցած էր: Արաթիմոս անոր մօտենալով մրմնջեց. — Տանտուլոն է, Ռոլան Գանտիստի պատկերը գնող մեծատունը: Եւ այս երկու անունները զիքը սարսու- ցուցին: — Հըմ, հիմա հասկցայ թէ ով սպան- նած է այս մարդը, փափսայ քթին տակէն: Այս միջոցին, վիրաւորը աչքերը բա - նալով Արաթիմոսի նայեցաւ: — Քաջութիւն, պարոն, քաջութիւն, ըսաւ բանաստեղծը: Հիմա վիրաբոյժ մը պիտի գայ եւ հինգ վայրկեանի մէջ ոտքի

պիտի հանէ ձեզ... կ'երդնում որ բան չունիք... հիմա պիտի ազատիք... հա- կառակ անոր որ փորձանք իմ գլխուս պիտի տեղայ...: Վիրաւորը նշան մը ըրաւ: Արաթիմոս անոր վրայ ծռելով հար - ցուց. — Ի՞նչ կը փափաքիք: Խօսելու կարո - դութիւն ունի՞ք: — Վիրաբոյժը, կախալեց Տանտուլո: — Հիմա պիտի գայ, հիմա պիտի գայ եւ ձեզի ոտքի պիտի հանէ... քաջու - թիւն... երկու վայրկեան համբերեցէք: — Ոչ, ոչ, ես գիտեմ թէ պիտի մեռ- նիմ, թոթովեց Տանտուլո հատկուոր չեչ- սով մը: Այս միջոցին դուռը բացուելով վիրա- բոյժը ներս մտաւ: Իժիշկը անմիջապէս վիրաւորին մօտե- նալով սեսաւ որ դաշոյնը միշտ կ'որթը վէրքին մէջ միտուած էր: Առանց դաշոյնի դաշնելու, անոր զիրքը գննեց եւ ոտքի ե- լաւ: Տանտուլո հանդարտ եւ յուսահատական նայուածքով մը անոր նայելով փոփոսց. — Գիտեմ, գիտեմ որ կորուսած եմ: Միայն ըսէք թէ դեռ որքա՞ն ատեն կրնամ ապրիլ: ՄԻՇԷԼ ՉԵՎԱԿՑ (Շար.)

Ի ՅԻՇՄԱՍԿ

Պ. Ալեն Մալխասյան, Տէր և Տիկին ձեռնարկ է գրել Մարտի 9-ին, Պ. Փաթրիք Մալխասյան և ընտանեկան բոլոր պարագաները սրտի խոր կակիծով կը ծանուցանեն իրենց հօր և մեծ-հօր՝

ԿՈՊԵՆՀԱԳԵՆԻ ՄԱՍԿՆԵՐՆԵՐ
մահը, որ պատահեցաւ Հոկտ. 18ին:
Յուզարկաւորութիւնը կատարուեցաւ Հոկտ. 21ին, ընտանեկան մտերիմ շրջանակի մէջ:

Մարտի Հանրմեան ի յիշատակ իր ծնողքին՝ Ռազ և Արուստակ Համբարձումի 150 Քր. կը նուիրէ «Յառաջ»ին:

Տէր և Տիկ. Միհրան Գրիգորեան իրենց բարեկամին՝ Պր. Գրիգոր Գալֆայանի մահուն տխուր առիթով փոխան ծաղ - կեպտակի 100 Քր. կը նուիրեն Կապոյտ Սահի կայանին (ստանալ «Յառաջ»ին):

ՅՈՒՇԱՍՏԵՐ

ԺՈՂՈՎ

Երեւանի Պոլիտեխնիկ ինստիտուտի նախկին ուսանողները ժողովի կը հրաւիրուին, Նոյ. 13, Կիրակի ժամը 11ին, Հ. Բ. Ը. Մ. ի մշակութային կեդրոնը 118 Ռիւ տը Գուրաշէլ, Փարիզ 17րդ: Մանրամասնութեանց համար դիմել՝ Վարուժան Կիրեղեանի, 2 Ռիւ տը Վիտալիք 94130 Նոթանսիւ-Ման, Հեռ. (բնակարանի) 871-17-66

ՀՐԱԻՐ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ

Շաբաթի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկե - ղեցոյ վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամները Նոյ. 5, Շաբաթ երեկոյ ժամը 21ին, դպրոցին սրահը: Օրակարգ՝ վարչութեան երկու տարուան գործունէութեան անդեղագիրը, ընթացիկ հարցեր և նոր վարչութեան ընտրութիւն: Կը խնդրուի ճշգրտապէս ըլլալ:

ՇԱԿԻԼ

Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Այս Կիրակի, պատարագ կը մատուցուի:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Կապ. Սահի Պոմոնի մասնաճիւղը իր անկեղծ ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկերուէի Աստղիկ Գուլամեանի, նաև ընտանեկան պարագաներուն, իրենց սիրեցեալ եղբոր, աներձակին և աղջկան - ներուն, Պետրոս Հայրապետեանի մահուն առթիւ: Ինչպէս նաև Պր. Բարսեղ Տէմիրճեանի և զաւակներուն, իրենց կը - նոջ, մօր և զոքանչին, Արմենուի ՏԻՄԻՐԵԱՆԻ մահուն առթիւ:

ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԵՍ

«Հայ Հասարակութիւն Ան Շամոնի» Երեւ. Միութեան, Նոյեմբեր 12, Շաբաթ, երեկոյեան ժամը 9ին մինչև լոյս Սալ տէ Ֆէթ - Աէն Շամոնի մասնակցութեամբ ժՍԲ ԲՈՒՄԲ նուագախումբին

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱԶԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՅԵՐԵՎԱՆԻ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԵՍ
Ապրիլ 2ին, ժողովի սրահներուն մէջ:

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԵՍ

BAL ANNUEL DES ANCIENS ELEVES DU GUETRONAGAN

Le Samedi 5 Novembre de 20 h. 30 à l'aube, dans les Salons de l'Hôtel Sheraton - Paris

Sous le haut patronage de JACQUES CHIRAC (Maire de Paris)

Hôtel Sheraton, 19 Rue du Ct René-Mouchotte, 75014 Paris, 260.35.11

Orchestre ARMENIAN'S SUNSHINE

Dirigé par ROBERT PAPASIAN

BOB HURET et son Orchestre

SURPRISES - COTILLONS

Tenue de soirée souhaitée

Réservation, téléphoner à :
Cezvecian 236-54-48
Panossian 233-77-90
Aghamian 893-15-65
Navassartian 985-36-53
Andonian 738-10-79

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍ

ԵՒ

ՃԱՇ

Փարիզի Հաճնոյ Հայր. Միութեան նախաձեռնութեամբ, Հաճնոյ հերոսամարտի 57րդ տարեդարձի առթիւ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի Նոյեմբեր 6, Կիրակի առաւօտ, վեց հազար նահատակներու յիշատակին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցոյ մէջ, իսկ կէսօրէ վերջ ժամը 1:30ին հացկերոյթ և մատաղ, ճաշարան Օփերա-Լաֆայէթի մէջ, 80, Ռիւ Լաֆայէթ, Փարիզ 9րդ: Ճաշագին 30 Քրանք:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍ

Տիկին Կիւլէնիա - Ժիւլիէթ Չպուքեան (Թիլպեան) և ողբացեալ Պետրոս Չպուքեանի զաւակները, եղբայրը, ինչպէս նաև Թիլպեան, Պարոնեան, Աշեան, Օտեան ընտանիքները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կու - տան այս Կիրակի, Նոյ. 6, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցոյ մէջ, իրենց ամուսնոյն, հօր, եղբոր և զեղբայրին՝ ՊԵՏՐՈՍ ՉՊՈՒՔԵԱՆԻ

մահուն առաջին տարեկիցին առթիւ:
Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

ՓՈՒԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տէր և Տիկին Արշալիր Գարբիէլեան իրենց թնային՝ Էտուար Փափագեանի մահուն առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի 200 Քր. կը նուիրեն «Յառաջ»ին:

ԿՈՒԶՈՒԻՆ

Տունը աշխատող բանուորուհիներ, շատ որակաւոր, ֆլուի, ամբողջ տարին ապահովուած աշխատանք, լաւ աշխատավարձը:

Pret à porter - Luxe
KAZAZIAN
40, Rue des Jeuneurs
75002 PARIS

ՏԱՐԵԿԱՆ ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԵՍ

Կազմակերպութեամբ Ֆ. ԿԱՊՈՅՏ ԽԱԶԻ ԼՐՈՆԻ ՄԱՍՆԱԶԻԻՂԻ

Նոյեմբեր 5, Շաբաթ ժամը 21ին մինչև առաւօտ

CASINO DE CHARBONNIERE

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈՆ ԲՍԺԻՆ ՇԱՏ - ՀԱՃԵԼԻ ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐՈՎ ՄԱՐԹԷՆ ԵՆՈՐԻԿԵՆՍ և ՊԵՐՆԱՐ ՏԷՏԷՃԵԱՆԻ նուագախումբը ՄՈՒՏՔԸ 35 ՖՐԱՆՔ

AVEC LE CONCOURS DE
AÉROFLOT - INTOURIST - Havas-Voyages
JACQUES CHELELEKIAN vous propose des
VOYAGES EN ARMENIE
au départ MARSEILLE
Départ Vendredi 30 Decembre
Retour Jeudi 12 Janvier 1978
JOUR DE L'AN ET NOEL A EREVAN
PRIX PAR PERSONNE 3150 F
Comprenant : Trajet aérien. Transferts. Séjour Erévan première classe. Pension complète. Visites d'Erévan. Excursions : Lac Sévan — Garni Kéghart — Sardarabad — Etchmiadzin.
IMPORTANT : Inscription UN MOIS et DEMI avant le départ.
Renseignements et réservations
Jacques CHELELEKIAN
VOYAGES WASTEELS
87 la Canebière 13001 MARSEILLE
tél. (91) 50 89 12
Org. Lic. 97

VIENT DE PARAITRE
UN OUVRAGE EXCEPTIONNEL
L'ART ARMENIEN
Sirarpie Der Nersessian
Professeur honoraire à Dumbarton Oaks, Université de Harvard
Un volume, format 27,5x36,2 cm, relié pleine toile sous liseuse en couleur, 272 pages, 127 reproductions en couleur, 52 en noir; 13 plans et relevés d'édifices, 2 cartes, notes, bibliographie, index.
Prix de lancement 220 Fr. jusqu'au 30 Nov. 77.
En vente à
La Librairie Orientale H. SAMUELIAN
51, Rue Monsieur le Prince, 75006 PARIS — Tél. : 326.88.65
(fermé le Samedi après-midi)
Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH» 83, rue d'Hauteville, 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍ

ԵՒ
Ճ Ա Շ

Տէր և Եկեղիս Կաթոն Պօ և Գաւակները ինչպէս նաև ընտանեկան բոլոր պարագաները խոր կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց եղբոր և մօրեղբոր՝

Ֆելիքս ԳՍՐԱՃԱՒ

մահը, որ պատահեցաւ Հոկտ. 26ին, 69 տարեկանին, Բրեթէյլ:

Ողբացեալին յիշատակին հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի Երկուշաբթի, Նոյ. 7ին ժամը 11ին Իսի լէ Մուլինոյի Ս. Մարիամ Աստուածածին Եկեղեցին, Ե. Ալլընի Պուակէն:

16, Ave. de l'Île de France
89470 MONTEAU

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍ

Մերոպ Տէր-Գրիգորեան, զաւակները, թոռներն ու ծոռները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի այս Կիրակի, Նոյ. 6, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ Եկեղեցին իրենց կողմ, մօր, մեծ մայրիկին և նանիին՝

ՄԱՐԳՐԻՏ ՏԵՐ - ԳՐԻԳՈՐԵԱՆԻ

(ծննդաւ Յակոբ Կարամուրադեան)

մահուան Բ. տարեկանին առթիւ, ինչպէս նաև իրենց գերդաստանի համայն ննջեցելոց հոգւոյն ի յիշատակ:

Նոյնպէս Ղազար Տ. Գրիգորեան՝ իր զաւակներով, թոռներով և ծոռներով, հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտան իրենց կողմ, մօր, մեծ-մօր՝

ԵՂԻՍԱԲԷԹ Տ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆԻ

(ծննդաւ Սափարեան)

մահուան 20րդ տարեկանին առթիւ, ինչպէս նաև իրենց գերդաստանի համայն ննջեցելոց հոգւոյն ի յիշատակ:

Այս առթիւ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի նաև Սալմաճորի նահապետներու յիշատակին:

Ի գիտութիւն ողբացեալներուն յիշատակը յարգողներուն:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՅՏ ԽՍՁԻ ՇՐՋ. Վարչութիւնը միջմասնաճիւղային ժողովի կը հրաւիրէ փարիզեան շրջանի ընկերուհիները, այս Շաբաթ, Նոյ. 5, ժամը 15ին Փարիզի Մշակույթի Տունը:

ՀՐԱՆԻՐ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԻ

Շաբաթի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամները Նոյ. 5, Շաբաթ երեկոյ ժամը 21ին, գլորոցին սրահը: Օրակարգ՝ վարչութեան երկու տարուան գործունէութեան անդեկադիրը, ընթացիկ հարցեր և նոր վարչութեան ընտրութիւն: Կը խնդրուի ճշգրտաւ ըլլալ:

ՇԱՎԻԼ

Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Այս Կիրակի, պատարագ կը մատուցուի:

ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԻՍ

«Հայ Հասարակութիւն Սէն Շամնի» Երիտ. Միութեան, Նոյեմբեր 12, Շաբաթ, երեկոյեան ժամը 9էն մինչև լոյս Սալ աէ Ֆէք — Սէն Շամնի մասնակցութեամբ ժԱԲ ԲՈԺԱԲ նուագախումբին

ԿՈՒՋՈՒԻ

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Տարեց բայց առողջ այր մը կը փնտոէ տնական գործերու համար կին մը ամբողջ օրուան համար: Հեռաձայնել ժամը 8էն 12:30 և 14էն 20 (91) 33-31-66 (Մարսէյլ):

×

Փավլոյն-սու-Պուալի մէջ, առանձին ապրող տարեց կին մը, փավլոյնի մը մէջ, կը փնտոէ միջին տարիքի հայ կին մը, ընկերութիւն ընելու համար: Բնակութիւն և ուտելիք ապահովուած:

Հեռաձայնել 848-46-17 (նախընտրաբար իրիկունները ժամը 19էն ետք):

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԻՍ

BAL ANNUEL DES ANCIENS ELEVES
DU GUETRONAGAN

Le Samedi 5 Novembre de 20 h. 30 à l'aube, dans les Salons de
l'Hôtel Sheraton — Paris

Sous le haut patronage de JACQUES CHIRAC
(Maire de Paris)

Hôtel Sheraton, 19 Rue du Ct René-Mouchotte, 75014 Paris, 260.35.11

Orchestre ARMENIAN'S SUNSHINE
Dirigé par ROBERT PAPASIAN

BOB HURET et son Orchestre

SURPRISES - COTILLONS

Tenue de soirée souhaitée

Réservation, téléphoner à :

Cezvecian 236-54-48

Panossian 233-77-90

Aghamian 893-15-65

Navassartian 985-36-53

Andonian 738-10-79

ՏԱՐԵԿԱՆ ՇՔԵՂ ՊԱՐԱՀԱՆԴԻՍ

Կազմակերպութեամբ Ֆ. ԿԱՊՈՅՏ ԽՍՁԻ ԼԻՈՆԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒԴԻ

Նայեմբեր 5, Շաբաթ ժամը 21էն մինչև առաւօտ

CASINO DE CHARBONNIERE

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍԱԿԱՆ ՃՈՌ ԲԱԺԻՆ ՇԱՏ ՀԱՃԵԼԻ ԱՆԱԿԿԱՆՆԵՐՈՎ
ՄԱՐԹԷՆ ԵՈՒՐԿԷՆՍ ԵՒ ՊԵՐՆԱՐ ՏԵՏԷՃԵԱՆԻ նուագախումբը
ՄՈՒՏՔԸ 35 ՖՐԱՆԿ

Varoujan SARKISSIAN
sevan voyages lyon

ՈՒԵՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ
ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ ԵՒ ՍՐԲԱՎԱՅՐԵՐԸ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ ՀԱՅՈՑ ԶԱՏԿԻ ՏՕՆԻՆ ԱՌԹԻԻ
1978

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ ԱՊՐԻԼ 24ԷՆ ՄԱՅԻՍ 5, ՈՒՐԲԱԹ

Կազմակերպութեամբ և առաջնորդութեամբ Լիոնի

Ս Ե Ի Ա Ն

ՃԱՄԲՈՐԳԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆՏԱԿԻՆ

ՏՅՈՒՆՑ

ՎԱՐՈՒԹԱՆ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆԻ

Կը մասնակցի նաև ԳԱԻԹ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՍԱՀԱԿԵԱՆ

Առաջնակարգ պանդոկ (տրմի - փառսիոն) և պոստոյներ

3.500 ՖՐԱՆԿ

Ճամբորդութեան վերաբերեալ մանրամասնութեանց և յայտարարութեան համար դիմել

Catalogues à votre disposition sur demandes pour toutes destinations

RENSEIGNEMENTS ET INSCRIPTIONS :

sevan voyages

50, Cours de la Liberté — 69 Lyon — Tél. : 60-13-66

Licence Br 72 056 — Téléphone 60-13-66 — Téléc 900287

Licence organisatrice : A 529

Տեղերը սահմանափակ ըլլալով, կը խնդրուի անյապաղ արձանագրուիլ

Pèlerinage à Jerusalem
et aux Lieux Saints

du 24 avril au 5 mai

organisé par sevan voyages - lyon

3 500 F

Départs par avion de PARIS — MARSEILLE ET LYON

Places limitées

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՃԱՄԲՈՐԳՈՒԹԻՒՆ

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 29ԷՆ ՅՈՒՆԻՍԻԱՐ 6

ՓԱՐԻՉ ԳԻՄԵԼ՝
MONDOTOURS (Perouz), 2 Rue de Sèze — 75009 PARIS
Tél. : 073-30-64

ԿԱՍՏԻ ՈՒՆՆԱԼ

Հայ Արիներու Միութեան տարեկան ցերեկոյցը, Կիրակի Մարտ 5, 1978, կէսօրէ վերջ ժամը 14:30ին, Շիմիի սրահը:
Մասնաւոր յայտագիր:

PARIS
LES ANCIENS ELEVES MOORAT - RAPHAELIAN
Présentent
LE LUNDI 28 NOVEMBRE A 20 H. 30
à l'Olympia
GRAND FESTIVAL D'ARTISTES ARMÉNIENS
ROSY VART JACQUELINE GAUTHIER
GREGOIRE ASLAN
(Dans un sketch)
Ensemble Folklorique NAVASART BALLETS NAIRI
Chorale du Collège Samuel-Moorat
Direction : K. YANBEKIAN
MARTEN YORGANTZ MICHEL KRİKORIAN
Orchestre BERNARD DEDEDJIAN
RESERVATION : Gasparian (anciens élèves) Tél. 236-48-19
Aslanian : 742-83-65
Olympia : 742-25-49

ՀԱՐԱԹ
ՆՈՅՆԱԲԵՐ
5
SAMEDI
5 NOVEMBRE
1977

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

Tel. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա Տար. 200 ֆ. Վեցամետայ 110 ֆ.
Արտասահման Տար. 230 ֆ. Հատը 1 ֆ. 30

LE NUMERO 1,30 F

Օ Ր Ա Թ Ե Ր Թ
Հ Ի Մ Ն Ա Գ Ի Բ Շ Ն Ա Ի Ա Ր Ծ Մ Ի Ս Ա Կ Ե Ա Ն

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

53° ANNÉE — N° 13 981

**ՕՐՈՒԱՆ
ԴԷՊՔԵՐԸ**

ՊԱՌԻ կարծիքով զիններու յաւելումը
...
ՆԱԼԻՆԻՍԹԻ Ուրբաթ առտու յայտնու -
...
ՄԵՆԵԼՈՅԻ առթիւ կառքի արկածէ
...
ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ մէջ Գարիջո, Սպանիոյ
...
ՅՈՅՆ - ԿԻՊՐՈՅԻ 2000 անհետացածնե-
...
ՅՐԱՆՍՍԱՅԻ Երեսօրհանական ընտրու-
...
ՇԻՐԱՔ Երեսօրհանական ընտրու-
...

**ԵՐԵՒԱՆ ↔ ՓԱՐԻՋ
Հ Ե Ռ Ա Տ Ի Պ**

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնփրէս, Հոկտ. 31-Նոյ. 2)
«ԱՐԱՐԱՏ»-«ԼՈՒԿՈՍՏԻԻ» ԽԱՂԸ (*)

Որհնդգային 40րդ ախոյենութեան դար-
...
Հոկտեմբերեան յեղափոխութեան 60-
...
Հոկտեմբերեան յեղափոխութեան 60-
...

**ԵՂԻՇԷ ԶԱՐԵՆՑԻ
ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ
ՓԱՐԻՋԻ ՀԱՆԴԻՍՈՒԹԻՒՆԸ**

Սովետական Հայաստան օրաթիւքը,
...
ՓԱՐԻՋ (Թաւ) — Փարիզի «Գիմէ»
...
«Ներկաների առջև ելոյթ ունեցան Փը-
...
«ՄԱՐՄԻՆԵՐԸ ԽՆԿԱԳԱՐՈՒԹԻՒՆ»

**Տ Ե Ր ՈՒ Ն Ի . -
ՏՈՒՐՈՒՄ ԳՐԱԹՐԻԳ ՆԱԶԱՐԵԱՆ**

Ցառով կ'իմանան թէ Հոկտ. 31ին,
...
1962ի քաղաքական դէպքերու հետե -
...
ՄԵՐ ԳՐԱԿՆԵՐԸ
ՍՊԱՆԱՅԻ ԴԱՅՆԱԿԱԶԱՐԻՆ
ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԵՍՆԵՐԸ
ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ
ԵՐԵՒԱՆԻ սենեկային երաժշտութեան
...
ԵՐԵՒԱՆԻ սենեկային երաժշտութեան
...

**ՍՆԵՆՏԱ. ԽԱՅԱՏՐԵԱՆ
ԶԱՐԱԿԻ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԻՐԱՒԱՐԱՐ**

Ձատրակի միջազգային Դաշնակցու -
...
ՄԱՐՄԻՆԵՐԸ ԽՆԿԱԳԱՐՈՒԹԻՒՆ

**ՍՈՒՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՕՐԵՐ »Ը
ԱԳՐԱՅԻՆ ՄԷՋ**

Իւրացի մէջ տեղի ունեցած է Հայաս -
...
ՍՊԱՆԱՅԻ ԴԱՅՆԱԿԱԶԱՐԻՆ
ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԵՍՆԵՐԸ

**ՀԱՅՎԱԿԱՆ ՊԱՏՈՒՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ
ԴԱՆԻՈՅ ՄԷՋ**

Քոփէնհագի մէջ տեղի ունեցած «Սո-
...
ՍՊԱՆԱՅԻ ԴԱՅՆԱԿԱԶԱՐԻՆ
ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԵՍՆԵՐԸ

**ՎԱՂԸ
«ՅԱՌԱՋ»
ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍ**

Վաղը լոյս կը տեսնէ «Յառաջ Միտք եւ
...
ՍՊԱՆԱՅԻ ԴԱՅՆԱԿԱԶԱՐԻՆ
ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԵՍՆԵՐԸ

ՓՈՒԱՆ ԾԱՂԿԵՊԱՍԿԻ

Տէր և Տիկին Միգայէլ Քոչարեան և զաւակները, Սարգիսեանց, Քոչարեան (Հայաստան) և Պետրոսեան ընտանիքները, խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր, մեծ-մօր, զրոյ, հարսին և խնամիկին՝

Տիկին ՄԱՆԻԿ ԲՈԶԱՐԵԱՆԻ մահը, որ պատահեցաւ Նոյ. 2ին, 82 տարեկանին:

Յուզարկաւորութիւնը կը կատարուի այս երկուշաբթի, Նոյ. 7, ժամը 14.15ին Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, ուրիշ մարմինը կը փոխադրուի Պանեթօ-Փարիզիէն գերեզմանատունը:

Որեւէ մահազոյր կրկնած չըլլալով, կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

Այլի Տիկին Տոբթ. Փաթրիկ Նազարեան, Տոբթ. Գ. Նազարեան և զաւակը, Տէր և Տիկին Դեմաքեան և աղջիկը, Տիկին Ս. Նազարեան (Մարտէյլ), Տէր և Տիկին Փօլ Նազարեան և զաւակը (Մարտէյլ), Տէր և Տիկին Լ. Հայմայէր (Գերմանիա), Պ. Հայկ Ոսկերիչեան ինչպէս նաև Աբէյֆ և Ուիլիամ ընտանիքները (Անգլիա) խոր կակիծով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ-հօր, հօրեղբոր և զեռայրին՝

ՏՈՒԹ. ՓԱԹՐԻԿ ՆԱԶԱՐԵԱՆԻ յանկարծակի մահը որ պատահեցաւ Հոկտեմբեր 31ին:

Յուզարկաւորութիւնը կատարուցաւ ընտանեկան մտերիմ շրջանակի մէջ:

Որեւէ մահազոյր կրկնած չըլլալով, կը խնդրուի ներկայս իբրեւ այդ նկատել:

ՍԱՐՍԷՅԼ

ԱՄԻՔԱՍԻ ՏԱՄՆԱՄԵԱԿԻ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

Նախկին մարտիկներու և զիմարբա-կաններու Մարտէյլի կազմակերպութիւնը կը պատրաստուի տօնելու իր տասնամեակը կիրակի օր, Նոյեմբեր 13ին:

Առաւօտուն Փրատոյի Հայոց Մայր եկեղեցւոյ մէջ, Վարդանեան Եպօ.ի նախագահութեամբ կը կատարուի քառամսյն պատարագ և հոգեհանգստեան արարողութիւն ի յիշատակ ժեմերալ տր կօլի մահուան 7րդ և Ազգ. հերոս Զօրավար Անդրանիկի մահուան 50ամեակին, ինչպէս նաև Ա. և Բ. աշխարհամարտերուն Արարայի յաղթական նախադասարտին (1918 Սեպտ. 19) և Ֆրանսայի զբրաման շրջանին նահատակուածներուն, ի ներկայութեան պետական, զինուորական, հանրային անձնաւորութեանց, Ֆրանսական նախկին Մարտիկներու կազմակերպութեանց:

Յետ պատարագի, ժամը 11.30ին, նորակառուց կոթող - յուշարձանի կողքին կը զետեղուի կրանիթէ մարմար քար մը, սօնուած նախառակ 20 ընկերներու, որոնք Ֆրանսայի զբրաման և Մարտէյլ քաղաքի ազատագրման օրերուն, զէն ի ձեռին ինկան պատնէչին վրայ, նախագահութեամբ Քոմիթէ տը Քոորտինասիոնի շըրջանային նախագահ Անրի Մազիի:

Կէսօրին՝ զինեձօն ի պատիւ ներկայ հիւրերուն:

Կէսօրէ վերջ, ժամը մէկին Ալիամպրա շքեղ սրահին մէջ, ընկերահամակրական ճաշ, գլխաւորութեամբ նախագահ Գեորգ Պազրնեանի, Չաքըրեանի և ձերմակ-իսնի, Փարիզին:

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին՝ Մարգրիտ Զօրէճեան, Տիկիններ Անիթա Սարգսեան, Աստ. Սարգսեան, Մինասեան եղբարք և ուրիշներ:

ԽՆՋՈՅՔ

Համախարբերգրիկան Միութեան Սէնթ Անթուանի մասնաճիւղը կազմակերպած է ընտանեկան ճաշ - խնջոյք մը, Ֆապրիկուլ, Հանրակառքի Ընկերութեան սրահին մէջ, Նոյ. 13 Կիրակի ժամը 13ին: Ծառազին 50 Ֆր., և կը հրաւիրէ զոյր Միութեանց անդամները: Ուտի եկող - ներք թող բարեհաճին լուր տալ նամակով կամ հեռագրով մինչև Նոյ. 6: Նաճարեան 51-35-35 Ծահարգեան 51-38-03

Մանուշակ Գոչուներանի (ծնեալ Աւետիսեան) կակիծով մահուան առթիւ, Սարգիսեան և Հիմիլեան ընտանիքները 50 Ֆր. կը նուիրեն Փարիզի Մ. Տան և 50 կապ. Պաշի Փարիզի մասնաճիւղին (ստանալ «Յառաջէն» և 20 Ֆր. «Յառաջ»ին:

Ս. ՅԱԿՈՒՐ — ԼԻՈՆ

Այս Կիրակի (Նոյ. 6) կը պատարագէ և կը քարոզէ հիւրաբար քաղաքս զըտ - նուոյ՝

ԺԻՐՍԵՐ ՎՐԴ. ԹԱՇՃԵԱՆ (Միաբան Երուսաղէմի)

ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԵՍ

«Հայ Հասարակութիւն Սէն Շամունի» Երիտ. Միութեան, Նոյեմբեր 12, Երբթ, Երեկոյեան ժամը 9էն մինչև լոյս Սալ տէ Ֆէք — Սէն Շամունի մասնակցութեամբ ԺԱՔ ԳՈՒՍՔԱՐ նուագախումբին

LES AMIS DE LA FONDATION MARIE NOUBAR Journées d'Amitié Samedi 19 Novembre de 14 à 19 h. Dimanche 20 Novembre de 14 à 22 h. au profit des étudiants arméniens boursiers de la Fondation Marie Noubar Cadeaux de Noël, Parfumerie, Disques, Livres, Cartes de vœux, Linges de maison, Alimentation etc... Vous trouverez aussi un charmant souvenir UN PORTE-CLEFS en argent dont l'originalité n'a d'égale que sa qualité. Le Dimanche à partir de 17 h. Sirarpie DER-NERCESSIAN signera son récent volume L'ART ARMENIEN et PIEM signa ses œuvres BUFFET Spécialités Arméniennes Fondation Marie-Noubar 57, Bd. Jourdan — 75014 Paris Métro Porte d'Orléans

ՅՈՒՇԱՏԵՏԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Մուրատ Ռափայէլեան նախկին Աշակերտաց Միութեան վարչութիւնը, ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր շրջանի բոլոր անդամները Զօրեղբարթի, Նոյեմբեր 9, ժամը 21ին, Մարտէյլի Մշակոյթի Տան մէջ:

ԺՈՂՈՎ

Երեւանի Պոլիտեխնիկ ինստիտուտի նախկին ուսանողները ժողովի կը հրաւիրուին, Նոյ. 13, Կիրակի ժամը 11ին, Հ. Բ. Ը. Մ.ի մշակութային կեդրոնը 118 Ռիւ տը Բուրսէյլ, Փարիզ 17րդ: Մանրամասնութեանց համար զիմեյ՝ Վարուժան Կիւրեղեանի, 2 Ռիւ տիւ Վիտտիք 94130 Նոտան-սիւռ-Ման, Հեռ. (ընկալարանի) 871-17-66

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ

Կեդրոնական Սանուց Միութեան տարեկան պարահանդէսին առթիւով կազմակերպուած միճակահանութեան ի նպաստ Տէր և Տիկին Ժիրայր Զիլինիիւրեան կը նուիրեն 1500 Ֆր.:

Պերճ Սազայեան կը նուիրէ 1000 Ֆր. Փարիզի Կեդրոնական Սանուց Միութեան:

ՇԱՐՉԱՍԱԽԻՔ

Շարիլի եկեղեցւոյ վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է 50 Ֆր. Տէր և Տիկին Գնէլ Կէօզարեանէ, Մեակոյցի առթիւ, Կէօզարեան, Հաճի Պողոսեան և Օհանեան ընտանիքներու ննջեցեալներու յիշատակին:

1915 de Jean-Jacques Varoujean d'après les minutes du procès de Telhician mise en scène Jean Marie Lehec avec la collaboration de F. Michaux scénographie Alain Chambon costumes Nicole Géraud, éclairages Christian Broggin avec Florence Brière, Jean De Coninck, Jean-Pol Dubois, Jean Marie Lehec, Philippe Lehembre, Rita Maiden, Louis Mérimo, François Michaux, Reine Bartève. A PARTIR DU 24 OCTOBRE séance à 21h relâche le mardi dimanche 15h et 18h30 THEATRE FONTAINE 10 RUE FONTAINE PARIS 9° TEL 874 74 40

prix des places: 35F,50F. étudiants, moins de 25 ans et carte vermeille: 20F. collectivités: 15F réservations au Théâtre: tél 874.74.40, Fnac et agences

VIENT DE PARAITRE UN OUVRAGE EXCEPTIONNEL L'ART ARMENIEN Sirarpie Der Nersessian Professeur honoraire à Dumbarton Oaks, Université de Harvard Un volume, format 27,5x36,2 cm, relié pleine toile sous liseuse en couleur, 272 pages, 127 reproductions en couleur, 52 en noir; 13 plans et relevés d'édifices, 2 cartes, notes, bibliographie, index. Prix de lancement 220 Fr. jusqu'au 30 Nov. 77. En vente à La Librairie Orientale H. SAMUELIAN 51, Rue Monsieur le Prince, 75006 PARIS — Tél. : 326.88.65 (fermé le Samedi après-midi)

ARMENIE 77 du 23 Décembre au 6 Janvier 78 Renseignements et inscriptions: mondotours 2, Rue de Sèze — 75009 PARIS Tél. : 073-30-64, 073-32-64 sevan voyages 50 Cours de la Liberté - 69 LYON Tél. 60 13 66 Renseignements et inscriptions: MONDOTOURS POUR TOUS VOS VOYAGES TOUTES DESTINATIONS, BILLETTERIES. NOUS CONSULTER

Աստուծոյ կեղծումը ինչի՞ մասին է վերաբերում, Աստուծոյ իմ անցաւ միտքին...

Վարդանան մը, քուրբիկ:

Ես դարձաւ: Թաւ յոնքերով ծերունի էր, իր քովը հասեր էր: Ի՞նչ կրնար քու...

Աստուծոյ ո՞ւր կ'երթաս, քուրբիկ:

Արդէն եկեր թեւը բռնէր էր: Մտանք ինչպէս կը նմանէր: Խնայալը եկաւ:

Հարկաւ տեղ մը ըլլալու է աս դիւր... կեցիք նայի՛մ... Օրիորդ Քրիստոս:

Մէկ երկու շաբաթ շարժեցան դէպքեր իր կողմը: Աղջկան անունը Քրիստին էր ու...

Տղադ է, չէ: Էս լսեցի նէ հասկցայ: Իմ կարգիս ալ ասանկ ըրաւ: Օր մը բե...

Մտիկ ըլլաւ, հասեր էր համբերու թեւը, եթէ ուզէր իսկ չէր կրնար այլեւ...

Մտիկ ըլլաւ, հասեր էր համբերու թեւը, եթէ ուզէր իսկ չէր կրնար այլեւ... Մտիկ ըլլաւ, հասեր էր համբերու թեւը...

Հարսուսին ուժ մը մտեր էր մէջը, իր մէ...

Հարսուսին ուժ մը մտեր էր մէջը, իր մէջ անկախ լինելը կը մղէր իր տանէր իր... Մտիկ ըլլաւ, հասեր էր համբերու թեւը...

զին՝ զրեթէ անխմատ, անմարդկային իրականութեան մը մէջ մտած ըլլալու...

Խեղճութիւն է ըրածս անցաւ միտքէն բայց զիտէր որ դեռ հեռու էր բուն խեղճ...

Թըշած ասփայլին վրայէն վայրագ օթնները մուրթը փշտելով ետեւէ ետեւ սարսափահար կենդանիներու պէս կը վազէին...

Դաշտը դեռ չուն կը պղպղաւ: Գարձուց կունակը օթոսթրատին ու մկրտուցեցաւ մուրթին մարմնին մէջ՝ լոյսին ուղղու թեւած:

Հասեր էր թուրիներու, մացառներու պորակի մը արձրոյ փուշ եմ սսսսֆ ան-

ցաւ մտքէն ու կանգ առաւ: Հազիւ կրնար ոտքի կենալ, վերէն վար մինչեւ ոտի որ...

Հիմա յիշեց, ակնթարթի մը մէջ՝ այդ պարտաւոր սրբաբն ու ցաւի, հաճոյքի կծկում մը պրկեց ջիղերը ու իրեն թուեցաւ...

Նայելով անոն, Վերե՞ն էր թէ վազէն: Աչքը վեր, ըրան դադարը գնաց... հոն էր լոյսը, նոյնքան հեռու որքան առաջ:

Նայելով անոն, Վերե՞ն էր թէ վազէն: Աչքը վեր, ըրան դադարը գնաց... հոն էր լոյսը, նոյնքան հեռու որքան առաջ:

Ե՞րբ հասեր էր կէս ճամբան, ինչպիսիք ելելով զուգործուն, փոսերուն վրայէն քաշկոտուելով մինչեւ որ կարծեց թէ կը տեսնէր իր սրբուն տարտամ կերպարանը, վարը վարը: Կեցաւ, շունչը գտնելու համար, ակնաշ ռուս բայց հովն էր նորմալ ու անդադում անձրեւը, շուրջը, երեսին ու սրբուն վրայ ալ որ ո՞ւր է, ինչո՞ւ չի տեսնուիր: Յանկարծ տեսաւ, ճամբու եզրին խեղճ, դավալը կայնած ինչպէս պատմութեան երբ հայրը կը պտուար վրան, կը հայտնէր, կ'ապտակէր ալ, եւ վերջը ուրիշներու առջեւ գտնուել կը կորէր: Զայտէր ուզեց ձայն տալ, անունը լսել նորէն բայց այնքան կը հեւար, բերանը շոքեր էր, դեմին պիտի ինար յոգնութենէն, հազիւ կրցաւ թեւը վեր վերցնել, ձօճակ՝ երբ հովը նորէն բեբաւ իր անունը: Դող մը անցաւ, ջուրը կը հոսէր վրայէն հոս եմ սղառ, հոս եմ կուզամ կոր կրցաւ ըսել հազիւ լսելի ձայնով: Ու վերջին յետուն մեթը շուտա՛մ անդադար անգամ մըն ալ ետ դէպքերը իրան լոյսը դարձուց — անհետացեր էր:

Imprimé sur les Presses du Journal «HARATCH» 83, rue d'Hauteville, 75010 Paris Commission Paritaire : N° 55935

Երկրպարկեան մը շուարեցաւ: Արդեօք սրտաբէր էր, սկիզբէն:

Եւ վերջին ճիգով մը ուժը հաւաքելով՝ վար շարժեցաւ կողքի մը պէս խարխալելով, ամէն քայլի վերագոնելով իր հին, տաքուկ էութիւնը, կարօտի անուշ ցաւը, եղբարկան կայր մարդերու աշխարհին հետ հոն փողոցներու մակարդակին, միայն թէ նորէն առիթ ունենար սէրը, գուրջ ձրի տալու ամէն կողմ ուր մարդ կար, ետ՝ իր գիտցած ցուերուն տուած հաճոյքին ու պատրաստ էր ամէն բան մոռնալու, ներելու... նոյնիսկ վիշտի վերջին լախտի հարուածը երբ երկու եղբայր համոզած էին զինքը որ ծախէր Պոլսոյ իրենց երեք չէնքերը ու դրամին հետ Թիւրքիայի դար ու երկու մեծ, գեղեցիկ տուն գնէր... որպէսզի ատկէ ետք երկուքը համաձայնէին ու պիտի տեսնէին, չարտէին, աքսորէին Թիւրքիոյ տան երրորդ յարկի մէկ ու կէս սենեակներուն մէջ, աչքը, շունչը, մորթէ հեռու ապրելու ամիսներով, անվերջանալի գիշերներով, ոչ ոքի հետ բառ մը փոխանակելով, առանց լացի կամ բողբոջի կամ բարկութեան՝ համակերպելով, Նարեկը ու հին «Հայրենիք Ամառները» կարգաւորով, պատուհանին նստած նայելով ամպերուն ու սպասելով... Ի՞նչ հուժկու եւ գեղեցիկ էին իր սրբուն հսկայ գալարու շունքը... յետոյ երբ մը բերնին՝ ինչա՞նով խոհանոց ճաշելու միւս միտակ, ինչ որ աւելցրէր էր, նայուածքը անորոշ տեղ մը յառած ու լալով սրբուն կարօտէն հակառակ ամէն ինչի... յետոյ երկու ամիսը անգամ մը եկեղեցի ու պատյաի տարուելով, օթոյն տեւը նետուած ու հազիւ քսան բառ փոխանակելով սրբուն հետ, խօսելով անոր ծոծրակին, ինքը... դեռ այնքան կեանքով լցուն ու երեստաւար, երեսակաւորները դեռ ընկած աղջկանութեան երազներով, հսկայ կարօտը ու պահանջը սիրելու, սիրուելու ծերութեան խորը ինկած, դեռ դաւակ բերելու, կեանքը կեանքը որ չէր հասնէր...:

Գրեթէ փրաւ օթոյն վրայ: Թիրաջը սպասեց, ոտտին բացած, ապակիին սրբէ ճիպտուն ալ ձախ ալ ձախ շարժումը գիտնում: Խմած էր: Զգալեց այն անգամ մտածեց: Սիկարէթը շրթունքին տարաւ: Քունը կ'ուզար:

Զայտէ կուլար օթոյն անիւնի թով գետին սահած, կծկուած, մանրուկ ճերմակ գունտ մը իր աննշան, հսկայ ուժին շուրջ ողորուած՝ որ հիմա դանդաղորէն շտկուեցաւ, կայնեցաւ, գլուխը վերցրեց երկունքին նայեցաւ, յետոյ շարժեցաւ օթոյն կտուր անցաւ, ճամբերի արուակին մագրեց ձեռքերը, երեսը, ոտքերը ու գլխուտը, փորձեց շտկել մագրերը ու իրեն այնպէս թուեցաւ որ հովը վերջին անգամ մըն ալ անունը քսեց ակնաշին ու անցաւ: Աչքերը ուղղուեցան դէպի բլուրին մուրթ գանդուածը, կարկառու պղպղ, երկար, երկար վայրկեան մը, յետոյ բացաւ օթոյնը դուրը ու լուս, դադարի հրճուանքի մը անձնատուր՝ սրբուն ետին նստաւ, կամաց մը գոցեց գուռը, կըպեց, կոթեցաւ, գոցեց աչքերը:

Մեղեցալին լուրիկեան մէջ տուն վերագարձան:

ՎԱՀԷ ՕՇԱԿԱՆ 1977

աչքը մինակ
աչքը որ կը պոռայ խճբժումը արեւին
աչքը ջրահեղձ
l'œil n'aura pas de centre
l'œil ne sera pas
voici la nuit rapace
le retour de la nuit
voici la dévoration divine et le rire des eaux
voici les eaux
non l'origine mais la reconnaissance

երկիր
երկիր երկնուղ գիծին մէջ
ամէն գիծի մէջ կ'երկրայ ճշմարտութիւնը երկրին

et puis voici les tourments
car la peinture est le commencement des tourments
le noir sur du noir, le retrait de la parole
գիշերը ճերմակ
գիշերը ողնայարիս օղակներէն հոսող հազարաւոր մեռելներ
ճանրութեամբ գետն է ստորերկրեայ
սեւ ճիշ երակներու
ուր կը խօսին կը սուլեն կը պոռան օղարձակ կտրատումներն ու
լոյսերը քաղաքին
է՞մ հատեալ
հոսանքին ընկղմած ծակոտէն քարը հին
կամ կանխայայտ կայր աչքը ստուռան
voici la nuit rapace
l'interstice entre le visage et le visage
voici la peinture en pièces
voici la peinture du morcellement
voici

ճեղք մը պատին վրայ ուղեղին մէջ ճառագայթող
ճեղք մը գէմքին միջեւ ու մորթին
ճեղք մը ճեռապակի ու քարթէղեան մտքին մէջ տիեզերական
աճա սարսափը սարսափին
սարսափը նորէն շարժող լեռան
եւ ամէն շարժող հողի մէջ կ'աճի նոյն լեռը նախկին
սրբան լաւ կ'ըլլար եթէ այս լեռը մոռնայինք
կը քնանայինք հանգիստ
բայց թող այլեւս ելլէ այս լեռը բերանէդ
ու դատնայ ծիածան
crachez-la
crachez-la

յանձամ ծփար տապանն ի վերայ երկրին անջատման
եւ նկարէր Նոյ զգեղն երկրին անջատման կարօտելոյ
եւ եզրի Նոյ հեռաւորութիւնն հայեցողութեան
մինչ սրահը կը ծփայ ջուրերուն վրայ երկրորդ երկրի

arc-en-ciel qui montes sur le corps et me couvres
et si tu n'étais qu'un soleil rompu immergé dans l'égout
la ceinture autour d'un cou
la ceinture du nom
c'est le nom, le supplice du nom, l'auréole du nom
անիւր անունին
ծակը անունին
եւ վազը գետ կը վայրի վառքը անունին
c'est l'œuvre dans le nom
c'est la patience du métal
tu travailles la patience du métal
tu pénètres la lumière au creux des eaux de la langue
tu trouves la rigueur enthousiaste et oublies la formule
ta parole est absence de parole
et le silence planait à la surface des eaux

խօսքը կը ծնի գիծէն հեռաւորութեան
խօսքը կը ծնի մատներէն
մատներէն լողացող ջուրերու վրայ
եւ մատները կը ծնին գիծէն

tu explores notre géologie sensible
nos frontières et tu graves
le silence
la peinture est puissance
seul le précis est puissance

մեռագին վրայ ձեռքիդ հեռ
ձեռքիդ հեռ կը գոգայ աշխարհ մը լիտող
ձեռքիդ հեռ հին աշխարհը կը փոխուի
ամէն գիծի մէջ աշխարհ մը կը փոխուի
ամէն գիծի մէջ կ'այլափոխուինք ճիւղերէն

pyramide de l'hymne
pyramide du corps
et le corps était pris dans le nom du corps
c'est la pyramide du corps dispersé
անունին մէջ կը պահուի անանուանելին
անունին մէջ կը բացուի ցրուումը անունին
la peinture suscite la pyramide du nom sur l'arche
la peinture explore la distance de la langue et des eaux
la langue qui était sur les eaux et dans l'arche

աճա վայրը տարաստեալ նշաններուն
աճա գիծերուն մէջ տարաստեալ վայրը սահմանային
աճա սրտակերներ մակադրուող գտուող լեզուէն
աճա տրամը լեզուի տապանին
ուխտը տապանին երկխօս
աճա բեկումն ու փակումը տապանին
եւ լեզուն փայլող նկարչութեան կեդրոնին

tu es la périphérie
à partir de laquelle notre parole découvre son lieu disloqué
son lieu désœuvré

Առաջին գիրը միշտ վերջին գիրն է եկող
ստաջին գիրը միշտ կ'աւարտէ կարգը գիծին
գիծ առանց գիծի գործ առանց գործի
պարսպ շրջանակը գործին
եւ խօսքը պարսպ
հոս կը բացուի սեւ աչքը գուրսի
կը բացուինք աչքին մէջ մեռած ստուռածին
եւ աչքէն կը նայի սեւ լոռութիւնը իրերուն

ici le silence est palpitation de formes
ici le silence est tentation de poème
l'arche liant la lettre et le trait
le retour
l'illumination de la parole dans sa mutilation
ici le silence habite l'exposition Assadour

ինչպէ՞ս պիտի կրնայի գրել
եթէ չմտցնէիր ճախաւորը պատկերին մէջ
պզտիկ պահուած եռանկիւն տեղ մը մեր խօսքին համար
գիծն ու գիրը յանկարծ միացան
եկան սկիզբէն
եւ առաջին գիրը իր հեռ բոլոր գիրերը կը բերէ
բայց նախ էջի մուտքին
ներշնչենք լայնօրէն օդը օտար երկրի
եւ թող մեր թռքերը ներշնչուին տարածութեամբ բացուող Գոնքորաի
եւ յօրինենք մեր բերնին մէջ ճերմակ այրբենարանի առաջին տառը արու
ուր մանկութիւնը խորունկ կ'ապրի Նոյի պէս տապանին մէջ
որպէս զի լոռութիւնը լեզուի լոռութեամբ

արտաշնչենք եւ թող բոլոր ծուխերն ու մուրերը ծխախտի մանրէի ու
դպրոցական գիտելիքի ցնդին սրահին մէջ
եւ սրահը բարձրանայ ջուրերէն իրրեւ ծանր ծովագնացում
իրրեւ հողը գտնուած
իրրեւ յայտնութիւնը հողին
ամէն գծանկարի մէջ ցամաքամաս մը կը ժայթքէ

Ան է
la grande lettre, celle qui propulse l'alphabet,
prophétique et qui est don
s'échappe-t-elle d'une bouche, d'une caverne, d'un ventre primitif
hanté par la distorsion du souffle?

Ան է
voilée, déchirant l'ombre, émergeant du noir et jouant
l'écartèlement du corps et du nom
l'écartèlement de ma langue
ici, là, ici même
suprême et puissant triangle

բուրգն է
որ կ'ելլէ աւազներէն ջուրերէն ներերկրեայ իրրեւ երկնում
իրրեւ հուրն ի ծովուն
իրրեւ հրաբուխ մը կոփուած
l'éjaculation rouge, l'érection au centre du soleil
կամ
իրրեւ լեռ իրրեւ լեռը լեռներուն

je te pénètre montagne intérieure
je te porte par le ventre et par le souffle
vers un ciel sans failles ni usure

եռանկիւնն է ելլող մարմնին մէջ
լեռանկիւնը լեռան
լեռը մեղ կրող
ուր կու գայ հաւաքուիլ տարաստիւտ ամբոխը գոյներուն
երկը լեռան

au commencement
était la montagne dans la mer
et la mer dans le mouvement de la mer
au commencement le tout était partagé sans différence

տեղան է կոկորդիլ մէջ
տեղան որ կ'ամփոփէ մարմինը լեզուին մէջ
տեղան անունին
սեմը անունին
եւ գմբէթը անունին
toit

Ա իրրեւ սկիզբը ասարժոյ
Ա իրրեւ աստ անդումը աստըժոյ
իրրեւ աստուոր արեան Անդրէասի աչքին մէջ

Ա իրրեւ անունը անունին
սեռը անունին
եւ արգասիքը բացուող

ամէն անունի մէջ կ'ապրի ծակքը կնոջ
oui
la grande femelle
le nom de la femelle décliné dans le nom
le nom en retrait dans le nom
c'est l'accès
c'est la préposition grave
c'est l'accès à la gravitude de la préposition

ինչպէ՞ս ըսի բառը պահուող լեզուին մէջ
ասելի բառը արուող
ինչպէ՞ս խօսիլ առանց անցնելու միւս լեզուէն
երկեսութիւնը լեզուի
երկգիւղութիւնը սեռի ուր կ'ուզեն զիս բաժնել
masque noir que j'habite
masque-lieu
voix duelle qui me divise le corps et m'invente
masque du non-lieu
masque-voix

լեզուիս մէջ միշտ կը խօսի միւս լեզուն
հակալեզուն լեզուի լողացող բերնին մէջ
եւ այս օտարութիւնը իրրեւ ընտանութիւնը հողին
հոսը հողի համերուն
եւ այս աքսորը աւելի մեծ քան աքսորը նախկին

je suis l'étranger de l'intérieur
je suis l'être-en-germe dans votre langue
elle n'est plus la vôtre puisque je l'invente
elle n'est plus la nôtre puisque je la contre
voici la morte conjugée à la vivante
la bifide
la double unique
կոտրուող
et puis je suis l'étrangère en vous qui vous montre

գիմակին տակ աչքը երկու արտաքրուած իր կեդրոնէն
աչքին տակ անձկութիւնը նախկին
վախը նախկին
եւ համր անձնաւորութիւնը անձին
կոտորակ կոտորած կոտորարանութիւն

vous m'avez cousu la bouche
coupé le sexe, ligoté les membres
mais je parle et je marche et je nais dans la marche du trait
je suis le trait
je suis l'œil obstrué
ճամբորդն ու խեղդեալը միասին

A

comme
ASSADOUR

ԵՐԵՎԱՆԻ
ՆՈՅՄԲԵՐ
8
MARDI
8 NOVEMBRE
1977

ՅՄԱՆՆԻ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPİK MISSAKIAN

83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS

Tel. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

ԲԱԺԱՆՈՐԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Փրանսա Տար. 200 Ֆ վեցամսայ 110 Ֆ.
Արսաստանի Տար. 230 Ֆ Հատը 1 Ֆ 30

53° ANNÉE — N° 13 983

LE NUMERO 1,30 F

ՀԻՄՆԱԳԻՐ — ԹԻԻ 13.983

Օ Ր Ա Թ Ե Ր Թ
Հ Ի Մ Ն Ա Գ Ի Ր Ծ Ա Ի Ա Ր Ծ Մ Ի Ս Ա Գ Ե Ա Ն

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

ՕՐՈՒԱՆ
ԴԵՄՊՏԵՐԸ

ՄԻԹԵՐԱՆ
ՀՐԱԻԵՐ ԿԸ ԿԱՐԴԱՅ
ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐՈՒՆ

ԲԱՅՑ ԱՌԱՆՑ ՈՉ ՄԷԿ ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆԻ

Իմաստները, անմիջապես տրվող... Միթերանի հրատարակչին... հարգանքներով... հարգանքներով...

Քանի մի հայր

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԵԱՆ յեղափոխության 60-ամեակի առթիվ... Կրթության միջոցով... հայրենիքը... հայրենիքը...

ԻՐ ԽՕՍԻԸ

Ի՞նչ քերա, ի՞նչ սարա

Ռուսական յեղափոխություն... Այս էր մեր սպասածը, երբ... Մեծ ժողովուրդի մը երկունքն էր...

Մինչև անգամ ձեռնարկներ կը փորձէինք, ուսերէն սորվելու համար... Կուզէինք թույլ տալ ազգային յեղափոխության շունչը...

Մեզ ահա պատկերը, երեսուն տարի վերջ... Շարժանկար մը, որ զվտու պտոյտ կը պատճառէ իր հակասութիւններով...

Թիտի 1917ի հոկտեմբերեան (Ն. Տ. Նոյ. 7) յեղափոխության դրական արդիւնքները... Գլխաւոր նշանակէր չլքուել ժամանակակից խորումներուն եւ խորատումներուն իմաստը...

Այնպիսով ըստ մեզ, արեւմտեան Եւրոպայէն մինչև Մայր Արեւելք... Ատլանտեանի րուսացնող ափերէն մինչև Մայր Արեւելքի խաղաղութեան շամբուտները...

Տարիներով քարոզուած գաղափարները, ջանուած սերմերն են որ ձեւ ու մարմին կ'առնեն այս կամ այն ուղղութեամբ... Երբեք յուշիկ - յուշիկ, բնաշընութեան օրէնքով... Երբեք շուքալից - Գար քարի վրայ չձգելով...

Ռուսական յեղափոխության ճամբան

Մ Ա Հ
ՄԱՌԵՇԱԼ ՀԱՄԱՋԱՍՊ
ԲԱՐԱԶԱՆԵԱՆԻ

Թա և հազարէն որ Հինգշաբթի, Նոյ. 23ին, յետ «Ծանր հիւանդութեան» իր մահուանը... Կրթության միջոցով... հայրենիքը... հայրենիքը...

Ծնած էր 1906ին, Չարտախու, սորված է ծննդավայրի դպրոցը, ապա 1925ին ընդունուած է Երեսանի Միասնիկեան հայկ. միացեալ ուսումնական դպրոցը... Դասակարգուած է Թիֆլիս եւ կոչուած՝ Անդրկովկասեան Միացեալ Հեղափոխական շրջան (որ աւարտած է 1929ին)...

չատոնց հարթուած էր 1905ի եւ 1917ի փետրուարի շարժումներով:

Ի այց, բոլշեւիկները կրցան օգտագործել իրենց հակաուսուցչական ճանճանակները: Եւ այսօր ամէն առաքելու թիւն կը վերադրեն իրենց վարչներուն հանճարին եւ կազմակերպութեան ուժին:

Այսպէս կամ այնպէս, ահա ի վտու գում մըն էր որ տեղի ունեցաւ ցարական Ռուսաստանի մէջ:

Ամբողջ կարգուսարք մը փրաւ հիմնադրուած, վերէն վար, իր տեղը տալու համար ամենի ուժի մը, որ իր կարգին պիտի վերածուէր մենատիրութեան: Լուծ մը մենակալ եւ ամենակու: Անտախընթաց՝ սղգերուս պատմութեան մէջ:

Համատի - սղգերուս պատմութեան մէջ: Համատի - սղգերուս պատմութեան մէջ: Համատի - սղգերուս պատմութեան մէջ:

Լեռնակուտակ հատորներ հրատարակուած են եւ ղեռն կրնան հրատարակուիլ, պարզելու համար այս նորոթնակ իշխանութեան շարքն ու բարին:

Երբ կ'ըսենք՝ ի՞նչ քերա, ի՞նչ սարա, — հանդոց մը քակելու փորձ չէ որ կը կատարենք:

Դէմ ղիմաց ղենի ժխտականն ու բացասականը, կը նշանակէ խրիլ աղաղմական մարգանքներու մէջ:

Ամէն պարագայի տակ, թուն ուսւ ժողովուրդին ոգին ղխած յեղափոխութիւնը չէ որ կը փառաբանուի այսօր: Ոչ ալ մանաւանդ փոքր ժողովուրդներու երագածը:

Ընկերավարութիւն: Այստացում ալ - խառատը բարձրութեանց: Ժողովուրդներու ինքնորոշում: Իրականացում ազատութեան եւ արդարութեան: Խաղաղ - նձում աշխարհակալութեան:

Հարկ է առանձին յօդուածաշարք մը նուիրել իրաքանչիւր հարցումի: Ամբողջ բարոյական ըմբռնումներ ծաղրանկարի վերածուցան, իրենց հետեւանք Լենինի-Սթալինեան քարոզներու: Միջնադարեան հաւատարմութիւնը, լրեստութիւնը, մասնութիւնը, անճար բարձրութեանց ստրկացումը դարձան պատական ճարտարարուեստ:

Եւ տխրանք բարքեր, խաղեր, դաւեր, որոնք յատուկ էին միայն քաղքենի-դրամատիրական կարգուսարքներու:

ՏՈՐՊԵՏՈ - ԵՐԵՐԱՏ
ՆՈՅ. 14ԻՆ

Պորճրային ախոյնութեան մրցումները վերջ կը գտնեն Կիրակի Նոյ. 14ին, Տորպետո - Արարատ հանդիպումով, որ յետաձգուեցաւ Նոյ. 6էն 14ի:

Կիրակի օր Դինամօ - Կիւս Օի դէմ 4 յաղթեց Կայրաթի եւ վերջնապէս դարձաւ ախոյնեան: Նոյն օրը Դինամօ - Թիֆլիզ 2-0 յաղթեց Դինպրի, Տինամօ - Մոսկուա 2-0 Չերնոմորեցի եւ Կիւս Օի 3-3:

անցման ատեն դուռը հմուտ կերպով ղեկավարած ըլլալու համար արժանացած է Պորճ. Միտիլեան հերոսի կոչումին: Պատերազմէն ետք աւարտած է ուսումնական աղաղմական (1948) եւ վարած է հրամանատարի պատասխանատու պաշտօններ: Արժանացած է բարձրագույն շքանշաններու (Լենինի, Կարմիր Դրօշ կն.):

«ՅԱՌԱՋ»

ՀԻՆ ՕՐԵՐ, ՆՈՐ ՕՐԵՐ

Ա Լ Ա ԹՈՒՐ-Ք Ա ՊԵՏՐՈՒԹԻՒՆ

(Բ. և Վերջին մաս)

Տիրեմք. — 1923ին քեմալական վտանգը... Վերջինս Վերջինս Վերջինս...

«Ուրարտուի զոյգ եղանակները» ժա... պաւէնը, որ հեռատեսիլէն ցուցադրուե... ցաւ Երկուշաբթի դիւնը եւ որուն մասին...

Շարժական հարիւրաւոր որբեր կը... հասնէին ու կը մեկնէին: Հոն էին կարգ... մը մտաւորականներ, ինչպէս՝ Արծրունի,

Թէեւ թշուառութեան մէջ կը լողայինք... յայտնաբերու էինք, որտեղ եւ խանդավառ:

Շահեկան են ուրարտական արձանա... զուգորդ, այլեւ աշխարհի բոլոր Հայերուն...

Անկէ 55 տարի յետոյ, գրեթէ 68 տա... րեկանին կրկին դայի Յունաստան, այ...

Հասած օրս երեկոյ մըն էր: Երկինքը... սեւ եւ ամպոտ, գրեթէ կ'անձրեւէր, բայց...

Յանձնարարական զուգորդները կը... րէին, որ մեր ժողովուրդին ամէն դա... սակարգին համար հասկնալի էին:

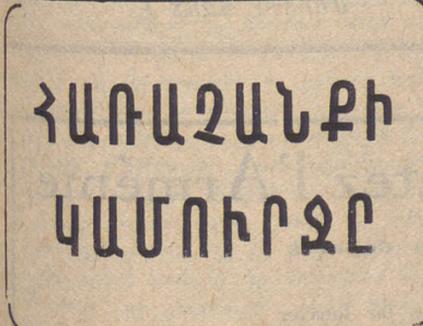
Յաջորդ օրը դայի մինչեւ Աքրիլէսի... պաւտը ուր վշտազին խոկումներու մէջ...

Ես «Յառաջ»ի երեքմիսի աշխատակիցը... կեդծ անունով «Լեւոնական», երբ Փարիզ...

Փրանս, տունը հասնելուս, «Յառաջ»ի... Յունիս 8ի թիւին մէջ տեսայ «Ոչ ես է...

Գրչի եւ մտքի անմահ առաքել, միւս... անմահներուն նման լուսարձակ աստղ...

ՅԱՌԱՋԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՁԸ

Յարգանք եւ պատիւ ձեր մեծ գործին... եւ սրբազան աշխատանքին:

ԵՐՈՒԱՆԻ ԳՈՉՈՒՆԵԱՆ

Զորս միլիոն ալ դոհարեղէն, եղաւ տասնը... մէկ միլիոն, ութ միլիոննոց ալ հաւկիթի...

Այս ոսկերարբառ յառաջարանք արտա... սանելով, սկսաւ սենեակին մէջ մեծ քայ...

դրութիւններու մէջ անասուններու դժա... դրութիւնները, որոնց կարելի է հանդի... պիլ նաեւ ուրարտական նշանաւոր յախ...

Չաստուածներու եւ շատուածուհիներ... բուն թիւը կը հասնէր աւելի քան եօթա... նասունի եւ անոնց մեծագոյնն էր Սալու...

«Ուրարտուի զոյգ եղանակները» աւելի... վերջ մանրամասն տեղեկութիւններ կու...

«Ուրարտուի զոյգ եղանակները» ժա... պաւէնը աւելի վերջ կը խօսի ուրարտա... կան տաճարներու, շէնքերու, պատե...

ԳՆՂՈՒԹՆ ԳՆՂՈՒԹ

ՊՈՒԷՆՈՍ ԱՅՐԻՍԻ Հայ Կեդրոնին մէջ, Հոկտ. 13ին, բացուած է արժանթիւնահայ...

ՊՈՒԷՆՈՍ ԱՅՐԻՍԻ Հայ Կեդրոնին մէջ, Հոկտ. 23ին ոգեկոչուած է Գէորդ Չա... վուշի նահատակութեա 70ամեակը:

Տ ԵՐ Ո Ւ Ն Ի

ԸՆԿ. ԱՆՈՒՇԱԻԱՆ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆԻ

Թեհրանի մէջ Հոկտ. 16ին մեծած է ընկ. Անուշաւան Գրիգորեան: Ողբացեա...

Յուզարկաւորութիւնը կատարուած է Հոկտ. 16ին: Եռագոյնով ծածկուած ողբացեալ ընկերը ղազազը փոխադրուած է Ս. Աստուածածին եկեղեցին, ուր հա...

«Ալլաքընու առջեւ մեռաւ. այս ալ միայլ... կամ սուտ չի կրնար ըլլալ: Իր բաճկոնը...

Սյուսի միլիոն ալ դոհարեղէն, եղաւ տասնը... մէկ միլիոն, ութ միլիոննոց ալ հաւկիթի...

րաթիմոս, զգոյշ եղիւր, Հոռոմ ոտը չկո... խես, Պապը քու հարստութեանդ տիրա...

Քիչ մը հանդարտած, ճառքիս թուղ... թը բացաւ: Նայինք ուրիշ բան մը գրուած է...

թիւն պիտի չընդունի: Բայց եթէ մարմինս... գողի մը կողմէ գտնուի, չորս հարիւր...

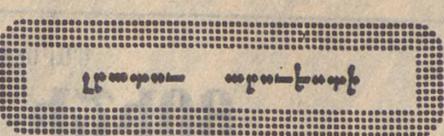
«Կը ստորագրեմ...»: Այս կտակը Տանտոլոյի ստորագրու... թեւէն զատ կըրտած էր նաեւ իր կնիքով...

Հ. Բ. Ը. Մ.

« ԱՐԱՄ ԽԱՉԱՏՐԵԱՆ » ՄՐՅԱՆԱԿ

ԴՆՆՈՒԹԻ ԴՆՆՈՒԹ

Գրականության մասին, ձեռք բերված կրթության մասին... Կրթական գեղասպանության ջանքերը...

Նոյեմբեր 17-ին սկսեց կազմակերպվել Գրականության մասին (3 Ռ-ի և 3 Ս-ի-Փ-ի) Կրթական-ճանաչողական կոմիտեի կողմից...

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԳՐԱԿԱՆ ՄՐՅՈՑԻՍ ԵՂԻՇԻ ԶԱՐԵՆՅԻ ԾՆՆՈՒՄԸ ՏՈՒՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ

Մարտի 1-ին ներկայացվել է Եղիշի Զարենյի և իր գործը

Պարզե՛՛ հազար Ֆր. առաջին հանդիսացողին... Պայմանները... Կրթական մասնակցի Սիբիրի հայ գրողների խրատը...

Dr. KALUSTIAN Ecole Tebrotzasser, 1 Bl. du Nord 93340 Le Raincy — FRANCE

ԿԱՐԴԱՑԵՔ « Ե Ա Ռ Ա Զ » Ը ԵՐԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՌԱՉԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՁԸ Կ Ի Ն Ը Ամուսինը սպանել մտադրած էր ան, լուսահատության վերջին հանգրվանին...

Իբրև սպանելի մտադրած էր ան, որ յարմարագույն ծրագիրը պիտի ըլլար...

Յուրաքանչյուր տարուան Յունուարին Նիւ Եորքի մէջ տեղի պիտի ունենայ Հ. Բ. Ը. Մ. Միութեան Արամ Խաչատրեան երբորդ...

Յուրաքանչյուր տարուան Յունուարին Նիւ Եորքի մէջ տեղի պիտի ունենայ Հ. Բ. Ը. Մ. Միութեան Արամ Խաչատրեան երբորդ...

Սկզբնական օրերին ի վեր մրցանքը երաժշտական բարձր մակարդակի մը վրայ գործեց...

Բացի ատենապետներ Ծահան Արծրունիի և Ֆելիս Թադևոսեանից, վարչութեան մաս կը կազմեն...

ՊՈԼՍՈՑ մէջ, Հոկտ. 27-ին, տեղի ունեցած է Կեդրոնական Մանուկ Միութեան հիմնադրութեան 30ամեակի հանդիսութիւնը...

ԿիլիկիոՅ կաթողիկոսութեան Դպրեւանքի 48րդ տարեշրջանի բացման հանդիսութիւնը տեղի ունեցած է Հոկտ. 17-ին...

ԻՐԱՆԻ Ծահ. «Հոմայուն» Գ. կարգի շքանշանով պարգևատրուած է երկու հայ երեսփոխաններ...

Սյունիքի շքանշանով պարգևատրուած էր իրեն ծախելու: Արաթիմոս, ինչպէս առաջին անգամ, այս անգամ ալ...

լանման գործը ինչ նախապատրաստած նախադիմումը... Հայաստանի նոր Սահմանադրությունը...

Հայաստանի վերաբերյալ, համաժողովրդական քննարկումն էր... 1978 թ. սկիզբին...

Հայաստանի վերաբերյալ լինելու էր ամենաբարձր մակարդակի վրա... 1975 թ. հունիսին...

Սահմանադրության մասին խոսած է... Սահմանադրության մասին խոսած է...

ԼՈՒՍԱՐԱՆՈՒԹՒՆՆԵՐ ՄԱՐԶՈՒԱՆԻ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ԶԵՌԱԳԻՐՆԵՐՈՒ ԵՒ ՆԿԱՐՆԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

Մասնավորապես Արամ Երեմյան, տարիներու աշխատանքով պատրաստած էր Մարզուանի պատմությունը...

Սահմանադրության մասին խոսած է... Սահմանադրության մասին խոսած է...

ԳՈՂՈՒԹԻ ԳՈՂՈՒԹ

ՊՈՒՆՆՈՍ ԱՅՐԻՍԻ մէջ մեծած է ընկ. Յովհաննէս Ստեփանեան: Ողբացեալը...

Սահմանադրության մասին խոսած է... Սահմանադրության մասին խոսած է...

«ԵԱՌԱՋ»-Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (457)

ՀԱՌԱԶԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐԶԸ

Այս անվանալի տեսարանն իրապուստեամբ... համարում ենք որ Լէոնորի համար...

Ինչպէս ինչ խնդրելու որ իր մահը ձեզի իմաց տամ... Ահա ատոր համար եկած եմ...

Լէոնոր ձեռքի նշանով մը լուծելու պատուիրեց անոր:

Այս լուրը տակնուվրայ ըրած էր զինքը... բնաւ այս տեսակ դէշ լուրի մը չէր սպասեր:

Իրաւ, թէպէտ Տօրն ու աղջկան միջև որեւէ կապ չէր մնացած, բայց վերջապէս հայրն էր...

Այդ միջոցին Լէոնոր միայն սա մտածեց, թէ՛ Տանտլո իր հայրն էր: Լէոնորի հոգին զատուած էր...

Լէոնոր սարսուռով և սկսաւ վախէն դուրս գալ: Քիչ ատենէն անձնասպան ըլլալու որոշում մտաւ...

Ի՞նչ տխուր որոշում... Գանի որ պիտի մեռնէր, ինչու վախնար:

Գանի որ պիտի մեռնէր, ի՞նչ պէտք ունէր բարեկամի, սիրահարի եւ կամ հօր: Ամէն բան լմացած էր իրեն համար:

Ահա այսպէս մտածելով էր որ Լէոնոր սա հարցումը ըրաւ:

— Հայրս վիրաւորուած է ըսիք: — Այո, տիկին, վիրաւորուած է, եւ դաւաճուած լաւ գործածող մէկու մը կողմէ:

Այնպէս կ'ենթադրէր որ մարդասպանի մը կողմէ յարձակում կրած է ազնուազարմ Տանտլոն: Այս չարաշուք զէպը իմ պատիւն զով փողոցին մէջ տեղի ունեցած է:

Գիշերանց դուրսէն աղաղակներ լսելով քունէս արթնացայ եւ անձամբ դուրս նետուելով օդնութեան փութացի գետինը տարածուող վիրաւորին: Աւաղ ուշ մնացած էի...

աւաղ, տիկին, ափսոս, բոլոր ջանքերս ի դերեւ ելան, բարձր, եղբւ՛ւր...:

Լէոնոր այս փոքրիկ սուտերով համեմուած պատմութիւնը ծայրէ ծայր անտարբերութեամբ մտիկ ընելէ յետոյ ըսաւ:

— Ծնորհակալ եմ, պարոն, շնորհակալ եմ բոլոր ըրածներուդ համար:

— Պարզապէս պարտականութիւնս կատարեցի, տիկին, պատասխանեց Արամի մոտ: Բայց դեռ պարտականութիւնս չէ լրացած: Ազնուազարմ Տանտլոն պաշտօն յանձնեց ինձի իր յուզարկաւորութեան վրայ հակել:

— Այդ պարտականութիւնը ինձի կ'իյնայ, ըսաւ Լէոնոր: — Ուրեմն կ'ըզէ՞ որ մարմինը հոս փոխադրել տամ, տիկին, հարցուց Արամի մոտ աշխուժի:

— Ատ ալ ես անձամբ կը կատարեմ, պատասխանեց Լէոնոր: Բայց հաճեցէ՛ք հօրս հանդիման տեղը առաջնորդել: — Ձեր տրամադրութեան տակն եմ, տիկին, ըսաւ Արամի մոտ խոնարհելով: Արամի մոտ պալատը Ալթիէրի պալատէն շատ հեռու չէր:

Լէոնոր այնպէս կարծեց թէ Ալթիէրի պալատն անուանուած էր հայրը: ՄԻՇԷԼ ԶԵՎԱՍԿՐ (Շար.)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍ

Այբի Տիկին Ձուարթ Բեհլույանեն, Տէր եւ Տիկին Արաշամ Հայրապետեն եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Գարուստ Բեհլույանեն, այբի Տիկին Նուարդ Տէր - Թովայեան եւ զաւակը կը ծանուցանեն թէ հոգեհանդատեն պաշտօն կը կատարուի այս Կիրակի, Նոյ. 20, Իսի Ե. Մարիամ Աստուածածին եկեղեցին իրենց ամուսնոյն հօր, մեծ-հօր եւ հօրեղոր՝

ՏԻԳՐԱՆ ԲԵՀԼՈՒՅԱՆՆԵՐ
մահուան քառասունըին առթիւ:
Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

ՇՆՈՐՀԱՎԱԼԻՔ

Տաղէսեան, Փափագեան եւ Գարայեան ընտանիքները շնորհակալութիւն կը յայտենին բոլոր անոնց որոնք ծաղկեպսակով, փոխան ծաղկեպսակի նուէրներով, ան-ձամբ, հեռաձայնով թէ զրուար ցաւակ-ցուլթիւն յայտնեցին իրենց մօր՝

ՏԻԿԻՆ ՊԱՐՊԱՐԱ ՏԱԳԷՍԵԱՆԻ
մահուան առթիւ:

Ի ՅԻՇԱՍԱԿ

ԱԼՖՈՐՎԻԼԵՆ Տիկին Հրանդ Յովհաննէսեան իր ամուսնոյն՝ Հրանդ Յովհաննէսեանի մահուան 11րդ տարելիցին առթիւ 100 ֆրանք կը նուիրէ «Յառաջ»ին:

ՎԻՄՍԻՆԻ

ԻՍԻԼԵ Պ. Ձատիկ Սաչիկեան 40 ֆր. կը նուիրէ Որբերու Օգն. Միութեան, 40 ֆր. Իսի Ե. Մարիամ-Աստուածածին եկեղեցիին (ստանալ «Յառաջ»ին) եւ 20 ֆր. «Յառաջ»ին, Արուսեակ Սաչիկեանի, Վարդերես Սաչիկեանի, Անահիտ Թօփալեանի, Ղուկասեանի եւ Համբարում Գազարեանի եւ Մանիա Կարապետեանի յիշատակին:

ԿՈՒԶՈՒԻ

Որհնարարուէի մը կը փնտռուի որ հայկական եւ ֆրանսական ճաշ պատրաստէ: Ժամը 19Էն ետք, հեռաձայնել 644-41-63

ՇՆՈՐՀԱՎԱԼԻՔ

Վարանտի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ գումարները փոխան ծաղկեպսակի Մանուէլ Պարոնեանի թաղման առթիւ:
Այբի Տիկին Լիւսի Թէկինեան 30 ֆր., Կեօպեան ընտանիք (Մարտէյլ), Նահապետեան ընտանիք (Մարտէյլ), Յաղոյ - եան ընտանիք (Մարտէյլ), Մարտիրոս Մարգրիտեան 50ական, Տէր եւ Տիկ. Աշոտ Առաքելեան 150 եւ 150 Աղքատախնամին, Կարպիս Փափագեան 50 ֆր.:

Imprimé sur les Presses
DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

RESTAURANT EREVAN
ՀԱՅԱՏՈՒՆ ԵՐԵՒԱՆ
26, RUE BERGÈRE PARIS 9e Tél. 770 85 81

Հայկական մաքուր խոհանոց — Հայկական ջերմ մթնոլորտ
Մատչելի գիներ

Երկուշաբթի՝ Կարսի տեօնէր
Չորեքշաբթի իրիկում՝ Բիթապուր — մանթը
Հինգշաբթի իրիկում՝ պատուէրին վրայ լաիմաուս ու ջի-ֆեօփթ
Ուրբաթ իրիկում՝ Սու-պօթթէ

Եւ ամէն Կիրակի առտու, պատուէրի վրայ՝ խաշ:
ՓԱԿ Է ԵՐԵՎԱՆԻՅԻ

Ա.Ի.Ս.Ն.Ի.Ա.ԿԱՆ ՃԱՇ

Ի նպաստ Կարպոյ խաչի կայանին

Կարպոյ խաչի Փարիզի մասնաճիւղի աւանդական ճաշը Կիրակի, Նոյ. 20, Ժամը 13ին, Սոֆիթէլ պանդոկին մէջ:

Հայկական պիւֆէ խաչուհիներու կողմէ նուիրուած:

2, Rue Grognet — 75015 Paris
Métro Balard ou Porte de Versailles
Ճաշագին 100 ֆրանք
Տոմսերը նախապէս ապահովել Կարպոյ խաչուհիներէ կամ Բալուեան գրատունէն ամէնէն ուշը՝ մինչեւ Նոյեմբեր 17:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՍԻ Պանէթ-Քաչանի մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամուհիները, Հինգշաբթի, Նոյեմբեր 17, Ժամը 20-30ին, իր սովորական հաւաքատեղին: արեւոր օրակարգ:

ՀԱՄԱՆՍՐԱՅԻՆՈՒԹՅԱՆ Միութեան Մարտէյլի մասնաճիւղի ընդհ. անդամական ժողովը Կիրակի, Նոյ. 20, առաւօտեան Ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին: Օրակարգ՝ տեղւոյն վրայ:

ՀՐԱՍԻՐ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԻ

Կեսարիոյ եւ շրջանի Հայր. Միութեան վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամներն ու համակիրները Հինգշաբթի Ժամը 20ին, (Նոյ. 17), Ռիւ տը Թրէվիզ, Պարոյր-Սեւակ գրադարանի սրահը: Կարեւոր օրակարգ:

ՓԱՐԻՉ Ա. ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ-ՄԿՐՏԻՉ

Այս Ետրաթ, Նոյ. 19, տուն է Ամեիայի Սրբոց հինգ եւ նոյնոց, յայտից եւ սն - յայտից: Այս առթիւ, Փարիզի Ս. Յովհ. Միլոտի մայր եկեղեցւոյ մէջ Ժամը 10ին պատարագ կը մատուցուի:

ՎԵՐԱՄՈՒՏ

Կապ. Սաչի Պոմոնի մասնաճիւղին հովանաւորած միօրեայ վարժարանին դասընթացները կը վերակայն տեղւոյն եկեղեցւոյ սրահին մէջ, Նոյ. 30էն սկսեալ ամէն Չորեքշաբթի ցերեկէ վերջ Ժամը 15-17: Արձանագրութիւնները այդ օրը տեղւոյն վրայ կը կատարուին:

Կոչ կ'ընենք սիրելի ծնողներուն որ պէտքի նախաձեռնութիւնը ըլլան եւ անպայման իրենց զաւակները առաջնորդեն հայկական վարժարան:

ՇԱՎԻԼ Ա. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Այս Կիրակի պատարագ կը մատուցուի:

DERNIÈRE LUNDI 21 NOVEMBRE

1915
de Jean-Jacques Varoujean
d'après les minutes du procès de Tehlirian
mise en scène
Jean-Marie Lehec
avec la collaboration de F. Michaux
scénographie Alain Chambon
costumes Nicole Géraud, éclairages Christian Broggin

avec Florence Brière, Jean De Coninck, Jean-Pol Dubois, Jean Marie Lehec, Philippe Lehembre, Rita Maiden, Louis Mérino, François Michaux, Reine Barthele

A PARTIR DU 24 OCTOBRE
séance à 21h relâche le mardi dimanche 15h et 18h30
THEATRE FONTAINE
10 RUE FONTAINE, PARIS 9e TEL 874 74 40
métro Blanche location maç-agences

prix des places: 35F,50F. étudiants, moins de 25 ans et carte vermeille: 20F. collectivités: 15F
réservations au Théâtre: tél 874.74.40, Fnac et agences

ՅՈՒՇԻ ԵՐԵՎՈՅ

Կազմակերպուած ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԱՅՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ կողմէ նուիրուած
ԽՐԻՄԵԱՆ ՀԱՅՐԻԿԻ (մախաւան 70ամեակին)
ԽՆԱՍՍՈՐԻ ԱՐՇԱՒԱՆՔԻՆ (աւսումնամեակին)
ԶՕՐԱՎԱՐ ԱՆՆԻՐԱՆԻԿԻ մախաւան յիշատակին
Մարտէյլի Հայ Մշակույթի Տան Վասպուրական սրահին մէջ, 12 Ռիւ Այն Պալլ Կիրակի, Նոյ. 20, Ժամը 16-30ին
Կը նախագահէ Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ
Օրուան բանախօսներ
ԵՂԻՇԷ ՔԷԼԵՅ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ (Խրիմեան Հայրիկ) — ԿԱՐՕ ՅՈՎԱՅՔԵԱՆ (Խաւարի Արշաւան) — ԺԻՐԱՅՐ ՄԻՐԻՃԵԱՆ (Չորապար Անդրանիկ)
Գեղարքեստական ինամուած բաժին
Կը հրաւիրուին բոլոր կազմակերպութիւնները, հայրենակցական միութիւնները, գաղութը անխտիր, յարգելու այս յիշատակները:
ՄՈՒՏԻՔ ԱՂՍԱ Է

ՊԵՐՍԵՆՑԻԿ ԵՐԵՎՈՅԻ
նախաձեռնութեամբ
ՖՐԱՆՍՄԱՆԱՅ ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՍԻ ՍԵՒՐԱՆԻ ՄԱՆՍԱԿԻՎԻՆ

GRANDE SOIRÉE DANSANTE organisée par la section de Sevran de la Croix Bleue des Arméniens de France

Նոյ. 19, Ժամը 20-30ին
Salle des Fêtes de Sevran
առաջին անգամ ըլլալով
ՄԻՇԷԼ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ
ՅԱՂՔԱՆԱԿ
ՊԵՏԻԿ եւ իր նուագախումբը
BUFFET ORIENTAL — AMBIANCE ARMÉNIENNE
Tenue correcte exigée

Այլից Տիկին Սոնա Տոնկեան եւ զաւակները՝ Ժիրայր, Սեդա, Գորին, այլից Տիկին Նուարդ Տոնկեան, Տէր եւ Տիկին Բաֆֆի Տոնկեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Արիս Տոնկեան, Տիկին Անի Տոնկեան եւ զաւակները, Օր. Նիբուլ Տոնկեան, Տէր եւ Տիկին Երուանդ Տոնկեան (Հայաստան), Տէր եւ Տիկին Ներսէս Անայեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Սարգիս Գարագաշեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկին Կարապետ Կարապետեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Սիրուն Գարունեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Կիրակոս Հարսեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Յովակիմեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Գարասողանեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Սարգիս Մկրտիչեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Կղմես Մկրտիչեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Կղմես Մկրտիչեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, զաւակին, եղբոր, փեսային, զեղբայրին եւ ազգականին՝

ՍՍՐԳԻՍ ՏՈՆԿԵԱՆԻ
մահը, որ պատահեցաւ Երեքշաբթի, Նոյ. 15, Սարգիսի զինուորական ծառայումը, 47 տարեկանին:

Յուզարկաւորութիւնը կը կատարուի Ուրբաթ, Նոյ. 18, ժամը 16-15ին Շապիւր Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցին, ուրիշ ողբացեալին մարմինը կը փոխադրուի Շապիւր գերեզմանատունը, ինչու ալ Թաւա Շապիւրի, ամփոփուելու համար ընտանեկան զամբարանը:

Մահագոյ շատցողներէն կը խնդրուի ներկայս իրեն այդ նկատել:

ԿՈՒԶՈՒԻ
Sté. Duval-Garabédian
POMPES - FUNEBRES
83, Avenue Gambetta — 75020 PARIS
Tél. : 636-58-02

Cherchons homme valide, âge indifférent pour démarches administratives auprès Mairies et Préfectures. Salaire de début 2000 F. (indispensable savoir lire et écrire le français).

ՇԱԿԻԼ
Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՎՈՐԻՉ
Այս Կիրակի պատարագ կը մատուցուի:

L'ART ARMENIEN

par Sirarpie der Nersessian

Dans leur majorité inédites, les photographies de cet ouvrage ont été réalisées directement en U.R.S.S., à Jérusalem et en Turquie.

272 pages 27,5 x 36,2 avec 127 reproductions en couleurs, 52 reproductions en noir, plans et relevés d'édifices, 2 cartes. Relié sous jaquette illustrée.

PRIX DE LANCEMENT JUSQU'AU 30.11.77 : 220 F
prix définitif : 250 F

ARTS ET MÉTIERS GRAPHIQUES

ԱՒԱՆԴԱԿԱՆ ՃԱՇ
ի նպաստ Կապոյոս Խաչի Կալյանի

Կապոյոս Խաչի Փարիզի մասնաճիւղի անդրական ճաշը Կիրակի, Նոյ. 20, ժամը 13ին, Սոֆիթէլ պանդոկին մէջ:

Հայկական պիւֆէ խաչուհիներու կողմէ նուիրուած:

2, Rue Grognet — 75015 Paris

Métro Balard ou Porte de Versailles
ճաշագին 100 ֆրանկ

Տոմսերը նախապէս ապահովել Կապոյոս Խաչուհիներէ կամ Բալուեան դրատունէն ամէնէն ուշը՝ մինչեւ Նոյեմբեր 17:

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

Տիկին Ճինպաշեան (Վալանա) կը նուիրէ 100 ֆր. ի նպաստ Հայ Կարմիր Խաչի օգնութեան կայանին:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Տէր եւ Տիկին Միքայէլ Քոչարեան եւ զաւակները շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք ծաղիկով, փոխան ծաղիկի նուէրներով, անձամբ թէ գրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց մօր եւ մեծ-մօր՝

ՏԻԿԻՆ ՄԱՆԻԿ ՔԱԶԱՐԵԱՆԻ
մահուան առթիւ:

Այս ախուր առթիւ իրենց մօր յիշատակին, Տէր եւ Տիկին Միքայէլ Քոչարեան 3000 ֆր. կը նուիրեն Հայ Դատի Յանձնախումբին (ստանալ «Յառաջ») եւ 3000 ֆր. ողբացեալին շատ սիրելի՝ «Յառաջ»ին:

Le Comité des Jeunes de l'U.G.A.B. recherche pour l'organisation d'un spectacle théâtral : *Jeunes hommes, jeunes femmes*, intéressés par le théâtre (acteurs, mise en scène, éclairage, etc.)

Ecrire le plus rapidement possible au Comité des Jeunes ou se présenter tous les Samedis de 14 h. 30 à 18 heures, au Centre Culturel Alex Manoogian, 118, Rue de Courcelles Paris (17e).

ՄԵՒԹԱՐ ԱԲԲԱՀՕՐ
ԾՆՆԴԵԱՆ 300 ԱՄԵԱԿ

Կազմակերպութեամբ
Մարտէլի Մուրատ Ռաֆայէլեան Նախկին Աշակերտաց Միութեան
Շաբաթ, Նոյ. 26 ժամը միշտ 21ին
Մարտէլի Մշակույթի Տան վասպուրական սրահին մէջ
Կը նախադահէ՝ Ռ. ԷՋԷԿԱՌՍԵ ԱՐՔ.
(Մարտէլի Արքեպիսկոպոս)
Կը խօսին
Հ. ՆԵՐՍԷՍ ՎՐԴ. ՏԻՐ-ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ (Վենետիկէն)
(«Բազմալեզ»ի խմբագիր)
ՄԷԹՐ ՅՈՒԿ ԵՂԻՍԱՅԱՐԵԱՆ
Բացման խօսք՝ ԿԱՐՕ ՅՈՒՍԷՓԵԱՆ

Գեղարուեստական պատշաճ յայտագիր, մասնակցութեամբ է. Էֆուրմանի (ղաշնակ), Փ. Քոռի (ղաշնակ) եւ Վ. Ճառայեանի (արտասանութիւն):

Պ Ա Ր Ա Ն Ց Ի Կ Ե Ը Ե Կ Ո Ց Թ

Նախաձեռնութեամբ
ՅՐԱՆՍԱՀԱՅ ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՍԵՒՐԱՆԻ ՄԱՍՆԱՃԻՂԻՆ

GRANDE SOIRÉE DANSANTE organisée par la section de Sevrans de la Croix Bleue des Arméniens de France

Նոյ. 19, ժամը 20-30ին
Salle des Fêtes de Sevrans
առաջին անգամ ըլլալով
ՄԻՇԷԼ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ
ՅԱՂԹԱՆԱԿ
ՊԵՏԻԿ եւ իր նուագախումբը
BUFFET ORIENTAL — AMBIANCE ARMÉNIENNE
Tenue correcte exigée

Նոր Տարուան եւ Ծնունդի առիթով նուիրեցէ՛ք ձեր սիրելիներուն Սիրան - Կովիտասի երգապահակը

MAGNIFIQUE ALBUM DE DEUX DISQUES

CHŒURS MIXTES ARMÉNIENS DE PARIS
Direction : G. APRIKIAN

Le Maître et son Disciple
stéréo 33 tours.
S. K. 3000 Komitas Messe
S. K. 5000 Ganatchian, œuvres
Prix 110 F.

EN VENTE : auprès des membres de la Chorale et 17, Rue Bleue à Paris (Tél. 824-63-89 de 20 h. à 22 h.)
Librairie Orientale H. SAMUELIAN, 51 Rue Monsieur-le-Prince, Paris (6e) Tél. : 326-88-65
Mme PALOYAN, 9 Rue de Trévisse, Paris (9e) — Tél. 523-24-97
ALFORTVILLE : Ets. MICHELE, 253 Rue P.-V. Couturier, 94140 Alfortville Tél. 899-09-66
ARNOUVILLE : M. NIGOGOSSIAN 121 Rue Henri Barbusse, 95400 Arnouville-les-Gonnesse Tél. 985-04-46
LYON : EGLISE ARMÉNIENNE, 295 Rue Boileau, 69003 Lyon. Tél. 60-47-18
M. Jules MARDIROSSIAN, 48 Rue du Repos, 69003 Lyon. Tél. 72-25-91
SEVAN VOYAGES, 50 Cours de la Liberté, 69003 Lyon. Tél. 60-13-66
MARSEILLE : MAISON DE LA CULTURE ARMÉNIENNE 12, Rue Saint-Basile, 13 Marseille. Tél. 50-15-09
VALENCE : TISSUS ANDRE SEMERDJIAN 53, Rue Mavier de Montjau, 26 Valence
BRUXELLES : Mlle AVAKIAN, 28 Rue Berckmans, 1060 Bruxelles Tél. 538-16-83 à Bruxelles

LES AMIS DE LA FONDATION MARIE NOUBAR

Journées d'Amitié

Samedi 19 Novembre de 14 à 19 h.
Dimanche 20 Novembre de 14 à 22 h.
au profit des étudiants arméniens boursiers

de la Fondation Marie Noubar
Cadeaux de Noël, Parfumerie, Disques, Livres, Cartes de vœux, Linges de maison, Alimentation etc...

Vous trouverez aussi un charmant souvenir
UN PORTE-CLEFS en argent dont l'originalité n'a d'égale que sa qualité.
Le Dimanche à partir de 17 h.

Sirarpie DER-NERCESSIAN signera son récent volume **L'ART ARMENIEN** et **PIEM** signa ses œuvres

BUFFET
Spécialités Arméniennes
Fondation Marie-Noubar
57, Bd. Jourdan — 75014 Paris
Métro Porte d'Orléans

ԵՂԻՇԷ ԶԱՐԵՆՑԻ

Ծննդեան 80ամեակին եւ մահուան 40ամեակին առթիւ

Ուրբաթ մը գրասէրներ հոգեհանդստեան պաշտօն կատարել կուտան Կիրակի, Նոյ. 20, Իսիւ Ս. Մարիամ Աստուածածին եկեղեցին, տարաբախտ բանաստեղծ՝

ԵՂԻՇԷ ԶԱՐԵՆՑԻ
մահուան 40ամեակին առթիւ:

Եկեղեցական արարողութիւններէն ետք «Նուբարեան Ֆրէնկեան» Մշակ. Կեդրոնին մէջ, տեղի կ'ունենայ

ՅՈՒՇԻ ՅԵՐԵԿՈՅԹ
նուիրուած Հայրենասէր բանաստեղծ՝

ԵՂԻՇԷ ԶԱՐԵՆՑԻ
Դասախօսութիւն եւ Գեղարուեստական քամիին

ՄՈՒՏԲԸ ԱՉԱՍ Է

ԿՈՒԶՈՒԻ
Որհարարուելի մը կը փնտրուի որ հայկական եւ ֆրանսական ճաշ պատրաստէ: Ժամը 19ին ետք, հեռաձայնել 644-41-63

Imprimé sur les Presses du JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris
Commission Paritaire : N° 55935

ՇՆՈՐՀԱՎԱԼԻՔ

Տէր և Տիկին Ժիրայր Պետիկեան (Ամբրիկ), Տէր և Տիկին Պաղտիկ Քիւլը...

Տիկին Էկլանթին Ազարեան և աղջիկը Արմինէ, Տէր և Տիկին Կարապետ Մուրատեան...

ԱՐԹԱՔԻ ՊԵՏԻԿԵԱՆԻ
Գաւազի մահը յետ կարճատեւ հիւանդութեան...

Տիկին ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ԱԶԱՐԵԱՆԻ
մահուան առթիւ:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍ

ԵՒ

ՀՈԳԵՀԱՆԳ

Իզմիրի և շրջակայքի Հայրենակցական Միութիւնը...

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՑՈՒ ՕՐԸ

Վիէնի Մէջ

Նախաձեռնութեամբ Հայ Ազգ. Միութեան, կը տօնուի Հայ Մշակոյթի օրը...

ԿՈՒՋՈՒԻ

Պահարարուհի մը կը փնտռուի որ հայկական և ֆրանսական ճաշ պատրաստէ:

ՀԱՆԴԻՍԱԻՈՐ ԳԻՆԵՉՈՆ

Կազմակերպուած ՄէնթՍնթուանի Հայոց Մ. Թաղէոս եկեղեցւոյ վարչութեան կողմէ...

ՎԱՉԻ Մ. ՎՐԴ. ԻԳՆԱՏԻՈՍԵԱՆԻ
Մայրապոլսի վարչապետի իշխանութեան տուչութեամբ...

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԻՍԻԻ մասնաճիւղը ընդհ. ժողովի կը հրաւրէ բոլոր ընկերուհիները...

ԿՈՒՋՈՒԻ

Sté. Duval-Garabédian
POMPES - FUNEBRES
83, Avenue Gambetta — 75020 PARIS

Imprimé sur les Presses DU JOURNAL «HARATCH»
83, rue d'Hauteville 75010 Paris

ՄԵԻԹԱՐ ԱԲԲԱՀՕՐ
ԾՆՆԴԵԱՆ 300 ԱՄԵԱԿ

Կազմակերպութեամբ Մարտէյլի Մուրատ Ռաֆայէլեան Նախկին Աշակերտաց Միութեան...

Գեղարուեստական պատշաճ յայտագիր, մասնակցութեամբ է. Էֆէրժանի (ղաշնակ), Փ. Քոռի (ղաշնակ) և Վ. Ճառա յեանի (արտասանութիւն):

ՇՆՈՐՀԱՎԱԼԻՔ

ՍԷՆ ԼՈՒ — ՄԱՐՏԻՅԷԼ

GALERIE FRAMOND
3. Rue des St-Pères — 75006 PARIS
KAZANDJIAN
œuvres récentes
du 17 Nov. au 17 Décembre

Եկեղեցւոյ կից սրահի մը շինութեան համար, Թաղական Խորհուրդը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ գումարները...

ECOLE DE DANSE ARMENIENNE
patronnée par la CROIX BLEUE section BAGNEUX - CACHAN
pour ENFANTS et ADULTES
Direction JIRAIR MADILIAN
Professeur diplômé de la Fédération Française de Danse « caractère arménien »

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆ ՊԱՐԵՐՈՒԻ ԴԱՍՏԱՆԴՈՒՄ
Նախաձեռնութեամբ Կապոյտ Խաչի Պանէօ - Քաջանի մասնաճիւղին երախտագրութեամբ...

Պուլ. Օտտոյի Թաղական Խորհուրդը շնորհակալութեամբ ստացած է իշխան Սերոբեանի մահուան առթիւ — այրի Տիկին Ազնիւ Այվազով 30, այրի Տիկ. Արզանի Քէմիւրեան 10, այրի Տիկ. Ասատուրեան Սաթնիկ 50, Քէօսեան ընտանիք 30: Վահան Տատոեանի հոգեհանգիստին առթիւ Պ. Արամ Տատոեան 20, բարեպաշտ Տիկին մը 200, Պր. Յ. Ղազարեան (Ամբրիկ) 100, այրի Տիկ. Սիրանոյշ Այվազեան 50, Տէր և Տիկ. Ռ. Մանուկեան և զաւակները 30: Մարգիտ Խոյիկեանի հոգեհանգիստին առթիւ Տէր և Տիկ. Մուրատեան, Օր. Մարի Սաղրեան 20ական, Խոյիկեան ընտանիք 50, Տէր և Տիկին՝ Օհանեան և այրի Տիկ. Չարգարեան 100ական, Պր. Պաղջակեան Վահան (Տէսին) 30, այրի Տիկ. Արէզնազ Համբարձումեան 50, այրի Տիկ. Ալեքսանեան 20, Տէր և Տիկ. Ղազարոս Կիւրեան 10, Տէր և Տիկ. Սարգիս Գոլջումեան (ղալոյցին 20), Օր. Սիրուն ձէլաբեան 100 Փր.:

ՍԱՄՈՒԷԼ-ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ
ՎԱՐԺԱՐԱՆ
ՏՕՆԱԾԱՌԻ ՀԱՆԴԵՍԸ
Դեկտեմբեր 17ին
Շարաթ, կէսօրէ վերջ, Տեսչութիւնը և Մոտոց Միութիւնը սիրով կը հրաւրեն բոլոր ազգայինները, դպրոցի տօնածառի հանդէսին: Ժամը 16ին վարժարանի մատրան մէջ պատարագ աչակերտներու երգեցողութեամբ: Ժամը 17ին, Թատերասրահին մէջ, դարդարուն հանդիսական ուրախ մթնոլորտ, ճաշ, մանուկներու նուէրներու բաշխում:

LE BEAU FOULARD
"Alphabet Arménien"
CREATION CELIGNY — PARIS
est en vente au prix de Fr. 75
chez M. S. DER-BALIAN, Bottier Modéliste
221, rue Saint-Honoré, PARIS 1er
LIBRAIRIE PALOUYAN
9, rue de Trévisse — PARIS 9e
à MARSEILLE, Maison de la Culture Arménienne, 12-14 Rue St. Basile.
Pour envoi Contre-remboursement CELIGNY s.a.r.l. boîte postale No 9, 94130 NOGENT - sur - MARNE

Palma
Votre repas de mariage entre la Nation et la Bastille
Spécialiste de: réception, banquet, cocktail, lunch de 20 à 250 couverts
• 15 menus personnalisés de 69 à 150 F par personne boisson et service compris
• Location et décoration de salle gratuites
• Orchestre ou sonorisation sur demande
• Ambiance franco-arménienne animée par Hasmig
• Parking facile
• Ouvert tous les jours
Tél.: 344-10-40 de 10 h. à 15 h.
210 Fg-Saint-Antoine 75012 Paris

ARMENIE 77
du 23 Décembre au 6 Janvier 78
Renseignements et inscriptions:
mondotours
2, Rue de Sèze — 75009 PARIS Tél.: 073-30-64, 073-32-64
sevan voyages
50 Cours de la Liberté - 69 LYON Tél. 60 13 66
Renseignements et inscriptions: MONDOTOURS
POUR TOUS VOS VOYAGES TOUTES DESTINATIONS, BILLETERIES, NOUS CONSULTER

ՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Ժ. - ԺԲ. ԴԱՐԵՐՈՒՆ

Ա. — ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ
ԴՐԱՍԽԱՆԱԿԵՐՏՅԻ

3. — ԴՐԱՍԽԱՆԱԿԵՐՏՅԻ ԵՐԿՐ ԻՐԱՅԻՆ ԴՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾ

Դրասխանակերտացիի այս երկը, — Պատմութիւն Հայոց, — իր մէջ մեծ մասով, ոչ թէ սոսի պատմութիւն է, այս բանի սովորական իմաստով, այլ տեսակ մը ինքնակենսագրութիւն ու յիշողութիւններ: Եւ իբրեւ այդպիսին՝ գրական շքեղ ու կենդանի յուշարձան մըն է: Թէ՛ պէ՛տ է ծերութեան ժամանակ զրի առնուած, լայն, եթէ հաշտի չառննէք սկիզբի մտայն, մեծ թափով ու շունչով ստեղծուած իսկական գրական գործ մըն է, որ կը վկայէ հեղինակի թէ՛ մտաւոր եւ թէ՛ գեղարուեստական կարողութիւնները մասին: Որքան որ պատմութեան հին մասը ուրիշներէն քաղելով՝ հասկանալի ու արագ եւ սեղմ բովանդակութեամբ յատկապէս կը տանի, այնքան աւելի ծաւալուն ոճով եւ իրական կեանքի գծերով յատկապէս կը բերէ իր ժամանակակից պատմութիւնը: Այդ երկի բոլոր հատուածները լի են հեղինակի ապրումներով, յաճախակի անոր կրած նեղութիւններով, անոր վշտահարութեամբ՝ ժամանակի աղբիւր թշուառ կացութեան պատճառով: Երբ կը կարդանք, շարունակ կը տեսնենք եւ կը դառնք ցար հեղինակի, որ շատ զգայուն է ուրիշներու ստառակներէն: Նկատմամբ, եւ ճիշդ անոր համար ալ, ան կ'ազգէ՛ երբեմն անոր խօսքը՝ նոյնիսկ յուշէ իր մանրամասնութիւններով, որոնք տեղ կը դնեն, սովորաբար, զրոգանքով ինքնակենսագրութեան եւ յուշերու մէջ: Անոր սրտէն անպակաս է, նաեւ, ստեղծութեան գագաթով՝ հանդէպ հայրենիքի դաւաճաններուն եւ աւերիչներուն: Մերթ այնքան սաստիկ է անոր զգացած յամբ, զէպի անմեղ վնասուածները, մարգարէական եղանակով, զնարական զկողմներով՝ կ'ողբայ երկրի աւերումը, մեր ազգի անկումն ու թշուառութիւնը: Իրբեւ թերթիկային արուեստին վարժ գրող, Դրասխանակերտացի կ'աշխատի ճարտարօրէն ու գեղեցիկ՝ պատմել եւ իր ոճով ալ՝ ազգել: Երբեմն՝ երբեմն կը գովէ կամ կը բնութագրէ իր սրիշխի անձերը, յաճախ առանձին մակերիւնքերով, ինչպէս օրինակ՝ «Իմաստուն Գալիկ», «Անք եւ խոհեմ եւ հանճարեղ իշխանն Հայոց Գրիգոր», «Հեղահամբոյր Սըմբատ» եւ կամ «Հոյակապ իշխանն մեծ Սահակ» կամ «Մեծահարուստ եւ բազմահանճար թագաւորն» եւ այլն: Դրասխանա-

կերտացի կը սիրէ որեւէ գեղատու ածա՝ կանոյ որոշել ատարկաները, գործողութիւնները: Կը յորինէ, յատկապէս, զարդարուն դարձուածքներ, ճոխ պատկերաւոր արտայայտութիւններ: Անոր մօտ, սակայն, յաճախ կը նկատուի ոճի եւ արտայայտութիւններու որոշ խրթնութիւն: Ան յաճախ կ'իջնայ ճոռճարանութեան, աւելորդ պաճուածքներու եւ բազմաբարձրութեան մէջ, ու հոմանիշներու աւելորդ կուտակութիւններ կ'ընէ: Եւ այսպէս օրինակ՝ տեղ մը կը կարդանք. «Ոչ կարացեալ տանել ժուզկալ տեւել եւ համբերել պատերազմի»:

4. — ԴՐԱՍԽԱՆԱԿԵՐՏՅԻՆ ԱՊՐԱԾ ԺԱՄԱՆԱԿԱՆՆԵՐԻ ԶԱՅԱՍՏԱՆԻ ՎԻՃԱԿԸ

Դրասխանակերտացիի «Պատմութիւն Հայոց» երկը մեր առջեւ կը պարզէ իր ապրած ժամանակի՝ 30էն 35 տարիներու ընդարձակ պատկերը: Այս երկի մէջ դրուած են, մէկ կողմէն՝ Հայաստանի իրական ներքին դրութիւնը, միւս կողմէն՝ արտաքին բնութիւնները, որոնք ծանր ստորաշնչի հատած էին այդ շրջանին, եւ ապա՝ իշխաններու կուրծքը Արարեալի գէշ: Գրքին մէջ մենք յատկապէս կը տեսնենք, թէ ինչպէս սկիզբը՝ քաղաքական մեծ յաջողութիւններ կ'ունենայ Հայոց Մարտ թագաւորը: Անոր կը յաջողուի անմիջապէս կապուիլ ամիրապետի հետ, եւ ոչ թէ՛ Ատրպատականի ոստիկան Եւուստի միջոցով: Վերջինս վախճալով անկէ, ինքզինք բարեկամ կը ձեռնարկէ Մարտին: Վրաստանը Ատրաքսանի թագաւորը, որուն Մարտ թագաւորացունցած էր, օր մը կուգայ Հայոց թագաւորի մօտ այցելութեան՝ Ս. Չառնիկը միասին տունտանջելու համար: Իսկ Եւուստի ոստիկանը՝ բազմաթիւ ձեռքով, թաղով, արքունական զբոսանքով եւ պէս-պէս ընծանն ընդ կուգայ՝ մեծարելու համար Մարտը: Ան նոյնիսկ նուէրներ, նաեւ, կուտայ արքայորդի Աշոտին: Դրասխանակերտացի իր մասին խօսելով կ'ընէ, թէ Եւուստի՝ Փէն ինքն ալ ստացած է, իր կրօնական կարգին յարմար զգեստներ՝ ոսկեզօծ զարդերով պաճուած, ջորիի մը վրայ: Մարտ թագաւոր ալ, իր կարգին, նուէրներ կը փոխանակէ Եւուստիին եւ ճամբայ կը գնէ՝ գէպի Ատրպատական: Պատմագիր կաթողիկոսը, այնուհետեւ, կը նկարագրէ երկրի ծաղկումն ու բար-

դաւաճումը՝ այդ խաղաղութեան շրջանին:

Իայց որոշ ժամանակ յետոյ, ծայր կ'առնեն նախարարներու ոռնձագութիւնները: Հայոց արքայի գէշ, եւ՛ Ատրպատականի ոստիկանին նեղութիւնները: Արժրունի իշխաններու դաւաճանութեան պատճառով, Մարտ կը պարտուի Աղծնիքի ոստիկանին եւ սակա սկիզբ կը դառնայ Հայաստանի զօրախուժութիւններուն: Պատմագիր մանրամասն եւ հարուստ տեղեկութիւններով պատմուածք ներուն մէջ մենք կը տեսնենք, թէ ինչպէս Մարտ թագաւոր կ'աշխատի հաստատուն պահել իր տէրութիւնը, աշխատելով անկախ մնալ Ատրպատականի ոստիկանին, եւ բարեկամական յարաբերութիւններ պահելով՝ բիւզանդական կայսրութեան հետ: Իսկ հայ նախարարները, զուրկ որեւէ քաղաքական հասկացողութենէ, ամէն տեսակ արդիւններ կը յարուցանեն արքայի գէշ:

Երկրի այս վիճակի մէջ կը դանդաղանայ, երբ Միջագետքի ոստիկանները մուտք կը գործեն Հայաստան: Իսկ միւս կողմէ ալ Եւուստի կը յարձակի եւ ամէն տեսակի անջութիւններ կը գործէ: Եւ որովհետեւ Մարտի զիմարական ուժը պակասած էր, ան ստիպուած կ'ըլլայ՝ նոյնիսկ կրկնակի հարկեր տալու, բայց ոչինչ կ'օգնէ այդ հրէշաւոր Արարի սիրտը որդեգրու համար: Վերջինս կը դերվայ իշխանները, անոնց ընտանիքի անդամները եւ մեծ վրիկանքներ կը պահանջէ՝ գանձը արձակելու համար, եւ առհասարակ, կ'ոչնչացնէ բոլոր աշքի ինկող մարդիկը: Ան տմարողօրէն կը ձեռքաւորէ նաեւ Հայոց Մարտ թագաւորը եւ ամենաշատն է մահով կը սպաննէ զայն: Արքայորդի Աշոտ՝ ստակալի կերպով վրէժխնդիր կ'ըլլայ իր հօր համար: Եւ այս բոլոր, մանրամասնօրէն, Դրասխանակերտացի կը պատմէ իբրեւ իրարու յաջորդող իրողութիւններ:

Աշոտ իր հօր կը փոխարինէ որպէս թագաւոր: Մատենագիրն այստեղ մանրամասնօրէն կը պատմէ Աշոտի քաջագործութիւնները: Պահ մը կը կարծուի, թէ վերջ պէտք էր տրուէր երկրի լարուածութեան, բայց հայ իշխաններ Աշոտի գէշ ալ կ'ապստամբին: Եւ ապա՝ ան ալ հարաւակահան կ'ըլլայ՝ Դուին նստած արար ոստիկանի զօրքերուն առջեւ: Եւ այս բոլոր շարքերուն վրայ կ'աւելնային ստառակութիւնները «որ գապատն անպատ անէին», եւ ստակալի սովը, որ այնքան ուժեղ եւ ազդեցիկ ձեւով կը նկարագրէ Դրասխանակերտացի:

Դրասխանակերտացի ժամանակը շատ աւելի դանդաղեց եղած է, քան Ը. դարուն: Ղեւնոյ պատմագիր նկարագրածը՝ կ'ոչնչացուի ոչ միայն պոռնականները, «եւ միանգամայն իսկ ազատն եւ անասնուս, զօրաւորն եւ պատերազմողն, յիսնասպետն եւ դասաւորն, խորհրդականն եւ քննիչը, իմաստունն ու հանճարեղը, ծերն եւ տղայն, մեծն եւ փոքրն մատնեցաւ ի ձեռս ընտարատ գերչաղն»: Սակայն այս

բոլորէն աւելի դժուար էեղած՝ թշուառութիւն վիճակը: Իշխանները անոր վրայ կը նայէին որպէս իրենց ապրանքին: Ռամիլներէն անոնք, որոնք կուրծքէր, պատերազմներու եւ ստառակութիւններու ժամանակ չէին կրնար գաղթել, կը կողպուուէին, կը կուտրուէին կամ գերի կը տարուէին: Ահռելի է եղած այդ թշուառականներու դրութիւնը, երբ թշուառ մին ներխուժած է իրենց հողը, հայ իշխանները ամբողջ են իրենց բերրեւորն մէջ, իսկ դաւառի ոստիկանները, ընդհանրապէս, մնացած են դուրսը՝ բերրի շուրջը:

Արարները, անշուշտ, իրենց այս եղանակողութիւնները չեն կարողացած ամբողջ Հայաստանի մէջ ընել: Եւուստի անդրեւոր մէջ անոնք կը դադարանային կամ կը պաշտպանուէին «բազում հեծելազօր զնդր եւ ամբողջ» ինչպէս կը գրէ պատմագիրը իր յիշողութիւններու նախալերջին հատուածին մէջ: Իայց եւ այնպէս, այստեղ ալ ան կը պատմէ, որ Բեզիամարտի ընտանիքներ ոստիկանի դաւր ըսելով՝ սարսափած կը թողուն ու կը փախչին, ինչպէս նաեւ զինուորները, եւ Նըր ոստիկանը, ստանց նեղութեան, մի քանի օրուան մէջ կը դրուէ այդ ամբողջը:

Անոնք են, ահա, Դրասխանակերտացի պատմած վերջին գէպերը: Դժբախտաբար, ան չի յայտնէր անոնց թուականները, եւ, ստահասարակ, որքան ան մանրամասն տեղեկութիւններ կուտայ, այնքան քիչ թուականներ կը յիշէ:

Հայաստանի այս զօրախուժ դրութիւնը կը շարունակուի մինչեւ այն ժամանակ, երբ Դրասխանակերտացի կաթողիկոս կը գրէ իր «Պատմութեան» վերջաբանը: Անոր մահէն մի քանի տարի յետոյ, այսինքն 930ական թուականներու վերջերուն, կը դադարի խոտմութիւնները, աւերումները, եւ Հայոց Աշխարհը զարմանալիօրէն արագ կը նորոգուի՝ հայ ժողովուրդի ներքին ուժերով, խիզախութեամբ եւ ապականութեամբ:

5. — ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՒԵՐՈՒՄՆԵՐՈՒ ՊԱՏՃԱՌ ԸՍՏ ԴՐԱՍԽԱՆԱԿԵՐՏՅԻ

Դրասխանակերտացի կաթողիկոս, որու համակրանքը յայտնապէս Աշոտ Ա. թառանդորդներու եւ մանուկնորայէն՝ Մըրատի հանդէպ, խորապէս կ'ըմբռնէ այս վերջինի անյաջողութիւններու եւ Հայաստանի դժբախտ դրութեան պատճառները: Թագաւորը, ինչպէս արդէն տեսանք, կը յաջողի ազատիլ Եւուստի իշխանութիւնը: Եւուստի, Եւուստի, ամէն կերպ՝ եւ գէտի, եւ խաղաղարարական միջոցներով կ'աշխատի վրէժը լուծել Մարտին եւ իրեն նախարակի Հայոց երկիրը: Սակայն ստակահական չէր. Մարտ թագաւոր կրնար որեւէ կերպ Եւուստի յարձակումներուն գէշ դնել, եթէ ունենար նախկին վիճուորական ուժեր, որմէ կը վախնար արար

ՅՈՒՐԱՆԵՆԻ ԽՈՒՂԵՐ
ՄԻԻԹԱՐԻ ԼՈՅՍԸ
Ծննդեան 300ամեակին
առիթով
(1876-1976)
Գրեց՝ Հ. ՆԵՐՍԷՍ ՏԵՐ-ՆԵՐՍԷՍԱՆ

Ի ԵՐ ՎԱՅՐԵՆԱՍԵՐԸ

Երբ առիթը ներկայացաւ որ Միիթար ընտրէր իր Միարանութեան համար օրինագիրք մը, այս՝ ան չընտրեց Արեւելքի մէջ զօրմատուած եւ ընդհանրացած կանոնները Սուրբ Բարեպետի բայց ինչու՞ որովհետեւ՝ հայ Բարեպետն կրօնաւորները, իրենց մտայնութիւններով ու ձեռքով, Արեւմուտքի ազդեցութեան ենթարկուած էին լիովին ու գրեթէ բոլորովին լատինացած: Լուսավիտ ընտրութեամբ մը՝ Միիթար նախապատուութիւն տուաւ Արեւմտեան օրինագրի մը, անոր՝ որ լիով կը համապատասխանէր

հայկական միանմանութեան նկարագրին: Մէկ կողմէն՝ ժամերգութիւն, սատուածային պաշտօններով, ներանձնական կեանք, միւս կողմէն՝ աշխատանք, յատկապէս մշակութային ու ստառեղանակ աշխատանք: օրինակարգ մը՝ որ ամբողջապէս կ'արդիւնաւորէր Միիթարի հայկական լատինումները եւ ծրագիրները: Այդ ձեւով չէ՞ որ միթէ ի գործ էր դրուած կրօնաւորութիւնը, մեր աշխարհի հոմանիշի վանքերուն մէջ, իրենց ծաղկեալ շրջաններուն, Տաթևէն Տաղարը, Գրաձորին Դրասխանի կամ Քեառնի Կարմիր վանք: Միիթարի ընտրած արեւմտեան օրինակարգը բազմակողմէն չէր եւ թարգմանի դիմէր լատինացման: Ան ան քանից ազգային գեծով, հայկական ուղիով, հայացող Տոժեղու յառաջագիծ Վենետիկն անգամ, սրողելով անոր տպարանները՝ Մեքարպի սրբազան տառերով բնութարար: Արդին սրբով մշտապէս միասնող հօգի մըն էր Միիթար, որ Պոզոս Առաքելի նման, ջերմ հայրենասիրութեամբ արծարծուն, կը տեսնար, եթէ հարկ ըլլար, նոյնիսկ Քրիստոսէ նըրկը կրել, ի սէր իր արեւմտիկը եզրայրներուն: «Որքան որ կրնամ՝ կը դրէր Միիթար» եւ որքան ասան որ ողջ եմ, պիտի ջանամ աշխատիլ ի նպատակ Ազգիս

հոգեւոր օգուտին ու շահին, նոյնիսկ եթէ ազգակիցներէս ոմանց անհաճոյ թուիմ եւ կամ արհամարհանք կրեմ անոնցմէ՝ իմ դաւանանքիս համար» (Յուլիան. Աստուծոյ վկանատիկ, 1733, էջ 1279):

Ու Միիթարի կեանքը չըզգրեցաւ 74 տարեկանին, 1749 Ապրիլ 27ին: Միիթար շարունակեց ապրել իր յաջորդներուն մէջ, եւ հակառակ ամէն տեսակ գտնաւորութիւններու՝ զարեւոյ գործեց, գրեց, քարոզեց, ի սէր միշտ իր պաշտելի Ազգին եւ անոր հոգեւոր լուսաւորութեան: Այս է Մեծ Հայրենասէրին խորհուրդը խորին:

ՈւՍՎԻՐԱՅ «ԵՒՈՒՄՆԵՐՈՒ» ՀՈԳԻԻ
Միիթար, հայրենիքէն հարստական, Արեւմուտք գալով՝ իրեն համար դարձանէութեան նոր կեդրոն մը փնտրելու անհրաժեշտութեան մէջ, դարձան լատինումներուն համաձայն, անխուսափելիօրէն պէտք է եւթարկուէր, վարչական գեանի վրայ, իր հիւրընկալ երկրի եկեղեցական պետին գործելու համար՝ անհրաժեշտ էր անոր հաւանութիւնը եւ վստահացումը: Ու Միիթար գիւնեց ուղղակի Հոմար Բաւանայակետին, եւ յաջողեցաւ: Միիթարի այս կեցողութեամբ, սակայն, գիւնանափոխութիւն չէր, որ յաջողու

թեամբ պիտի պահէր իր ծրագիրները, ինչպէս կարծած են ոմանք: Ան ունէր իր խորունկ արձանները, որոնք Միիթարի հօգրին մէջ ծարձակուած էին իր մանուկութեան երջանիկ օրերէն: Հայ եկեղեցւոյ հարազատ դաւանանքի մասին ան աննախապաշար տեսակետներ ունէր: Կը վկայէ այն Ոսկեփորիկը, որ Միիթարի գրեցն երաճ՝ ժողկազմող մըն է հայ եկեղեցական մեծագոյն հեղինակներու գործերէն հանուած: Պատանի Միիթար մեր հին ձառնութիւններու ընկերացուներէն է որ կաթիլ առ կաթիլ կազմած է իր հաստատու դաւանանքը՝ մանուսնող կրօնական վեճերու առիթով՝ ան հետզհետեւ աւելի խորացուցած է իր ծանօթութիւնները, եւ ատրիններ ընթացքին՝ չճման մէջ մտնելով գիտական վարդապետներու հետ՝ համոզուած է թէ Հայ եկեղեցին սկիզբէն «աւետարանական» կեցողութեամբ է ունեցած, նկատմամբ Եկեղեցիներու հաղորդակցութեան եւ միւս թեան Հաղորդակցութեան ինչպէս արտայայտուած է Մատթէոս Աւետարանի իր ընդարձակ Մեկնութեան մէջ: Ուստի, իրեն համար դաւանափոխութեան հարց երբեք գոյութիւն չունէր՝ Արեւմուտքի հետ կրօնական հոգեւոր հազարակցութեան մշակելու համար: (Շար. - 10)

ԴՆԱԳՈՒՄ
ԴՆԱԳՈՒՄ

Ուժը միշտ կ'ընդհանրվի, նույնքան ճշիւ, տեղի ունեցած է Մեծ Պատերազանի Հայ Մշակութային կեդրոնի հողի օրհնութիւնը: Առաջատու, պատարազան ետք հոծ բողբոջութիւն մը, առաջնորդութեամբ Հ. Մ. Լ. Մ. ի արեւոյշններուն եւ սկստաններուն ուղղուած է մօտակայ հողամասը, ուր կատարուած է հողի օրհնութիւնը: Սօք առած են զանազան կազմակերպութեանց, հանրային մարմիններու եւ միութեանց ներկայացուցիչներ՝ որոնք իրենց ուրախութիւնը յայտնած են զազուրթին տարիներու երազի իրականացման առթիւ:

ՄԻՏՔ ԵՒ ՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

Օ
Ա.

... ինքնին: Էականն այն էր, որ այժմ կրկնուէր, որպէս կազմակերպուած ամբողջութիւն մը, չէր պայքարեր Երևանի դէմ, չէր դիմադրեր անոր, եւ ճիշդ անոր դէմ էր՝ երկրի թուրութեան եւ աւերման հիմնական պատճառը, ըստ պատմադրի: Արդաւին միութեան դադարուած, ընդհատ համահայկական շահերու ըմբռնում կար իշխաններու մէջ: Մէկ խօսքով, չէր ընդհանուր հայրենիքի գաղափարը: Զարթարներու համար « հայրենիքը » իրենց հայրենական կալուածներն էին: Յազակ Արծրունին Սմբատ Թաղաւորէն շատախօս Նախիջեան քաղաքը, որ իբր թէ, իր հայրենական կալուածը եղած է, կրկնապէս իր արքային դէմ « ի քակտումն իշխանութեան միարանութեան նոցա », ինչպէս կը գրէ պատմագիրը: Դրասխանա-կերտքին զայլոյցով կը խօսի Գապիկ Արծրունիի այդ դաւաճանական դրօժի մասին եւ կ'ամբաստանէ իշխաններու այդ վարքագիծը:

Միտքը քաղաքական է, իր էութեամբ: Իր հատկութիւն համար չի գործեր, ոչ ալ աշխարհի, մարդու օրէնքները չէր գործութեամբ լուարեւելու համար: Մտածումը, իր ընդհանրութեամբ, իրաւունքի մը համար կամ իրաւունքի մը դէմ է որ կ'աշխատի: Ընդհանրութիւնը կ'երթայ աւելի իրաւունքներուն դէմ: Եւրոպական փոխ-ստիպյութեան հիմնադրիւններն ոչ մէկուն աչքէն ու գրիչէն վրիպած է միտքի ու մտածողութեան քաղաքական ընդմիջը: Հէկէլի համար, մարդկութեան մտածո-ղական - մտային ամբողջ հոլովոյցը իր նպատակակէտը եւ վարձանակէտը կը պտնէ Պետութեան հաստատութեան մէջ: Պետութիւնը այն է որ կը համարէ համընդհանուրը եւ մասնակիին, իր թան-ծրացեալ, քոնքրէտ իրականութեամբ: Պետութիւնը վայրն է ուր մարգար իղծերն ու պէտքերը կը մէկտեղուին, ար-գիական շատուածն է, որուն համընդ-հանուր կեանքին կը մասնակցի քաղաքացին իր ամէնէն պարզ շարժումներով, որուն մէջ իր իմաստը կը գտնէ ան: Պետականութեան այս մտածողութիւնը չի հակադրուիր սակայն յեղափոխութեան պաշտպանութեան կը վերջացնէ, կը լրացնէ զայն: Լէօ Թիլիսթի ջատագովու-թիւնը չէ որ Հէկէլ կ'ընէ այս ձեւով, կը մատուտէ միայն էութեան նոյնութիւնն է: Միտքը քաղաքական է եւ կը ձգտի Պետականութեան, ներքին անբաժնետու-թեամբ մը, որուն ինք, Հէկէլ հնարան - դած է, որմէ չէ կրցած կամ չէ ուզած խուսափիլ:

կարծած, չեն մտածած որ ազատութեան ի խնդիր պայքարը մեզմէ հեռու բռնու-թիւններուն եւ բռնասիրութիւններուն դէմ է որ պիտի մղուի: Որոնք գիտակ-ցութիւնն ունեցած են որ միտքի աշխատանքը անկախ չէ քաղաքական յեղաշր-ջումէն, որ միտքի գետիկը եւ Պետակա-նութեան, անոր բռնութեան ծնունդը տը-ւած գետիկը նոյնն են, բացարձակապէս նոյնը: Որ մէկը չեմքար առանց միտքին: Ոչ միայն չկայ մտքի եւ քաղաքականի միջեւ հակադրութիւն ուրեմն, այլեւ՝ միտքի միակ փորձաքարը քաղաքականն է, անոր ենթադրած քաղաքական գիտակ-ցութիւնն ու տարրութիւնը: Եւ քաղա-քականը հո'ս է որ կը գործէ, մեր մէջ, մեր շուրջ, մեր սովորութիւններուն, մեր արարքներուն, մեր մտածելակերպերուն մէջ, որոնք — Հէկէլ այս տեսակէտով չէր սխալեր, երբեք չէ սխալած ան այս-պիսի հարցերու շուրջ, — ամբողջովին պետականացած են, կամ պետականացա-նու վրայ, ուրիշ շտիպանիշ, ուրիշ յղում, ուրիշ հորիզոն չմանչնալով: Մտքի մը տարրութիւնը այս իրողութեան հետ չպիտուեր իր կարողութեան մէջ կը կա-յտայ, իրողութիւն որ, եթէ կ'ուզէ, փոխստիպական է: Բայց ամէն ինչ որ կը գործէ մեր մէջ եւ մեր շուրջ, երբ կը սկսինք խօսիլ անոր մասին, իր ան-գիտակցի, քողարկեալ վիճակէն դուրս հանելով, եւ լոյսին բերելով զայն, փո-խստիպական կը թուի, մինչեւ այն ա-տեն ուր զպիլը դառնայ մորթիներուն վը-րայ: Պետականութիւնը, իբրեւ մտքի ահաւոր վախճանակէտը այդ իրականու-թիւններէն է:

կատարութեան կողմէ արձակուած ար-գելականութիւնի մանասայէն ետք, եւ յանձ-նումի երկու տարբեր խնդրանքներէ ետք, Երթեթիկաւորի եւ Քարլուառէի դատարան-ներէն, Փարիզի Կերպարներէ Սաեանի ամ-բաստանութեան «սենեակը» դրական պա-տասխան տուաւ յանձնութեան համար, բայց ընդառաջ երթալով առաջին խնդ-րանքին միայն, երկրորդը չեղեալ նկա-տելով: Պէտք է գիտնալ որ բանտարկեալ-ներու յանձնութեան շուրջ Քրանք - գեր-մանական ի դրու համաձայնագիրը կը նախատեսէ որ դատական պատճառներով յանձնուած անձ մը կրնայ դատուիլ միայն այն ամբաստանութեան համար որ զըր-դապատճառը եղած է իր յանձնութեան արտօնութեան: Ինչ որ հաւանաբար ա-պարդուի ներքստութիւն մըն է, Քրան-ասցի դատարաններու կողմէ: Որովհետեւ իր իսկական դատին առաջ, ոչ մէկը կրնայ հաւատուիլ որ Գորտասան յանցաւոր է, նոյնիսկ ահաբեկիչ բանտարկեալներուն միջեւ հաղորդակցութեան կապ մը հան-դիսացած ըլլալէ: Այս ամբաստանութիւնն է միայն որ նկատու առած է Քրանական ամբաստանութեան ատեանը: Միւս ամ-բաստանութիւնները չեն ընդունուած, ի մասնաւորի այն մէկը որու համաձայ-նութեամբ պարզապէս մեղաւոր է ահա-րեկչական արարքներուն: Իժմախարար, այս դատական նրբութիւնները միտք կը գրադրեն միայն եւ չնչին նկատողա-թիւններ են այն իրողութեան նկատմամբ որ յանձնութեան խնդրանքին դրական ձեւով պատասխանուած է, ինչ որ սպա-սելի էր, արուած ըլլալով գերմանական կատարութեան բանեցուցած ճշմոք - ները, ներայտ կամ բացայայտ, այս վերջիններէն անտեսական կապերու թու-լացումի սպառնալիք մը, որ Քրանասայի համար, աւելի ճիշդ՝ կատարութեան համար, կորուստ մը, ձախողանք մը կ'ըլ-լար:

Հայ եկեղեցին էր, միայն, ընդհանուր, եւ հայ եկեղեցականները՝ սկսեալ Մովսէս Խորենացիէն, աշխատած էին՝ ընդ-հանրական հայրենիքի գաղափարը պատ-ուաստել Հայերու մէջ: Դրասխանակերտ-քին, որ ունէր ազգային ընդհանուր շա-հերու ըմբռնում եւ գիտակցութիւն, յա-նուր հաշտութեան միջոցով էր հանդի-սացած՝ իրարու հետ կառուող իշխաններու միջեւ, բայց, ցաւօք ի սրտի, ան ի դուր էր աշխատած զանոնք միացնել՝ ընդհա-նուր գործի մը շուրջ: Ան գառնացած արտով կը գրէ «Եւ յուսացեալ սպասէաք... Վան առաջի գնէլ եւ եւր նեղութեան հնա-բոյն եւ վայելչաբար ի միասին կապակցիլ հասարակ կերպարութեամբ, եւ դիմ այր միասնալ...: Բայց ոչ զայս եղաւ տեսու-նէլ մեղ, այլ զնորին հակառակն կրեցաք»:

Եւ այս բոլորէն յետոյ՝ ինչ է Դրաս-խանակերտքի « Պատմութեան » եղբակա-ցութիւնը: Անիկա այն գիմումն է, որ ան, իր հայրապետի կոչման վայել կեր-պով, որպէս խնդրանք եւ խրատ, կ'ուղղէ Հայաստանի մեծամեծներուն՝ իր գրքի վերջաբանին մէջ, կոչ ընելով անոնց, որ զոգոսն լսողներ իր « քաղաքամասնութեան իրարսին », թողուն իրենց « անկարգ ճո-մարտակեղ » իրարու դէմ, միաբան ըլ-լան եւ շըլլան հետեւող « եղբայրասպան կայէնին »: Եւ այն ժամանակ հաւատա-ցած է ան, որ ոչ թէ թշնամիները Հայե-րուն, այլ Հայերը իրենց թշնամիներուն կը կարողանային գետին տապալել:

ՏԱՐՕՆԱՎԱՐԻ
Ցագրդի
ՏՈՂՄԱՅԻՆ ՊԱՏՄԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ա. — ԹՈՂՄԱ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Անշուշտ քաղաք - փոխստիպական դատարանութիւն մը տարու համար չէ որ գրանդենայիս առջեւ նստայ: Նոյնմ-բեր 16ի իրիկունը, Սանթի բանտին առ-ջեւ, Մ. Փուքո, որ կ'ընկերակցէր Քրաուս Քրուասանի փաստաբաններուն, կը հըր-մըջտուէր ու կը ծեծուէր ոստիկանն - րէն:

Միտքը եւ Պետութիւնը այս է նաեւ, եւ եթէ միտքը քաղաքական չուներայ իր դիրքին ու էութեան գիտակցելու, եւ իր կորուստին դէմ պայքարելու հոն ուր վաստակուած է, բան մը չարժեք այլեւս: Մ. Փուքո, Սարթիլի, Տէօդօղի եւ ուրիշ քանի մը անձերու հետ, այն մտաւորա - կաններէն է որոնք Քրանասայի մէջ երբեք չեն վարանած իրենց միտքը եւ յաճախ ալ՝ իրենց մարմինը, ի սպաս զնելու ազատութեան համար մղուած պայքարին: Եւ մասնաւոր՝ որոնք իրենց դատումն - րուն մէջ չեն սխալած երբեք: Որոնք չեն

Այն օրը բացառաբար աւելի խնամք տարաւ իր կերպարանափոխութեան դրո-ծին: Երբ գործը լմնցուց, հայեւիին նա-յեղով ինքը ալ հիացաւ իր վրայ: Անձա-նաչելի դարձած էր:

Դքսութեան պայտարին բարապաններու զգեստը հագած էր, որպէսզի առանց մէ-կէ մը ճանչցուելու, կարենայ միշտ զուգ-սին հետ հաղորդակցութեան մէջ մնալ:

— Հէյ, Փոքարի, ես ըստ պաբարիքի ամէնէն հաւատարիմ, ամէնէն անհրա-ծեշտ եւ ամէնէն խելացի բարապանն եմ հիմա, ըսաւ ան չարաչուք ժպտով մը:

Եւ զաղտնի սանդուխէն վար իջնելով դուրս ելաւ:

Քանի մը վայրկեան յետոյ, թէպէտ քիչ մը դժուարութեամբ, բայց վերջապէս յա-ջողեցաւ գտնելու պալատին ներս մըտ-նել, անշուշտ ամէն տեղ գործածելով Փոքարիի տուած կարգախօսը:

Վստահ ենք որ մեր ընթերցողները չեն մոռնալ այդ կարգախօսը, որ՝ «Հառա-չակի կամուրջն էր:

Ճենարօ երբ դուքսին աշխատութեան սենեակը պարսպ գտաւ, աղուներուն տակէն մուտաց:

— Հոս սպասած ատենինս պահ մը ա-ռանձին մեր գործերուն վրայ մտածենք... Կարծեմ թէ բաւական կարգին ինթենցի-ք զանոնք...: Ճենարօ, այսօր ամէնէն մեծ

օրն է քեզի համար... դարբերով սովորու-թիւն դարձած վեհագետական արարողու-թիւնը այսօր է որ պիտի կատարուի...: Այսօր դուքը Ասորիականի հետ պիտի ա-մուսնանայ...: Բայց խնդիրը հոն է որ այս իրիկուն ո'վ պիտի ըլլայ զուգ-սը ... Ալթիէրի, Փոքարի, թէ Քանախանօ... այս երեքին օրը որ ըլլայ յաղթողը, դուն միշտ յաղթական պիտի ըլլաս...: Եթէ Փոքարին ըլլայ, քեզի պէտք պիտի ունենայ... պալատ վերադառնալու պէս իր առաջին գործը պիտի ըլլայ քեզ աւագ հաւատարմին: Հոչակել...: Իսկ գալով Ալթիէրի, ա-նոր ալ մեծ ծառայութիւն մը մատուցի-ր: Որանի ուր գտնուիլ իմացուցիր: Ինքը իր աւանակութեան երեսէն չէ յաջողեր զայն ձեռք անցընել, թու ինչու'ւր պէտք: Անկէ գատ, Ալթիէրիի գիտէ թէ դուն իր մտքած դաւաճողութեան տեղեակ էր եւ ճայն չհանցելի, ձգեցիր որ իր գործը լմնցնէ, ինչ որ լեւեալայն ըսել է թէ դուն այ իրեն համակիր էր: Ասոնց փոխարէն ան ալ քեզ աւագ հաւատարմին պիտի կարգէ: Հիմա զանք Քանախանոյ: Անոր ալ մեծ ծառայութիւններ մատուցած ես՝ զինքը կրնայի ձերբակալել եւ չձերբա-կալելի, կրնայի մատնել ու չմատնե-ցիր, ընդհակառակն Փոքարիի եւ Ալ - թիէրիի գաղտնիքները իրեն հաղորդելի,

ՄԱՐԲ ՆՇԱՆԱՆ
(Մնացեալը յաջորդով)

որով այս կողմէն ալ կրնաս հանգիստ ըլ-լալ... Բայց Որւան աւագ հաւատարմին չի պաշտօնը ջնջել դրած է միտքը, ատոր ալ ճարը կը գտնես անշուշտ...: Օր մը իր առջեւ հարեկչական դաւաճողութիւն մը կը լարես որով կը համոզուի թէ աւագ հաւատարմինի պաշտօնը պարսպ պաշ - տօն մը չէ: Այսօր այդ երեք թշնամիները իրար պիտի ուտեն, բայց դեռ իրենց դիրքը որոշ չէ, երբեք մին է միայն որ պիտի յաջողի այս գիշեր, բայց ո'րը, երբեք ալ չեն գիտար, մինչդեռ զուս գե-տին թէ որը ըլլայ յաղթողը, թու գիրքը միշտ նոյնը պիտի ըլլայ: Վստահ ես որ այդ երեքն երկուքը պիտի սատկին, իսկ ուլ որ ըլլայ ողջ մնացող սրիկան, պէտք է որ իր իշխանութիւնը քեզի հետ կիտէ:

Բայց յանկարծ Փոքարի ներս մտած ըլլալով, ոստիկանապետը իր խորհրդա - ծօնթիւնները մէկ կողմ թողուց:

Իւնքը նախ զայն ճանաչցաւ, բայց երբ ոստիկանապետը ինքզինքը յայտնեց ա - նոր, Փոքարի հարցուց:

— Ինչու' սոսկիս ծպտուել էք:

« Ե Ա Ռ Ա Զ »-ի ԹԵՐԹՕՆԸ (464)

ՀԱՌԱՉԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐԶԸ

Ա Ն Ե Ծ Ք Ը

Այս սենեակին մէջ տեսակ - տեսակ պղեստեր դասաւորուած էին դարակներու վրայ. կեղծամներ, կեղծ մօրուքներ, զոյնզոյն օծանելիքներ եւ ներկեր կը տեսնուէին սեղաններու վրայ եւ սպաս - կեանքը դարաններու մէջ: Վերջապէս գաղտնի ոստիկանի մը կամ դերասանի մը պէտք ըլլալիք ամէն պիտոյց, ամէն աւարկայ կարելի էր գտնել հոն:

Ճենարօ ծպտուելու արհեստին մէջ շատ վարպետ էր, երբեմն կը հպարտանար լանով թէ ծպտուած պարագային իր մարդիկն իսկ չէին կրնար ճանչնալ զին-քը:

ՄԻՇԻԼ ԶԵՎԱՔՕ
(Շար.)

ՀՈԳԵՆԱՆԳԻՍ

Արթին Սերեճանեան, Տէր եւ Տիկին Գալուստ Սերեճանեան, Տէր եւ Տիկին Նուարդ Կիւմրեան (Պելիս), հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտան իրենց կնոջ, մօր, կեանք մօր, քրոջ եւ քեներին՝

ՊԱՅՄԱՌ ՍԵՐԵՃԱՆԵԱՆԻ

մահուան առաջին տարեկիցին նաեւ Աւ - րեճանեան եւ Ինճեան գերդաստաններուն հողուցն ի յիշատակ, այս Կիրակի, Նոյ. 27, առաւօտեան Այթորվիլի Ս. Պօղոս - Պետրոս եկեղեցին:

Ի գիտութիւն սղբացեալներուն յիշա - տակը յարգողներուն:

ՀԱՆԴԻՍԱԻՈՐ ԳԻՆԵՉՈՒՆ

Կազմակերպուած Սէնթ'Անթուանի Հա - յոց Ս. Թադէոս եկեղեցւոյ վարչութեան կողմէ, ի պատիւ եկեղեցւոյ հողեւոր հո - վիւ՝

ՎԱԶԷ Ծ. ՎՐԴ. ԻԳՆԱՏԻՈՍԵԱՆԻ Խայրագոյն վարդապետի իշխանութեան տուչութեան արքի

Ձեռնադրութեամբ Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարք Եղիշէ Արք. ՏէրՏէրեանի Կը նախագահէ

ՅԱԿՈՒ ԵՊՍ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

Նոյեմբեր 27, Կիրակի կէսօրէ ետք ժա - մը 16ին, Սանթր Սոսիալ լա Մառթին սրահին մէջ, Սէնթ'Անթուան, Մարտէլ:

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՕՐԸ

Վիէնի Մէձ

Նախանուութեամբ Հայ Ազգ. Միւռ - թեան, կը տօնուի Հայ Մշակոյթի օրը, Կիրակի, Նոյ. 27ին:

Առտու հոգեհանգիստ ժամը 9ին, Սէն Թ'Անտոնէ լա Հօ եկեղեցին, ի յիշատակ Վիէնի Հայ ննջեցելոց: Կը պատարագէ

ԴԱԻԻԹ ԵՊՍ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ

Երգեցողութեանց կը մասնակցի վաղանքի երգչախումբը:

Կէսօրէ վերջ ժամը 15ին, Թէաթրը Միւ - Նիսիփալի մէջ կը կատարուի հանդիսու - թիւն մը նուիրուած Հայ գիրքերու գիւտին:

Կը խօսին՝

Փրոֆ. Մ. ՄԻՆԱՍԵԱՆ (Փրանսերէն)

ՍԱՐԳԻՍ ԶՈՒԼԵՄԵԱՆ (Պաղտատէն)

ԴԱԻԻԹ ԵՊՍ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ (Հայերէն)

Կը կատարուի օրուան յատուկ գեղար - ուեստական բաժին մը:

ՓՈՒԱՆ ԾԱՂԿԵՊԱԿԻ

Տէր եւ Տիկին Եղուարդ Դարբին իրենց մեծ-հօր՝ պոլսարնակ Պր. Միհրան Յ. Շահինեանի մահուան առթիւ 250 Փր. կը նուիրեն Լիոնի Նարեկեան վարժարանին:

×

Տիկին Աննիկ Բաստրմաճեան իր ազնիւ րարեկամուհի Տիկին Մանիկ Բոչարեանի անմոռանալի յիշատակին 100 Փր. կը նուիրէ «Յառաջ»ին:

ՀԱՆԴԻՍԱԻՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ

Սէնթ Անթուանի Ս. ԹԱԿԵՈՍ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՄԷՋ

Կիրակի, Նոյ. 27, Սէնթ Անթուանի Ս. Թադէոս - Բարթողիմէոս եկեղեցւոյ մէջ հանդիսուոր պատարագ կը մատուցանէ եկեղեցւոյ հողեւոր հովիւ՝

ՎԱԶԷ Ծ. ՎՐԴ. ԻԳՆԱՏԻՈՍԵԱՆ

Իր ծայրագոյն վարդապետի իշխանու - թեան տուչութեան առթիւ:

Այս առթիւ կը նախագահէ եւ կը քարոզէ ՅԱԿՈՒ ԵՊՍ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

եւ կը քահայութեամբ Արթագին Յակոբ - եանի:

ՄԻԻԹԱՐ ԱԲԲԱՀՕՐ ԾՆՆԴԵԱՆ 300 ԱՄԵԱԿ

Կազմակերպութեամբ Մարտէլի Մուրատ Ռափայէլեան Նախկին Աշակերտաց Միութեան

Շարք, Նոյ. 26 ժամը 8իշդ 21ին Մարտէլի Մշակոյթի Տան վասպուրական սրահին մէջ

Կը նախագահէ՝ Ռ. ԷՋԷԿԱՌԱՅ ԱՐԲ. (Մարտէլի Արքեպիսկոպոս)

Կը խօսին

Հ. ՆԵՐՍԷՍ ՎՐԴ. ՏԵՐ-ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ (Վենետիկէն)

(«Բազմավեպ»ի խմբագիր)

ՄԷԹՐ ՅՈՎԻԿ ԵՂՍԱՋԱՐԵԱՆ

Բացման խօսք՝ ԿԱՐՕ ՅՈՎԱՍԷՓԵԱՆ

Գեղարուեստական պատշաճ յայտագիր, մասնակցութեամբ Է. Էփեթմանի (ղաշ - նակ), Փ. Բոնի (ղաշնակ) եւ Վ. Ճառայեանի (արտասանութիւն):

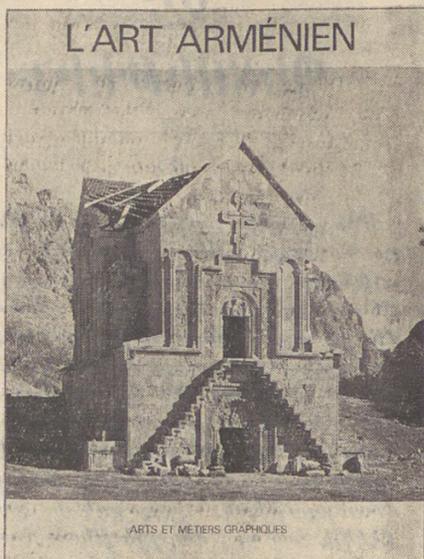
ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ Իսի մասնաճիւղը ընդհ. Ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերուհի - ները, ինչպէս նաեւ իր դպրոցի, պարա - խումբի անդամները, ծնողները եւ հա - մակիրները, Ուրբաթ, Նոյ. 25ին ժամը 20-30ին Իսի Հայ Մշակոյթի Տունը, 45 ուր տը լա Տէֆանս:

L'ART ARMENIEN

par Sirarpie der Nersessian

Dans leur majorité inédites, les photographies de cet ouvrage ont été réalisées directement en U.R.S.S., à Jérusalem et en Turquie.

272 pages 27,5x36,2 avec 127 reproductions en couleurs, 52 reproductions en noir, plans et relevés d'édifices, 2 cartes. Relié sous jaquette illustrée.

PRIX DE LANCEMENT JUSQU'AU 30.11.77: 220 F

prix définitif : 250 F

ARTS ET MÉTIERS GRAPHIQUES

UNION GENERALE ARMENIENNE DE BIENFAISANCE

SOIREE AMICALE Le Mercredi 30 Novembre à 20 h. 30

Mlle FOULIK MASLAMIAN (directeur-gynécologue exerçant en Allemagne)

Présentera deux courts métrages portant sur des interventions chirurgicales qu'elle a elle-même effectuées lors d'accouchements.

La projection sera suivie d'un débat 118, Rue de Courcelles, Paris 17e Tél. : 924-86-71 et 227-12-26

ԵԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԷՍԱՆԱՆ ՍԱՆՈՒՑԻ ՏՕՆԱԾԱՌԸ ԴԵԿ - տեմբեր 24, Փարմա սրահը:

Աղբատանամ ընկերակցութեան շքեղ պարահանդէսը, այս տարի բացառաբար դիմակաւոր՝ Շարք, Փետրուար 4ին: Մանրամասնութիւնները յետագային:

Imprimé sur les Presses DU JOURNAL «HARATCH» 83, rue d'Hauteville 75010 Paris Commission Paritaire : N° 55935

ՓԱՐԻՉԱՀԱՅ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՈՐԲԵՐՈՒ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՄԵՆԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԵՍԸ

Կիրակի, Դեկտ. 4, ժամը 17էն կէս գիշեր Dans les Salons de l'Hôtel George V, 31 Avenue George V — PARIS (8e)

BEDIK ET SON ORCHESTRE LES TZIGANES IVANOVITCH

Մուտք 35 ֆրանկ, ուսանողներու 25 ֆր.

AVEC LE CONCOURS DE AÉROFLOT - INTOURIST - Havas-Voyages JACQUES CHELELEKIAN vous propose des VOYAGES EN ARMENIE

au départ MARSEILLE

Départ Vendredi 30 Decembre Retour Jeudi 12 Janvier 1978 JOUR DE L'AN ET NOEL A EREVAN

PRIX PAR PERSONNE 3150 F Comprenant : Trajet aérien. Transferts. Séjour Erévan première classe. Pension complète. Visites d'Erévan. Excursions : Lac Sévan — Garni Kéghart — Sardarabad — Etchmiadzin.

IMPORTANT : Inscription UN MOIS et DEMI avant le départ.

Renseignements et réservations Jacques CHELELEKIAN 87 la Canebière 13001 MARSEILLE tél. (91) 50 89 12 VOYAGES WASTEELS Org. Lic. 97

Նոր Տարուան եւ Ծնունդի առիթով նուիրեցէ՛ք ձեր սիրելիներուն Սիփան - Կոմիտասի երգապնակը

MAGNIFIQUE ALBUM DE DEUX DISQUES

CHŒURS MIXTES ARMÉNIENS DE PARIS

Direction : G. APRIKIAN

Le Maître et son Disciple

stéréo 33 tours.

S. K. 3000 Komitas Messe
S. K. 5000 Ganatchian, œuvres

Prix 110 F.

EN VENTE : auprès des membres de la Chorale et 17, Rue Bleue à Paris (Tél. 824-63-89 de 20 h. à 22 h.)

Librairie Orientale H. SAMUELIAN, 51 Rue Monsieur-le-Prince, Paris (6e) Tél. : 326-88-65

Mme PALOYAN, 9 Rue de Trévise, Paris (9e) — Tél. 523-24-97

ALFORTVILLE : Ets. MICHELE, 253 Rue P.-V. Couturier, 94140 Alfortville Tél. 899-09-66

ARNOUVILLE : M. NIGOGOSSIAN 121 Rue Henri Barbusse, 95400 Arnouville-les-Gonesse Tél. 985-04-46

LYON : EGLISE ARMENIENNE, 295 Rue Boileau, 69003 Lyon. Tél. 60-47-18
M. Jules MARDIROSSIAN, 48 Rue du Repos, 69003 Lyon. Tél. 72-25-91

SEVAN VOYAGES, 50 Cours de la Liberté, 69003 Lyon. Tél. 60-13-66

MARSEILLE : MAISON DE LA CULTURE ARMENIENNE 12, Rue Saint-Basile, 13 Marseille. Tél. 50-15-09

VALENCE : TISSUS ANDRE SEMERDJIAN 53, Rue Mavier de Montjau, 26 Valence

BRUXELLES : Mlle AVAKIAN, 28 Rue Berekmans, 1060 Bruxelles Tél. 538-16-83 à Bruxelles

Օ Ր Ա Թ Ե Ր Թ
Հ Ի Մ Ն Ա Գ Ի Ր Ծ Ա Ի Ա Ր Ծ Մ Ի Ս Ա Ք Ե Ա Ն
Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

**ՕՐՈՒԱՆ
ԴԷՊՓԵՐԸ**

**ԼԻԲԻԱ ԽՉԵՑ
ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՀԵՏ**
ՊԱԼԻՐԻԷ ԿԸ ԾԱՐՈՒՆԱԿԷ ԱՐՏԱՔՍՏԷԼ
ՊԱՂԵՍՏԻՆՑԻՆԵՐԸ

ՖՈՒԹՊՈՒ

ԽՈՐՀ · 40ԴԻ ԱՖՈՑԵՆՈՒԹՅԱՆ
ՎԵՐՋՆԱԿԱՆ ԴԱՍԱՒՈՐՈՒՄԸ

ԱՄԷՆ ԽՈՒՄԲ 30 ԽԱՂ ՈՒՆԵՑԱԾ Է

Ա. Դիմաօ - Կիև. 43 կէտ (14 յաղթանակ, 15 հաշտար, մէկ պարտութիւն) 2րդ՝ Դիմաօ - Թիֆլիզ. 39 (13, 13, 4), 3րդ՝ Տարպիո - 37 (12, 13, 5), 4րդ՝ Դիմաօ - Մոսկուա. 35 (9, 17, 4) · 5րդ՝ Շախտեր. 34 (9, 16, 5), 6րդ՝ Լուկոմոտի. 32 (9, 14, 7), 7րդ՝ Չերնոմորեց 30 (11, 8, 11), 8րդ՝ Կայրաք. 29, (6, 17, 7), 9րդ՝ Չարիա. 28 (8, 12, 10), 10րդ՝ Չերիք. 28 (8, 12, 10) :

11րդ՝ Արարատ. 27 (7, 13, 10) Կօլերովի. 28-34 : 12րդ՝ Դեմպր. 27 (9, 9, 12), 13րդ՝ Նեֆթչի. 27 (5, 17, 8), 14րդ՝ ԲԿՍՍ. 27 (5, 17, 8), 15րդ՝ Կարպատներ 26 (6, 14, 10), 16րդ՝ Կոբլիա - Սովետով. 11 (2, 7, 21) :

Ինչպէս գրած էինք արդէն Նոյ. 22ի մեր թիւով, բարձրագոյն լիկայէն դուրս կը մնան Կարպատներն ու Կոբլիա - Սովետովը եւ անոնց տեղը կ'անցնին Սպարտակ (Մոսկուա) եւ Պարտակոր (Տաշ - քենդ) :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂԱԿ

ՄԻԹԵՐԱՆ կրկնեց, Հինգշաբթի առաւոտեան Ֆրանս - Էնթերնալի նախաձային, որ «Հասարակաց Շրագրէն համայնավար ծրագիր» չերթար: Մասնաւոր նորութիւն մը չյայտնեց բայց հաստատեց թէ դրական կը դռնէ Սատաթի առած քայլը: Գաղով համայնավարներու այն մեղադրանքներուն որ Լնկեթլարական կուսակցութիւնը աջ կը թեքի, ըսաւ «Ա՞յ թեքի է հրաժարել պրոլետարիատի մենատիրութենէն, ըրաւ ատիկա Համայնավար կուսակցութիւնը, ա՞յ թեքի է հրկէս - կան ռումբի կողմնակից ըլլալ, Եւրոպայի խորհրդարանին ընտրութիւնը հանրաքուէով ընդունել: 1972էն ի վեր այս փոփոխութիւնները մտցունջ Համայնավար կուսակցութիւնը իր քաղաքականութեան մէջ, բայց ես չըսի թէ աջ կը թեքի» :

ԱՆՀԱՒԱՍԱՐԱԿՇԻՌ մը որ որոշած էր Ժիսքարը սպաննել (ինչպէս անցեալին)՝ տը Կօլը կամ Փոմփիտուն) էլիզէ փութաց Զորեղարթի եւ նախքան ձերբակալուիլը պահակի մը վրայ կրակեց, որ մինչեւ հիւանդանոց փոխադրուիլը մեռաւ: Մարդը քանիցս յիմարանոց մտած - երած է եղբեր, անշուշտ անքնականը մտնելը չէ այլ՝ ելլելը :

Իր. Էմ. Ա. Ի բաժակի ութերորդ աւարտականներու երթի մրցումներուն Դիմաօ (Թիֆլիզ) յաղթեց Յերլիխ 1-0, Արեւելեան Դեմախիոյ Իէնան Լիէժ 2-0, Մակուրպուր Լանի 4-0, Պասթիա Թորի Նոյի 2-1, Ֆրանքֆորթ՝ Պայէրնի 4-0, Էսթըն (Անգլիա) Պիլլարօի 2-0, Իփուուիչ (Անգլիա) Պատչեօնայի 3-0, Այնտուլըն Պրէսթոնլիքի 2-0 :

ՆԱՍՆԱՐԱՅ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ զբաղեցաւ աշխատավարձերով եւ որոշեց 6,5 առ հարիւրէն 10 առ հարիւր մինչեւ արտօնել աշխատավարձերու յուսելումը 1977-ին: Կարգ մը միջոցներ ալ ձեռք առնուած են ի նպատակ ձեռարկելու աշխատանք տանողներուն :

ԽՈՐՀ · ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԳՐԱԿԱՆ ԿԱՐԵՒՈՐ ՀԱՐՑ ՄԸ

Հրապարակաւ, անշուշտ, մտահոգուած թիւն արտայայտող ձեռով չարձարձուիլը ժողովրդագրական հարց մը, որ խորհրդարանի ղեկավարները արդէն հարց տան:

Սակայն բազմաթիւ են այն տնտեսագէտները, ժողովրդագրութեան մասնագէտներն ու ընկերաբանները, որոնց համար դիմագրի փոփոխութիւնը աւելի քան մտահոգիչ է: Ոմանք չեն վարանիր երեւոյթը բացասական նկատելու: Հարցն այն է, որ խորհրդարանի Կողմի Կողմի դիմագրի ղեկավարները արդէն Սակէ նախ եւ առաջ կը ծագին բազմաթիւ խնդիրներ, յաճախ զբուր լուծելի: Այսպէս գիւղական վայրերու բնակչութեան զեր-խտութիւնը, ճարտարարտօնի հաստատման պահանջ, կրթական առաւել միջոցներ եւ այլն:

Ճիշդ է, որ խորհրդարանի հեղինակները երբեք չեն խօսիլ իրենց մտահոգութիւններուն մասին, ցեղագրական ղեկավարի փոփոխութեան կապակցութեամբ: Բայց իրողութիւնն այն է, որ բնակչութեան առաւելագոյն աճը կ'արձանագրուի մասնաւոր կ'արձանագրուի միջոցով - վերջերս, ինչպէս նաեւ Ռուսերէն բոլորովին տարբեր եղող քրիստոնեայ ժողովուրդներու կողմէ, Հայեր եւ Վրացիներ: Անդին, բուն Ռուսիոյ մէջ, եւ նաեւ « Եւրոպական » Հանրապետութիւններու մէջ, բնակչութեան աճը խորհրդարանի միջոցին շատ ցած է: Կարգ մը շրջաններ, զուտ ռուսական ղեկավարով, յաւելումը զէրոյի աստիճանին հասած է:

Ասոր իրեն հետեւանք, խորհրդարանի կարգ մը հեղինակներ՝ տնտեսագէտ, ընկերաբան եւ ուրիշներ, կ'առաջարկեն յատուկ նպաստներ սահմանել երախտներուն համար: Սակայն այն շրջանները, ուր ծնունդներու թիւը շատ ցած է: Այսպիսի քայլ մը, պարզ է, որ «մարտի» պիտի չըլլայ ոչ-ռուս ժողովուրդներուն համար: Իշխանութիւնները ի՞նչ բացատրութիւն պիտի տան ըսելու համար, թէ խորհրդարանի Հանրապետութեան (83 տոկոսը Ռուս) կրկնուին նպաստ պիտի տանք, որպէսզի ծնունդները բազմանան, իսկ, օրինակ, Ուղեկներուն ոչ: Չէ՞ որ բուն Ռուսիայի խորհրդարանի երախտներ են համայնապարտաւոր իրաւունքներով եւ բոլորն ալ կողմուած են Համայնավարութիւնը դիմաւորելու:

Պատմաբանի մը համար, ժողովրդագրական բնոյթի այս հարցերը աւելի լայն շրջագիծ կը ստանան: Քաղաքական գոյն կ'ունենան: Դարերու ընթացքին, Ռուսերը լայնատարած կայսրութիւն մը հաստատած են, սակայն, այսպէս կամ այնպէս, զայն նկատած են ռուսական ազգային Պետութիւն մը: Սակայն խորհրդարանը կ'արգիւցէ իր քաղաքական հետեւանքներն ալ պիտի ունենայ: Ազգային բնոյթի խնդիրները առաւել պիտի չեչտուրին:

1970ի վիճակագրութեան, այսինքն վերջին մարդահամարին, Ռուսերու տոկոսը 53,4 էր ընդհանուր բնակչութեան մէջ: Նախավերջին, 1959ի վիճակագրութեան հետ բաղդատուելու պարագային, կը տեսնուի, որ երկու մարդահամարներու

միջեւ տարածուող ժամանակաշրջանին Ռուսերու թիւն ու տոկոսը նուազած են: Կը նշանակէ, ուրեմն, թէ կրնան փոքրամասնութիւն ներկայացնել ժամանակ մը ետք:

Թէեւ այս իրողութիւնը հրապարակաւ մատնանշուած է Արեւմուտքի մէջ, սակայն առաջին անգամն է, որ խորհրդարանի դերն էր կ'ընդունէր նման հաւանականութիւն մը: Գ. Բոնդարսկայա այս տարի Մոսկուայի մէջ ընծայեց շահական գիրք մը հետեւեալ խորագրով. - Բեղնաւորութիւնը խորհրդարանի մէջ: Ասոր ցեղ - ժողովրդագրական երեւոյթները:

Գ. Բոնդարսկայա, ընդհանրական սահմանարժանատիներով եւ այժմու վիճակը պատկերացնելով փորձած է խորհրդարանի 15 Հանրապետութիւններու ժողովուրդներուն տարողութիւնը ճշգրիտ 2000 թուականին: Ռուսերու կողքին դրած է եւրոպական այն վեց ազգերը, որոնց պատմական հայրենիքը Ռուսիոյ արեւմուտքը կը տարածուի: Ութ ազգեր ալ կը բնակին խորհրդարանի Արեւելքը՝ Կեդր. Ասիա եւ Կովկաս:

Հեղինակին սահմանումով, Արեւելքի ազգերը առաւել աճ պիտի արձանագրեն: 4ը՝ Կիւբիներ, Թիւրքմեններ Ուզպեկներ եւ Տաճիկներ աւելի քան եռապատուած պիտի ըլլան, իսկ Աբրեւնայցիներն ու Ղազախները՝ կրկնապատուած: Ուզպեկները 2000ին պիտի ներկայացնեն աւելի քան 28 միլիոն հոգի, 1970ի ինը միլիոնին տեղ: Ղազախները պիտի հասնին 13,6 միլիոնի եւ Աբրեւնայցիները 11,4 միլիոնի:

խորհրդարանի Եւրոպայի ժողովուրդներու աճը թույլ պիտի ըլլայ: Խորհրդարանի Եւրոպայիները՝ Ուկրաինացիներ, Բելոռուսներ, Մոլտաւներ, Պալմեան երեք ժողովուրդներ 2000ին 65 միլիոն 700-000 պիտի ներկայացնեն, այսինքն՝ ութ միլիոնի աճ: Եւ ասոնց տոկոսը ընդհ. բնակչութեան մէջ 20,5 առ հարիւրի նուազում պիտի արձանագրէ:

Միւս կողմէ, արեւելեան ժողովուրդները 80,5 միլիոնի հասնելով, խորհրդարանի բնակչութեան 25 տոկոսը պիտի պարզեն: Ասոնց աճը՝ 50 միլիոն: Իրեն ամբողջութիւն՝ « Ասիացիներ » իրենց ետեւ պիտի ձգեն Եւրոպայիները:

Ճիշդ ըլլալով հանդերձ, որ Եւրոպայիները յարաբերաբար տկար ուժ մը պիտի ներկայացնեն, այսուհանդերձ, միջոցառարկային հարց պիտի մնան Ռուսերուն համար: Հարցն ծանրութիւնը սակայն պիտի փոխադրուի Արեւելք: - Ռուս - ոչ-Ռուս յարաբերութիւններու իմաստով: Միջին ժամանակաշրջանի հայտնի փոփոխութեամբ Ռուսերու 2րդ քարտուկի հայրաքաղաքի մասնաւորութեամբ, Ռուսերու աճը 10 տոկոսի պիտի հասնի մինչեւ դարավերջ (142 միլիոն): Թէեւ ընդհ. բնակչութեան 44,3 տոկոսը պիտի ներկայացնեն, այլ խօսքով թուական գերակշռութիւն մը, սակայն, 1970ի մեծամասնութիւնը պիտի կորսնցնեն: Նուազ քան երկուրէի դէմ մէկով պիտի գերազանցեն Ասիացիներուն, փոխանակ չորսի դէմ մէկով, համաձայն 1970ի մարդահամարին:

Պարզ է, որ բնակչութեան ղեկավարի փոփոխութեամբ իր քաղաքական հետեւանքներն ալ պիտի ունենայ: Ազգային բնոյթի խնդիրները առաւել պիտի չեչտուրին:

Մէկ բան յստակ է: Որքան ժամանակը երկարի, այնքան զբուր պիտի ըլլայ խորհրդարանը: Միւս կողմը չի թիկնի Ռուսիոյ հետ:

ՄԻՏՔ

ԵՒ

ՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

(Բ. Ե. Վերջին մաս)

Առկի կարելու հարց մը կայ սահայն. կառավարութիւնը իրականութեան մէջ առաջին առած է, առանց մտահոգելու գաւազանի եւ իրաւական հաստատութիւններուն վճիռով: Երկու իմաստով. նախ՝ կ'ըստի որ ամբաստանութեան ատենի վճիռէն քանի մը ժամ առաջ արդէն՝ կառավարութիւնը ամէն ինչ պատրաստած էր յանձնութեան համար, վստահ ու քանի որ գաւազանները իր փափաքին պիտի հետեւին: Բայց այդ ալ մէկ կողմ ձգենք, իրականութեան մէջ, Ֆրանսական կառավարութիւնը չէ սեղան եկթալիւրելի Պետական Պորհրդատուութեան Ատենի վճիռին, վախճալով որ այդ վճիռը նը պատասխար չըլար իրեն: Պորհրդատուութեան Ատենը Քրուասանի գաւազան վերջին դիմումը կարեւորութիւնն էր, եւ այդ վերջին դիմումէն է որ փաստաբանը զեկուցեալ կառավարութեանէն, ինչպէս կը յերչէր Մ. Տրամպերէի Եղիմիոս 18ի Լը Անտի իր յօդուածին մէջ: Պետական Պորհրդատուութեան Ատենը երկու բարձրագոյն հեղինակութիւնն է գաւազանի խնդիրներու վերաբերմամբ, եւ սն է որ ի գորու հուշակած է ինքզինք յանձնու թեան վճիռներու օրինաւորութիւնը որ ղեկելու համար: Եւ այդ վերջական ապահովութիւնը անհրաժեշտ է սրով ի հետեւ այս տեսակ ինքզինքներու պարս զայնին՝ Վճռարեկ Ատենին կարեւոր չէ դիմել, Ամբաստանութեան Ատենին որ ղեկելու գաւազան վճիռ մը չըլարով օրինակէս, այլ՝ կարծիք մը միայն: Նոյ 16ի օրը, Պորհրդատուութեան Ատենը պատրաստ էր ղեկուելու Մէթր Քրուասանի դիմումը, գործնական ձեւով, քանի որ ատենագրութիւնը բաց մնացած էր զայն արձանագրելու համար անմիջապէս, եթէ յանձնութեան սրունք մը սրուէր:

Կը տեսնուի որ Ֆրանսայի գաւազանները, անոնց մէկ մասը գոնէ շատ վրտահատութիւն չունին կառավարութեան հանդէպ: Եւ այս բոլոր գրուածութիւններուն հակառակ, հազիւ յանձնութեան արտօնութիւնը սրուեցաւ ամբաստանութեան Ատենին կողմէ, եւ դիմումը ստահային չկատարուած, այսինքն՝ ժամը ութի եւ ութուկէսի միջեւ, Մէթր Քրուասան իր բանտէն հանուեցաւ, անապարանքով, եւ պատրաստ օղանալին տարուեցաւ, անմիջապէս Ֆրեմանիա փոխադրուելու համար: Յանձնուեցաւ գերմանական իշխանութիւններուն առաւօտեան ժամը մէկին:

Իսկական վէպ մըն է, որ կը փաստէ

միայն մէկ բան. կառավարութիւններու մեղակցութիւնը, եւ որեւէ օրէնքի անտեսումով, արհամարհումով, իրենց կամքը բանեցնելու ձգտումը: Կառավարութիւնը չի ներկայացներ միայն ինչպէս մարքասական շեմաներուն մէջ, որոչ գաւազանը մը, պաշտպանն է սոսի պետականութեան իրաւունքներուն, անոր համընդհանրացումին եզակիացումն է: Եւ ղեկուցած մը չէ անշուշտ որ Գերմանիոյ մէջ, Գերմանիոյ հետ է որ պետականութեան եւ հանրային մահաբեր կարծիքի նոյնացումը տեղի կ'ունենայ: Գերմանիոյ մէջ է որ, դրասպէս կամ բացառապէս, պետականութիւնը մտածուեցաւ առաջին անգամ ըլլալով, իբրեւ միտքի եւ մտածողութեան ճակատադիրը, վարձանը:

Կան անշուշտ երկու չափ, երկու կէտ, ինչպէս կ'ըսեն: Այս տարի դեռ, Յուսիսին, սպանահպատակ մը, Փ. Ասթուսիս, որ քաղաքական ապստամբ խընդրած էր Ֆրանսայէն, եւ որ Մէթր Քրուասանի պէս սպանական կառավարութեան յանձնուելու սպանախընթիս տակ կը գտնուէր, շյանձնուեցաւ սրովհետեւ Ֆրանսական կառավարութիւնը ձեռք որ հարցը իր բնականն հողովութիւն հետեւի, եւ հասնի Պետական Պորհրդատուութեան Ատենին անշուշտ, որ մերթեջ յանձնութիւնը, յենուելով 1927ի օրէնքին, որ կ'արդիւլէ գայն երբ քաղաքական պատճառներով խնդրուած է: Ամբաստանութեան Ատենը Մէթր Քրուասանի պարագային չուղեց քննել անոր ուղղուած ամբաստանութիւններուն քաղաքական կամ ոչ ՝ քաղաքական ընդթը, պատըրուակելով որ Ֆրանսիայի բնական համաձայնագիրը այդ կէտին վրայ լուծութեամբ կ'անցնի: Այս պարագային՝ ամբաստանութեան Ատենը, հետեւելով հրովեամբ կառավարութեան կամքին, պարագայէս հակասած է Ֆրանսայի իրաւական բարձրագոյն ատենին մէկ որոշումին: Այս է, թերեւ, ամէնէն անտանելին. կառավարութիւնը այլեւս չի զգուշանար նոյնիսկ, քանի որ որեւէ վտանգ չկայ. պետականութեան եւ բանականութեան իրաւական եւ իրողական ներկայացուցիչը ինքն է. կրնայ իր ընտրութիւնը բանեցնել առանց հակամարտութեան մեծ վտանգի: Կրնայ մանաւանդ իրաւունքը ոտնակոխ ընել, նուազագոյն իրաւունքը երկու օրէնքներուն եւ գաւազանական կարգին վճիռներուն համաձայն գաւազանելու, որ ազատութեան վերջին ապաստանն է:

1977 Նոյ. 16ը Ֆրանսայի համար գոնէ, պատմական թուական մըն է: Այն թուականն է ուր պատմութեան Ոչին իջած է այս երկրի վրայ, կառավարիչներու կամքէն ու դիտակցութեանն անկար անշուշտ, լրացնելու համար գերման փիլիսոփաներու գուշակածը, նախատեսածը. եւրոպական մտածողութեան եւ պետականութեան էութեան նոյնութիւնը, որ վերացական ընդհանրութիւն մը կը մնար մինչեւ այսօր, երկու գէպը մը իրականացաւ, թանձրացեալ, զոքրէտ դար-

ՈՒԿԵԿՈՉՈՒՄ ԶԱՐԵՆՑԻ

(Նոյ. 20, Կիրակի, Իսի)

Եթէ դեռ կայ վառ կայծ մը հայաստանի անորեայ ձեռնարկներուն մէջ, այդ ալ անկասկած մեծարանքներն են, որոնց հանդէպ պահած ենք մեր հատարածութիւնը, տեսակ մը լրեւնայն պարտադրանք հիներէն աւանդուած մեղի, որոնց հանդէպ կը զգանք տեսակ մը սրբազնացած պատասխանատուութիւն:

Յորեւեցական թուականի մը աւետումը գաղութի գաղութ կարճապահուելի եւ աւելի կամ նուազ յաւանութիւններով տեղուցի զբաղեցող գաղութներ կամ այսպէս կոչուած ազգային միութիւնները կը ձեռնարկեն, իրենք եւս, առանձին թուականով եւ ժամով, առանձին յայտարարութիւնով եւ ժամով, առանձին շիտակ գործունէութիւն մը յոյս տալու մարմաշով օգտագործել այդ առիթը, եւ աւա՛ղ, շիտութիւնով շատ անգամ օրուան պահանջը իրենց ենթակայական արձագանքներին ներքին կամ հայեցակէտներուն հետ ծրնունը տարով թռչուեցնէ մը, դաւածան աւարկայականութեան եւ հետեւաբար

ձաւ, փաստելով միտածանակ փիլիսոփայութեան բանդագուշանքը, որ լրտրոլոր երեւոյթներուն, այնքան ալ բանդագուշանք չէր:

Եստ ուրիշ բաներ կան ընդիւր այս մտայն: Կ'ուղեմ փակել Մ. Ֆուլքոյի խօսքերը մէջըրելով (Լը Մարքէն, Նոյ 18): « Որպէսզ քաղաքականութեան շահագրգռող երկու ըլլայ, հանրային ապահովութեան շուրջ անբողջ հետադուրութիւնը պէտք է յենուի յանկարծադէպ եւ ուշադրու որոշումներու վրայ, որոնք կը փաստեն, որ կառավարութիւնը կրնայ արագ եւ ուժով գործել, օրինաւորութեանն անգին: Այսօրուընէ սկսեալ՝ ապահովութիւնը օրէնքներէն վեր է... Կ'ուղուընք այսօր հաւաքապէս ղէպի քաղաքական արդարութեան աշխարհային ներդրիւնը պէս բան մը որուն նպատակն է չեղցնել ազա-տութիւնները, զորս կ'ընծայէ քաղաքական ապաստանութիւնը եւ որոնք կ'ապահովէին քաղաքական գարտութիւնը ընդհանրապէս »:

Ազգարարութիւն մըն է: Այսօրուընէ սկսեալ, Պետականութիւնն է որ պիտի տիրէ միահեծան եւ աշխարհայնացած: Պարզ է. որեւէ գարտաղութիւն քաղաքական պիտի դառնայ, եւ պիտի ճնշուի իրրեւ այդ: Հետուն չէ որ պէտք է փընտոնք ճնշումը, արտաքին ուժերէ բանեցուած: Ո՛չ: Մեր շուրջն է, մեր մէջ, պետականութեան մտածումի եւ իրականութեան աշխարհայնացումով:

ՄԱՔԻ ՆՇԱՆՆԱՆ

ՅՈՒՐԱԿԱՆ ԽՈՒՆԻ
ՄԻԹԱՐԻ ԼՈՅՍԸ
Ծննդեան 300 տնակին
առիքով
(1676-1976)
Գրեց՝ Է. ՆԵՐՍԷՍ ՏԵՐ-ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ
ՈՒՂՎԻՐԱՅ «ԷՔՈՒՄԵՆԻՔ» ՀՈԳԻԻ
Ու Միթար սերտօրէն կ'ապուած մնաց իր ազգային եկեղեցական սրբազան ասանդութիւններուն, չուղելով երբեք խղձ կապը հայրենի կաթողիկոսներէն ալ, որոնց անունները գործից անվարան իր հրատարակութիւններու ճակատին: Ան ընդմիջա խուսափեցաւ խորթ ու լատինամիտ ըմբռնումներէ, խոհեմօրէն գաւազանով Զահեցիներու, Քոնստանտինուսներու

եւ Ունիթորներու ծայրայեղ ձգտումնէրէն, որոնք նպատակ ունէին անլատուելի Հայ Եկեղեցիէն: Անոր քնիկ ծէսէն ու աւանդութիւններէն, որպէսզ ամբողջապէս լատին եկեղեցայ կարգուսարքը եւ ծէսը: Ասիակ Արեւմուտքի եկեղեցական միութեան միջնադարեան ըմբռնումն էր, որուն ոգեւին փարեցան հայ Ունիթորները: Ասոնք՝ ըրողովին օտարացած, մերթ ծայրայեղօրէն հայտանայ ըլլալու աստիճան, առաջ բերին պահպանողականներու մէջ՝ ազգայնական այլամեծ շարժումը, եւ պայքարեցան ընդդէմ ամէն մերձեցումի՝ Արեւմուտքի հետ, փախնալով անոր « աշխարհակալ » տիրապետութեան վտանգներէն: Ատով՝ Միթար նոր ու լուսաւոր ճամբայ մը կը բանար ընդ մէջ երկու ընդդիմադիր հոսանքներու. ընդ մէջ լատինամիտ եւ տարածքօրէն ազգայնական հոսանքներուն, եւ հարազատօրէն կը բընութագրէր ԱԶԳԻ ու ԿՐԾՆՔԻ գոյն սուրբ պարտաւորները, ներդաշնակօրէն ձուլելով զանոնք իր սրտին մէջ, դառնալու համար կարագեղու ու ռահիլրայ եւ նախամարտիկ — կարծէք մարդարեւական շունչով — մեր օրերուն ծաղիկը եկեղեցական « էքումենիք » շարժումին, որպէս խաղաղութեան եւ սիրոյ պատգամաւոր,

որպէս համերաշխութեան ու միութեան առաքեալ: ՍԽԻԹԱՐԻ ՆԿԱՐԱԳԻՐԻՆ ՈՒ ՀՈԳԻՐ
Տանք հիմա խօսքը Ստեփանոս Արնոյ արքեպիսկոպոսին, որ Միարանութեան երբորը Արքահայրն է եղած (1800 1824), եւ խորապէս ուսումնասիրած է Երնջ. Հիմնարդի վարքն ու նկարագիրը՝ սաքանակիչ տողերով, զոր թարգմանաբար կ'ուղենք արձանագրել այստեղ:
« Միթար Արքահայր, արտաքին կերպարանքով՝ համակրելի եւ փառալուծ անձնաւորութիւն մըն էր. միջհասակ մարմնով, եւ իր հասակին համեմատութեամբ՝ լեցունիկ, բայց ոչ շատ դէր, ոչ ալ նիհար. անգամներուն բարեկարգութեամբ ճոխացած, ներդաշնակօրէն համաշափ ու գեղարանսելի:
« Առանուածքով՝ արինային, խառն մաղձայինով, զոր ընդգէտները նկատած են քաջագուններու խառնուածք:
« Աչքը՝ անուշակ եւ ուժեղ հայեացքով, այտերը՝ դեղեցկապիլ ու վայելուչ, յոնքերը՝ կար ու բարեճեւ, ոչ թաւահոն եւ ոչ աննշար. գոյնը՝ ընդ մէջ թուիլի ու կարմիրի, ղէմքը՝ զուարթային ու ղողոցրատեալ, կարմրանիշ ու նուրբ ե-

հաղորդականութեան եւ... սպասուած ու առաջարկուելիք արրումին: Նմանօրինակ ենթակայական ու դիտարկուած մտահոգութեանն ազատ, անկաշխուղ ու յորեւայի պատգամին հատարում, ողեկուելի օր մը ապրեցան Խիլ լէ Մուրիոյի հայ հատարակութիւնը, պատրաստուած գաղութի դրասէր երկաւասարութեան կողմէ, առաջնորդութեամբ Հրանդ Աճէմեանի եւ անշուշտ, տեղուցի հովիւ Հ. Նորվանի վրդին: Նրանք Պարենցի նուիրուած այս հանգիստար օրը սկիզբ կ'անէր, հանդիսար պատարագով, քառաձայն երգեցողութեամբ, ի լուսաւորութիւն Նրանք Պարենցի հողինն, հողեհանդասեան համապատասխան պաշտօնով: Պատարագին անմիջապէս ետք, ներկայ հասարակութիւնը տեղ կը գրաւէր « Նորահան Գրանդեան » նորահանօրց սրահին մէջ: Արդարեւ, սրահը լեցուն էր եւ ամբողջ պակասը զգալի: Սորք կազմող պատին վրայ քանդակուած էր Պարենցի պատգամը. « Ով հայ ժողովուրդ, քո միակ փրկութիւնը քո հաւաքական ուժի մէջ է »: Օր. թերեզ Գէլչեճեան կը բանար հանդէսը, պարզելով յատակ եւ կուռ տողերու մէջ կենսադրական մեր տարաբարբոսաստեղծին: Տեղեակ վերջերս յուլուած հարցերուն, Խիլի մէջ այդ օրը կողեկուէր Պարենցի ծննդեան ՏՄամեակը եւ մահուան Աժամեակը: Հրանդ Աճէմեան, ծանօթ մեր գաղութին իր երաժշտական ու գրական ապարդէշներու մէջ ջոյս տուած հետաքրքրութեամբ ու կազմակերպչական աշխատանքներով, կը բարձրանար բեմ ներկայացնելու համար վերլուծական Նրանք Պարենցի գրականութեան, իր երեք հանգրուաններով եւ արտայայտութիւններով: Պարենցի իր քնարեղակ, Պարենցի իր յեղափոխական երգիչ եւ հուակ Պարենցի իր հայկենաշուէն բանաստեղծ: Աճէմեանի ներկայացումը գաւազան էր եւ խընամուած, կը զգացուէր առարկայական ըլլալու յատուկ ճիզ մը, առանց կորսուելու Պարենցի բանաստեղծութեան շուրջ յարուցում ալ եւ այլ մեկնարկութիւններու, տարակարծութիւններու լարիւրիթոսին մէջ: Պարենցի բանաստեղծութիւնը յարատեւ պոթիկով մըն է, որ քնարաշունչ արեւէն, լուսամտիկի նման Աստուածամօր աչքերով աղչիկէն, կ'անցնի ղէպի իրաւ ու առօրեայ կեանքը երգելու, կրակին, երկաթին, պրոնցին ու խեղաբուրած ամբոխներու ընդմէջէն քանդակելու կերպարը յեղափոխական մարդուն եւ ի մանաւորի նայրեան մարդուն, յանդելու համար իր երկիր Նայրիին, լուսաբանելով ու արդարացնելով միայն հան, այսինքն իր արեւմուտք աղփարկութեան մէջ, բոլոր հակադրութիւններն ու բանաստեղծական ձգտումները: Կարելի է չէր անշուշտ խորանալ Պարենցի ապագայալուծ ձգտումներու իմաստին ու գրականութեան մէջ. այդ գուր էր առաջարկուած նպատակէն. ստով հանդերձ, բաւարար էր լուսաբանութիւնը շարենցեան դարը շըլաքածով, իլ

ՀՈՐԵԶԱՆԳՍԵԱՆ ՊԱՇՏՈՆ ՄՈՆՄՈՐԱՆՍԻ ԶԱՆԳՍԵԱՆ ՏԱՆ ՄԵՉ

Նախաձեռնությունները Ալեքսանդրյան Ընդհանրացումների վարչությանը, նույն ժամանակ կենտրոնի պատմության համալսարանի մեջ այս առթիվ մատուցելու վերաբերյալ, ինչպես և մատուցելու մասին, սրբապատկերներով, լուսանկարներով — մատուցուցեալ հանդիսաւոր պատարագ:

Պատարագելին էր Առնուլի Է կոնստանտնուպոլսեցի հայոց պատմագիր Ք. Ք. Սեֆյանի մատուցած մեծ շնորհը, իր շուրջ ունեցողով գաղարկի լուսանկարները: Ցաւով պատարագի քահանայ հայրը չէր կարողանալ համապատասխան արձեռնարկներ անել, այս թուականին մատուցուող պատարագը կուղարկուի Թէ Անտիոխի Մոնմորանսի պատասխանները չեն լինում իրենց բախտին, այլ միշտ հողափութան տարկալ կը մնան, աւելցնելով

թէ այսօրուան պատարագը կուղարկուի քահանայապետի որ անպարճ մեկնողներուն յիշատակը կ'ապրի այս տունէն ներս եւ հարազատներու հոգիներուն մէջ:

X

Այնուհետեւ տեղի ունեցող հողափութան շանդատեան Տան սրահներուն մէջ, մասնակցութեամբ բոլոր ներկաներուն, որոնք վայելեցին հաստատութեան տնօրէնութեան ջանքերու օգնութիւնը: Յանդատարարը գործարարութեամբ դեղաբուժանական յայտագրին իրենց մասնակցութիւնը բերին Պ. Յովակիմ Թոնուեանը («Տըլէ Եաման»), Տիկ. Իվոն Դանիէլեան («Պոստալ Էր»), Պ. Տիրան Սրապեան («Դու անձեղ Ե») եւ Պ. Միսաք Երանեան («Կալի երգ»)։ այս երկերուն յաջող կատարումները գնահատուեցան ներկաներէն: Այս մասնաւոր գնահատանքի արժանացաւ հաստատութեան տարեց պատրաստարարներէն Պր. Բարսեղ Հոյեշեանին կողմէ Պետրոս Դուրեանի «Տըր-տուն»-ը: Արտասանուած նուագի ընկերակցութեամբ (ձայներով) վրայ:

X

Հանդիսավարի հրահանգին ընդառաջելով, Մետրոպոլիտ Գ. Ք. Սեֆյան իր պատգամը տուաւ այս հանդիսաւոր առթիւ: Մետրոպոլիտ Գ. Ք. Սեֆյան յայտնելէ ետք թէ Եւրոպայի Հայոց Հայրապետական Պատուիրակ Սեֆյան Արք. Մանուկեանի կարգադրութեամբ, ինչ հոգեւոր հովիւ նշանակուած է Անտիոխի եւ Մոնմորանսի զոյգ տուններուն, հաստատուեց թէ Ալեքսանդրիա Մեթրոպոլիտը ջանք չի խնայիր հարազատ ու շնորհակալութեամբ անդամներ համար հանդուստեան տուններէն ներս, որպէսզի այլեւս տարեց անձներուն սրահէն հանուի այն վայելք, թէ մուտք գործելով այս տուններէն ներս, իրենց կը լքուին եւ շրջապատէն կը խզուին, — հոգեւորներն, ինքնակր իր զուր-ուրանքով, բոլորին հանգիստ, նոր կենք մը իրենց կը սպասէ այս յարկերու տակ, այսպէսով է որ հանդուստեան այս տունը կը դառնան Ֆրանսայի Հայութեան պատու իր բերող նախանձելի կեդրոններ:

Նախապէս, Մետրոպոլիտ Գ. Ք. Սեֆյան իր թէ Մոնմորանսի Հանդուստեան Տունը մօտ ատենէն պիտի օծուէր իր ներկայի մատուցումով: Այս առընչութեամբ ան կոչուողնք Փարիզի հայ պաշտօնյիններու իրենց նպատակը շարունակելու այս գեղեցիկ ծրագրին իրաւորութեան համար:

Այնուհետեւ խօսք առաւ Ալեքսանդրիա Մեթրոպոլիտը վարչութեան նախագահ Պ. Հրանդ Մարտիրոսեան, որ յայտնեց վարչութեան նախ շնորհակալութիւն յայտնելու քահանայ հօր իր միջամտական աղօթքին եւ խօսքերուն համար, ապա, հայրական մօտեցումով, պարզեց իր յուզումը ներկայ գտնուելուն համար այս յարկին տակ, պատասխաններուն ընկերակցութեամբ: Անկեղծ շնորհով Պ. Մարտիրոսեան մասնաւորաբար իր խօսքը ուղղելով ասոնց, ան հաստատուեց թէ իրենց երջանկութեամբ կը հանդիսանայ իր

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Փարիզահայ Տիկանց Միութեան Որ — բերու Օգնութեան Մարմինը, այս տարի եւս կը կատարէ, իր տարեկան մեծ ցերեկայ ժողով — պարահանդէսը, Օթէլ Ժորժ Ե. Ի մեծ սրահներուն մէջ, Դեկտեմբեր 4, Կիրակի, օր, ժամը 17էն մինչեւ կէս զեռեր:

Այս առթիւ, անգամ մը եւս, Միութիւնս պարտք կը համարի, տեղեկատուութիւն մը ընել իր ազգակիցներուն, որոնք երկար տարիներէ ի վեր, չեն դնար իրենց բարոյական եւ նիւթական աջակցութիւնը բերել, կանգուն պահելու համար, 1913էն ի վեր, Փարիզի մէջ հաստատուած ամէնէն ինչ ընկերակցութիւններէն մին:

Որքերու Օգնութեան Մարմինին նպատակն է, իր պաշտպանութեան տակ առնել, բարեարգելել մանուկներ, եւ տալ անոնց Հայեցի դաստիարակութիւն եւ տոհմային կրթութիւն, Դպրոցատէք Տիկանց վարժարանի, Միջինարեան Հայրընու, Անարատ Յղութեան թոյլբերու մօտ: Ենթադրուի իր տարեկան պարահանդէսին, գրոշմաթուղթերուն եւ գնահատան նուիրատուութիւններու, կ'ապահովէ իր պատրաստարարներուն ծախքերը:

Միութիւնս, հրատարակուող կը յայտնէ իր սրտագին շնորհակալութիւնները իր ազգակիցներուն եւ թարգման կը հանդիսանայ իր պաշտպանելու ան — սանուհիներու երախտագիտական զգացումներուն:

ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆ ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՏԻԿԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՈՐԲԵՐՈՒ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՄԻՆԻ

Եւ վարչութեան գլխաւոր մասնաճիւղ — թիւններէն մին, աւելցնելով թէ Ընկերակցութեան մասին լաւագոյն վկայուած թիւնն է գործը, եւ ոչ — անամէլ բառերը: Ենթադրուած յայտնելէ առաջ բոլոր այն բարեբարներուն, որոնք պարբերաբար իրենց նեցուկը կ'ընծայեն հաստատութեան, ան բոլորին մաղթեց՝ այս տարիները ապրիլ երջանիկ, հայկական ոգով ու եղբայրական զգացումներով: Իր եղբայրացիներն Պր. Մարտիրոսեան հաստատուեց թէ իր ջանքերը պիտի չխնայէ օր առօր իրագործելու համար մատուցելու կառուցումը, որ այլեւս անհրաժեշտութիւն մը դարձած է:

Տէր հօր «Պահպանիչ» կողմանակցութեամբ ճաշը, որ շատ հաճելի մթնոլորտի մը մէջ ընթացաւ:

Յաւարտ Ծախին, Հանդուստեան Տան մօտ գերեզմանատան մէջ գտնուող ընդհանուր հողակոյտին մօտ, Մետրոպոլիտ Գ. Ք. Սեֆյան, ընկերակցութեամբ դպրաց դասուն, հոգեհանդուստեան աղօթք կարդաց հողակոյտին ներքեւ ննջող աճիւններուն վրայ:

ՆՆԿԱՅ ՄԸ

ՀԱՅԵՐ ՄԻՆՉԵՒ ՓՈՒԿԵԳԻ...

Քաղաքի Ժորժ Աստուածատուրեան, 47 տարեկան, նշանակուած է Փարիզի (Փոլիսեզի) Քաղաքային Մարմին ընդհանուր հրամանատար: Նախապէս ոստիկանութեան Քաղաքային Մարմին հրամանատար էր (1954):

ԼՈՆՏՈՆԻ ՍԷՆ ՃԵՂՍԱՆ ՍՐԱՀԻՆ ՄԵՉ, Հոկտեմբեր 15ին, տեղի ունեցած է Պերճ Սանտրունի կրթական — հանրային գործունէութեան 50ամեայ յօրհանդէսը, կազմակերպուեցաւ յօրհանդէսի նախկին աշակերտներուն: Նախագահած է Հայր Պատուիրակ Ներսէս Եպ. Պողոպարեան: Բացման խօսքը արտասանած է Կարգիւ Եսայեան շնորհակալութիւն յայտնելով Լոնտոնի հայկ. կազմակերպութեանց եւ հաստատութեանց, որոնք բարոյապէս եւ նիւթապէս օժանդակած են ձեռնարկին: Կործարուած է զեղարուեստական յայտագիր մը, որմէ ետք Կարգիւ Եսայեան ներկայացուցած է Պերճ Սանտրունի 50ամեայ կրթական եւ հանրային գործունէութիւնը իրեն փոխ-անուանելու նուաճող — ղէմի Սրբոյ Թարգմանչաց վարժարանի, ժողովուրդագրաց եւ Ընծայարանի բաժիններու, ընդգծելով անոր յատկանիշները իրեն կազմակերպող, մարդիկ, արիւնքներ հետ, բեմագիր: Յօրհանդէսը պաշտօնապարհ է նաեւ Մեթրոպոլիտ կրթական հաստատութեան մէջ: Պերճ Սանտրունի շնորհակալութեան խօսքերէն ետք Եսայեան Եպ. Սեֆյան խօսքով վերջ դրած է յօրհանդէսը: Վարդէն Ա. Կաթողիկոս դաստիարական կողմով մը դրկած է, իսկ Սրբէն Ա. Կաթողիկոս Մետրոպոլիտ — Մաշտոց շքանշանով պարգևատրուած է զինք:

ԱՅՆՃԱՐԻ մէջ (Լիբանան) մեղած է ընկեր Յովհաննէս Պուրաբեան: Ողբացեալը ծնած էր 1900ին՝ Ճէպէլ Մուսայի Եղուն — Օլուր գիւղը: Նախաընթացը ստացած էր տեղուց Այդ. Սրբեան վարժարանին մէջ: Երբ 40 տարի իբրև ուսուցիչ ծառայած է հայկ. կրթական գործին այլեւայլ վայրերու մէջ, հասցնելով բարձր կարգի աշակերտներ: Եղած է նաեւ նուիրեալ հանրային գործիչ մը: Երբ — աստարդ տարիքին անընդհատուած է Հ. Յ. Դաշակցութեան եւ եղած է հաստատարի ու գործարար շարքային մը, վարելով նաեւ պատասխանատու պաշտօններ կուսակցութիւնէն ներս: Յ. Պուրաբեան զբաղուած է Մուսայի յերան հերոսամարտի պատմութիւնը, աշխատակցած է դաշակցական մամուլին: Իբրև բարձրագույն կրթական մշակ ունէ շքանշանով պարգևատրուած էր Սրբէն Ա. Կաթողիկոսին կողմէ:

«ԵԱՌԱՋ»-ի ԹԵՒԹՕՆԸ (465)

ՀԱՌԱՉԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՉԸ

ԱՆ Ե Ծ Ք Ը
— Անոր համար որ ձեռով մը լուր զըրկած էի Ալթիէրիի թէ քանի մը ամիս պիտի բացակայիմ Վենետիկէն, վաճառքը տէր, պատասխանեց ձեռարկ, որով լուրերի որ ան զիս այս կողմերը տեսնելով ճանչնայ: Այս զգեստներով ուղած ամենա ձեռք թոյլ կրնամ մտնել եւ մինչ — չե իսկ ձեռք թոյլէն չզբտուել:
— Բայց ինչո՞ւ ատանկ լուր գրկեցիր Ալթիէրիի:
— Չհասկցա՞ք, տէր իմ: Դաւադիրները չլսեցնելու համար ոստիկանապետէն: Երբ ես Վենետիկի մէջ չգտնուեմ, բոլորն

ալ ազատ կը զգան ինքզինքնին, այսինքն կատուին բացակայութեանը մուկերը կը սկսին պարել:

Փոսքարի հիացաւ այս հնարամտութեան վրայ:

Դուքսին տրամադրութիւնը այդ օրը լաւ էր:

Պատերազմը մօտեցած էր, պէտք էր պատրաստ գտնուել. վարանելու կամ վախճուելու ժամ չէր:

Փոսքարի վրասագաւոր ձեռնարկներէ շտապող յանդուստի մարդ մըն էր: Ան, պատերազմը միջոցին եպիսկոպոս մը ձեռնարկուած էր իր սուր հաւատաքննիչ շտապեան օրովը: Է՞ որ նշանախօսու — թեան զիշարժեց ձեռնարկուած էր Քանտիանոս եւ իր հայրը:

Պատերազմի մէջ գոնէ կացութիւնը պայծառ պիտի ըլլար... Ատենէ մը ի վեր միշտ տեսական վտանգի մը մէջ ապրած էր... այդքանը կը բաւէր... պէտք է զիտնար այժմ թէ ո՞ր կողմէն պիտի դար հարուածը եւ ո՞ր կողմէն հարուածողը: Անորոշութիւնը տարութիւն ու կասկած ստեղծուած էր իրեն... Բայց քանի որ այժմ վտանգը ճանաչուած էր, քանի որ անուններ, թուականներ եւ պարագաներ կային մէջտեղը, այլեւս վտանգ ըլլալէ կը դադրէր:

Փոսքարի վստահ էր թէ յաղթողը ինքը

պիտի ըլլար: Բայց այդ վարդակարմիր վտահուտեան մէջ սեւ արատ մը կար:

— Ռոյանէն զեռ օրեւէ լուր չեկա՞ւ, հարցոց ան:

— Չէ տէր իմ, պատասխանեց ոստիկանապետը:

— Ըսէլ է այսօր ալ հոս չէ:

— Այդ մասին որոշ բան մը չեմ կրնար ընել, միայն ենթադրութիւններ կրնամ ընել:

— Ո՞րն է այդ ենթադրութիւնը:

— Այդ մարդը գծուային հրեշտակի թեւեր ունի, տէր իմ: Երբ զինքը Վենետիկի մէջ կը կարծենք, յանկարծ ձայնը Հոնոնի կուղարկուի, ուր իմ փերեան կը սպաննէ: Երբ Հոնոն կը կարծենք, յանկարծ Փիլիպի կ'ընկնէ զլուրը դուրս կը ցցէ, ուր ոչ զիտէ զով սպաննած եւ թաղած է... Հիմա երբ զինքը Փիլիպի կ'ընկնէ մէջ կը կարծենք, ա՛ն յանկարծ կրնայ Լիտովի տակէն զէմբերիս տնկուել: Ասոնց ամէնքն ալ ըլլալիք բաներ են...:

— Բայց ի՞նչ գործ ունի Լիտովի մէջ, գոչեց զուրքը երեսները կախելով:

— Բայց, տէր իմ, իմ ըրածս պարզապէս ենթադրութիւն է, իրականութիւն չէ: Կ'ենթադրեմ նաեւ թէ Քանտիանոս ամէն բանէ տեղեկ է... այո, տէր իմ, կ'ենթադրեմ նաեւ թէ...:

— Բայց ո՞վ կրնայ լրտեսել մեզ...:

— Ես զեռեմ՞, տէր իմ...: Իմ ըրածս պարզ ենթադրութիւն է...: Բայց, վեր — չապէս, եթէ լուր ունենար, անշուշտ կայծուկի արագութեամբ վրայ պիտի հասնէր:

— Բայց ի՞նչ նպատակաւ, ի՞նչ ընելու համար, կրկնեց զուրքը:

— Իր նպատակը շատ պարզ է, տէր իմ, Քանտիանոս Ալթիէրի կ'ատէ, ոխ կապած է անոր դէմ, մահացու կերպով կ'ատէ զայն...: Ինծի անանկ կ'երեւայ թէ այս գործին մէջ ձախողեցնելու համար Ալթիէրիի ծրագրերը, ձեռքէն եկածը պիտի ընէ... այնպէս որ, կամայ — անկամայ ձեղի պիտի օժանդակէ: Բայց եւ այնպէս, բոլոր ըսածներս ենթադրութիւններ են, անհիմն ենթադրութիւններ որոնք կրնան մէկ վայրկեանէն միւսը իրականութիւն դառնալ:

— Այո, Ալթիէրիի ծրագրերը պիտի ձախողեցնէ որպէսզի յետոյ ինծի հետ միւսնակ մնայ, այնպէս չէ՞, թո՞ւովեց Փոսքարի:

— Ճիշդ գտաք, տէր իմ, ճիշդ գտաք... Բայց չեմ յուսար որ այսօրուան զէպըրբէն տեղեկ ըլլայ, որովհետեւ ենթադրութիւններու վրայ հիմնուելով է որ այս եղբայրացիները հանած էի:

ՓՈՒՒԱՆ ԾԱՂԿԵՊԱԿԻ

Տէր եւ Տիկին Մարտիրոս Մարտիրոսեան, Տէր եւ Տիկին Մկրտիչ Թախիլճեան, Տիկին Պայծառ Կիւլէգեան, Տէր եւ Տիկին Ալեքսանդր Մարտիրոսեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Վարդան Կիւլէգեան եւ զաւակները, Փրոֆ. Ժորժ Իլլիւք, Տիկինը եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Իվան Կիւլիւք, Տիկին Արմաւենի Շեհերեան, Տիկին Վեհանոյ Մանուկեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Սիմոն Քիւսեան եւ զաւակները ինչպէս նաեւ Սափարեան, Ճէզ-Վէճեան, Մկրտիչեան ընտանիքները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց զաւակին, թոռան, եղբոր զաւակին, քրոջ զաւակին եւ զարմիկին՝

ՏՈՔԹ. ԹՈՎՄԱՍ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆԻ արկածալի մահը, որ պատահեցաւ Նոյ. 19, 29 տարեկանին:

Յուզարկաւորութիւնը կը կատարուի այս երկուշաբթի, Նոյ. 28, ժամը 14-15-ին Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին ուրիշ մարմինը կը փոխադրուի Պանէօ-Քոմիւնալի գերեզմանատունը, ամփոփուելու համար ընտանեկան զամբարանը: Մահազգ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իրրեւ այդ նկատել:

ՀԱՆԴԻՍԱԻՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ ՍԷՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆԻ Ս. ԹԱԴԵՈՍ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՄԷՋ

Կիրակի, Նոյ. 27, Սէնթ Անթուանի Ս. Թադէոս - Բարթոլոմէոս եկեղեցւոյ մէջ հանդիսաւոր պատարագ կը մատուցանէ եկեղեցւոյ հոգեւոր հովիւ՝

ՎԱՋԷ Մ. ՎՐԴ. ԻԳՆԱՏԻՈՍԵԱՆ Իր ծայրագոյն վարդապետի իշխանութեան տուչութեան առթիւ:

Այս առթիւ կը նախադասէ եւ կը քարոզէ ՅԱԿՈԲ ԵՊՍ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ եւ կնքահայրութեամբ Արթուրին Յակոբեանի:

ՀՈԳԵՇՆԱՆԳԻՍ

Արթին Սերեճանեան, Տէր եւ Տիկին Գալուստ Սերեճանեան, Տէր եւ Տիկին Նուպար Կիւլիւքեան (Պելլոս), հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտան իրենց կողմ, մօր, կեսուր մօր, քրոջ եւ քեներին՝ ՊԱՅՄԱՆ ՍԵՐԵՃԱՆԵԱՆԻ

մահուան առաջին տարեիցին նաեւ Սե-րեճանեան եւ Ինճէեան գերեզմանատաներուն հողոցն ի յիշատակ, այս Կիրակի, Նոյ. 27, առաւօտեան Ալֆրիդիլի Ս. Պօղոս - Պետրոս եկեղեցին:

Ի գիտութիւն սղբացեալներուն յիշատակը յարգողներուն:

Տէր եւ Տիկ. Յակոբ Պօղոսեան, Պր. Համբարձում Պօղոսեան իրենց խորագրաց շնորհակալութիւնները կը յայտնեն բոլոր անոնց, որոնք անձամբ կամ նամակով ցաւակեցան իրենց մեծ-հօր՝

ՍԵՂՐԱԿ ՊՕՂՈՍԵԱՆԻ մահուան տխուր առթիւ (Արար-Բունար, Սուրիա) եւ փոխան ծաղկեպսակի 50ական Փր. կը նուիրեն Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ, Մարի Նուպար ուսանողական Փոնտին, «Յառաջ» օրաթերթին եւ «Հայաստան» ամսաթերթին:

(Ստանալ «Յառաջ»էն):

Տիկին Արփինէ Սէֆէրեան, Տրթ. Արտեմիս Պօյաճեանի մահուան առթիւ 150 Փր. կը նուիրէ Կապ. Պաշի Փարիզի մասնաճիւղին: Տէր եւ Տիկ. Արա Պարթեւեան ողբ. եղբարգ Փափաղեանի յիշատակին 100 Փր. կը նուիրեն Կապ. Պաշի Փարիզի մասնաճիւղին:

ԱԼՃՈՐՎԻԼ — Ս. ՊՕՂՈՍ-ՊԵՏՐՈՍ

Այս Կիրակի, Նոյ. 27, Ալֆրիդիլի Ս. Պօղոս-Պետրոս եկեղեցւոյ մէջ կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝ ԳԻԻՏ ԵՊՍ. ՆԱԳԻԱՇԵԱՆ

ՑԱԿԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Վալանտի Կապոյտ Պաշի մասնաճիւղը խոր ցաւակեցութիւն կը յայտնէ ընկ. Սարգիս Զօքաբլիեանի մահուան առթիւ իր զաւակներուն:

Կապ. Պաշի Շաւիլի մասնաճիւղի ընկերուհիները ցաւակեցութիւն կը յայտնեն ընկերուհի Սոնա Տօնէլեանի եւ Մարի Աննանի ու ընտանեկան պարագաներուն, իրենց ամուսնոյն, փեսային եւ ազգակներին՝ Սարգիս Տօնէլեանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի շնորհակալութեամբ ստացած են ընկեր - ընկերուհի Կարպիս եւ Արմենուհի Յակոբեանէ 100 Փր.: Նոյնպէս ցաւակեցութիւն կը յայտնեն ընկերուհի Եղիս Քիւլէեանի եւ ընտանեկան պարագաներուն իրենց հօրեղբոր Արթաքի Պետիկեանի ցաւալի մահուան առթիւ:

ՄԻՒԹԱՐ ԱԲԲԱՀՕՐ ԾՆՆԴԵԱՆ 300ԱՄԵԱԿ

Կազմակերպութեամբ Մարտէլի Մուրատ Ռաֆայէլեան Նախկին Աշակերտաց Միութեան Դարաք, Նոյ. 26 ժամը միշդ 21ին Մարտէլի Մշակույթի Տան վապաւորական սրահին մէջ կը նախադասէ՝ Ռ. ԷՋԷԿԱՌԱՅ ԱՐՔ. (Մարտէլի Արքեպիսկոպոս) կը խօսին Հ. ՆԵՐՍԷՍ ՎՐԴ. ՏԷՐ-ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ (ՎԵՆԵՏԻԿԷՆ) («Բագմավէպ»ի խմբագիր) ՄԷԹՐ ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ Բացման խօսք՝ ԿԱՐՕ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ Գեղարուեստական պատշաճ յայտագիր, մասնակցութեամբ Է. Էֆէրժանի (ղաշնակ), Փ. Քոռի (ղաշնակ) եւ Վ. Ճառալեանի (արտասանութիւն):

ՓԱՐԻԶՍԶՍՏ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՈՐԲԵՐՈՒ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՄԵՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ Կիրակի, Դեկտ. 4, ժամը 17էն կէս գիշեր Dans les Salons de l'Hotel George V, 31 Avenue George V — PARIS (8e) BEDIK ET SON ORCHESTRE LES TZIGANES IVANOVITCH Մուտք 35 ֆրանք, ուսանողներու 25 ֆր.

ՆԿԱՐԶԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ Նախրաւած 50 ՀԱՅՐԵՆԻ ՆԿԱՐԻԶՆԵՐՈՒ Գործերուն մինչեւ Կիրակի, Դեկտ. 4 աւէն օր՝ ժամը 10-30էն 20-30 Centre Culturel U.C.F.A.F. - J A F 6, Cité du Wauxhall - 75010 Paris (Entrée 4, Bld. Magenta Métro : République Մուտքը ազատ է

ECOLE DE DANSE ARMENIENNE patronnée par la CROIX BLEUE section BAGNEUX - CACHAN pour ENFANTS et ADULTES Direction JIRAIR MADILIAN Professeur diplômé de la Fédération Française de Danse « caractère arménien » Les Jeudis à partir de 17 heures Adresse : Maison des Jeunes de Cachan Avenue Louis Georgeon à Cachan Renseignements : Tél. : 253-49-78 et 253-53-72 (après 19 h.) ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԱՐԵՐՈՒ ԴԱՍՍԱՆԴՈՒՄ Նախաձեռնութեամբ Կապոյտ Պաշի Պանէօ - Քաշանի մասնաճիւղին նրախաներու եւ երիտասարդներու համար Ուսուցիչ ԺԻՐԱՅՐ ՄՄՍԻԼԵԱՆ professeur diplômé de danse (caractère arménien) Դասերը տեղի կ'ունենան Հինգշաբթի օրերը ժամը 17էն սկսեալ, վերոյիշեալ հասցէին:

PARIS LES ANCIENS ELEVES MOORAT - RAPHAELIAN Présentent LE LUNDI 28 NOVEMBRE A 20 H. 30 à l'Olympia GRAND FESTIVAL D'ARTISTES ARMÉNIENS ROSY VART JACQUELINE GAUTHIER GREGOIRE ASLAN (Dans un sketch) Ensemble Folklorique NAVASART BALLETS NAIRI Chorale du Collège Samuel-Moorat Direction : K. YANBEKIAN MARTEN YORGANTZ MICHEL KRİKORIAN Orchestre BERNARD DEDEDJIAN RESERVATION : Gasparian (anciens élèves) Tél. 236-48-19 Aslanian : 742-83-65 Olympia : 742-25-49

ՆԵՐՈՂԱԿԱԼԻՔ Աղքատախնամ ընկերակցութիւնը շնորհակալութեամբ ստացաւ Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցւոյ երգչախումբէն 250 Փրանքի գումարը, յատկացուելու համար Մոնմորանսի Հանգստեան Տան սեփական մատրան շինութեան Փոնտին, եւ որ երգչախումբին ի նպաստ նուիրուած էր Տիկ. Իրիս Փափաղեան - Պիւլպիւլեանի կողմէ, իր սիրեցեալ ամուսնոյն ողբ. եղբարգ Փափաղեանի մահուան տխուր առթիւ:

Imprimé sur les Presses DU JOURNAL «HARATCH» 83, rue d'Hauteville 75010 Paris Commission Paritaire : N° 55935

RESTAURANT EREVAN ՀԱՅԱՏՈՒՆ ԵՐԵՒԱՆ 26, RUE BERGÈRE PARIS 9° Tél. 770 85 81

Votre repas de mariage entre la Nation et la Bastille PALMA Spécialiste de : réception, banquet, cocktail, lunch de 20 à 250 couverts 15 menus personnalisés de 69 à 150 F par personne boisson et service compris Location et décoration de salle gratuites Orchestre ou sonorisation sur demande Ambiance franco-arménienne animée par Hasmig Parking facile Ouvert tous les jours Tél. : 344-10-40 de 10h. à 15h. 210 Fg-Saint-Antoine 75012 Paris Renvoyer ce bon Nom Adresse Tél.

Հայկական մաքուր խոհանոց — Հայկական ջերմ մթնոլորտ Մատչելի գիններ Երկուշաբթի՝ Կարսի տօնէր Զորեշաբթի իրիկուն՝ Գիւրգաւոր — մանթը Հինգշաբթի իրիկուն՝ պատուէրին վրայ լաւմանում ու ջի-ֆտօֆէ Ուրբաթ իրիկուն՝ Սու-պէօրէկ Եւ ամէն Կիրակի առտու, պատուէրի վրայ՝ խաշ՝ ՓԱԿ Է ԵՐԵՎԱՆԻ

ՕՐՈՒԱՆ Ի ՈՍՔԸ

ՅԱՆՈՒՆ
ԺՈՂՈՎՐԴԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ
ԵՒ
ԸՆԿԵՐՎԱՐՈՒԹԵԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ
ԴԷՊՔԵՐԸ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

« Դաշնակցութեան Օր »-ը

Մարդկային պատմութեան ամենէն հին արտայայտութիւնն է եղած, անկասկած, պատմութեան տեղը: Կենդանական վիճակէն մինչեւ նախամարդ եւ մարդ էակ: Եւ եթէ երկար ժամանակ ասիկա պարզ ենթադրակցութեան մը սահմաններուն մէջ է մնացած, ապա, աստիճանաբար, ձեւ ու բովանդակութիւն է ստացած: Գարձած է գաղափար, վարդապետութիւն, իտէալ:

ՖՐԱՆՍԱՍԵՒ Նախարարապետը Դամասկոս կ'երթայ ուր երեք օր պիտի անցնէ: Կ'ըսուի այս առթիւ թէ Պաո պիտի ջանայ համոզել Սուրբոյ նախագահը որ Սաւաթ անկեղծ էր: Բայց Սուրբոյ նախագահը Ասատ, որ Գիսիկէրի համար «Մերձաւոր Արեւելի ամենէն երեւելի անձնավորութիւնն է» վճռական, կարծիք եւ անդիջող մէկն է: Ֆրանսա Սուրբոյ արեւմտեան «ընկերներուն» երկրորդն է Իտալիոյ հետ, առաջինը՝ Արեւմտեան Գերմանիան կը մնայ:

Ինքնագոհ սնապարձութեան տօն մը չէ այս, « Դաշնակցութեան Օր »-ը, որ հաստատուեցաւ անցեալ տարի, համաձայն 10րդ ընդհ. ժողովի որոշման:

Դարերէ ի վեր հայ ժողովուրդը ունի տօներ եւ յիշատակներ, որոնց տարե-ղաբձը կը տօնէ անխափան, պտղունց մը խունկով կամ շքեղաշուք հանդիսաւորութեամբ: Ընդհանրապէս պարտութեան եւ լացի օրեր են անոնք, կամ զուտ կրօնական, համաքրիստոնէական յիշատակներ, որոնք մեքենաբար իրարու կը յաջորդեն:

« Դաշնակցութեան Օր »-ը բառին տառական իմաստով տարեկարձ մը չէ, ոչ ալ յիշատակի տօնը այս կամ այն մեծ դէպքին, այլ վերջիշումը, խոստովման մարդ շրջանի մը պատմութեան, իր յաղթանակներով եւ ցնցումներով: Հայկական վերածնութեան, « ազատութեան ճանապարհ »-ի նոր հանդիման մը բացուեցաւ ինսուական թուականներուն: Շնորհիւ վաթսուական թուականներու լուսաւորութեան ճիգերուն եւ, աւելի վերջը, երկու հատուածներու հաղորդակցութեան, արդէն ունենք սերունդ մը, որ պատրաստ էր գործի վերածելու ցանուած հունտերը: Ազատութեան տենչը վերացական խօսք մը չէր անոնց համար, այլ շօշափելի պատկեր մը, արկածալի, մասն ու գրաւելի հեռանկար մը: Եւ անոնք

պատմութենէն ու կեանքէն սորվելով անոր հասնելու միջոցները, ասպարէզ կ'իջնէին անձին վտանգով եւ կատարեալ վրձնականութեամբ:

Այսպէս է որ ունեցանք անմասն փառանքը « արի արանց » հերոսներու, որոնցմէ տասնեակներու անունները գոց եղած են, բայց հազարակներ կը մնան անյայտ եւ առնց երգի: Անոնք դէպի մահը դացին այնքան երկիրազածութեամբ որքան առաջին քրիստոնեաները: Անոնք ալ ունէին հաւատք մը, հայրենիքի եւ ազատութեան դազափարը, ու մինչ առաջին քրիստոնեաները քարայրներէն դէպի կրկէսները կ'առաջնորդուէին հըռ հնազանդ, աստուածավախ համակերպութեամբ, մեր առաջին ուղիները կը կուռնէին մինչեւ վերջին փամփուշտը, եւ իրենց արեան կաթիլներով կ'արծարծէին կրակը:

« Դաշնակցութեան Օր »-ը, ուրեմն, առաւելապէս փառաբանութեան օրն էր մըն է, զիտակցութեան եւ պայքարի «Մեծացուցէ՛ն», որուն առջեւ չի կրնար չխոնարհիլ ամենէն խորթ անհատն անգամ: Այստեղ չկայ կուսակցական մեկնաշնորհ, ոչ ալ հատուածական խտրի: Ո՛վ որ մեռաւ ազատութեան համար, առանց հաշուելու եւ առանց վայրկեան մը ընկրկելու, իրական արժէք մը, պարձանք մըն է ո՛րեւէ ժողովուրդի համար: Վա՛յ անոնց որ չեն գիտեր յարգել իրենց մեռելները: Դաշնակցական ուխտեաներուն հետ ինչպէս են նաեւ շատ ու շատ ուրիշներ, կուսակցական կամ ոչ. ինչպէս անկէ առաջ ու անոր հետ գործած են հազարներ, միեւնոյն դազափարներուն համար: Մենք ակնածանքով կը խոնարհնք բոլորին առջեւ, եւ կ'ուզէինք որ անոնց յաջորդները չզոհանային միայն անոնց յիշատակներով:

Բայց Դաշնակցութիւնը, ինքն իրեն համար հաստատելով տարուան մէջ մասնաւոր Օր մը, կ'ուզէ ոչ միայն արդար հպարտութեամբ նայիլ իր 35 տարուան անցեալին, իրեւ հօգրագոյն ազգակը հայ ազատագրական դիւցադնամարտին, այլ եւ թարմանալ, ինքն իրմով: Ազատամարտը չէ վերջացած, տարաբախտաբար. եւ այն կայծերը որ սերունդներ վառեցին երէկ, կը մնան, տակաւին, իբրեւ մշտավառ մորենիներ: Որքան ալ փոխուած ըլլան աշխարհն ու մարդիկը, սերունդները կան որոնք յաւիտեական են: Այսպէս է ազատութեան դազափարը, որ կը ծնի մարդուն հետ, բայց եւ կը խափանուի անոր ձեռքով: Եւ որքան ատեն որ խափանողներ եւ բռնացողներ կան, անպակաս պիտի ըլլան ըմբոստացողներն ու կոտորողները: Թէեւ տարբեր պարագաներու մէջ, այդ հողը ունինք այսօր ալ: Եւ, եղբակա՛ն ցնցումներէ յետոյ, ունինք նաեւ սփոփարար կէտ մը, — այլեւս չկան խաբխարումներ: Անցեր է փորձի շրջանը, եւ հայ ժողովուրդը կանգ առած է որոշ, թանապակ հանգրուանի մը վրայ, — Միացեալ Հայաստան: Թափուած արիւնը բերազան ակերով եկած յանգած է կորիզի մը ուրկէ անդին փրկուելիւնը հեռու չէ:

Դաշնակցութիւնը հայ ժողովուրդի ծնունդն էր քաղած է իր ցանած հունտերը. եւ որքան աւելի ուժ ունենար գանտը դարձագնելու, այնքան պիտի մօտենայ այդ օրը:

Ընկեր կամ համակիր, բոլոր անոնք որ ուզեւորութեան եւ նեշնջման կարօտը ունին, «Դաշնակցութեան Օր»-ը պիտի նկատեն ոչ միայն անցեալ փառքերու յիշատակ մը, այլեւ առիթ մը ինքնագոտաւորանի:

Գացողներուն փառքը երգած ատեն, պիտի չմոռնանք նաեւ ճոխացնել անոնց անունները:

Միտքի հակակշիռով ձեւաւորուած է տեսլականը: Եւ սերունդներ, գրեթէ բոլոր աստղերու տակ, յամառ պայքար են մըրձած յանուն մարդկային իրաւունքն ու հաստատման: Պահպանման: Նաեւ ժողովուրդներու: Մեծ եւ փոքր:

Այսօր, Հէլսինքիի օրերէն ետք, Պեւ - կրատ թէ այլուր, մարդկութեան ու պարզութիւնը կեդրոնացած է այս հարցին վրայ: Որովհետեւ ազատութիւնը ներքին սահմաններ չի ճանչնար: Մարդկային իրաւունքի դոյզն բռնաբարում աշխարհի ամենէն հեռավոր անկիւնն իսկ, կը նշանակէ բովանդակ մարդկութեան իրաւունքներու ոտնահարում: Որեւէ բնոյթի մարդ ի վերջոյ մարդ էակին արժանաւորութիւնը խոցող, վիրաւորող արարք մըն է:

Աշխարհ, որ քայլ առ քայլ եւ հաստատուած դէպի ընկերավարութիւն կը դիմէ, իրեն մասն գոյակիցակ, եկած է այն համոզման, թէ առանց ժողովրդավարական կարգ ու սարքի, չի կրնար իսկական ընկերավարութիւն հաստատուիլ: Մարդոց զեղեցիկ երազը կը դառնայ իր լուսնու-զեղեցիկներէն, պարունակէն պարպուած վարդապետութիւն մը:

Ի վերջոյ չմոռնանք, որ լաւ կերակրուած ստրուկը միշտ ստրուկ մըն է:

Ժողովրդավարութիւն եւ ընկերավարութիւն իրարմով պայմանաւորուած եւ իմաստաւորուած դազափարներ են:

Այս կամ այն անունով հրապարակ հանուած Սահմանադրութիւնները չեն, որ կրնան փոխել բնոյթը բռնատիրական կարգերու: Մենատիրական ձգտումներու: Նուաճողական տենչերու:

Բոլոր Սահմանադրութիւններն ալ գեղեցիկ նշանախօսքերով շուկայ կը հանուին: Ոմանք շուգալից բառերու բուրբեր կը կազմեն: Դարապոլիս, դարապոլիս ստեղծող յորըըըըներու կ'արժանանան:

Կարեւորը, հիմնականը, անշեղ գործադրումն է ճշգրտած օրէնքներուն: Տըրուած իրաւունքներուն: Իրաւասութիւններուն: Սահմանուած կարգ ու սարքին:

Ահա թէ ինչո՞ւ պէտք է միշտ աչալուրջ պատուել: Պաշտպանել ոչ միայն իր արեւունքները, իրեր մարդ եւ ժողովուրդը, այլեւ ուրիշներուն: Բոլորինը: Ընկերավարութիւնն ու ժողովրդավարութիւնը դաւանանք հոչակող Հ.Յ. Դաշնակցութեան համար, արդար եւ ազատ կարգերու, անկախ հայրենիքներու հաստատումը, պահպանումը գերիվեր առաջադրութիւններ մնացած են տեւական կերպով: Փաստ՝ աւելի քան ութ տասնամեակներու իր պատմութիւնը: Դաշնակցութեան անցեալը գոտեմարտ մը եղած է

ԻՍՐԱԵՆԻ վարչապետը Մենահեմ Պեկին, Նախարարաց Խորհուրդէ մը ետք, կարգ մը յայտարարութիւններ ըրաւ, որոնք պիտի շուր լեցուցին յոյսերուն վրայ անոնց, որոնք դրական բան մը կը սպասէին իրմէ, Սատաթի առած քայլէն ետք: Պեկին շեշտեց թէ բան չէ փոխուած իսրայելեան դիրքին մէջ ինչ կը վերաբերի պաղեստինեան ներկայացուցչութեան մը ժընեթի ժողովին: Նոյն առթիւ, վարչապետութեան տնօրէնը ըսաւ. «Առաջին անգամ ըլլալով, Եգիպտոս, Իսրայէլ եւ Միացեալ Նահանգները ուղղակի տակաւն նոյն դիմն ունին արար — իսրայելեան սահմանափակ մարդկական կարգադրութիւնը նախապատրաստելու համար»: Նման յայտարարութիւն չօգնի անշուշտ Սատաթի, որու դիրքը արդէն փոփոխ է եւ դեռ ստորէնը անեցուցած է — «Հըէաս-սանի», Սամարիոյ եւ Կազալի վրայ ոչ դերիշխանութիւն, ոչ վարչութիւն, ոչ ալ օտար կառավարութիւն, այսինքն ոչ-իսրայելեան կ'ընդունինք, ոչ դաշնակցութիւն մը ուրիշ Պետութեան մը հետ, որովհետեւ ատիկա պիտի յանգէր անխուսափելի կերպով պաղեստինեան անկախ Պետութեան մը, որու վճռապէս դէմ կը մնանք»:

ԻՄԱ ՍՄԻԹ, Ռոտտելոյ վարչապետը յայտարարեց թէ կը մերժէ անդրեւածերիկեան ծրագրերը ռոտտելեան հարցին կարգադրութեան համար, աւելցնելով թէ ընդհանրապէս հայ ժողովուրդին եւ հայ մարդուն ազատութեան եւ իրաւունքներուն ի խնդիր: Եւ պայմաններու ներած չափով, նաեւ այլ ժողովուրդներու համար: Ոգեկոչել ամէն աշխարհ Դաշնակցութեան հիմնադրութիւնը չի ձգտի միայն անցեալ մը վերջիշումը, որքան ալ անիկա եղած ըլլայ փառաւոր: Հարուստ՝ դէմքերով եւ դէպքերով: Անցեալը առաւելաբար յոյշ մըն է: Դարցոց: Դատարարակ: Այսինքն՝ ուղեցոյց:

Հ. Յ. Դաշնակցութեան 87ամեակը դըլիսաւորաբար յիշեցում մըն է, թէ այսօր եւս պէտք է գիտնալ պայքարիլ ժողովուրդի մը ազգային եւ մարդկային իրաւունքներուն ի խնդիր:

Որովհետեւ աշխարհ իր վսեմ գիմա — գիծը կրնայ ստանալ այն օրը միայն, երբ այս մտորակին վրայ այլեւս գոյութիւն չունենան իրաւազրկուած ժողովուրդներ եւ մարդիկ:

Երբ աշխարհ դառնայ ընկերավարական եւ ժողովրդավար:

տրութիւնները «մէկ մարդ, մէկ ձայն» կրնան նպաստել ներքին համերաշխութեան: Ասիկա պիտի նշանակէր առաջին քայլ մը դէպի արդարութիւն սեւերու ներկատմամբ:

ՓՈՒՍՍԻԹՈՆ Ուրբաթ օր ազատ կ'արձակէր սպանացի երեք ձկնորսները եւ կը շարունակէր բանակցիլ Ֆրանսայի Համայնավար կուսակցութեան հետ իր ձեռքը գտնուող պատանդներու շուրջ: Ֆրանսական համայնավար պատմականութեան անդերը ըսած է: «Պոլիտարիո ձակաւոր մեր թարեկամներէն խնդրեցինք որ առանց պայմանի եւ պայմանաժամի ազատ արձակեն Ֆրանսացի բանտարկեալները»: Փարիզի մէջ Սէնթ Օկիլեթին Սէն Լազար աջ շարժումը՝ Նոր Կարգ, բողոքի ցոյց մը կազմակերպած էր եւ ցուցարարները «Պոմեպտին մարդասպան» կը պոստային:

ՓԱՐԻԶԻ 14րդ թաղամասը համայնա — վարները ցոյց մը կազմակերպած էին բընակարանն արտաքսումներու դէմ, բայց ցոյցը բնոյթը փոխեց եւ բուն բախումներ եղան ոստիկաններու եւ ցուցարարներու միջեւ:

ՉԻՆՈՒՐԱԿԱՆ ՕԴԱՆԱԻ ՄԸ կրակ առած ձգտուեցաւ Հինգշաբթիին Ուրբաթ լուսնալիք գիշերը Պեկինի մօտ: Դէպի Հիէո կը փոխադրէր բանակ մտած 35 երիտասարդ ծովայիններ: Ոչ մէկ վերապրող կայ:

ՄԻԹԵՐԱՆ չոր եւ վճռական կերպով պատասխանեց կաթողիկէներուն «ազատ դպրոցի» մասին, հանդիպումին ընթացքին զոր կազմակերպած էր Պաշտպարեալութիւնը: Որեւէ զիջում չընեն եւ չընդունին ռուսացման երկուութիւնը: Կաթողիկէ մասնակցող մը ըսած է «մեր քիթին ու բերնին կը գոցէ դուռը»:

ՊԵՂԻՍՏՏԵՆ կը հաղորդեն որ Դեկտ. 1-ի Ազգային Օրուան առթիւ, ազատ պիտի արձակուին 218 քաղաքական բանտարկեալներ, որոնց կարգին՝ գրապէտ Միհա — ժով: Ներումը կը վերաբերի ընդհանուր ձեւով 723 հոգիի:

ՄԱՏԱԹ Գահիրէ հրաւրեց Այսրոյր — դանանի պաղեստինցի ղեկավարները, նստիլ խօսելու համար:

ՏԱՐԵԴԱՐՁ ՄԸ
1890 - 1977

« ԶԱՐՄԱՆԱԿԻ
ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ »

Տարեգարձները միշտ ալ եզակի տեղ մը կը գրաւեն մեր կեանքին մէջ: Ուրախ կամ տխուր, լրջութիւն կը պարտադրեն: Այդ դային բնոյթ կրեն կամ անհատական, պատկերը նոյնն է: Հանդիսութեան մը նախագահը, պատարագիչ քահանան կամ ալ պարզ սեղանապետը նոյն եւ ընկալեալ օրէնքին կը հնարանդին: Մէկը պաւստ մը ջուրով, միւսը նշխարով եւ երրորդը գինիի բաժակով, կը մնան լուրջ իրենց կոտորած արարողութեան ընթացքին:

Այս օրերուն սփիւռքի բոլոր հայկական գաղութներուն մէջ կը տօնուի Հ. Յ. Դաշնակցութեան 87րդ տարեգարձը: Պատկանելի ներկայութիւն մը մեր ազգային կեանքին մէջ: Սերտօրէն կապուած մեր ժողովուրդին, բաժնեց անոր դառն ու ուրախ օրերը: Քանի - քանիներ ինկան իր դրօշին տակ յանուն հայրենիքին, գաղափարին: Իր հիմնադիր անդամները օրինակը տուին զոհաբերութեամբ, իրենց կեանքովը: Անդուգական դէմքեր որ շին: Մեզի թողած ժառանգը բաւական է պատկերացնելու իրենց մեծութիւնը, արժէքը: Սուրբեր չէին անկասկած: Ապրում էին ու գործած իրենց մարդ ու իր պաշտպան հանդիպած էին նաեւ ստատանային ու նոյնիսկ եղան պահար որ գործէին անոր հետ կողք կողքի: Ո՞ր սուրբ կրնար մնալ յեղափոխութեան թո՞հ, ու բոհին մէջ: Կարեւորը մարդ ըլլալն էր եւ հայ մարդ: Էին: Կրնային բարեկեցիկ եւ հանդիստ կեանք մը ունենալ: Ընտրեցին զժողովարարն: Եւ որպէսզի իրենց խօսքն ու գործը ոտմանթիք թռիչքի մը չվերադարձնէ, ստեղծեցին կուսակցութիւն մը օտարած ծրարչիւրով, որ այդ օրերէն ի վեր ազգայնօրէն ըմբռնուած Հայուն - թեան մը հաւատոյ հանգանակը գարձաւ: Մեր ազգային վերածնունդի նախադրարարները՝ Արտվեսն, Նազարեանց, Ալիշան, Սրբիմեան Հայրիկ եւ մասնաւորաբար Բաքիի, արդէն իսկ հոյր պատարաստած էին: Կը մնար համարել զուգահեռ մտածումները ու հետեւելով ժողովրդի - կան խանդուն մէջ փթթող զգացումին - բուն, ստեղծել ծրարչի մը որ պատշաճի մեր ազգային եւ քաղաքական իրականութեան պահանջներուն:

Ըսինք որ տարեգարձ մը ծէս մըն է, որ պէտք է կատարել համապատասխան լրջութեամբ: Նուազադոյն յարգանքը յեղափոխական կուսակցութեան մը հիմնադիրներուն ու անոնց գործին հանդէպ, այդ կը թեւադրէ: Իրենց բացակայութիւնը պատճառ մը չէ որ հեռանանք այս հարկադրանքէն: Կայ ու կը մնայ իրենց մեզի թողած աւանդը որ ինքնին սկիւն - ծանր կը պարտադրէ:

1977ին, Փարիզի մէջ, ելլել եւ առասպիլը կենդանացնել, տեսակ մը «զայի աւետարան կարգալ», կրնայ զմիջոց յառաջ բերել, ժամանակակից նկատուիլ: Ի՞նչ Դաշնակցութիւն, ինչ կուսակցութիւն: Նման մտածողութեան բուն արմատը ազգայնութիւնն է որ ինքնին այլանկի չէ եթէ ենթակալան գիտնայ որ... չի գիտեր: Համբերութեամբ կարելի է բան սորվեցնել: Կրկին որ ապուխտով ու խորովածով ԷՖՖ ընել կամ ալ հոգեհանգիստէ հոգեհանգիստ եկեղեցի այցելել, Հայ մնալու գրաւական չեն: «Յառաջ» ի ընթացքները լաւ գիտեն որ այս թերթը միշտ ալ ձաղկած է ֆոլիոլոքիկ հայրենասիրութիւնը եւ շատերուն մօտ արմատացած բնագոյնական մէխանիք արմատաբերութիւնները, նոյնքան այլանկի - ցորշափ կը մղեն Հայը, Աստուծո նախախնամութեան «Տէր, կեցո՛ր գուզ զհայս»:

Սփիւռքեան կեանքին մէջ աւելորդ է նման վերաբերումներ գասակարգերու կամ ալ ազանդներու փիլիսոփայութեան վերաբերել: Կրակորական եթէ ոչ դասա - լիք այս երեւոյթի պատճառը, այլանկութիւնն է՝ ենթահողը ապազգային մը - տայնութեան մը աճումին: Հայ են, կասկած չկայ: Եւ փորձերին կուշտ: Հայաստան մըն ալ ունին իրենց սիրտերուն մէկ անկիւնը եւ վերջակէտ:

Հասկնալի է որ այս տարրը իրողի քաղաքական բանաձեւումներէն, մասնաւոր -

Համաշխարհային երկրորդ պատերազմը վերջացաւ, Պրանսոս ազատագրուած էր: Երբ ազատ բնականոն կեանքը սկսաւ ամբողջ երկրին մէջ, մեր հայկ. գաղութին հանրային կեանքն ալ մտաւ իր բնականոն հունին մէջ: Պատերազմին յաջորդող այդ տասնեակ տարիներու մասին շատ բան կայ գրեւիք, սակայն, հիմա այս օրուան առթիւ թողունք զանոնք յոսոս - Վրկային եւ սահմանափակուիք Հ. Յ. Դաշնակցութեան բոլոր շրջաններու եւ մասնաւոր մեր շրջանի «Արդութեան» խումբի գործունէութեան մասին խօսե -

րարար Հ. Յ. Դաշնակցութեան առաջադրութիւններէն: Խորքին մէջ կրնան եւ դէմ ըլլալ բայց կը նախընտրեն լռել, չխանդարտել:

Այս երեւոյթը կը հաստատէ որ պաղատական բովանդակութեամբ յողում գրելը զժողով է: Դադարաբով սնանկութեան մէջ, մեր իրականութեան, զէթ կարեւոր գանդուածին համար կենսական նիւթ մը չէ: Անորապէս կայնուած ամբողջ մըն ենք ու կը հետեւինք հոսանքին: Եւ այդ ամբողջին մէջ կ'ապրինք եւ մենք եւ իրենք «հին գլուխ» ներ գեռ կառած կը մնանք հայ ժողովուրդի ամբողջական ազատագրութեան դատին: Ասիկա ըսել չէ որ էլիկա Փրեպլէն չենք սիրեր. Պուլկի վաւերն եւ ձերքն ալ անծանօթ են մեզի: Ի հարկին կ'երգենք ու կը պարենք անոնց հետ, անոնց պէս: Բայց երբ կը խօսինք կամ կը գրենք հանրային բեմերէն, կը նախընտրենք սկանջ զնել Ռուսոյն քան Պիթիլաներուն: Այդ հետեւողութեամբ ալ համոզուած ենք որ մեր խօսքը պահանջի մը արդիւնք է: Եթէ չհասկանալուստիս - ներ անհատի կամ հաւաքականութեան ընդոճին գրացումներուն, շատնց փժած էր, սահմա: Հայ ժողովուրդի անցեալն ու ներկան, սփիւռքի մէջ եւ մասնաւորաբար Հայաստանի, թէկուզ ձեռով տարբերող արտայայտութիւններով, կը հաստատեն մեր գաւառամը:

Հ. Յ. Դաշնակցութեան 87րդ տարեգարձին առթիւ բնական է որ մեր յարակից խօսքը բերենք արհեստ բայց միշտ կեն - ստանակ այդ կուսակցութեան որ 19րդ դարու վերջերէն մինչեւ օրս գործեց ու պիտի գործէ յանուն հայ ժողովուրդի ազատութեան, անոր մշակուիլի ու ազգային գիտակցութեան զարգացման:

« Յառաջ » իրեն տեսակէտ ունեցող թերթ պիտի շարունակէ արձագանդել ըլլալ մեր ժողովուրդին մէջ արմատացած հասարակ հանգանակներն: Եւ իսկ բանաձեւումով նուիրագործուած «Ամբողջական Հայաստան, Ամբողջական Հայութեամբ»:

Մեր հանրային կեանքին մէջ աճող բացասական երեւոյթները, որ ըստ օրէ կը հեռացնեն հայ գանդուածները հաւատքի խորաններէն: Այս է պատկերը մեր մարտիկ արարողներին: Դաւիթ, հողատատան, եւ իսկ իսկ ըլլալ մեր անկասկած: Եթէ միայն այս ըլլար իրականութիւնը, ճիշդ է որ մեր վերոյիշեալ առաջադրութիւնները, հոգեհանգիստ գանդուածներու կարելի էր վերագրել: Գաւաթ մը ջուրով հարսնիք ընելու պէս բանի մը նմանցնել: Բայց իրատես - սութիւնն է նաեւ հաստատել որ միայն - նա՞մ երկնակամարին վրայ անտիկնալ պերճ հրդեհումներ եւ յուսող լիզ պոռկո - կումներն ալ չեն պակիր: Եւ վերջապէս վեց միլիոնի համոզող Հայութիւն մը կայ որ կարելի չէ հաւաքական անձնապահ - նութեան թեկնածու նկատել: Կայ երկ - տասնադրութիւն մը որ իր ներկայութիւնը արդէն գոյնը կը գարձնէ բոլոր մարդե - րուն մէջ զոր պէտք է սողորել մեր գաղափարականով, կապելով գայն իր հողին, մեր հողին: Եւ այս բոլորէն առաջ կայ մեր հայրենիքը, այսօր խորհրդար - յին՝ դարբերու քրտինքով ու արիւնով միլլիոնում հող մը, որուն ամբողջացումը, ինքնին, կ'իմաստաստէ մեր պայքարը:

Ա.Ս.Ը. ՓԱՓԱՋԵԱՆ

լով: «Յառաջ» ի վերհարաարակման առաջին թիւին մէջ արդէն գրուած էր՝ «Միշտ պատեն իր վրայ», եւ մենք պատեն իր վրայ էինք, արդէն ունէինք «Բաքի» երիտասարդաց միութիւնը, «Հայ Արիւն» ու մասնաճիւղը, կապոյտ Սաշի մասնաճիւղը, «Չարհաստ» որբերու ժողովներն էն մնացածներ եւ մասնաւոր պատերազմի տարիներու ընթացքին նորահաս երիտասարդներու բազմութիւն մը: Համեստ գործունէայ ընկերներ սկսան ծանր ու զժուարին աշխատանք. շարժը 2-3 անգամ հայերէնի գիշերային գասեր, երգ ու Հայոց պատմութիւն, երգչախումբ, թատերախումբ, պարա - խումբ խաղաղաստեղծութիւն ստեղծեցին Փարիզի բոլոր շրջաններու հանդիս - թիւներուն մէջ:

Հոս պէտք չէ մոռնալ՝ ուրիշներու կարգին, մեր երկու ողբացեալ ընկերներու՝ Միսաք Սարգիսեանի, «Յառաջ» Մէն - Մեն եւ Սահակ Յովհաննէսեանի, անձ - նուէր աշխատանքը եւ, ինչպէ՞ կեղծ հասարակութիւն ծայտն, ես ես անոնց հետ, նոյնիսկ Իսիլ մեր ընկերներու առաջարկին թէ խղրանք իրայ մօտ տարի մը կացած եմ եւ շարժը մէկ օր հայերէն դասաւանդած եմ Հ. Յ. Դ. նոր Սերտուղի սոյոց: Հոնիկ ալ շատ անոյշ յուշեր ունիմ, սակայն, այդ մասին ուրիշ անգամ՝ եթէ հասնիմ:

Այժմ, երբ տարիները անցան, անձնական խղրանքներ՝ ամուսնութիւն, նշան - տուքներ եւ քիչ մըն ալ անասրբերու - թեան պատճառաւ, կամաց - կամաց ցըր - ունեցան այդ խումբերը եւ եղաւ ատեն մը որ, բայց «Արդութեան» խումբին մէջ մտնող սանահակ մը նոր խղրանքէն, եւ երկու գործունէայ ընկերներու ալ վա - դահաս մահէն ետք մնացի մինակ: Բայց չյուսահատեցայ: Ինչ կամք եւ ուժ ունէի՝ իմ մահացած երկու ընկերներու կատա - բար գործը զոնէ մասամբ շարունակելու, բայց ի՞նչ ձեռով եւ ի՞նչպէս:

Շաբլի վարի կողմը բարձունքին վըրայ թաղ մը կայ գրեթէ ամբողջովին հայ բնակչութեամբ: Այդ օրերուն էր որ խա - շուհի արեւը սիկին մը խղրանք ինձմէ շարունակել հայերէնի դասաւանդութիւնը իր աղջկան: Որովհետեւ տունը շատ հե - ոու էր եւ աղջիկը գիշերով մինակ չէր կրնար գալ դպրոց, սիկինը կը խնդրէր որ շաբաթը օր մը իրենց տունը երթամ եւ դաս տամ աղջկան. «Պր. Կրկեան, ես կը վճարեմ ինչ որ պէտք է» ըսաւ: Ըսյս մը ծագեցաւ միտքս մէջ: Մտածեցի, որ եթէ իրենք չեն դար, մենք երթանք ի - րենց: Ըսի՝ ընկերուհի, դրամի խնդիր չկայ, շատ - շատ սուրճ մը կ'առնեմ: Հիմա լսէ, որպէսզի իմ աշխատանքս՝ ա - լելի արդիւնաւոր ըլլայ, ձեր շրջանէն ու - լիչ տղաք եւ աղջիկներ ալ հաւաքէ եւ ես սիրով կը դասաւանդեմ անոնց ալ:

Յաջորդ շաբթուն իսկ սկսայ եւ շա - բաթը մէկ օր կը բարձրանայ դէպի Խո - նեսթ Ռեման փողոցը եւ այսպէս՝ տարի մը:

Այս բոլորին միտ բանին: Աշակերտ - ներուն մէջ երկու տղայ եւ հինգ աղջիկ կային: Մէկ տղուն ծնողքը լաւ բնասնիք էր, բայց այդքան մօտ չէր աղապսիտ գործերու, սակայն հայրը փափաքէր էր, որ իր տղան հայերէն սորվի: Ուրեմն, ես իմ վարձապետութեան ընթացքին քանի մը անգամ ալ անոնց տունը եղայ. այդ - ն կին վարը կ'աշխատէին - կարի գործ - ն եւ ես վերի սենեակը գաստ լրացնե - լէն ու սուրճս խմէին ետք գիշեր բարի կ'ըսէի աշակերտներուս եւ դուրս ելած ստենս ալ գիշեր բարի մը վարի աշխատող ընտանիքին ու կը վերադառնայի:

Իրիկուն մը տեսայ որ տղուն հայրը՝ ողբացեալ Կղեմէս Սուրբան, դուրս առ - ձեւ ինձի կը սպասէ: Ըսի, «Միտքի կղե - մէս, այսօր գործը կ'անուր լրացեր է»: «Ոչ, ըսաւ, գեռ քիչ մը գործ ունիմ, քե - ղի կը սպասեմ հարցնելու համար թէ ի՞նչ է մեր պարտքը, ես առանձին պի - տի վճարեմ թէ միւսներուն հետ միա - սին»: Պատասխանեցի՝ սիրելիս, դուն ի՞նչ պարտքի մասին կը խօսիս, չեմ հասկնար:

Ինչպէ՞ որ դուն շարժը օր մը կուգաս այստեղ դաս տալու համար, բնա - կան է որ վճարում ընենք, ըսաւ Կղեմէս: Ոչ, ես գրածով չեմ գար, պատաս - խանեցի: Ինչպէս, - ինչպէս թէ առանց գրածի այս յղումութիւնը: Սիրելի բարեկամ, այո՛, իրաւունք

ԴԱՇՆԱԿՅՈՒԹԻՒՆԸ
ԱԶՏՏՈՒԹԻՒՆԸ
ԵՒ ԱԶՏՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Դարերով ստեղծուի, ենթակայ ստը - կութեան, հարածանցներու եւ շարդերու, 1918 Մայիս 28ը, Տարուէն Արարատ, եղաւ հայ ժողովուրդին համար երազի մը իրականացումը:

Հայ ժողովուրդի այս երազը պարզ աշ - խարհագրական նշանակութիւն մը չունե - ցաւ, այսինքն ապրել, աշխատել եւ բնա - կիլ միայն հայօրէն, անկախ թուրքէն, Գիւրգենի կամ Ռուսէն, այլ ունեցաւ շատ աւելի վսեմ նշանակութիւն մը՝ ԱԶՏՏՈՒ - ԹԻՒՆ:

Իւրաքանչիւր անհատի մէջ, ազատու - թիւնը բնական, բնածին, բնաղական տենչ մըն է:

Այսպէս, Մայիս 28ը հայերն ծառա - տաններու եւ քարաստաններու ազատու - թիւնը չեղաւ, այլ ազատութիւնը ժողո - վուրդին, ազատութիւնը անհատին:

Անկախ Պետութիւն մը կը կազմաւոր - ուի եւ կը կառուցուի, երկրի քաղաք - ցիներու ազատ մասնակցութեամբ, ազատ արտայայտութեամբ: Անհրաժեշտ է որ քաղաքացիները ժողովրդավար կերպով արտայայտեն իրենց տեսակէտները եւ բուն թէ ի՞նչ հիմնուի վրայ կ'ուզեն բար - ձրացնել այդ Պետութիւնը:

Աւելորդ գրականութիւն կը դառնայ զրուցել միացեալ հայրենիքի մը վրայ, եթէ ընտրութեան ազատութիւնը չէ սղը - ուած բոլոր քաղաքացիներուն: Որպէսզի չէնք ըլլայ ամուր եւ անխոցելի հրամա - յական պայման է որ չէնք կառուցման համար գործածուած քարերը ըլլան նախ անխախտելի եւ անդրդուելի, այլ խօսքով պէտք է լաւ ընտրութիւն մը կապարել:

Անհատ մը առանձին չի կրնար ընտրել բոլորին համար: Բոլորին կարծիքը, բո - լորին հաւանութիւնը անհրաժեշտ է:

Այս ժողովրդավար սկզբունքներու հի - ման վրայ, տեսակէտները կ'արտայայ - տուին բոլորին կողմէ եւ բոլորին կը տըր - ուի այդ կարելիութիւնը: Թէկուզ թէ բոլոր կարծիքները չնոյնանան, եւ լաւ է որ չնոյնանան, կարեւորը կարծիքներ ու - նեաւն է եւ ոչ կարծիք մը միայն: Եւ բոլոր կարծիքներու համադրումով է որ դուրս կրնայ գալ լաւագոյն լուծումը:

Այս իմաստն է զոր կուսանք Ազատու - թեան:

Ահա թէ ինչո՞ւ, Հ. Յ. Դաշնակցու - թիւնը առաջին մէկ օրէն իսկ ազատու - թիւնը բոցավառ տաներով անշնչեկորէն

ունիս, բայց ես չէ որ կուգամ, այլ զի՛ն կը զրկեն. պարտականութիւն է՝ պէտք է կատարեմ:

Ինչպէ՞ որ կը զրկէ քեզ՝ չեմ հասկը - նար:

Այսքան տարի հոս կը բնակիս եւ մինչեւ հիմա չե՞ս հասկցած թէ ո՞վ է զի՛ն կամ միտները զրկողը:

Մեր բարեկամը քիչ մը մտածեց: «Հաս - կըցայ» ըսաւ կամայ մը:

Վերջապէս, փա՞ղք Աստուծոյ:

Երբ երկրորդ գիշեր բարիով կը բաժ - նուէի իրմէ, լսեցի որ իմ ետեւէս կը խօսէր ինքնիրենը.

Աղբար, զարմանալի ընկերութիւն մըն էք դուք ալ:

Ծամբու ընթացքին մէջս կ'արթնային մեր բոլոր երէց ընկերներու յուշերը: զժբախտ գուրումէն առաջ հայկական նա - հանդէներու ժողովուրդը մեզ կը կոչէր «Ընկերութեան մարդիկը»: Իմ տղաս ալ «Ընկերութեան տափթարին մէջ գրուած էր» կ'ըսէին: «Ընկերութիւնը» Հայ Յե - դափոխական Դաշնակցութիւնն էր:

Վերջացնելով խօսքս, ես ալ այդ վիհա - փառ 87 տարեան ընկերութեան 64 տար - ուան մէկ համեստ շաբաթային ընկերը, իմ 85 տարեկանի սեմին, իրաւունք չունիմ՝ ըսելու Մայիսի Առիւծ Գեւոյցի նման՝

Ախր, ժամանակին մենք ալ բաներ մը ըրած ենք էլի:

Գ. ԿԻՒԼԵԱՆ

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ « ՕՐՈՒԱՆ » ԱՌԹԻԻ

ԱՄԵՆԱՅՆ ԱՆԲԱՍԻՐԸ

(Դաշնակցութեան օրուան առօրին)

« Ինչպիսի հերոս ընկերներ մեռան, Մեռան բայց չկարան... »:

Հայ ժողովուրդի մարտական մեծ կարգավիճակները հիմնականում շ. Յ. Դաշնակցութեան հիմնադրութեան 87րդ տարեդարձն է: 87 տարիներ առաջ Թիֆլիսի մէջ կեանքի կը կոչուէր այս մեծ կուսակցութիւնը եւ առաջին օրէն իր կարմիր դրոշմն վրայ կը դրէր «Ազատութիւն կամ Մահ»:

1890ին շ. Յ. Դաշնակցութեան Ա. Մալիֆեաթը կ'ըսէր. «Դարերով ճնշուել է հայ ժողովուրդը թուրք բռնապետների լծի տակ: Դարերի ընթացքում ցանկէ է բայց պտուղը երբեք չի վայելել աւազակ սիրողը յափշտակել է»:

Ան թէ ինչու է կեանքի կոչուեցաւ Դաշնակցութիւնը. անիկա ծնաւ հայ ժողովուրդի տանձնակերպ ընդերքէն, երբ տեսաւ ժողովուրդին դոյւթեան սպաննացող սահաբ վտանգը եւ իր պայքարի դրօշը պարզեց թուրք բռնակալութեան դէմ. պայքարեցաւ ամէն դեմքի վրայ, քարոզեց, ինքնապաշտպանեց ներքինը դէպի ազատան. ստրկացուց հայ շինականին որ չի բաւեր միայն վարուցանքը, այլ զայն պաշտպանելու համար դէմք է հարկաւոր, հայ աշխատաւորին ստրկացուց թէ աշխատանքին արդիւնքը վայելելու համար պէտք է կազմակերպուիլ, իսկ հայ հա-

ճանդակեց իր ծրարներն մէջ եւ յանուն ազգային իրաւունքի պայքարները բռնակալութեանը եւ բռնատիրութեանը դէմ յանդիմանեց իր զինուոր լաւագործներէն լուսագոյնը:

Ազատութիւնը կը մարմնաւորուի ազատութիւններով: Ազատութիւն մտքի, խօսքի, խղճի, դրէի, արտայայտութեան...:

Ինչ կ'արժէ ազատութիւնը առանց խղճի ազատութեան: Ազատութիւնը չօղակելի արտայայտութիւն կը ստանայ ազատութիւններու բերած գործնական կիրառումներով: Կարելի է ձգտել հասարակութեան եւ արդարութեան առանց ազատութիւններուն:

Կարելի է մշակել եղբայրութիւնը, առանց ազատութիւններուն: Ազատութիւնը եւ ազատութիւնները, Հայ Յեղափոխական կուսակցութեան համար հիմնական տրեւանք են, գերագոյն իտեպներ, 87 տարիներու կենսունակութեան եւ տոկոսութեան ակեր, որոնցմէ կը ստանայ իր մշտնջարկը եւ մշտնջարկ հիւծը, աւելը: Մարդկային այս տարրական բայց որքան վսեմ սկզբունքներուն շուրջ, շ. Յ. Դաշնակցութիւնը համախմբած է մեր ժողովուրդին լայն գանգոսածը, արձագանգ տալով 1789ի Մեծ Յեղափոխութեան պատգամին:

Շ. Յ. Դաշնակցութիւնը նախանձելիօրէն կը պահէ այս ժառանգը, որովհետեւ այս զէնքերով է միայն որ կարելի պիտի ըլլայ կերտել նոր Մայիս 28: Իւրաքանչիւր անհատի ազատութիւններու յարգանքն մէջ է որ միայն ու միայն կարելի է կերտանայնել, համադրել եւ բազմապատկել ճիշդը եւ իրագործել, ինչպէս 1918ին, մեր «Երազը»:

Շ. Յ. Դաշնակցութեան պայքարը ոչ ոքի դէմ ուղղուած է, այլ միայն մարդկային այս վսեմ գաղափարներուն համար՝ ազատութիւնը եւ ազատութիւնները իրենց ամբողջական եւ գործնական իմաստով:

Շ. Յ. Դաշնակցութիւնը ընտրած է յանուն իր ժողովուրդին ուղին որ կընայ միայն ու միայն ըլլալ ուղին՝ ազատութեան եւ ազատութիւններուն:

Տարիները կ'անցնին խելագար հովի մը պէս, ինչպէս կ'անցնին շորս եղանակները տարուան ընթացքին: Եւ ահա, երիտասարդական փոթորիկու ու անվերադարձ տարիները, կը յիշե՛ս, ապրելով անցեալի քաղցր յիշատակները, անվերադարձ մեկնողներուն յիշատակը, իրենց դէմքերն ու արարքները, մինչ իրենք այսօր լուռ են:

« Լուսիքիւն, լուսիքիւն
Իմ գերեզմանին դուք չմտնեմք »

պիտի ըսէր մեր մշտախոնոր Վահան Տէրեանը: Ներքին փոթորիկ կար այդ օրերուն: Պապենական երկրին արիւնոտ հողը բռնօրէն լքելէ յետոյ, օտարութեան մէջ,

բուստին ըսաւ. « Եւ դուք հարուստներ, բաց արէք ձեր քսակները դէմք հայթայթելու ժողովուրդին, որ նա կարող լինի պաշտպանել իր կուրծքը, որ բաց է արեւ թշնամուն դէմ »: Գրելի եւ միտքի մշակներուն ըսաւ. Ազատութեան սրբազան սէրը երգեցէք մեր ժողովուրդին համար:

Դաշնակցութիւնը տասնամեակներու իր պատմութեան ընթացքին չվարանցաւ ահեղ գոյամարտին մէջ նետերու իր լուսագոյն գաղափարակից ընկերները՝ յանուն հայ ժողովուրդի ազատութեան: Հայրենի լեռներուն եւ անդրախոր ձորերուն մէջ ջան Ֆէտային ման եկաւ դէմքը ձեռքին:

Անդրանիկներ, Հրաչյաներ, Գեորգ Չափուշներ, Սերբ Փաշաներ, Պետրոս Սեբեմեաններ, Կուսուեաններ, Արդուի Եաններ, Բարդէն Սիւնիներ, Արմէն Գարօներ եւ տասնեակ հազարաւոր ջան Ֆէտայիներ՝ որոնք կուրծք տուին նամարդ թշնամիին՝ հազիւ երեսուն դարուններ ըտրած այս մեծ կուսակցութեան փառքը կազմեցին: Հայ ժողովուրդի միասնական կամքով եւ ղեկավարութեամբ շ. Յ. Դաշնակցութեան մայրիկներն ըստպայժամ առաջուկ մը հիմը դրուեցաւ Ազատ եւ անկախ Հայաստանի: Դաշնակցութիւնը դիմադրեց տուալ յուսալքուած հայ ժողովուրդին. իր պատմութեան ընթացքին ունեցաւ եւ յաջողութիւններ եւ ձախոր՝ դուրսններ, սակայն մնաց հաստատրիմ իր սրբազան գաղափարաբանութեան, տարաւ ամէն տեսակ աշխատանք որ կըրնար օգտակար հանդիսանալ մեր ժողովուրդի գոյատեւման. այդ հերոսական սերունդէն շատեր ինկան պատեհչին վերջապէս, ոմանք բանտերու կամ քարտուղայրերու մէջ, ուրիշներ կախաղաններու վերայէն երգեցին՝

Անա հանգիստ հող կը մտնեմ
Յոյսս դուք էք ընկերներ,
Շարունակե՛ք մեր սուրբ գործը
Դաշնակցութեան վեհ փայեր:

Եւ այսօր, տասնեակ տարիներ ետք կ'ըսենք՝ քանի տարազիր է հայ ժողովուրդին մէջ մասը ի սիրուտ աշխարհի, քանի հայ մարդը իր ոտքին տակ հայրենի հող չունի, չի կրնար հաւատք ընծայել որեւէ վարդապետութեան, որ կողմէն ալ եկած ըլլայ անիկա:

Այս հանդիսաւոր օրուան առթիւ կ'ըսենք՝ փառք, հազար անգամ փառք անոնց անթաւան յիշատակին, որոնք քաղցին տատակուտ ճամբաներէն վասն հայրենիքի ազատագրութեան եւ անոր արդար գատին ի ինդիր: Ազատութեան սէրը թող միշտ վառ մնայ մեր ժողովուրդին սիրտին խորքը ի խնդիր վաղուան մեծ արշաւոյսին, որ անպայման պիտի գայ:

« Իմ գործս կենդանի մարդոց հետ վերջացած է, այժմ մեռելներուն հետ է գործս »:

ՌՈՒԻԿԵՆ

դարձեալ ողջ Հայութիւնը փոթորկած ծովուն ալիքներուն կը նմանէր, կը զարնուէր ալ ու ձախ, ահաւոր ցնցումներով: Եւ այդ օրերուն, այս լքուած ու անտէր սքանչելի «Մնացորդաց» յոյս մը կը փնտռէր, ղեկավար մը կը փնտռէր. նապետ մը, որպէսզի փոթորկած ծովուն վրայ իր ուղղութիւնը շակէր...:

Այդ, «Ազատամարտ»ի սերունդն էր, շնորհիւ մարտական կուսակցութեան, որ հայկական դրօշը եւ հայ լեզուն բարձր բունց յանուն հայրենիքին որ ունեցանք: Ինչպէս պիտի ըսէր մարտական կուսակցութեան տեսաբանը՝ ընկ. Վարանդեան:

« Չորանի անցեալի առօրին... այդտեղ այդ յեղափոխական անցեալի մէջ է, այդ հերոսական մաքառումների եւ այդ խօսքական նախապայքանների մէջ, որ մեր գալուց սերունդները պիտի գտնեն մշտնջանալու ազրիւրը, իտեպական ներշնչանքները եւ անհնարացաւքեան քափեքի... »:

Մեր սքանչելի ժողովուրդը խորհրդաւոր պատմութիւն մը ունի. այդ իր ստեղծագործ աշխատանքն է: Այդ անտէր եւ անօդակա մարտիներուն, դաղթականութեան հոսանքը ինչ ետանդով ինչ բնական ուղիով թեմք քարէն հաց կը հանէր:

Մեր վարդապետ եւ տակաւին մանկամարդ աղջիկները, մեր վառվուտն ու դեռ սրտանի տղաքը՝ գործատուներու մէջ ոսկէփոշի փախող աշխատանքներուն մէջ անդաւար կ'աշխատէին յանուն հացի, յանուն օճախի գոյութեան:

Ի՛հ, բարեկամներ, այդ տարիներուն, Յրանապի տնտեսական կացութեանը այնքան ալ փայլուն չէր: Գործազրկութիւն, գանդուածային գործադուլներ, գործատուներու բռնազրոյթի գրաւում: Անգործը՝ կրնար անօթի մնալ: Կառաւարական ճրի նպաստ չկար: Չանազան եւ գարմանազան նպաստներ չկային: Եթէ սրբազան աշխատանքն դուրս էիր, կըրնայիր անօթի մնալ...:

Ինչու է չէ. երբ կ'ըսեմ խորհրդաւոր ժողովուրդ մըն է հայ ժողովուրդը: Որովհետեւ այդ անստոյգ օրերուն, մեմբունելիմ կտրիմ ու ալանի պէս Տարբեցիներ, որոնք տակաւին իրենց լեռնային առնակալն ուժով, անհաւատալիօրէն մէկ ժամուան ընթացքին մէկ վազոն սեւ օճախը կը պարպէին...:

Փառք բնութեան, այդ «ասլան»ներէն մէկ նշար կ'ապրի, որ հարիւր տարեկան է: Որքը միշտ անհանդարտ կ'ըլլայ: Եւ ես, այդ փոթորկած տղաներէն էի: Անհայրենիք ու որք, բայց սրտով ու հոգիով մէկ Աստուած ունէի. այդ Հայն էր:

Ազգերու ամենէն վսեմ արտայայտութիւնը յեղափոխականներն են եղած: Ով որ չունի այդ ոգին, դատապարտուած է մեռնելու: Թուրքիան չըմբռնեց, թէ Հայութեան մէջ անհեղափոխական ուժ մը կայ. անիկա պիտի կացար զայն պարգեց, բայց սարսափաւ կը տեսնէ այսօր, թէ չարաչար սխալած է: Դիակները ինկան, բայց յեղափոխական գաղափարը կանգուն է աւելի անվեհեր եւ աւելի վեհ ու իտեպականացած: Նյունէ՛կ այն ազգին, որ իր ծոցին մէջ կը կրէ յեղափոխական ուժեր:

ՍԱՐԳԻՍ ՄԻՆԱՍԵԱՆ
«Դրօշակ», 1896, թիւ 27)

Ամէն մի բռնակալութիւնը թշնամի է աշխատաւոր ժողովուրդին եւ պէտք է լինի: Նա պէտք է որ աշխատի քայքայուած պահել նրա նիւթակալը, մութ խաւար քաղաքացեալ նրա մտաւոր աշխարհում. փչացածութիւն, լկտիւթիւն, լուսնաւորութիւն, գողութիւն եւ այլ հագար ու մի ախտեր սերմանել նրա բարոյական կեանքում, որ ինքը կարողանայ հաստատ ու անասան մնալ, որ ինքը հող ունենայ իր սուրբի տակ...:

Միշտ նիւթակալ հարստութեան հետեւում է ուշ թէ շուտ մտաւոր եւ բարոյական հարստութիւն: Եւ ուր կայ մտաւոր ու բարոյական գարգացում, այնտեղ չի կարող երկար դիմանալ որեւէ բռնակալութիւն. գարգացած մարդը չի թողնի, որ իրեն կեղեքեն...:

Մտաւոր եւ նիւթակալ հարստութիւնը ժողովրդի կեանքում անակտիւ կերպով կապուած են իրար. մէկը կայ՝ կայ եւ միւսը:

Գ. ԽԱԺԱԿ
«Դրօշակ», 1894, թիւ 8)

Մոռցած երէկը, իր կարմիր ու արիւնոտ լաթերով, մոռցած հայրենի դեղաձիծաղ ու անձայրածիր դաշտերն ու անտանները, հայ տարագիր ժողովուրդը՝ զարկ կուտար մտքի ու հոգիի գեղեցկութեան:

Գրաւոր եկած էին. — Շահան Սարեան իր խումբով «Հին աստուածները» կը հրատարակէր ու սրահները լեւի-լեցուն կ'ըլլային: Մարտիկներն իր խումբով «Օթէլ-լո եւ Քորբատո»: Գաղթական Հայութեան այրած լեզուն կը բացուէր: Հայրենիքը իր գեղեցիկ դէմքով, ուրիշ էր: Նարեկացի լեզուն իր պատմութեանը կը փոխէր:

Շաւարշ Միսաքեանի «Յաւազ»ը հազարաւոր տուններուն, լոյս կը ցանէր:

Հայ տարագիր ժողովուրդը, մշակուած թախն ճամբով կ'ուզէր իր վէճերը երգի վերածել...: Արարատեան արշալոյսէն յետոյ, օր մըն ալ, հայրենի երկրին մը աստուրական աշխատաւորները, հաւատքը իրենց հոգիին մէջ, հզօր կամբով, հին օրերու առաքեալներու պէս, յոյսով ու հաւատքով կը շրջէին ժողովուրդին ծոցը, ժողովուրդին հետ՝ անոնց հետ բաժնելու լեղի հացը: Այդ շուրջ: Տառապանքը:

Ես իմ երիտասարդական համոզումս ունէի ու կը յարգէի այդ պետական դէմքերէն Ս. Վրացեանը: Հայաստանի նախկին վարչապետը դաւանները իջած էր, այդ օրերուն: Օր մը, ընկերական ժողովէն յետոյ, երբ ամէն մարդ մեկնած էր, ու սրճարանի մէջ անկիւնը, կար վարչապետականը եւ դեռ լոյսի կարօտ այս տղան: Քանի որ միտակ էինք, քաջուածիւնը ունեցայ հարցնել թէ՛ անօթի չէ՞: Այո, ըսաւ ու մենք ուղղուեցանք հոն, ուր ես արդէն դրամ ունեցած օրս կ'երթայի...: Յանկարծ, հարցուց ինծի ճաշը ատժու է: Անպատասխան ձգեցի: Ու մենք արդէն ճաշարանի մէջ մեր տեղերը գրաւած էինք: Մեր նիհար ճաշը լրանալէ յետոյ, նկատի առի որ, ես՝ իմ փոքրիկ ստամոքսով, երկու անգամ աւելի կերած էի...: Այս դաղթական մտաւորականը, պետական մարդը, ո՞վ գիտէ, թերեւս նկատի առաւ որ, այդ օրերուն հազիւ քսան մը Ֆրանց կը վաստակէի...:

Երբ դուրս կ'ըլլէիք ու կը քաղցէիք դէպի ժամադրուած վայրը, ուր պիտի դասախօսէր, «Դաշնակցութիւնը եւ իր դերը», յանկարծ միտք ունեցայ վերջին հարցում մը ընելու:

«Ընկեր Վրացեան, արեւմտահայ մտաւորականութեան մեծ գանդուածը զոհ եղաւ: Մեր երկիրը մորմոք ունեցաւ: Ներկայիս մատի վրայ կը համբուին արեւմտահայ ողջ մտաւորականները: Ո՞վ է անմէնէն անհասարակը »:

«Մանչեսթըր գեռ պատանի ես: Օր մը պիտի համոզուիս որ, թրքահայ մտաւորականութեան ամէնէն ամբասիրը եւ անհասարակը դա՛ ինքը ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆԵՆ է:

ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁ

sevan

Յակոբեանի խաւարան

4, Rue Lazare - Carnot - Clamart -- Tél. : 642-16-07

Տարի մըն է արդէն որ Սեւանի մօտ կը դանդաղ արեւելեան եւ հայկական ամէն առտակ ապրանք

սօնական օրերը կը մօտենան, անպայման այցելեցիք

Ս Ե Ի Ա Ն Ի Ն

Կարելի է ապսպրանք ընել

LIVRAISONS

Այլի Տիկ. Յ. Բիւրքճեան, Տէր եւ Տիկ. Ֆիլիպպոս եւ զաւակները, Բիւրքճեան եւ Ալեքսանդրեան ընտանիքները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծ-հօր, եղբոր եւ մօրեղբոր՝

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՔԻՒՐՔՃԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Նոյ. 23ին:

Յուզարկաւորութիւնը կը կատարուի երեքշաբթի, Նոյ. 29, ժամը 14ին Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Քաջանի դերեզ-մանատունը:

Մահագոյ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայ իրեն այդ նկատելի:

Տէր եւ Տիկին Մարտիրոս Մարտիրոսեան, Պր. Մկրտիչ Թախիլճեան, Տիկին Պայծառ Կիւլէզեան, Տէր եւ Տիկին Ալեքսանդր Մարտիրոսեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Վարդան Կիւլէզեան եւ զաւակները, Փրոֆ. Ժորժ Իլչեզ, Տիկին եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Իվան Նանեզ, Տիկին Արմաւենի Շեհիրեան, Տիկին Վեհանոյ Մանուկեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Սիմոն Քիւսեան եւ զաւակները ինչպէս նաեւ Մովսէսեան, ճէզ-վէճեան, Մկրտիչեան ընտանիքները խոր ցաւով կը ծանուցանեն իրենց զաւակին, թոռան, եղբոր զաւակին, ջրով զաւակին եւ զարմիկին՝

ՏՈՒՔԹ. ԹՈՎՄԱՍ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆԻ արկածալի մահը, որ պատահեցաւ Նոյ. 19, 29 տարեկանին:

Յուզարկաւորութիւնը կը կատարուի այս երկուշաբթի, Նոյ. 28, ժամը 14-15ին Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին ուրկէ մարմինը կը փոխադրուի Պանեօ-Քոմիւնալի դերեզմանատունը, ամբողջ ուելու համար ընտանեկան զամբարանը:

Մահագոյ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայ իրեն այդ նկատելի:

ՀՈԳԵՆԱՆԳԻՍ

Արթին Սերեճանեան, Տէր եւ Տիկին Գալուստ Սերեճանեան, Տէր եւ Տիկին Նուպար Կիւլիշեան (Պոլիս), հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտան իրենց կնոջ, մօր, կեսուր մօր, ջրով եւ քեներին՝ ՊԱՅՆՍՈՒ ՍԵՐԵՃԱՆԵԱՆԻ

մահուան առաջին տարեկիցին նաեւ Սե-րեճանեան եւ Ինճէեան զերգաստաններուն հոգեւոր ի յիշատակ, այս Կիրակի, Նոյ. 27, առաւօտեան Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս - Պետրոս եկեղեցին:

Ի գիտութիւն ողբացեալներուն յիշատակը յարգողներուն:

ՓՈՒԱՆ ԾԱՂԿԵՊԱԱԿԻ

Տէր եւ Տիկ. Եղուարդ Դարբին իրենց մեծ-մօր՝ պոլսարձակ Տիկին Իսկուհի Տիլանեանի մահուան առթիւ, 250 Փ. կը նուիրեն Լիոնի Նարեկեան վարժարանին:

ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

Տէր եւ Տիկին Գեղամ Քէրէսթէճեան կը նուիրեն 100 Փր. ի նպաստ Հայ Կարմիր Նաչի օգնութեան կազմին Եղուարդ Փափազեանի մահուան տխուր առիթով:

ԱԼՖՈՐՎԻԼ — Ս. ՊՕՂՈՍ-ՊԵՏՐՈՍ

Այս Կիրակի, Նոյ. 27, Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս-Պետրոս եկեղեցոյ մէջ կը պատարագէ եւ կը քարոզէ՝ ԳԻՒՏ ԵՊՍ. ՆԱԳԳԱՇԵԱՆ

MODERN' TRANSPORT

IMPORT - EXPORT

DEMENAGEMENTS PARIS - PROVINCE

Ձեր տնտեսական տնտեսական

ՀԱՄԱՐ

ՓԱՐԻՉ ԵՒ ԳԱՒԱՌ

72, Rue des Moines, 75017 Paris

Tél. : 627-68-54

R. C. 75 A 12346

ՆԿԱՐՁԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆՐԻՍ

Նուիրում

50 ՀԱՅՐԵՆԻ

ՆԿԱՐԻՉՆԵՐՈՒ

Գործերուն

մինչև Կիրակի, Դեկտ. 4 ամէն օր՝ ժամը 10-30էն 20-30

Centre Culturel U.C.F.A.F. - J A F 6, Cité du Wauxhall - 75010 Paris

(Entrée 4, Bld. Magenta

Métro : République

Մուտք ազատ է

ՓԱՐԻՉԱՀԱՅ ՏԻԿԱՆՅ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ՈՐԲԵՐՈՒ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՄԻՒ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԵՍԸ

Կիրակի, Դեկտ. 4, ժամը 17էն կէս գիշեր

Dans les Salons de l'Hôtel George V, 31 Avenue George V — PARIS (8e)

BEDIK ET SON ORCHESTRE

LES TZIGANES IVANOVITCH

Մուտք 35 ֆրանկ, ուսանողներու 25 ֆր.

Imprimé sur les Presses DU JOURNAL «HARATCH» 83, rue d'Hauteville 75010 Paris Commission Paritaire : N° 55935

LE BEAU FOULARD

"Alphabet Arménien"

CREATION CELIGNY — PARIS

est en vente au prix de Fr. 75

chez M. S. DER-BALIAN, Bottier Modéliste

221, rue Saint-Honoré, PARIS 1er

LIBRAIRIE PALOUYAN

9, rue de Trévise — PARIS 9e

à MARSEILLE, Maison de la Culture Arménienne, 12-14 Rue St. Basile.

Pour envoi Contre-remboursement CELIGNY s.a.r.l. boîte postale No 9,

94130 NOGENT - sur - MARNE

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄՇԿՈՒԹԱՅԻՆ ՕՐԵՐ

Լիոն

Կարճակերպում 2, 3 եւ 4 Դեկտ. «Հայերէն խօսուն թատրոն»-ին կողմէ Ազգ. Միութեան սրահին մէջ, Արմէնի փողոց, թիւ 40, Լիոն 3րդ:

Այս երեք օրուան ընթացքին նկարներու, քանդակներու եւ լուսանկարներու ցուցահանդէս (Պէրպէրեանի, Ռոսթաք Օհանեանի, Թորոսի, Օհանեանի Ժիւլիէնի, Քոպոյանի, Մուրատեանի գործերուն): ցուցադրութիւն նաեւ արժէքաւոր գիրքերու եւ սարքերու:

Բացում ցուցադրութեան Դեկտ. 2 ժամը 18ին:

Ուրբաթ, Դեկտ. 2, ժամը 21ին, բանախօսութիւն զարգանկարչութեան մասին եւ տիւրիստիկութիւններու լուսարձակում Ա. Պէրպէրեանի կողմէ:

Շաբաթ, Դեկտ. 3, ժամը 21ին, բանախօսութիւն Ռուբէն Մելիքի կողմէ, հայկ. բանաստեղծութեան մասին:

Կիրակի, Դեկտ. 4, ժամը 15ին, Մոլիէր սրահին մէջ նուազ, Փարիզի «Ձարթօնը» նուագախումբին կողմէ:

«Հայկական խօսուն թատրոն»-ը ձեռք կը հրաւիրէ խոսուներամ ներկայ գտնուել այս հանդիսութեանց, ծանօթանալու եւ տարածելու համար հայկական մշակոյթը:

JOURNÉES CULTURELLES ARMÉNIENNES

Organisées par le THEATRE D'EXPRESSION ARMÉNIENNE les 2, 3 et 4 Décembre, salle communautaire, 40 rue d'Arménie, Lyon 3e.

— Pendant les trois jours : Exposition de peintures, sculptures, photographies (Berberian. Rajak Ohanian, Toros, Ohanian Julien, Koboyan, Mouratian). Exposition de livres d'art et de disques.

Vernissage Vendredi 2 Décembre à 18 heures.

— Vendredi 2 Décembre à 21 h., conférence de A. Berberian : « Emluminures arméniennes — Motifs décoratifs » avec projection de diapositives.

— Samedi 3 Décembre à 21 h., conférence de Rouben Melik : « La poésie arménienne ».

— Dimanche 4 Décembre à 15 h. — salle Molière : Musique avec l'orchestre « Zartong » de Paris.

Le Théâtre d'Expression Arménienne vous invite à participer nombreux à cette manifestation afin d'œuvrer pour la reconnaissance de la culture arménienne.

ARMENIE 77

du 23 Décembre au 6 Janvier 78

Renseignements et inscriptions :

mondotours

2, Rue de Sèze — 75009 PARIS

Tél. : 073-30-64, 073-32-64

sevan voyages

50 Cours de la Liberté - 69 LYON Tél. 60 13 66

Renseignements et inscriptions : MONDOTOURS

POUR TOUS VOS VOYAGES TOUTES DESTINATIONS, BILLETERIES, NOUS CONSULTER

ՍԱՏԱԹ ՎԵՀԱԺՈՂՈՎԻ ԿԸ ՀՐԱԻՐԻԷ ԲՈԼՈՐԸ ԱՅՍ ՇԱԲԱԹ՝ ԳԱՀԻՐԷ

ԱՐԱԲՆԵՐՆ ԱԼ «ՀԱԿԱՍԱՏԱԹ ՃԱԿԱՏԻ» ԺՈՂՈՎԻ ԿԸ ՀՐԱԻՐԵՆ ԱՅՍ ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ՝ ՏՐԻՊՈԼԻՍ

ԱՅՍ ԲՈԼՈՐԸ ԱԼ՝ ՅԱՆՈՒՆ ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ

Ութ օր տարբերությամբ, Սատաթ նոր
տարածք մը պայթեցուց, Շարաթ օր եզրապատ
անկան ինքնազոհարանին առջև խոսած իր
նախնի մէջ: Եզրապատի նախազոհ միտ-
քը դրած է մինչև ծայրը երթալ եւ ներք
դնել բոլորը, ինչպէս կ'ընէ շարաթ մըն
է: Իսրայէլէն վերադարձին, պահ մը
կարծուեցաւ թէ պարտուած է քանի ձեռ-
քերը պարսպ վերադարձաւ բայց Շա-
րաթ օր Սատաթ քիչ մը աւելի հեռու
գնաց եւ վեհաժողովի հրահր կարգալով
բոլորին, Շարաթ օր իսկ, Գահիրէ, ստի-
պեց բոլորին որ դիրք ձգեն: Այս հան-
գիպումը կոչուած է պատրաստելու ժը-
նեւէ ժողովը եւ հրահրը եղաւ հետեւ -
եալ ձեւով. «Արտաքին նախարարին
պիտի յանձնեմ չիման մէջ մտնելու պաշ-
տօնը Միացեալ Ազգերու ընդհ. քարտու-
ղարին, երկու գեր-մեծերուն հետ ըսե-
լու համար որ Գահիրէ տրամադիր է գալ
Շարաթ օրն իսկ ընդունելու, եթէ Աստ-
ուած ուզէ, շահակից բոլոր կողմերը,
մէջն ըլլալով երկու գեր-մեծերը եւ Իս-
րայէլ խօսելու համար ժընեւէ ժողովի
պատրաստութեանց մասին»: Հոս կը հրա-
ւիրուին ուրեմն բոլոր Արաբները եւ Պա-
ղեստինցիք, որոնց մասին, Սատաթ չի
ձամբը բառերը. «Մեզ վար զարնող
Պաղեստինցիք կը կռուին սրճարաններու
եւ գիշերաբոյներու մէջ: Չեմ գիտեր թէ
այս միջոցին իրենց ի՞նչ կ'ընէ ինքն:
Միութիւնը բայց ցաւ ի սիրտ կ'ըսեմ որ
Սուրիացիք նոյն ճամբուն կը հետեւին եւ
հարց կուտամ այս Պաղեստինցիներուն. -
Քուր ձեզի հարցուցէք գիտնալու համար
թէ ո՞վ կրակ բացաւ ձեր վրայ, Լիբա-
նոս, Եզրապատն էր» (ակնարկը, յստակ
է անշուշտ եւ կը վերաբերի Պաղեստին-
ցիներու շարքին Սուրիացիներուն կողմէ,
լիբանանեան կռիւներուն առեւն):
Սատաթի համար «ոչ խաղաղութիւն,
ոչ պատերազմ» այս կացութեան պատաս-
խանատուն Մոսկուան է, վասնզի կը
խորհի որ պատերազմէն ետք Արաբները
այլեւս պէտք չեն ունենար ինքն. Միու-
թեան է: Գալով խաղաղութեան մը պայ-
մաններուն, Սատաթ միշտ նոյնքան վըճ-
ողական է «ոչ մէկ խաղաղութիւն կրնայ
տեսական ըլլալ գրաւողներ ներկայու-
թեամբ մեր հողերուն վրայ: Ոչ մէկ խա-
ղաղութիւն կրնայ իրագործուիլ առանց
Պաղեստինցիներուն: Եթէ համայն աշ-
խարհ չիման մէջ մտնէ ինծի հետ ինձ-
մէ պահելու համար ինչ որ չեմ ուզեր
տալ, չեմ տար: Միայն եզրապատի ժո-
ղովուրդին առջև կը խոսարհիմ եւ մի-
այն Աստուծոյ առջև կը ծնրադրեմ»:

գուր եւ ոչ միայն Գահիրէ գացող չկայ
Շարաթ օր, այլ ընդհակառակն Հինգ -
շարթի Տրիպոլիս գացող կայ, «Տակա -
Սատաթ ճակատի» ժողով ընելու համար:
Ասոնց գլուխն է անշուշտ Լիբիա, որ խը-
զած է արդէն Եզրապատի հետ, կը հետե-
ւի Սուրիա: Ֆրանսայի նախարարագե-
տին Դամասկոս երթալու նախօրեակին,
Ֆրանսական շրջանակներն ու մամուլը
միջնորդի դեր մըն ալ կուտային Պառի եւ
Հէին վարաններ ըսելու որ պիտի համոզէ
Սատաթ թէ Սատաթի առաջնութիւնը
նպատակայարմար էր: Բայց հասած օրն
իսկ, Դամասկոսի ղեկավարները այնքան
խիստ երոյթներ կ'ունենային Սատաթի
դէմ, որ Պառի կը մնար հասանարար ու-
րիչ նիւթի մասին խօսիլ:

ՊԱԿը իր կարգին կը մերժէ Եզրապատ -
կան հրահրը: Արդէն բոլոր մերժողները
նախապէս կարծիքն առած են Մոսկուայի:
Գարթթը «օգտակար» կը գտնէ նախա-
պատրաստական ժողով մը բայց յստակ
դիրք չի ձգեր:

Այսբարդանան չի գիտեր ի՞նչ ընելը,
Սաման կը վարանի բայց հաւանական կը
նկատուի որ չմերժէ: Վախճամ «հետա-
քրքրական» կը գտնէ հրահրը:

Այս էր պատկերը Երկուշաբթի օր:
Մէկ բան պարզ է՝ Սատաթ իւրաքան -
չիւրը դրած է այլեւս իր պատասխանա-
տուութեան առջև:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ ՄԵԿԻՆ գործադուրը ծա-
ւալ պիտի առնէ եւ ցոյցեր ալ պիտի ըլ-
լան: Այս շարժումը որոշեցին Սէ. Է. Ի-
թէ.ն, Սէ. Էֆ. Տէ. Իթէ.ն եւ Ֆէնը եւ
բողոք մըն է կառավարութեան անտեսա-
կան եւ ընկերային քաղաքականութեան
դէմ: Քիչ կամ բնաւ պիտի չբանին. - եր-
կաթողի, բեթրօ, հանրակառք, դպրոց,
հանրային սպասարկութիւն: Ոչ մէկ օրա-
թերթ լոյս պիտի տեսնէ Հինգշաբթի օր:

ՄԱՐՍԻՅԸ գաւառի առաջին քաղաքն է
որ մեթրօ ունի Շարաթ օրուընէ ի վեր
երբ բացումը կատարեց երեսօրեայն -
քաղաքագետ՝ Կասթրոն Տէֆէն: Այս առա-
ջին մասը կը կապէ հիւսիս - արեւելեան
թաղերը կեդրոնին (անցնելով Սէն Շառլ
կայարանէն) եւ 1978ի դարնան երբ վեր-
ջանայ 9 քիլոմեթր երկայնք պիտի ունե-
նայ եւ 12 կայարան:

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՅՈՒՇԱՐՁԱՆ ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԵՋ

Առնուովիլ լէ Կոնէսի քաղաքագետա -
բանի որոշումով Ապրիլեան նահատակ -
ներուն յիշատակին յուշարձան մը պիտի
կառուցուի տեղւոյն կարեւոր մէկ հրա -
պարակին վրայ:

Տ Ե Ր Ո Ւ Ն Ի . -

ԱՅՐԻ ՏԻԿ. ՌՈՒԲԷՆ ԶԱՐԴԱՐԵԱՆ

Յառով կ'իմանանք որ Ուրբաթ, Նոյեմ-
բեր 25ին յետ վերաբուժական գործողու-
թեան իր մահկանացուն կնքած է այրի
Տիկին Ռուբէն Զարգարեան:

Ողբացեալը ծնած էր Այնթապ 1880 Մա-
յիսին եւ 1896 Յունուարին Սարգսբրդի
մէջ, Զարգարու առեւ, կ'ամուսնանար
Ռուբէն Զարգարեանի հետ, որմէ չորս
զաւակ պիտի ունենար: Պիտի հասնէր առ-
կայն 1915ի սեւ թուականը եւ Ռուբէն
Զարգարեան պիտի ունենար Պոլսոյ ա -
րեւմտահայ մտաւորականներու ճակա -
տադիրը, սպանուելով Թուրքին կողմէ:
Չորս որբերով Տիկին Վերոնիք Զարգար-
եան կ'անցնէր Թիֆլիզ, ուր կը մնար մին-
չեւ 1919, ապա կրկին Պոլիս եւ վերջնա-
պէս՝ Փարիզ:

Տարինեք է ի վեր Զարգարեան ընտա -
նիքը քաշուած է հարաւային Ֆրանսա եւ
հոն է որ Տիկին Զարգարեան կը փակէ իր
աչքերը:

Յուշարկաւորութիւնը կատարուեցաւ
Երկուշաբթի Նոյ. 28ին եւ մարմինը ամ-
փոփուեցաւ Անթիպի գերեզմանատան ըն-
տանեկան դամբարանը, ուր 1973ին ի վեր
կը հանգչի արդէն իր զաւակներէն մին՝
Ազատը:

Տիկին Ռուբէն Զարգարեան գոհարեր -
ուող հայ մօր տիպար կին մըն էր, որ
կորսնցնելէ ետք իր տարաբախտ ամու -
սինը, մեծցուց չորս տղայ, տալով անոնց
նաեւ բարձրագոյն ուսում:

Մեր զաւակցութիւնները Զարգարեան
եղբայրներուն՝ Ռաֆայէլի, Հրաչի եւ
Ծովասարի:

ԱՐՄԱՆ ՄԱԼՈՒՄԵԱՆ ԴԱՏ ԿԸ ԲԱՆԱՅ ԿՐԵՄԼԻՆԻ ԴԷՄ

Արման Մալումեան, կրտսեր զաւակը
ուրբացեալ Միկոյիչ Մալումեանի, վնա -
սուց հասուցումի դատ բացած է խորհ. -
իշխանութեանց դէմ, այն ութ տարինն -
րուն համար զորս անցուցած է կուլակ -
ներու մէջ: Ծնած էր որ ներգաղթելէ ետք
Հայաստան իր ծնողքին եւ մէկ եղբոր հետ
(1947), ձերբակալուած էր 1948 Հոկտեմ-
բեր 30ին եւ 25 տարի արգելափակման
դատապարտուած իրեն «լրտես» Ֆրան -
սական սպասարկութեանց եւ «դաւաճան
խորհ. հայրենիք»ին: Կ'ազատէր ութ
տարի յետոյ:

Այս մասին, իր յուշերը լոյս ընծայեց
1976ին (անդրադարձանք «Յառաջ»ի մէջ)
«Կուլակի զաւակները» խորագրին տակ:
Ներկայիս Արման Մալումեան կանխահաս
(ծնած է 1928ին, Մարտէյլ) կերպով հան-
գոտեան կոչուելի կ'ուզէ բայց Ընկերային
Ապահովութեան ներկայացուցած իր
թղթածրարին մէջ ութ տարուան «ծակ»
մը կայ: Ֆրանսական վարչութիւնը տրա-
մադիր է թոյլ տալու որ ենթական նպաս-
տաւորուի պայմանաւ որ այդ տարինն -
րու համապատասխան կէտերը գնէ: Այդ
պատճառով է որ Արման Մալումեան դատ
բացած է խորհրդային կառավարութեան
դէմ, տրուած ըլլալով որ իրեն տրուած
հարցարանին, այս առեւտրութեամբ իրա-
ւունքն ունի հետեւեալ ձեւով պատաս -
խանելու. -

ԱՇՆԱՏՅՆՈՂ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ. -
Կուլակի:
ԿԵՐԴՈՒՆԱՏԵՂԻ. - Կրեմլին, Մոսկուա:
ԳՐՈՒՄԱՏԻՐՈՋ ԱՆՈՒՆ. - Սթալին, ա-

ՊԱՐԱՃԱՆՈՎ՝ ՎԵՆԵՏԻԿ ԵՒ ՄԻԼԱՆՈ

ՄԻԼԱՆՈ («Յառաջ», հեռաձայնով) -
Ինչպէս դրած էինք, Նոյ. 25ը «Պարա-
ճանով Օր» մը եղաւ Վենետիկի Պիէննա-
լէին, ուր նոյն օրը ներկայացուեցան Պա-
րաճանովի երկու ֆիլմերը՝ «Հրեղէն
Ձիերը» եւ «Նոսն գոյնը - Սայաթ Նո-
վա»:

Ուրբաթ կէսօրէ ետք ներկայացուեցան
«Հրեղէն Ձիերը» եւ նոյն իրիկունը՝ Սա-
յաթ - Նովա, որուն կը յաջորդէր վի-
ճարանական ասուլիս մը: Պիէննալէին
կոմիտէն շատ խանդավառուած է եւ մեծ
գնահատաւարով արտայայտուած: Գովես-
տով արտայայտուած են նաեւ իտալական
թերթերը, ի մասնաւորի Վենետիկի Իլ
Կազեթթի-իւնօ եւ համայնալար պաշտօնա-
թերթը՝ Ունիթա:

Կարելի եղած էր նաեւ Սայաթ - Նովան
ներկայացնել, յաջորդ օրը՝ Շարաթ,
Նոյ. 26, Միլանոյի մէջ, ուր տրամա -
դրուած էր Մշակութային կեդրոն Սան
Ֆետելի օտիթորիոմը: Հոն բազմութիւն
մը, մասնաւորաբար իտալացի, փութա -
ցած էր սրահը, ուր ֆիլմին եւ Պարա -
ճանովի մասին, Վարուժան Արզուման -
եան (Ֆրանսերէն) հակիրճ բացատրական
մը կուտար: Խօսք կ'առնէր նաեւ Փրոֆ.
Ալբիալօ Նովելլօ, որ անձամբ ճանչցած
է Պարաճանովը, երբ առաջին անգամ Հա-
յաստան գացած էր: Փրոֆ. Նովելլօ, որ
Հայաստանի մէջ տեսած էր արդէն ֆիլմ -
մը, ոգեւորութեամբ արտայայտուած է,
բացատրելով նաեւ ֆիլմը, զոր հասկնա-
լու համար, հարկ է ծանօթ ըլլալ Հայոց
պատմութեան:

Ֆիլմին ցուցադրութեան յաջորդած է
վիճարանական ասուլիս մը, զոր վարած
է Հայր Պրուչօ եւ որու ընթացքին մի-
ջամտութիւններ կատարած են Հայր Նի-
կողոս Ծ. Վ. Քեհեայեան, Տոքթ. Տիգրան
Ալեքսանեան, Պ. Զաւէն Մնարեկեան եւ ու-
րիշներ:

Այս առթիւ Գոլքեթիֆ Պարաճանովի
պատուիրակութեան (տասը հոգիէ բաղ -
կացած) անդամները թոռուցիկներ բաժ-
նած են:

- պա Մալինկով եւ Որուչչեւ:
- ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՇՏՕՆ. - Ամէն տե-
սակի բոնի աշխատանք:
- ԴԻՄՈՂԻ ԶԲԱՂՈՒՄ. - Արգելափակ-
ուած:
- ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԹԻԻ. - Քաղա -
քական բանտարկեալ Վ. 643 Ռ:
- ԱՇՆԱՏԱՎԱՐՁԻ. - Սիրայօթար:
- ՍԿԻԶԻ ՊԱՇՏՕՆԻ. - 1948 Հոկտ. 30:
- ԱՇՆԱՏԱՆՔԻ ԴԱՂՐՈՒՄ. - 1956 Փետր-
ուար 17:

ՊԱՅՄԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ (եթէ կայ ճըշ-
գել տեղեկութիւնը). - Այո՞, 25 տարի:
ՊԱՅՄԱՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԽՁՈՒՄԻ ՊԱՏ -
ՃԱՌ. - Տնօրէնութեան փոփոխութիւն
ղեկավարութեան մէջ:

Չանազան դիմումներէ ետք, Մալում -
եան յաջողած է միայն անցեալ Սեպտեմ-
բերին վկայական մը ստանալ Մոսկուա -
յէն, որ կը հաստատէ իր արգելափակ -
կումը եւ վերապատուելիք 1956ին:
ՊԱՅՄԱՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԽՁՈՒՄԻ ՊԱՏ -
ՃԱՌ. - Տնօրէնութեան փոփոխութիւն
ղեկավարութեան մէջ:
Չանազան դիմումներէ ետք, Մալում -
եան յաջողած է միայն անցեալ Սեպտեմ-
բերին վկայական մը ստանալ Մոսկուա -
յէն, որ կը հաստատէ իր արգելափակ -
կումը եւ վերապատուելիք 1956ին:
ՊԱՅՄԱՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԽՁՈՒՄԻ ՊԱՏ -
ՃԱՌ. - Տնօրէնութեան փոփոխութիւն
ղեկավարութեան մէջ:
Չանազան դիմումներէ ետք, Մալում -
եան յաջողած է միայն անցեալ Սեպտեմ-
բերին վկայական մը ստանալ Մոսկուա -
յէն, որ կը հաստատէ իր արգելափակ -
կումը եւ վերապատուելիք 1956ին:
ՊԱՅՄԱՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԽՁՈՒՄԻ ՊԱՏ -
ՃԱՌ. - Տնօրէնութեան փոփոխութիւն
ղեկավարութեան մէջ:

Ո՞վ ՊիՏԻ ԳԱՅ ԺՈՂՈՎԻՆ
Նախ Իսրայէլ որ այլեւս ետ քայլ չի
կրնար ընել եւ անկարելի չէ որ Գահիրէ
գացողը ըլլայ Մոշէ Տալեան: Իսրայէլա-
ցիք միշտ անդիշող են ՊԱԿին նկատմամբ
զոր «նացիական կազմակերպութիւն»
կ'որակեն եւ Պիկին ալ կը խոստովանի որ
լուծուելիք ամէնէն զժողար հարցը Այսր-
լոբանանի սպառազային հարցն է:
Արարական կողմէ, ուրիշ երգ կ'եր -

ԿՐՔԵՐԸ ԲՈՐԲՈՔԻՈՒՄ ԵՆ...

Ա.

Սերո Պանդազեանի Իրեմիանի ուղ-
ղուած նամակից յետոյ (*) «Յառաջ» մի
շարք յօդուածներով անդրադարձաւ Հա-
յաստան - Ազրբեջան խնդրին, սակայն
պէտք է ենթադրել, որ այս մասին դեռ
չառ պիտի խօսուի:

Սեղ հասաւ Հայաստանի Գիտութիւն -
ների Ակադեմիայի «Լրարէր հասարակա-
կան գիտութիւններ» հանդէսի այս տար-
ուայ թիւ 6ը, ուր տպագրուած է Լենա
Պանդազեանի «Մ. Հէյդարովի «գիտադու-
քիւններ» առթիւ» խորագրով յօդուածը
(ուսերէն): Ան ցոյց է տալիս, որ մըթ-
նորոտը Հայաստանի եւ Ազրբեջանի մի-
ջեւ գնալով չի կանոնում է, որ վէճը կու-
սակցական - հասարակական մակարդակ-
ներից անցնում է եւ գիտական մակարդակ-
ին:

Պատմարան Լենա Պանդազեանի թարգ-
մանութեամբ եւ առաջարկով Մոսկուայի
«Նաուկա» հրատարակչութիւնը 1973 թ.
հրատարակել է Ժ.Ը. դարի հայ պատմիչ
Առաքել Դաւրթեան «Գիրք պատմու-
թեան» րեւ այս առիթով վէճ է ծագել
հայ պատմարանի եւ Ազրբեջանցու միջեւ:

Նախքան բուն վէճին անցնելը հաւանա-
բար հարկ է ոչ մասնագէտ ընթերցողին
ծանօթացնել Առաքել Դաւրթեան
հետ (**):

Ծնունդ է թուարկուած (Դաւրթ) : Ծնըն-
դեան թիւը յայտնի չէ : Էջմիածնում աշա-
կերտել է Փիլիպպոս Արարիկեցի հա-
թողիկոսին, ստանալով նրանից վարդա-
պետական աստիճան : 1651ին կաթողիկո-
սի առաջարկութեամբ սկսել է շարադրել
իր «Պատմութիւն»ը, որն աւարտել է
1662ին : «Պատմութիւն»ը ընդգրկում է
մօտ 60 տարուայ մի ժամանակաշրջան,
դարակարգի մինչեւ 1660ական թուական-
ները, տալով հարուստ տեղեկութիւններ
այդ տարիների քաղաքական, սոցիալական
կենտրոնի մասին:

Որպէս ժամանակակից, Դաւրթեանի
մանրամասնօրէն պատմել է 1604ին Շահ
Աբրահամի հրամանով կատարուած բռն-
նագաղթի, հայ ժողովրդի ծանր տառա-
պանքների, սովի, դաղթականութեան
մասին : Գրքում նկարագրուած է Լեհաս-
տանի հայ դաղութիւն կաթողիկական դա-
սանանք պարտադրելու կապակցութեամբ
ծաւալուած պայքարը:

Նա առաջին հայ պատմիչն է, որի գործը
տպագրուել է իր կենդանութեան օրօք
(1669, Ամստերդամ) : Աշխատութիւնը
բազմաթիւ ծանօթագրութիւններով ֆը-
րանսերէնի է թարգմանել Մ. Բրոսէն եւ
ըստ ընծայել Պետերբուրգում, 1874ին :

Վարձանունել է 1670ին եւ թարգմել
Մայր Աթոռի գերեզմանոցում :

Ինչպէս նշեցինք, Լ. Պանդազեանը գիր-
քը հրատարակել է 1973 թ. եւ ինչ խօսք,
որ գրանով նա մեծ եւ շնորհակալ աշխա-
տանք է կատարել : Որպէս թարգմանիչ -

մասնագէտ Պանդազեանը բնականաբար
գրքի համար գրել է «Առաջարկ» եւ
տուել համապատասխան ծանօթագրու-
թիւններ, ուր մանրամասնօրէն վերլուծել
է աշխատութիւնը, տալով նրա միան-
գամայն անաչտ, դիտական գնահատա-
կանք :

Ահա այս առաջարկը եւ ծանօթագրու-
թիւններն էլ հէնց խիստ վրդովել են ա-
զրբեջանցի «պատմարան»ին եւ գիրքի
տպագրութեանը երկու տարի յետոյ, այս-
ինքն՝ 1975 թ. Փետրուարին Ազրբեջանի
Գիտութիւնների Ակադեմիայի «Տեղեկա-
դրութեան» վերջերս տպագրուել է իր «Գիտու-
թիւններ»ը : Յիշեցման կարգով տանք,
որ Հէյդարովի «Գիտութիւններ»ը տը-
պագրուել են Լեոնային Դարաբադի կու-
սակցական մարզկոմի այն պրենումի հետ
համարեա միտամանակ, որի մասին խօ-
սում է Սերո Պանդազեանը իր նամակում :
Թէ որքանով է դա պատահական, դժ-
ուար է կուսել : Յամենայն դէպս մնում
է անհասկանալի, թէ ինչու ու պարզանցիկ
«մասնագէտ» քաղաքական իր «քննադատութիւն»ը :
Միտամանակ, սակայն նոյնքան ան-
հասկանալի պէտք է համարել նաեւ Լ.
Պանդազեանի պատասխանի ուշացումը (2
տարեց աւելի) : Կարելի է միայն են-
թադրել, որ ուշացման համար երկու
դէպքում էլ մեղաւորները հեղինակները
չեն : Ուշում ենք սաել, որ ամենայն հա-
ւանականութեամբ դրանք գրուել են ներ-
կայացուել են ժամանակին, սակայն նախ
քան տպագրուելու թույլտուութիւն ստա-
նալը բազմակողմանիօրէն եւ բաւականին
երկար քննարկուել են : Ուստի եւ կար-
ծում ենք, որ դրանք կարելի է ընդունել
որպէս երկու կողմերի պաշտօնական կա-
ռուցարարական կարծիքներ :

Բոլոր դէպքերում, սակայն, բնակա-
նաբար մեզ համար էականն այն է, որ յօդ-
ուածներն ի վերջոյ հասել են ընթերցո-
ղին :

Այժմ տեսնենք, թէ կոնկրետ ի՞նչն է
վրդովել Ազրբեջանցուն եւ նրա թիկուն-
քում կանգնածներին (պէտք է նշենք, որ
ցաւօք Ազրբեջանցու յօդուածը չունենք
մեր ձեռքի տակ, բայց Պանդազեանը իր
պատասխանում այնպիսի մանրամասնու-
թեամբ է այն վերլուծել, որ հնարաւոր
համարեցինք բաւարարուել եւ դրանով) :
Նախ եւ առաջ Հէյդարովի մեղադրում
է Պանդազեանին, որ իր վերջին «Իրեմի-
անցեցեց» է Դաւրթեան, այսինքն՝
գերագնահատել է նրան :

Պանդազեանը մէջբերելով այլ հեղինակ-
ների կարծիքները, միանգամայն հիմ-
նաւորուած ձեւով ցոյց է տալիս այդ մե-
ղադրանքի անիմաստ լինելը :

Ապա, ի պատասխան Պանդազեանի այն
մտքին, որ Դաւրթեանը գրքում «հնչում
է միջնադարեան Հայաստանի աշխատա-

ւոր ժողովրդի բողոքը... հանդէպ թուր-
քերին եւ Պարսիկներին պատկանող բուն
հայկական քաղաքների բռնի խլամպ -
ման», որ «այդ պայքարը եւ անգամ մա-
հր յանուն ազգային կրօնի (որն իրակա-
նում հանդիսանում էր պայքար ազգային
անկախութեան համար), Լվով քաղա-
քի (***) հայկական գաղութի պայքարը
կաթողիկական եկեղեցու եւ ճիզուիթները
ստանձուցիւնները դէմ, անպայման ու-
նէին դրական բովանդակութիւն, չնայած
կրօնական ձեւին », Ազրբեջանցին գի-
մում է դեռ ստալինեան ժամանակից միա-
ցած եւ հէյդարովեան որակի խորհրդա-
յին «գիտականներ» մէջ տարածուած,
փորձուած ստոր միջոցին : Այն է՝ իր նը-
պատակին հասնելու համար, հակառա-
կորդին լուցնելու համար, նրա ամէնից
անմեղ մտքին տալ «բաղադրական աս-
տա», այսինքն՝ շրջնով վերջինիս մըտ-
քերը իր ցանկացած ձեւով, ներկայացնել
նրան որպէս մարքսիստական աշխարհա-
հայեացքի հակառակորդ (37ին անուս-
նում էին «ժողովրդի թշնամի») :

Տուեալ դէպքում այս «պատմարան»
կոչուածը մեղադրում է Լ. Պանդազե-
անին, թէ ի՞նչպէս կարող էր հայ ժողու-
ւորը դէմ հանուան գնով պաշտպանել ազ-
գային կրօնը, «չէ՞ որ այդ պայքար կոչ-
ուած «ազգային կրօնը» նախ եւ առաջ
հանդիսանում էր ֆէոդալների դադարա-
բախտութիւնը, պաշտպանում էր նրանց
շահերը» : Ապա, ինչպէս նշում է Պան-
դազեանը, Հէյդարովի «Երկար - բարակ,
ուղղադիւր եւ պարզունակ գաղութիւն-
ներ է անում պաշտօնական կրօնի եւ ժո-
ղովրդի կեանքում նրա դերի մասին, մո-
ռաւարով, որ Առաքել Դաւրթեանը բունա-
պարտաւոր հայրենիքում պաշտօնական
կրօնը եւ իշխող դասակարգի կրօնը իս-
լամն էր եւ վերջինիս ներկայացուցչին-
քը անսահմանափակօրէն օգտուած էին ի-
րենց հոգեւորական եւ ոչ միայն հոգեւ-
որական իրաւունքներից, ստրկացնելու հա-
մար Հայերին, որոնք բոլոր հնարաւոր
միջոցներով պայքարում էին իշխող դա-
սակարգի եւ նրա կրօնական ճնշման դէմ :
Պանդազեանը իր գործին քաջահամուս
գիտնականին վայել ձեւով ապացուցում
է Հէյդարովի անդրադիտութիւնը այս
հարցում եւս (դիմելով եւ ինքնախն
եւ Լենինին, այսինքն՝ օգտագործելով հէնց
Ազրբեջանցու անուղղակի «դէմքը»), ցոյց
է տալիս, որ իսկապէս «Դաւրթեանը աշ-
խատութեան այն դուրեւորը, որում նը-
ւարուած են մուսուլմանական հոգեւորա-
կանութեան եւ ճիզուիթների կրօնական
ճնշման դէմ պայքարին, կոչուած էին
արթնանալու հայ ժողովրդի ազգային
ինքնազիտակցութիւնը, կոչ էին անում
նրան հաւատարիմ լինել հայրենիքին ու
պայքարին » : Ապացուցում է, որ այս
հանգամանքը ամենեւին էլ հերետիկոսու-
թիւն չէ մարքսիզմի հանդէպ եւ, որ միջ-
նադարեան կրօնական շարժումների վե-
րաբերելը նոյն կարծիքին են եղել եւ
մարքսիզմի հիմնադիրները :

Ապա, Հէյդարովի հասնում է այն առ-

տիճանի լիարժեքան, որ Շահ Աբրահամ
համարում է հայկական եկեղեցու «ըլ-
խաւոր հովանաւորը» :

Այս կապակցութեամբ Պանդազեանը
պատասխանում է հէնց Դաւրթեանի խօս-
քով. «Եթէ որեւիցէ մէկը գովում է
Շահին, իր նա սիրում էր քրիստոնեա-
ներին... ապա ահա այն՝ այդ սէրը քրի-
ստոնեաների հանդէպ. երբ ողջ քրիստո-
նէական աշխարհը՝ Հայաստան, Վրաս-
տան, աւերեց եւ բոլորին կոտորեց թրով,
քաղցով, դերութեամբ... եւ նա, ով ու-
ղում է գովել նրան, թող սկզբից նրա
քրիստոնեաների հանդէպ կատարած ա-
բարքներին նայի եւ ապա գովեցիք» :

Ազրբեջանցուն խիստ տհաճ է, որ Պան-
դազեանը օգտագործում է «ազգային
կրօն» կամ «ազգային անկախութիւն»
արտասխառութիւնները :

Ինչպէս նշում է Պանդազեանը «դրանով
նա ուղում է յիշեցնել այն տարրական
ճշմարտութիւնը, որ մարդկանց ազգ կու-
ուող սոցիալ - էթնիկական ընդհանուր -
թիւնը առաջին անգամ ստեղծուած է ֆէո-
դալիզմից կապիտալիզմին անցնելիս » :

Թէ ո՞րքանով է այս տեսութիւնը «տար-
րական ճշմարտութիւն», հարցի ալ
կողմն է : Յամենայն դէպս հեշտ չէ տը-
մարանութիւնը գտնել այդ տեսութեան մէջ
եւ նոյնիսկ խորհրդային մեծ Հարազի -
տարանի հեղինակները ակնյայտ դժուա-
րութիւնների են հանդիպել «ազգ» (նա-
ցիա), «ազգութիւն» (նացիոնալիզմ),
(նարոնալիզմ) հասկացութիւնները բա-
ցաբերելիս :

Այնպէս մենք նախ գտնում ենք, որ
ազգերը լինում են բուրժուական եւ սո-
ցիալիստական (օրինակ՝ Պրանսիացիները
բուրժուական ազգ են, իսկ Ռուսները
սոցիալիստական, կամ Արեւմտեան Գեր-
մանիայի Գերմանացիները բուրժուական
ազգ են, իսկ Արեւելեանները՝ սոցիալի-
ստական) եւ ապա, որ ազգերը գոյանում
են ֆէոդալական կարգերից կապիտալի-
ստականին անցման շրջանում, սակայն բա-
ցառութիւններ միշտ կան : Օրինակ՝ խոր-
հրդային Միջին Ասիական Ռեսպուբլիկա-
նային ժողովուրդները (ուզբեկ, կիրգիզ,
եւայր) սոցիալիստական ազգեր են գոր-
ծել ցատկերով կապիտալիզմի վրայից :
Որ ազգութիւնները (նարոնիստի) գոյա-
ցել են ցեղերի համախմբումից : Սկզբում
ծագել են ստրկատիրական շրջանի ազգու-
թիւնները : Հին եգիպտացիները, Յոյները
եւայր, իսկ որոշ ազգութիւններ էլ, օրի-
նակ՝ Պրանսիացիները, Ռուսները, առա-
ջացել են նախնադարեան կարգերից ֆէո-
դալականին անցնելիս :

Զ. ԳԵՂԱՄԵՆՆ (Մնացեալը յարորով)

(*) «Յառաջ», քիւ 13:969, Հոկտ. 19:

(**) Կենսագրական տուեալները քաղել
ենք Հայկական Սովետական Հանրագիտա-
բանից, հատար 1, էջ 533 :

(***) Դաւրթեան ժամանակ պատկա-
նում էր Լեհաստանին, ներկայումս գրա-
նում է Խորհ. Ռուսաստանում :

ՅՈՒՐԱԿԱՆ ԽՈՂՆԵՐ

ՄԻՍԻԹԱՐԻ ԼՈՅՍԸ

Ծննդեան 300 ամեակին

առիքով

(1676-1976)

Գրքեր՝ Հ. ՆԵՐՍԵՍ ՏԵՐ-ՆԵՐՍԵՍՅԱՆ

ՄԱՍԻԹԱՐԻ ՆԿԱՐԱԳԻՐՆ ՈՒ ՀՈԳԻՆ

«Անձին կառավարութեան մէջ՝ միջա-
սահման ուղին կը նորոգէր միշտ : Վեհանձ-
նութեան հետ՝ խոնարհամիտ, հրամայող
իշխանութեամբ հանդերձ՝ համեստ ու
բարեշնորհ. երբեմն ահարկու, սակայն
միշտ քաղցրահամբոյր : Պարագէտ էր,
բայց ոչ խորամանկ. պարզասիրտ եւ ան-
կեղծ, բայց ոչ թեթեւամիտ ու փոփո-
խական. մարդասէր էր, բայց ոչ երբեք
մարդահատ, ինչ որ ուրիշներու վրայ
տեսնելն անգամ սպառնալի էր իրեն. բա-

րենէր ու բարեմիտ, բայց ոչ նուաստ -
խոհ ու ծառայամիտ : Պօսքի մէջ՝ ճշիւ եւ
առատաբան, բայց ոչ դատարկաբոս. ար-
դարեւ, ոչ երբեք անօգուտ զրոյցներ ե-
լած են իր շրթներէն. այնքան որ եթէ
պատահէր որ օտարներու մօտ սեղանի
հրակիրուէր, կամ ընդունելութեան մը
մասնակցէր, միշտ կը ջանար՝ եթէ ոչ
հոգեւոր, գոնէ օգտակար եւ պիտանի նիւ-
թերու շուրջ դարձնել զրոյցը, եւ երբ
չպիտէր, սրտանց կը տաքնուէր. եւ
վարկեաններն իրեն համար ժամեր կը
թուէին, ինչպէս սրտի ցաւով կը խոտոն-
վանէր երբեմն՝ ժամանակին անօգուտ
կորուստն աւարելով :

«Նախանձարդներու կիրքերը սանձելու
մէջ ալ զգօն էր եւ նախահոգակ. խո -
նարհօրէն եւ լուսութեամբ կը քօղարկէր իր
գործերուն փայլը, ինչպէս Փրկիչը՝ որ
երբեմն առանձին լերան մը վրայ պայ-
ծառակերպ, իրեններուն կը պատուիրէր
ու մէկուն պատմել այդ մասին : Իր հա-
կառակորդներին ալ սիրոյ եւ բարեկամու-
թեան յորդորներու համար՝ կը նախընտրէր
քաղել Տիրոջ լուսավոր ուղիէն, շարի -
քին դէմ՝ բարիք հատուցանելով, սրով
իր կողմը կը շահէր շատերը :

«Իսկ իրեններուն հանդէպ՝ փութա -
ջան էր եւ հասարակաց խնամող. արթ -
նամիտ յառաջատեսութեամբ կը խափա -

նէր ամէն կասկած ու շարիք, կ'օժան -
դակէր յայտնաբերելու ամէն օգտակար
բարիք : Ամէնուն հետ նմանակերպ վար-
մունք չունէր, այլ գիտէր գատել եւ ըն-
տրել հոգիները. եւ ըստ այնմ՝ ամէնուն
հետ կ'ուզէր ըլլալ ամէն ինչ, շահելու
համար բոլորը, Առաքեալին օրինակով :

«Նախանձախնդիր էր վանական կա-
նոններու անթերի պահպանութեան, գի-
տակից՝ թէ բարեպետ չէ խոհեմարար պի-
տանի օրէնքներ զնել, եթէ անբարեպետ
է պահպանել տալ գանոնք. ուստի՝ խօս-
քով եւ անձին օրինակով ամէնքը կ'առաջ-
նորդէր կանոնապահութեան : Իր հոգա -
ծութիւնն անհատնում էր եւ անպառ, եւ
կ'աշխատէր անձնուրբարար ոչ միայն իր
փոքրիկ հօտին վրայ, այլ նաեւ համայն
Ազգային համար, ինքնաթօքար նուիրելով
ինքնինքն անոնց բարեքին եւ օգուտին :

Որքան ատեն որ երկինքէն կեանք շնորհու-
ցաւ իրեն, անիկա աւելի ուրիշներու
համար ապրեցաւ, քան թէ ինք իրեն : Իր
անձնական հանգիստն ու դիւրութիւնը կը
փոխարինէր անոնց երկանկութեան հետ,
ջանալով անոնց մէջ ծաղկեցնել եւ աճե-
ցնել ամէն տեսակ բարօրութիւն. եւ այս-
քան արդէն իրեն վարձը կը նկատէր,
ինչպէս կը վայելէ քաջ եւ հաւատարիմ
հոգիւն եւ առաջնորդին :

«Ոնհական խոհեմութեան հաւասար,

որ գիտէ անօրինել ու կարգաւորել մարդ-
կային գործերը, արիւթեան առաքինու-
թիւնն ալ իր մօտ կը փայլէր : Իր հոգին
մեծութիւնը, արտին ընդարձակութիւնը
եւ մտքին վանկութիւնը, իր հանապազօր-
եայ գործերուն արիւթեան պատշաճեցնելով
ծանրաբեռն, արիւթեան կը փայլէին :

«Արթուն էր եւ անաչտ՝ իր անձին
հանդէպ, գնալու համար իր զգայական
կիրքերը, յատկապէս ցասնականը՝ սրու
հակամէտ էր թեթեւ ի ընէ. արդարեւ,
ո՛չ մէկ անակնկալ դիպուած կարողացած
է խոռովել իր հոգեկան անդորը հաւասար-
ակչուութիւնը եւ չափաւորութիւնը : Ուս-
տի, կիրքերը իր մէջ ախտեր չէին, այլ
մտքին կառավարուած ստաքինութիւն -
ներ :

Իր անձին հանդէպ խիստ էր եւ ան -
խնայ, իսկ ուրիշներուն հանդէպ՝ գիթա-
լի ու կարեկից : Աշխատանքի մէջ՝ ան-
զուլ եւ անխնայ, այնքան որ ճաշէն ետք
գրօսանքի յատկացուած ժամը՝ յամախ
նորընձայ պատասխաններուն մօտ կ'անցը -
նէր, գանոնք առաքինութեան եւ ուսման
մէջ զարգացնելու նպատակով :

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿԻՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՀՈԼԱՆՏԱՅԻ ԵՒ ՇՈՒԷՏԻ ՀԱՅ ԳԱՂՈՒԹՆԵՐՈՒՆ

ՄԵՐ ԿՈՐՈՒՍՏՆԵՐԸ

ԳԱՂՈՒԹԻ ԳԱՂՈՒԹ

Եւրոպայի Հայոց Կաթողիկոսական Պատուիրակ Բարձր Ս. Սերովբէ Արք. Մանուկեան, իր հետն ունենալով իր փոխարինողը՝ Գերշ. Ս. Գրիգոր Եպ. Երզնկացի, Նոյ. 5էն 7, 1977, Հոլանտա մեկնեցաւ, այնտեղ նոր կազմուած գաղութին այցելութեան:

Նոյեմբեր 6ին, Կիրակի օր, Սրբազան Նազարէ աւելի քան հինգ հարիւր հոգեւորականներու հետ մասնակցեց Հոլանտայի Ամբրոսիոս քաղաքի հին կաթողիկոսական եկեղեցիին մէջ, եւ քարոզեց իր երկնային հօտ փոքրիկը՝ քնարանով:

Սրբազան Հայրը ներկայ հաստատեցաւ իր ժողովուրդին յայտարարեց թէ Քրիստոսի այս օրը ուղղուած էր իրեն հետեւող փոքր թիւ խումբին՝ իր առաքելներուն, որոնք պիտի երթային Քրիստոնէութիւնը քարոզելու հոռիմէտական հզօր կայսրութեան եւ յունական իմաստասիրութեամբ եւ դիտարկեմամբ յառաջդնէմ ժողովուրդներուն մէջ. ատոր համար կ'ըսէր «Ի կրկնէք»:

Սրբազանը ըսաւ թէ 1915ի Մեծ Ողբերգութենէն յետոյ, մեր ժողովուրդը պրոպագանդայի շնորհիւ ծաղկեցաւ. «Քրիստոսի այս խօսքը կը պատշաճի նաեւ մեզի, որպէսզի քաջութեամբ, առանց երկնշնչու դիմադրանք թողնելու զժողովուրդները, պահպանելու համար մեր Հաւատքը, Մշակոյթը, Լեզուն եւ մեր Ինքնութիւնը»:

Սրբազան Հայրը իր խօսքին մէջ շեշտեց նաեւ անհրաժեշտութիւնը այս գաղութին որպէս եկեղեցական համայնք կազմակերպուելուն՝ որպէս մէկ մասը Եւրոպայի Հայրապետական Թեմին, եւ երկրակազմող կոչ ընելով կազմակերպութեան եւ համերաշխ գործակցութեան:

Այս ուղղութեամբ խորհրդակցեցաւ գաղութին մէջ գործող վարչութեան անդամներուն հետ:

Նոյն իմաստով Սրբազան Հայրը խօսեցաւ նաեւ ժողովուրդին, որոնք հաւաքուած էին, յետ պատարագի, Հոյանտայի հայ գաղութին կողմէ ի պատիւ Սրբազան Հօր տրուած հացկերոյթի ընթացքին, ուր ներկայ էին աւելի քան երկու հարիւր յետն հոգի:

Հոլանտայի գաղութը, որ նախապէս շատ փոքր թիւ ընտանիքներէ բաղկացած էր, այժմ Ինտոնեզիայէն, Թուրքիայէն եւ

ընդհանրապէս Մերձաւոր Արեւելքէն եկող Հայերով բազմացած՝ կը հաշուուի աւելի քան երկու հազար անձ:

Երկուշաբթի օր, Նոյ. 7ին, Սրբազան Հայրը ընկերակցութեամբ գաղութի ներկայացուցիչներուն, Ամսթերտամի մէջ այցելեց հայկական հին եկեղեցին:

Ի տեղեկութիւն ըսենք, թէ Ամսթերտամի մէջ Հայ Եկեղեցւոյ պաշտամունքները սկսած են կատարուել 1663ին՝ Ս. Էջմիածնէն ուղարկուած եկեղեցականներով: Այս հին հաստատուող հայ վաճառականներու նախաձեռնութեամբ 1713ին հիմնուած է Ամսթերտամի Հայոց եկեղեցին, որուն արտաքին դրան եւ ներքին պատին վրայ տակաւին պահուած են, մինչեւ այսօր, Հայերէն լեզուով արձանագրութիւնները եկեղեցւոյ շինութեան եւ նորոգութեան պարագաներուն:

1874էն ի վեր եկեղեցին յանձնուած է կաթողիկոսական մայրապետներու մատակարարութեան եւ կը գործածուի որպէս վարժարան:

Նոյն օրը՝ Երկուշաբթի երկուշաբթի, Սրբազան Հայրը Իւթրէխթ մեկնեցաւ, մասնաւոր տեսակցութիւն ունենալու Հոլանտայի Կաթողիկոս Եկեղեցւոյ արքեպիսկոպոս եւ վատիկանի Եկեղեցիներու Միութեան յանձնարարի նախագահ՝ Կարդինալ Ժան Վիլյարանտի հետ:

Երկու սրբազաններուն խօսակցութեան գլխաւոր նիւթերը եղան Հոլանտայի մէջ հաստատուող մեր նորակազմ գաղութին հոգեւոր կարիքներն ու եկեղեցի մը ունենալու անհրաժեշտութիւնը:

Կարդինալը բարեացակամ արամադրութիւն ցոյց տուաւ, խոստանալով իր կարելին ընել, որպէսզի փութով մեզի տրամադրուի հայկական այդ հին եկեղեցին:

Տեսակցութիւնը աւելի քան ժամ մը տևեց, որու ընթացքին խօսեցան նաեւ երկու եկեղեցիները հետաքրքրող հարցերու մասին:

Սրբազան Հայրը Փարիզ վերադարձաւ նոյն գիշերը:

ԴԻՒԱՆ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ (Բ. մասը՝ յաջորդով)

Անան սկիզբէն ի վեր տերեւաթափը կը շարունակուի եւ ամէն օր գրեթէ, մահազոյնները իրարու կը յաջորդեն «Յառաջ» ի Էրդ էջը: Այսպէս, վերջերս մահացողներու կարգին կային՝ Գամէր Գաբա - մահեան եւ Տոթթ. Ռընէ ձինձեան:

×

ԳԱՄԷՐ ԳԱԲԱՄԱՃԵԱՆ

Ծանօթ եւ սիրուած դէմք մը, Փարիզի հայ գաղութին մէջ: Ողբացեալը՝ գաւազնուսուցիչ եւ հայկաբան Սիմոն Գաբամահեանի, ծնած է Սիւլուտար 1904ին: Յաճախած էր Ռոպէլթ Գոլէճ եւ Կեդրոնական: Դեռ երիտասարդ հեռացած էր Պորտն ու վերջնապէս Ֆրանսա հաստատուած Լիբանանէն եւ Եգիպտոսէն անցնելու ետք:

Փոքր տարիքէն մեծ սէր ունեցած է դրոշմաթուղթերու հանդէպ, ընտրած է այդ ասպարէզը եւ Փարիզի դրոշմաթուղթի ճիւղին մէջ մեծ վարկ կը վայելէր: Իր մահուան առթիւ դիմահարկեցաւ արտաշայտուած են Սերժ Փաթէ, որ փորձագետ - դրոշմագետ է եւ Լիբանոնի Թիւրքի: Կը յիշեն ողբացեալին ձեռնհասութիւնը եւ սիրալիր բնավորութիւնը:

×

ՏՈՒՄ. ՌԸՆԷ ԶԻՆՁԵԱՆ

Մեծ բժիշկ մը, որ մեռաւ կանխահասօրէն, 59 տարեկանին: Հիմնադիրներէն էր Նեոնոսալիոլոմի եւ իր անունը կապուած կը մնայ շատ մասնագիտական արքեպիսկոպիներու աշխատանքներուն (ուղեղային եւ քաղցրահամ) ինչպէս կը վկայէ Տոթթ. ալ Լուեա, Լը Բաթիսիէն ալ Մետրոպօլի մէջ:

Ծնած Մարտի 11, Ռընէ ձինձեան իր բժշկական ուսումը կատարած է Փարիզ եւ 1948ին ներքին բժիշկ էր (Էմբրան) Փարիզի հիւանդանոցներուն երբ կ'ընտրէր Անտոյոմի եւ օրէ օր կ'անդադարանար չորագիտութեան կարեւորութեան ըզր - դիտարկան արտաձանաչումներու համար եւ կը ձեռնարկէ աշխատանքներու, որոնք իրեն պիտի ապահովէին համաշխարհային համբաւ: Այսպէս, աւելի քան 15 տարի վարած է Լառիպուալիէն հիւանդանոցի ջրաշոգարիտութեան եւ ջրափրարութեան ուղղութիւնը: Ծուծի առաջին ուստիոլոպիները ըրած է 1960ին, այդ ձեւով ռասիփրայի դեր կատարելով: Յայտարարեց երկիրներէ կը փութան իր սպասարկութեան դիմելու, մինչեւ իսկ Միացեալ Նահանգներէն: 1976ին ստացած էր «Զիտոզ» տէ Փլանթ» մրցանակը, որ եւրոպական բարձրագոյնն է Անտոնալիոլոմի:

«ԵԱՌԱՋ»-Ի ԹԵՐԹՈՆԸ (466)

ՀԱՌԱՉԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՁԸ

Ա Ն Է Ծ Ք Ը

— Ծատ լաւ, շատ լաւ, այդ մասին յետոյ կը տեսակցինք, ըսաւ Ֆոնթարի արժանաւոր եղանակով մը: Նախագրուած կան ամէն միջոց ձեռք առած էք դուք: — Այո, տէր իմ: Ձեր հրամանին վրայ, Սուրբ Մարկոս հրապարակը գրաւուած է արդէն: Իմ կրտսերներս ու ոտակներս կրկնեց պաշտօնին գլուխը անցած են, թափօրին հետեւելիք ճամբան դրաւուած է: Բանի թափօրը յառաջանալ, անոնք ձեզի պիտի հետեւին եւ պիտի շրջապատեն ձեզ, այնպէս որ, մինչեւ քարափ հասնենիդ, բոլոր մարդիկն քարափին վրայ կեդրոն -

նացած պիտի ըլլան եւ իմ հրամանին տակ: Անոնցմէ իւրաքանչիւրը մէկ մէկ դաշոյն պիտի ունենայ քովը եւ իր զգեստին գրպանն ալ լեցուն ատրճանակ մը: Եթէ Սուրբ Մարկոս հրապարակը դին - ուրներն ալ հաշուելու ըլլանք, ընդա - մէջը հազար զինուած մարդիկ պիտի ունենանք մեր կողմը:

— Լաւ կարգադրեր էք, ձեռնար, շատ լաւ:

— Այո, տէր իմ: Ահա այսպէս, իմ բոլոր մարդիկն ձեզ պէտք եղած միջոցին իմ հրամանին տակ խմբուած պիտի ըլլան: Ասոնցմէ գատ, երեք օրէ ի վեր ժողովուրդին բոլոր խաւերուն մէջ զբամբաժնել կուտամ որպէսզի այսօր ձեր պատիւը բարձրացնելու համար կեցցէ պոռան:

— Ատ ալ լաւ գիտէք, ձեռնար:

— Եւ վերջապէս, Վենետիկի ամէն կողմը ոտակներն զինուորներ ցրուած են, որոնք ձեր մեկնումէն յետոյ քառասուն հոգիներ խումբերու բաժնուելով քաղաքին գլխաւոր կողմերը պաշարան մէջ պիտի առնեն: Յետոյ, իմ նշանի վրայ այս մարդոց մէկ մասը պոռալով պոռչալով ձեր պարտին առջեւ պիտի հաւաքուին:

— Պոռալով պոռչալով ըսիք:

— Անշուշտ ի նպատակ ձեզ արձակուած ազադակներով:

չեցնեն եւ ժողովուրդը ձեզ կը ծափա - հարէ:

— Աքանջելի է, հիանալի...:

— Պէտք եղած ատենը խելացի ըլլալը իմ պարտականութիւնն է, իսկ ձեր պարտականութիւնն ալ քաջ եւ արթուն ըլլալն է, վաճառուք տէր:

— Սպասեցէք վայրկեան մը որ հազուիմ, ըսաւ դուքը:

Արդարեւ, Ֆոնթարի արարողութեան պաշտօնական զգեստները պիտի հաղնէր եւ դըստութեան թագը պիտի դնէր:

Այս միջոցին պալատը եռուզեղի մէջ էր: Եկեղեցական ու քաղաքային աստիճանաւորները, սպաներն ու զինուորները, ճաններու թուղթերը եւ զազմի դատարանին անդամները եւ պետական բոլոր բարձրաստիճան պաշտօնականները պալատ հաւաքուած էին եւ դըստութեան մեծ արարողակարգը թափօրին մէջ իր բուն լիք տեղը ցոյց կուտար իւրաքանչիւրին:

Այսօր իր սոն էր:

Հանդարտ եւ երբեմն ալ ժպտելով, անվախութեան բարի օրինակ կը հանդիսանար իր ընկերներուն:

Այսօր իր յուսահատական ճիգով մը վերջին խաղը կը խաղար:

ՄԻՇԷԼ ԶԵՎԱՐՏՈ (Շար.)

ՀՈԳԵԶԱՆԳԻՍ

Այրի Տիգրան Վ. Վարդանան, Տէր և Տիգրան Գրեմեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտան իրենց ամուսնոյն և քրոջ իրեն՝

ՎԱՂԱՐՇԱԿ ՎԱՐՊԵՏԵԱՆԻ

մահուան տարեկիցին առթիւ, Կիրակի առտու, Դեկտ. 4, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին:

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

Ի ՅԻՇԱՏԱԿ

Վեյբիլէն այրի Տիգ. Սիրանոյշ Պետեան իր նորոգ հանգուցեալ ամուսնոյն՝ Պատրիկ Պետեանի յիշատակին 100 Փր. կը նուիրէ ողբացեալին սիրելի՛ «Յառաջ»ին:

ՓՈՒԱՆ ԾԱՂԿԵՊԱԿԻ

Գալիաքեան քոյրեր կը նուիրեն 100 Փ. ի նպատակ Հայ Կարմիր Նաշի օգնութեան կայանին, փոխան ծաղկեպսակի, իրենց մօրեղբոր Մարգ Բամպուքեանի մահուան տխուր առիթով:

Սէնթ Անթոնի

Տօնակատարութիւն Սրբոց Թադէոսի և Բարքողիմէոսի տօնին

Սէնթ Անթոնի Ս. Թադէոս և Բարքողիմէոս եկեղեցւոյ Թադէոսի խորհուրդը կը տեղեկացնէ թաղի և շրջակայից հաւատացեալ ժողովուրդին և ազգային մարմիններուն թէ Ս. Թադէոս և Բարքողիմէոս եկեղեցւոյ անուան տօնին առիթով՝ Կիրակի, Դեկտ. 4 կը մատուցուի եպիսկոպոսական հանդիսաւոր պատարագ աւանդական մատարգօհութիւն և ապա մասնաւոր հոգեհանգիստ՝ հողերուն համար բոլոր անոնց, որոնք ծառայեցին թաղին և եկեղեցւոյ պայծառութեան համար:

Պատարագը կը մատուցանէ և օրուան խորհուրդին պատշաճ քարոզը կ'ընէ

ՅԱԿՈՒ ԵՊՍ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

Սկիզբ ժամերգութեան ժամը Տին, պատարագ 10ին, մատարգօհութիւն և քարոզ 11ին, հոգեհանգիստ 11.50ին:

ԾԱՆՕԹ.— Մատարի մասնակցիլ փափաղները թող հաճին դիմել Թադէոսի նուիրեան:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիգ. Սաթենիկ Մուխթարեան, Պր. Աւետիս Գէօրգիէանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի, Վալանի Կապոյտ Նաշին նուիրած է 50 Փր.:

Տէր և Տիգ. Մարտիրոսեան ընկ. Սարգիս Չորաքիլեանի մահուան փոխան ծաղկեպսակի 50 Փր.:

L'UNION GENERALE ARMENIENNE DE BIENFAISANCE au Centre Culturel Alex Manoogian 118, Rue de Courcelles, 75017 PARIS

Vendredi 2 Décembre à 20 h. 30 CINE-CLUB

« LE LIMIER » de J. L. Mankiewicz (USA - 1972)

avec Laurence Olivier et Michaël Caine Participation aux frais : 10 Fr Membres et étudiants : 8 Fr.

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՀՈԳԵԶԱՆԳԻՍ

Սէն Լու Կրան-Փէնի Ս. Գեորգ եկեղեցւոյ Թաղ. խորհուրդը, առ ի երախտագիտութիւն մեզմէ առ յաւատ քաջնուած նախկին առաջնորդ՝ հոգեւոր հայրերու, եկեղեցւոյ շինութեան նիւթապէս և բարոյապէս ծառայող բոլոր թաղական անդամներու, նուիրատուներու և որեւէ ձեռով եկեղեցւոյ պայծառութեան նպաստողներու և համայն թաղեցիներու նընջեցեալներուն համար հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտայ, Կիրակի Դեկտեմբեր 4: Ժամերգութիւն ժամը 8.30ին պատարագ 10ին, հոգեհանգիստ 11.30ին:

Կը պատարագէ և կը քարոզէ ՇԱՀԱՆ ՆԱՇԱԿԻՐ ԲՅՆՅ. ՏԷՏԷՆԱՆ

ՎԱՐՁՈՒ

ՅԱՐԿԱՐԱԺԻՆ

Փարիզի 9րդ թաղամասը (29 Ռիւ տը Մօպէօ, Փարիզ 9րդ) չորս սենեակնոց, մասամբ կահաւորուած, ամէն յարմարութիւններով յարկաբաժին մը:

Մանրամասնութեանց համար հեռաձայնել 880.75.14 (օրուան մէջ) կամ իրիկունները՝ 706.19.13:

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ

ԲԱԺԱԿԻ ՊԱՀ

Փարիզի Կեդրոնական Սանուց Միութեան վարչութիւնը կը հրաւիրէ իր անդամները և համակիրները, հաւաքարար բաժակներ բարձրացնել, ըստ աւանդական սովորութեան, Դեկտ. 11 ժամը 13ին ԵԱՆՅ ԱԿՈՒՄԲԸ

5, Avenue Reille — 75014 PARIS

Métro : Glacière ձաշաղիմ 50 Փր.

Տեղերը ապահովել մինչև Դեկտ. 7, հեռաձայնելով 236.54.48 փոսթ 15

Յետ հանդիսութեանց սքեշ մը Միհրան Անտոնեանի և իր ընկերներուն կողմէ:

ՇԱԿԼ

Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՆՈՐԻՉ

Այս Կիրակի (Դեկտ. 4) պատարագ կը մատուցուի:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՀԱՄԱՆԱՐԲԵՐԴՅԻԱԿԱՆ Միութեան Սէնթ Անթոնի մասնաճիւղի անդամական ժողովը Դեկտ. 3, Շարաթ իրիկուն ժամը 20.30ին, Պառ տը լա Կառ: Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

X

ԿԱՊՈՅՏ ՆՍՁԻ ԱՆԻԷՆ — Պուա Գոլոմպի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը, Չորեքշաբթի, Նոյ. 30, ժամը 20.30ին, Տիգրան Պապիկեանի բնակարանը, 20 Ռիւ տը Ծոսէ տը 1Օ0մոն, Անիէն:

ՆԿԱՐՁԱԿԱՆ ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԻՍ Նախընտրած 50 ՀԱՅՐԵՆԻ ՆԿԱՐԻՉՆԵՐՈՒ Գործերուն մինչև Կիրակի, Դեկտ. 4 առէմ օր՝ ժամը 10.30էն 20.30 Centre Culturel U.C.F.A.F. - J A F 6, Cité du Wauxhall - 75010 Paris (Entrée 4, Bld. Magenta Métro : République Մուսէր ազատ է

ՍԱՄՈՒԷԼ-ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ ՏՕՆԱԾԱՌԻ ՀԱՆԴԷՍԸ Դեկտեմբեր 17ին Շարաթ, կէսօրէ վերջ, Տեսչութիւնը և Միտղայ Միութիւնը սիրով կը հրաւիրեն բոլոր ազգայինները, դպրոցի տնօրէնի հանդէսին: Ժամը 16ին վարժարանի մատրան մէջ պատարագ աշակերաններու երգեցեղութեամբ: Ժամը 17ին, Թատերասրահին մէջ, զարդարուն հանդիսական ուրախ մթնոլորտ, ճաշ, մանուկներու նուէրներու բաշխում:

ՀԱՅԿԵԱՆ ՄՇԿՈՒԹԱՅԻՆ ՕՐԵՐ

ԼԻՈՆ

Կազմակերպուած 2, 3 և 4 Դեկտ. «Հայերէն խօսուն թատրոն»ին կողմէ Ազգ. Միութեան սրահին մէջ, Արմէնի փողոց, թիւ 40, Լիոն Յրդ:

Այս երեք օրուան ընթացքին նկարներու, քանդակներու և լուսանկարներու ցուցահանդէս (Պէրպլէրեանի, Ռաժաբ Օհանեանի, Թորոսի, Օհանեանի Ժիւլիէնի, Գոպոյեանի, Մուրատեանի գործերուն) ցուցադրութիւն նաև արժէքաւոր գիրքերու և սարքերու:

Բացում ցուցադրութեան Դեկտ. 2 ժամը 18ին:

Ուրբաթ, Դեկտ. 2, ժամը 21ին, բանաստեղծի զարդանկարչութեան մասին և տիւրքի թիւերու լուսարձակում Ա. Պէրպլէրեանի կողմէ:

Շարաթ, Դեկտ. 3, ժամը 21ին, բանաստեղծի Ռուբէն Մեյլիկի կողմէ, հայկ. բանաստեղծութեան մասին:

Կիրակի, Դեկտ. 4, ժամը 15ին, Մոլիէր սրահին մէջ նուազ, Փարիզի «Չարթօն» նուագախումբին կողմէ:

«Հայկական խօսուն թատրոն» ընկ. կը հրաւիրէ խուռներամ ներկայ գտնուել այս հանդիսութեանց, ծանօթանալու և տարածելու համար հայկական մշակոյթը:

JOURNÉES CULTURELLES ARMÉNIENNES

Organisées par le THEATRE D'EXPRESSION ARMENIENNE les 2, 3 et 4 Décembre, salle communautaire, 40 rue d'Arménie, Lyon 3e.

— Pendant les trois jours : Exposition de peintures, sculptures, photographies (Berberian, Rajak Ohanian, Toros, Ohanian Julien, Koboyan, Mouratian). Exposition de livres d'art et de disques.

Vernissage Vendredi 2 Décembre à 18 heures.

— Vendredi 2 Décembre à 21 h., conférence de A. Berberian : « Emluminures arméniennes — Motifs décoratifs » avec projection de diapositives.

— Samedi 3 Décembre à 21 h., conférence de Rouben Mélik : « La poésie arménienne ».

— Dimanche 4 Décembre à 15 h. — salle Molière : Musique avec l'orchestre « Zartong » de Paris.

Le Théâtre d'Expression Arménienne vous invite à participer nombreux à cette manifestation afin d'œuvrer pour la reconnaissance de la culture arménienne.

ARATEX

Cause Retraite

Liquidons draperies anglaises et cétons le Bail

7 ans à courrir petit loyer

52, rue Taitbout 75009 Paris tél. 874 54 17

Imprimé sur les Presses DU JOURNAL «HARATCH» 83, rue d'Hauteville 75010 Paris Commission Paritaire : N° 55935

VIENT DE PARAITRE

UN OUVRAGE EXCEPTIONNEL

L'ART ARMENIEN

Sirarpie Der Nersessian

Professeur honoraire à Dumbarton Oaks, Université de Harvard

Un volume, format 27,5x36,2 cm, relié pleine toile sous liseuse en couleur, 272 pages, 127 reproductions en couleur, 52 en noir; 13 plans et relevés d'édifices, 2 cartes, notes, bibliographie, index.

Prix de lancement 220 Fr. jusqu'au 30 Nov. 77.

En vente à

La Librairie Orientale H. SAMUELIAN

51, Rue Monsieur le Prince, 75006 PARIS — Tél. : 326.88.65

(fermé le Samedi après-midi)

ՓԱՐԻՉԱՀԱՅ ՏԻԿԱՆՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ՈՐԲԵՐՈՒ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՄՆԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի, Դեկտ. 4, ժամը 17ին կէս գիշեր

Dans les Salnns de l'Hôtel George V, 31 Avenue George V — PARIS (8e)

BEDIK ET SON ORCHESTRE

LES TZIGANES IVANOVITCH

Մուսիք 35 ֆրանկ, ուսանողներու 25 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
ՆՈՅՆՄԱՐԻ
30
MERCREDI
30 NOVEMBRE
1977

ՀԱՐԱՇ

HARATCH

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE OCCIDENTALE
Directrice : ARPIK MISSAKIAN
83, RUE D'HAUTEVILLE, 75010 PARIS
— Tél. : 770-86-60 — Fondé en 1925
C. C. P. Paris 15069-82 571027317 A R. C. PARIS

LE NUMERO 1,30 F

Օ Ր Ա Թ Ե Ր Թ
Հ Ի Մ Ն Ա Ի Ի Ր Ծ Ա Ի Ա Ր Ծ Մ Ի Ս Ա Ք Ե Ա Ն

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա Տար. 200 Ֆ վեցամսայ 110 Ֆ.
Արամասիւմ Տար. 230 Ֆ. Հատը 1 Ֆ. 30

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

53° ANNÉE — N° 13 998

ՕՐՈՒԱՆ ԴԵՊՓԵՐԸ

ԵՐԵՒԱՆ <=> ՓԱՐԻԶ <=> ՀԵՌԱՏՐՊ

ԺՈՂՈՎ ՄԸՆ ԱԼ ԻՐԱՔ Կ'ԱՌԱՋԱՐԿԷ

ԱՅՍ Գ. ԺՈՂՈՎԸ ԱԻԵԼԻ ԿԸ ՇԵՇՏԷ
ԱՐԱԲՆԵՐՈՒ ՊԱՌԱՎՏՈՒՄԸ

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻՔ ՊԱՏՐԱՍՏ ԵՆ ԿԱՀԻՐԷ ԵՐԹԱԼՈՒ

Ըստ երեւոյթին ՚եւ իրարու յաջորդող
լուրերուն, ամէն ոք տեղ մը պիտի եր-
թայ խօսելու համար Մերձաւոր Արեւելքի
խաղաղութեան մասին, բայց յայտնի չէ
թէ ո՞վ ո՞ւր պիտի երթայ:

Առաջին առթիւ յուսարար են Եգիպտոսը
— ասցիք ոչ միայն որովհետեւ Արաբները
զէմ են կամ վերապահ Սատաթի հրա-
ւերին այլեւ այն պատճառով որ Մոնչ
Տայանը չէ Գահիրէի գաղտը, այլ երկու
պաշտօնատարներ: Մենա՛հիմ Պեկինի ճա-
ռն է որ պարզուեցաւ իրողութիւնը:
Շատեր կ'երազէին տեսնել Մոնչ Տայ-
անը բուրգերուն առջեւ «ուրկէ քառա-
տուն դարեր իրեն նայէին» եւ այլն, եւ այլն:
Բայց Իսրայէլի վարչապետը Բնեթիթին
առջեւ խօսած ճառին մէջ յայտնեց թէ
երկու հողի պիտի ներկայացնեն Իսրա-
լէլը Գահիրէ, մէկը՝ Տոքթ. Պեն-էլիսար
անվիշական գործակալը Պեկինի եւ Տոքթ.
Մէյր Ռոզէն, Արտաքին նախարարութեան
իրաւաբանական խորհրդատու: Իր ճա-
ռին մէջ Պեկին ըսաւ նաեւ. «Կ'ուզէի որ
պարսկական բոլոր մայրաքաղաքներուն
մէջ, Ամման ինչպէս Պաղատտ, Գամաս-
կոս ինչպէս Գահիրէ եւ ուրիշ տեղ, գիտ-
նան թէ անջատ խաղաղութիւն չենք ու-
զիր Եգիպտոսի հետ. խաղաղութիւն կ'ու-
զինք արբ. բոլոր երկիրներուն հետ:
Սաղաղութիւն կ'ուզենք Հիւսէյնի թաղա-
ւորին հետ միասին կարենալ ապրելու
համար իր ժողովուրդին հետ, խաղաղու-
թիւն Լիբանանի հետ, որպէսզի սահմա-
նազրկելը որ այնքան երկար ատեն հան-
դարտ էր, կրկին այդպէս ըլլայ»: Այդ
պահուն է, որ համայնավար երեսփոխան
մը կ'ընդմիջէ «Իսկ պաղեստինցի ժողո-
ւրդին հետ կ'ուզէ՞ք խաղաղ ապրել»:—
Ու Պեկին կը պատասխանէ որ պայտա-
նա՛նց որպէս չկայ երբեք, ուր
միայն «էրեց Իսրայէլ» կայ (Իսրայէլի
հող), ուր կ'ապրին Արաբները ու հա-
մայնավար երեսփոխանը «գրաւորի պէս
կը խօսիք» կ'աւելցնէ:

Ուրեմն Գահիրէի ժողովը տեղի պիտի
ունենայ բայց փորձագէտներու աստիճա-
նին վրայ եւ առ այժմ մասնակցողներն
են՝ Եգիպտոս, Իսրայէլ եւ Միացեալ Նա-
հանգները, որոնք յայտնեցին թէ արա-
մալեր են Գահիրէ երթալու: Բայց միւս
հրահրուածները մերժեցին: Այսպէս
Յորդանան յայտնեց թէ կը մասնակցի ե-
թէ բոլոր արաբ Պետութիւնները մաս-

ԵՐԵՒԱՆ (Արմէնիքէս, Նոյ. 18-21)

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՃ Է Վ. ՄԱՎԵԱՆԻ
«ՄԽԱՅՈՂ ՀՈԳԻՆԵՐ» ԳԻՐՔԸ

«Սովետական գրող» հրատարակչու —
թիւնը 5000 տպաքանակով լոյս ընծայած
է գրագէտ Վահրամ Մավեանի «Միացող
հողիներ» հաւաքածոն: Սփիւռքի հայ
գրագէտին երկրորդ գիրքն է որ լոյս կը
տեսնէ Հայաստանի մէջ. 1967ին Վ.
Մավեանի «Հայու բեկորներ» գիրքը Բ.
ապագրութեամբ լոյս տեսած էր Երեւանի
մէջ: Ինչպէս «Հայու բեկորներ» եւ «Ան-
կապ օրագիր» հատորներու, նոր լոյս
տեսած գիրքին մէջ եւս հեղինակը կը
պատկերէ աշխարհի չորս ծագերուն ապ-
րող, նահանջող ու պայքարող, գործօն
ու մոռցուած, յուսախար ու մեծ հա-
ւատքով լեցուն հայ մարդոց կեանքն ու
ներաշխարհը, պարզ եւ սահուն ոճով տա-
լով սփիւռքի Հայու պատկերը եւ ներ-
կայացնելով անոր խառնուածքի ու հողե-
րանութեան հիմնական գիծերը:

ՀՈՒՆԳԱՐԻՑ ԱՐԳԱՐՈՒԹԵԱՆ
ՆԱԽԱՐԱՐԻՆ ԱՅՅԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Նոյ. 16ին Հայաստան դացած են Հուն-
գարիոյ Արգարութեան նախարարը՝ Մի-
խայ Կորոմ եւ իրեն ընկերացող պաշտօ-
նական անձնակազմի անդամներ, որոնք ըն-
դունուած են նախագահ Բարկէն Սար-
կիսովի կողմէ: Ընդունելութեան ներկայ
եղած են Սորոս. Միութեան Արգարու-
թեան փոխ — նախարար Ա. Սուխարեւ,

նակցին բայց նոյն պատասխանը տուաւ
նաեւ հակասատաթ ճակատին, որ Տրի-
պոլիս կը հրաւիրէ բոլորը: Հիւսէյն բո-
ւրովիին դէմ է Սատաթի առաքելու —
թեան եւ հետապնդած նպատակին բայց...
Կայ միւս ժողովը՝ Տրիպոլիս, ուր Ես-
տրը Արաֆատի ՊԱԿէն եւ Լիբիայի գառ,
պիտի մասնակցին Սուրիա, Ալժիրեա եւ
Հարաւ — Եմէն: Լիբանան մերժած է,
տառիկելով թէ կ'ուզէ չէզոք մնալ,
Քուէյթ եւ Սաուտի Արաբիա դեռ չեն
պատասխանած: Կը կարծուի թէ կ'ուզեն
ի հարկին միջնորդի դեր մը խաղալ եր-
կու ճակատներուն միջեւ: Գալով Իրաքի,
ընդհանուր շփոթութիւնը բոլորովին տա-
րածելու համար, իր կարգին ժողովի
հրաւեր կարգաց, Պաղատտ, դալ շար-
թու, Սատաթի դէմ:

Գալով Պատի, Փարիզ վերադարաւ
մինչ Սուրիոյ Արտաքին նախարարը Մոս-
կուա կ'երթար: Յրանսա կը կրկին որ
միջնորդի դեր խաղալու հարց չկար:
Իսկ ՄԱԿը: Ինչպէս գիտել կուտայ
Ռիչար Լիշիա Բարխուիէն տը Փայրի մէջ,
Վալտահայմ ցոյց տուաւ որ «ազտակի
խորհրդանիւն է համաշխարհային բոլոր
սքիւրդներուն»:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՌՈՏԵՉԻՍ յայտնեց որ երեք օրերէ ի
վեր իր կատարած յարձակումը Մոզան-
պիքի կեռիցիներու կայաններուն վը-
րայ 1200 մահ պատճառած է:

Հայաստանի Արգարութեան նախարար Ա.
Գիւրգեան եւ պետական պատասխանա —
տու պաշտօնատարները:

Յաջորդ օր հունգար պատուիրակու-
նը ընդունուած է Հայաստանի վարչապետ
Յաղէյ Սարգսեանի կողմէ: Վարչապետը
խօսած է Հայաստանի տնտեսական, ըն-
կերային եւ մշակութային նուաճումնե-
րու մասին: Հունգարիոյ Արգարութեան
նախարարը Միխայ Կորոմ շնորհակալու-
թիւն յայտնած է իրեն եւ իր պատուիրա-
կութեան հանդէպ ցոյց տրուած ընդու-
նելութեան համար եւ ուրախութիւնը ար-
յայտած է հայ ժողովուրդի պատմութեան
ծանօթացած ըլլալուն համար:

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՃ Է Ն. ԱՐՈՎԵԱՆԻ
«ՎԷՐՔ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ» ՎԷՊԸ ՌՈՒՍԵՐԷՆ

Երեւանի «Յակոբ Մեղապարս» տպա-
րանէն լոյս տեսած է Նաչատուր Աբով-
եանի «Վէրք Հայաստանի» վէպը (ոու-
սերէն), Սերգէյ Շերվինսկիի թարգմա-
նութեամբ: Գիրքին նկարագրաբանները
ըրած է Գրիգոր Նանջեան ընդարձակ յա-
տարի նոյն տպարանէն լոյս տեսած են՝
Կեղեցիկ ու խնամուած տպագրութեամբ,
Նարեկացիի «Մատեան ողբերգութեան» ք
եւ մագաղաթիւ, ազգային մանրանկար-
չութեան եւ նմոշներով զարդարուած
Նահապետ Քուչակի երկերու հաւաքա-
ծոն, որոնք գիրքի միջազգային տօնա-

ՀՈՒՍԻ մէջ, առջի օր երեցած է Կար-
գինալ Սիլիբի, ուկրաինացի եկեղեցա-
կանը, որ 18 տարի անցուցած է աշխա-
տանքի կայանները: Ոսք առած է «Սա-
խարով միջազգային ունկնդրութեան»
հաւաքովիին, մարդկային իրաւանց բըռ-
նարարման դէմ:

ԳՐԱԿԱՆ ՖԵՄԻՆԱ մրցանակը տրուե-
ցաւ Ռեթիա Տըպրէի, «Ձիւնը կ'այրէ»
վէպին համար, իսկ Մետրիսիւր՝ Միշէլ
Պիւթիլի «Միւս սէրը» գործին համար:
Մետրիսի «օտար» ալ տրուեցաւ ար-
ժանիքին Հեքթոր Պիանչիոթիի ԼԵ
Քրեթի տէ սէգանի համար, որ ինքնա-
կենսագրութիւն մըն է:

ՄԹՐԱԶՊՈՒՐԿԻ Բաքոնալ ընտրու-
թեանց վերընտրուեցաւ ընկերավարական
թեկնածուն Պրէօնչիւսէր:

ՄՈՍԿՈՒՍԵՒ մէջ ձերբակալուած են ե-
րեք երիտասարդներ որոնք ֆիներու շա-
հադործման ձեռնարկած էին: Սմբակ մը
կազմած մէկ ճին տարտուր կը ծախէին
155 ուրբիլի (1000 Ֆր.), ապա ծպտուած
իրբեւ ոստիկան եւ կեղծ քարթերով կը
զբաւէին իրենց ծախածը եւ այսպէս կըր-
նային անդամ մը եւս ծախել:

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ մէջ 200էն 300 հողի
ձերբակալուած են վերջին հինգ օրերուն
իրբեւ հետեւանք վարչակարգին դէմ ե-
զած ցոյցերուն:

վաճառներուն մեծ անուն ապահոված են
հրատարակչներուն: «Յակոբ Մեղա —
պարս» տպարանն է որ կը տպէ «Սովե-
տական գրող», «Հայաստան», «Լոյս»
հրատարակչութիւններու գիրքերը, Հայ-
կական Հանրագիտարանը եւ այլն:

Ե. ՉԱՐԵՆՅԻ «ԵՐԿԻՐ ՆԱՅԻՐԻ» Ն
ԲԵՄԻՆ ՎՐԱՅ

Երեւանի տաճարի թատրոնին մէջ
ներկայացուած է Եղիշէ Չարենցի «Երկիր
Նայիրի» վէպի բեմադրութիւնը, զոր Լ-
րագործած է բեմադիր Երուանդ Ղազան-
չեան: Թատերախաղը գնահատուած է
ներկաներուն կողմէ:

ՀԱՅՐԵՆԻ ԱՐՈՒԵՍԱԳԷՏՆԵՐՈՒ
ՈՒՈՒՄԲԸ Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ՄԷՁ

Հայաստանի արուեստագէտներու խում-
բը, որ Սփիւռքահայութեան հետ Մշա-
կութային Կապի Կոմիտէի նախագահի
առաջին տեղակալ Անդրանիկ Մարտիրոս-
եանի ղեկավարութեամբ Միացեալ Նա-
հանգներ դացած էր, Լոս Անճելէսի եւ
Սան Ֆրանցիսկոյի մէջ տուած է հա-
մերգներ: Սորհրդային ցուցահանդէսի
բացման երեկոյթին հայրենի արուեստա-
գէտները ճիշտ յայտարարով մը հանդէս
եկած են աւելի քան հազար ամերիկացի
հանդիսականներու առջեւ, որոնք ջերմօ-
րէն գնահատած են անոնց արուեստը:

ԴՈՒԴՈՒԿԱԶԱՐ ՎԱՉԷ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆԻ
ՆՈՐ ՍԱԼԸ

Մոսկուայի «Մեղրի» համաթիւթե-
նական ձեռնարկութիւնը հրատարակ հա-
նած է «Վաչէ Յովսէփեան կը նուազէ»
տիտղոսով սալ մը, որ կ'ընդգրկէ Սա-
յաթ — Նովայի «Դուն էն դիւնէն», Դանիէլ
Ղազարեանի «Քնիւր, իմ բալիկ», Անտոն
Մայիլեանի «Ինձ մի ինչերի», հայկ. ժո-
ղովրդական «Հովերն ընկան», «Մաճկալը»
եւ այլ երգերը, զորս գուղուկով մեկ —
նարանած է Վաչէ Յովսէփեան: Ծանօթ
զուգուկահարը մօտ երեսուն տարուան
անցեալ մը ունի երաժշտական ասպարէ-
զէն ներս: Ան իր գուղուկով շրջած է ոչ
միայն Սորհրդային Միութեան երկիր —
ները, այլեւ Միացեալ Նահանգներ, Յը-
րանսա, Յունաստան, Եգիպտոս, Իսրայ-
տա եւ ամենուրեք հնչեցուցած հայկական
ժողովրդական մեղեդիները:

ԼՈՒՍԱՆԿԱՄՁԱՍԿԱՆ ՅՈՒՅԱԶԱՆԴԷՍ

Երեւանի նկարչներու տան մէջ բաց —
ուած է յուշարձաններու եւ յարգարման
արուեստի լուսանկարչական ցուցահան-
դէսը, ուր ներկայացուած են հանրային,
քաղաքական, մշակութային գործիչներու,
ինչպէս նաեւ այլազան դէմքերու եւ դէպ-
քերու յիշատակին նուիրուած յուշարձա-
ներու նկարները:

ԱՐՈՎԵԱՆ ՔԱՂԱՔԻ ՆՈՐ
ՄԱՐՁԱԳՆՇԵՐԻ ԲԱՅՈՒՄԸ

Արովեան քաղաքի մէջ կառուցուած նոր
մարզադաշտին բացումը կատարուած է
անցեալի ծանօթ վեթերան մարզիկներով
կազմուած ոտնազոգակի խումբի մը եւ
տեղական խումբի միջեւ տեղի ունեցած
խաղով, որ վերջ գտած է հաւասար ար-
գիւնքով (2-2): Մարզադաշտը տասը
հազար հողի տեղ ունի:

ԿՐՔԵՐԸ ԲՈՐԲՈՔԻՈՒՄ ԵՆ...

(Բ. եւ վերջին մաս)

Առանձին տրուած են ազգութիւն (կա-
րողնաստ) եւ ազգ (կազմ) բառերի բա-
ցատրութիւնները, սակայն չկայ նազի-
նազնաստ (հայերէն՝ նոյն «ազգութիւն» է)
հասկացութեան բացատրութիւնը: Բայց
միաժամանակ «ազգ» հասկացու-
թեան բացատրականի մէջ (յօդուա-
ծի հեղինակը հայ է՝ Ս. Ղալթազեան)
նշուած է որ նազինազնաստ հասկացու-
թիւնը աւելի նեղ է, քան ազգը: Այն հան-
դիսանում է միայն «ազգ» եւ «ազգու-
թիւն» (նարողնաստ) հասկացութիւն -
ների գործօններից մէկը, որոնք այս դէպ-
քում ներկայացուած են որպէս սինոնիմ-
ներ: Հետաքրքրական է եւ այս «բա-
ցատրութեան» եզրակացութիւնը. «նըշ-
ուած հասկացութիւնների զանազանու-
մը օգնում է բացատրելու, թէ ինչու
մարդկանց այն խմբերը, որոնք այս կամ
այն ազգի հետ ունեն նոյն ազգութիւնը,
սակայն չեն ապրում նոյն տերիտորիայի
վրայ, տուեալ ազգի ներկայացուցիչները
չեն հանդիսանում»:

Այլ կերպ ասած, օրինակ՝ Սփիւռքա-
յիւր ազգութեամբ Հայ են, բայց հայ
ազգին չեն պատկանում...

Ինչպէս Արեւելքին կ'ասէր՝ «Եթէ
դուք բան մը հասկցաք, ես ալ հասկը-
ցայ»:

Թող ընթերցողը մեզ ների ներքին այս
«քնարական» շեղումը կատարելու հա-
մար, բայց կարծում ենք, որպէսզ ք
ցոյց տալ, որ նշուած «տարրական ճո՛ւ-
մարտութիւնը» այնքան էլ «տարրական»
չէ, որքան կարծում է Սանլարեանը եւ
նման «տարրական ճշմարտութիւններն»
են, որ հնարաւորութիւն են ապլիս «Հէյ-
դարովներին «պղտոր ջրում ձուկ որսա-
լու»: Դա ապացուցում է հէնց ինքը՝
Սանլարեանը, ցոյց տալով, որ նշուած
«տարրական ճշմարտութիւնը» չի ազդե-
լում «ազգային» անկանի օգտագոր-
ծումը (որպէս ապացոյց նա մէջբերում
է Էնգելին, որը օգտագործել է «Հին
ազգութիւններ», «Հին ազգային աստ-
ածներ» եւ այլ նման արտայայտութիւն-
թիւններ, նկատի ունենալով ամենեւին էլ
ոչ կապիտալիզմի շրջանը):

Անդրադասուելով կրկին Շահ Արքա -
սին, Հէյդարովը նախ փորձում է ար-
դարացնել նրա բնագաղթի քարաքակա-
նութիւնը եւ ապա, առանց որեւիցէ ա-
պացոյցի յայտարարում է, որ իբր բը-
նագաղթեցուած Ազրբեջանցիների թիւն
աւելի մեծ է եղել, քան Հայերինը: Մէջ-
բերելով այլ հետազոտողների եւ յատ-
կապէս՝ ուսու պատմաբանների կարծիք-
ները, Սանլարեանը ցոյց է տալիս այդ
յայտարարութեան անհիմնութիւնը եւս:

Հէյդարովը խիստ զայրանում է, որ
Սանլարեանը համարձակուել է Ազրբեջան
եւ Ջուզան Հայերի « բուն հայրենիք », «
նաաակեաց վայրեր » համարել, որտե-
ղից վերջիններս բնի արտագաղթեցուել
են Պարսկաստան:

Ակնյայտ է, որ հէնց սա է Ազրբեջան-
ցու «Երկրթ» բուն զրգապատումը: Չէ՞
որ պարզ է, որ եթէ Ազրբեջանցիները
ընդունեն, որ ներկայիս Նախիջեանը
(ինչպէս եւ Ղարաբաղը) պատմականօրէն
միշտ հայկական հողեր են եղել, ապա
ստիպուած կը լինեն զիջել դրանք: Բնա-
կան է, որ նրանք լուել չեն կարող, նա-
մանաւանգ, որ գիրքը եւ Սանլարեանի
մտքերը տպուած են ուսուերէնով եւ Մոս-
տուլիւնով մէկ ընդունել այդ սխալները,
ուրեմն եւ հարկ էր սպասել, որ ինչ որ
մի Հէյդարով յայտնէր Ազրբեջանի պաշ-
տօնական կարծիքը, թէկուզ եւ գիտու-
թեան դիմակի տակ:

Չնայած Յրանսիացին ասում է բնփա-
րէզննն ֆա րէզնն, բայց չհամեմատել
հնարաւոր չէ. Թուրքը մինչեւ օրս ըն-
դունում է Եղեռէր, ընդունում է, որ
զրաւել է համարեա ողջ Հայաստանը, որ
Ազրբեջանցի ընդունել... Չի բացառում,
որ Ղարաբաղի եւ Նախիջեանի հարցերը
միմեան միջեւ քննարկելիս Ազրբեջան -
ցիները հէնց իրենց «մեծ եղբորն» են
ընդօրինակում: Այսինքն՝ «Թուրքերին
որեւիցէ մէկը մեղադրում է, որ մեզ
մեղադրեն»: Անդրադասուեալ, սակայն,
Սանլարեանի պատասխանին: Նա գրում

է. «Միե՛տ՛ կարելի է լրջօրէն հանդէս գալ
ու խօսել Ջուզայի ու Ազրբեջանի հայ-
երի «բուն հայրենիք», «նաաակեաց վայ-
րեր» լինելու դէմ, երբ Ջուզան ու Ազր-
բեջանը (Օսկիոխա) Նախիջեանի ու այլ
քաղաքների հետ միասին յիշատակում
են Հին պատմիչների (օրինակ՝ Յովնէփ
Յլալիացի) եւ միջնադարեան արաբ աշ-
խարհագրագէտների (Իբն Սորադի, Կու-
դամա, Իբն Ռուստէ) մօտ, որպէս
հայկական քաղաքներ, յիշատակում են
զեւ Մովսէս Սորենացու (Ե. դար) «Հա-
յոց պատմութիւն»ում ու է. դարի հայ-
կական աշխարհագրութեան եզրակի աշ-
խատութեան մէջ: Հէյդարովին, ըստ
Երեւոյթին, կարելի է»:

Ինչպէս նշում է Սանլարեանը, Հէյ-
դարովը «մոռնալով» իր «քննադատու-
թեան» բուն նիւթը, յօդուածի 10-11 սիւ-
նակները երեքը նուիրել է Ազրբեջանի
պատմական աշխարհագրութեանը եւ Ա-
զրբեջանցիների ծագումարանութեանը:
Աւելին: Նա մեղադրում է Սանլարեանին,
որ իբր վերջինս «չի ուզում» դիտել Ազր-
բեջանցիներին, որպէս ազգ, որին Սան -
լարեանը պատասխանում է, որ այս յայ-
տարարութիւնը հնչում է առնուազն
տարրինակ: Ինչո՞ւ «չի ուզում»: Մենք
ուղղակի մեր առջեւ նման խնդիր չենք
զրել, քանի որ այն ոչ մի կերպ չի մը-
նում Առաքել Դաւրիթեցու հետաքրքրու-
թիւնների շրջանակի մէջ: Մեր նկրդը
չատ կոնկրետ էր, ծանօթացնել ուսու ըն-
թերցողին «Ինչը պատմութեան» հետ»:

Հէյդարովին տհաճ է «Մեծ Հայաստան»
արտայայտութիւնը: Սանլարեանը բա-
ցատրում է, որ օգտագործել է այս խիստ
տարածուած արտայայտութիւնը (յիշա-
տակում է ինչպէս հայ, նոյնպէս եւ
արաբ, պարսիկ, վրացի, ուսու պատմիչ-
ների, որոնք բազմիցս օգտագործել են
այն), նկատի ունենալով ոչ թէ ԺԸ. դարը
(քանի որ այդ ժամանակ Մեծ Հայաս-
տանը, որպէս աշխարհագրական հասկա-
ցութիւն, արդէն գոյութիւն չուներ),
այլ աւելի վաղ շրջանը:

Սուելով Հայ Առաքելական Եկեղեցու
մասին Ազրբեջանում, Սանլարեանը իրա-
ւացիօրէն նշում է, որ վերջինս գտնուում
էր Արեւելեան Հայաստանում: Այս հան-
գամանքը Ազրբեջանցի ինչ խօսք որ չէր
կարող ընդունել: Նա գրում է. «Ինչպէս
երեւում է, այն պատմական (կանխա -
մտածուած կամ ոչ կանխամտածուած)
խեղաթիւրումները, որոնք կարելի էր
կարգաւ տողերի միջեւ, այս դէպքում
հեղինակի ծանօթագրութիւնների մէջ ըս-
տանում են բացայայտ կանխամտածուած
բնոյթ»:

Լակոնիկ եւ դիպուկ է Սանլարեանի
պատասխանը. «Ինչպէս է Հէյդարովին
յաջողուած կարգաւ «տողերի միջեւ», երբ

ՅՈՐԵԼՆԱՆԻ ԽՈՂԵՐ

ՄԻԻԹԱՐԻ ԼՈՅՍԸ

Մննդական 300 ամեակին

առիթով

(1676-1976)

Գրեց՝ Զ. ՆԵՐՍԷՍ ՏԵՐ-ՆԵՐՍԷՍՅԱՆ

ՄԻԻԹԱՐԻ ՆԿԱՐԱԳԻՐՆ ՈՒ ՀՈԳԻՆ

«Մանր գործերու դիմաց՝ անրկճելի
էր, զժուարութեան հանդէպ՝ հնարագիւտ,
հաւատարապէս զուսպ եւ անխռով՝ յա-
ջող կամ ձախողը իրազարգութիւններու
առջեւ. ո՛չ առաջինին դիմաց՝ շափազանց
ուրախ, ո՛չ ալ երկրորդին դիմաց՝ տարա-
պայման վհատող: Վիտրուսու եւ տոկոս -
պանքերու մէջ՝ համբերող ու սովորու,
տխուր եղելութիւններու դիմաց՝ ան -
խռով, տեղի չէր տար տրամութեան.
ստիպողական գործերու մէջ՝ անզանազա,
միշտ անշփոթ ու խաղաղ, մեծամեծ ու

ԵՒՐՈՊՈՍԻ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿԻՆ ԱՅՅԵԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՀՈՒԱՆՏԱՅԻ ԵՒ ՇՈՒԷՏԻ ՀԱՅ ԳԱՂՈՒԹՆԵՐՈՒՆ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Եւրոպայի Հայոց Կաթոլիկոսական
Պատուիրակ Բարձր Տ. Սերոբէ Արք.
Մանուկեան ընկերակցութեամբ իր փո -
լանորդին՝ Գերշ. Տ. Գրետ Եպս. Նապ-
զաշեանի Շուէտ մեկնեցաւ Ուրբաթ, Նո-
յեմբեր 11ին, իր առաջին այցելութիւ-

նա զժուարութիւններ է ունենում սեւով
ուղիտակի վրայ դրածը կարգալիս: Որպէս
ժանրակիւս «ապացոյց» այն բանի, որ
Ազրբեջանցիները եղել է ոչ թէ հայկական, այլ
ազրբեջանական բնակավայր, Հէյդարովը
խոշոր գիտական «յայտնադրութիւն»
է կատարել, նշելով որ ԺԸ. դարի 70ա-
կան թուականներին իր Ազրբեջան գա-
տուարը եղել է ազրբեջանցի Մուսա-
րէկը... Սրան նա աւելցնում է եւ այն,
որ իբր Դաւրիթեցու ժամանակ Ազրբեջան
մտնում էր ազրբեջանական բնակարան -
կութեան մէջ, Թաւրիզ կենտրոնով: Իրա-
կանում ողջ Նախիջեանը այդ ժամանակ
մտնում էր Ջուզան - Սահազի (այսինքն՝
Երեւանեան) վերայէթի մէջ:

Ինչ կարելի է սակ Ազրբեջանցու
«յայտնադրութեան» վերաբերեալ:
Հաւանաբար միայն այն, որ ըստ Հէյդա-
րովի երկու դար յետոյ Վրացիները Մա-
լինին յիշելով պիտի ողջ Սորաբային
Միութիւնը պահանջեն, իսկ Հրեաները
Կիսիկեթիին վկայակոչելով՝ Ամերիկա՞ն
... (մեղա՛յ Տէր Աստուած): Պանթուր-
քիզի արամարնութիւնն է, ի՞նչ կարող
ես անել...

Դէմ է Հէյդարովը եւ Ասորպատական
անուանը, հայհոյում է նա Սանլարեանին
եւ այն բանի համար, որ վերջինս թուե-
լով Հայերի հարեւաններին, Ազրբեջան-
ցիները գրելու փոխարէն՝ գրել է ալրա -
նական ժողովուրդ եւայլն, եւայլն:

Սուեւածին մտում է միայն զոհուած -
կութեամբ աւելացնել, որ բոլոր հարցե-
րում Ազրբեջանցին ստացել է իրեն ար-
ժանի պատասխաններ: Ընչը է, եզրափա-
կելով, Սանլարեանը գրում է, որ «պարզ
չեն միայն «դիտողութիւններ» հեղինակի
ճիշդի պատճառները եւ նպատակները»,
բայց հասկանալի է, որ դրանք պարզ են
եւ իրեն եւ բոլորին, սակայն այս մա-
սին «բարձրագոյն չեն խօսում»: Այսինչ
հարկ է վերջապէս խօսել եւ երբեմն նոյն-
իսկ ըզուել: Մինչեւ հիմա մեր լուսութիւ-
նը մեզ շատ թանկ է նստել...:

Զ. ԳԵՂԱՄԵԱՆ
ՓԱՐԻՉ

նը տալու այնտեղ նոր կազմուած գա -
ղութին:

Սրբազան Հայրը Սթոքհոլմի Արամատ
օդանավայանին մէջ ընդունուեցաւ գա-
ղութին վարչութեան ներկայացուցիչնե-
րուն եւ ժողովուրդին կողմէ:

Շուէտի հայ գաղութը վերջին քանի մը
տարիներու ընթացքին նոր կազմուած
գաղութ մըն է եւ կը հաշուէ շուրջ հինգ
հարիւր անձ, որուն մեծամասնութիւնը
կը բնակի Սթոքհոլմ մայրաքաղաքին,
իսկ միւս մասը Իււփսալա, Մարմոէ եւ
Կէօթլպէրկ քաղաքներուն մէջ:

Ժամանան օրն իսկ Սրբազանը հան-
դիպում ունեցաւ գաղութի Մշակութա -
յին վարչութեան անդամներուն հետ,
չուէտական Պետութեան կողմէ անոնց
տրամադրուած կեդրոնին մէջ, եւ ծանօ-
թացաւ գաղութի կեանքին եւ անոնց
պայմաններուն:

Նոյն երեկոյեան, քաղաքին կարգ մը աւե-
լի հինէն այդուրդ հաստատուած ազգային
ներու հետ սրբազանները հաւերուեցան
Շուէտի մօտ Փրանսական դեսպանութեան
անձնակազմին՝ Օր. Լիտի Ղազեանի
բնակարանը, ուր եւս խօսակցութեան
նրբ գարձաւ Շուէտի Հայոց կեանքն ու
անոր կազմակերպութիւնը:

Շաբաթ օր, Նոյեմբեր 12ին, առաւօտ-
եան Սրբազան Հայրերը այցելեցին կարգ
մը ընտանիքներու, մօտէն ծանօթանալու
համար անոնց կեանքին, եւ Աստուծոյ ու
եկեղեցւոյ օրհնութիւնը տալու անոնց
տուններուն:

Երեկոյեան, Մշակութի իրենց սրահին
մէջ, գաղութին կողմէ հացկերոյթ մը
տրուեցաւ, որ աւելի ընտանեկան բնոյթի
ունէր, որուն ընթացքին գործադրուեցաւ
զեղարուեստական բաժին մը:

Գաղութին մէջ գոյութիւն ունի միայն
Մշակութային Միութիւն մը, որ ծանօ-
ցուած է պետական իշխանութեան, եւ
Պետութիւնը անոնց տրամադրած է կեդ-
րոն մը եւ կ'օժանդակէ անոնց:

Առ այժմ այս Միութիւնն է միայն, որ
գովելի նուերումով կ'աշխատի պահպա-
նել գաղութին միասնականութիւնը՝ ըս-
տեղեկելով կրթական, մշակութային եւ
մարզական կեանք մը:

Վարչութեան անգամները երիտասարդ-
ներէ կը բաղկանան, որոնք անձնաւորու-
թեամբ եւ խանդավառութեամբ ու սխ-
րով կ'աշխատին, որպէսզի հայ ողին
միշտ վառ մնայ մեր գաղութին մէջ:

Հացկերոյթի ընթացքին վարչութեան
անունով Պր. Ժան Կիւրիեան բարի գա-
լըստեան խօսք ըրաւ, յայտնելով այլ

շողչողուն՝ կը լուսաւորէր զամէնքը:
«Ալ ի՞նչ հարկ՝ խօսիլ անոր խոնար-
հութեան մասին, երբ ամէն տեսակ փառք
ու պատիւ կամ համբաւ եւ մարդկային
զովասանք՝ երազային ցնորքներ կը թը-
ւէին իր աչքին. ի՞նչ հարկ՝ գրուածել
անոր հոգեկան աղքատութիւնը, կամ
երկրաւոր հարստութեանց հանդէպ տա-
ծած արհամարհանքը. ի՞նչ հարկ՝ ներ -
բողել անոր հերոսական անյիշատարու-
թիւնը, համբերատար ժուժկալութիւնը
ու անձնուէր, անսպաս զոհողութիւնը՝
հուսկ՝ Ս. Կոյս՝ Աստուածամօր հանդէպ
Վերմեանը բարեպաշտութիւնը» (Պատ-
մութիւն կեանքի վարուց Տեառն Մի-
քայլ Սերաստացոյ, տպ. վեհախիւ -
Ս. Ղազար, 1810, էջ 284-292):

ՄԻԻԹԱՐԻ ԼՈՅՍԸ

Հոգեկան բացմատեան խորհուրդներու
ներդաշնակ համբը մըն է Միութեան լոյ-
սը, որ Ուիլմեան ջահի նման կը պլուլայ
այսօր ալ անոր կենդանադրծ դամբանին
վրայ: Կը պլուլայ նաեւ բոլորիս սրտին
մէջ՝ անեղծ հաւատքով, կիրաւորուեթի
ծիրանի յոյսերով, վառ հայրենասիրու-
թեամբ:

Հանդիպանք Կապույտ Խաչի հետ

Մեր զարգացման ճանապարհը, որ մեզ
հանգիստ հաղթանակներ է տանում, որ
հանգիստ հաղթանակներ է տանում, որ
հանգիստ հաղթանակներ է տանում...

Գաղտնի այս նորակազմ գաղտնի է եկե-
ղեցիքին: Հայր Գարսևան յայտնեց, որ Պետու -
թիւնը շատ բարեհաջակամ է նորեկ գաղ-
թականներու նկատմամբ, մասնաւորաբար
եւ առաւել չափով անոնք կրնան օժան -
դակել այն եկեղեցիներուն, որոնք երեք
հազարէն աւելի թիւ մը կը կազմեն: Բայց
խոստացաւ որ պիտի աշխատի, հակառակ
անոր որ Հայերը հինգ հարիւրէն աւելի
թիւ մը չեն ներկայացներ, ամէն կերպով
սպասնով օժանդակութիւնը թէ՛ Պետու-
թեան եւ թէ՛ մանաւանդ եկեղեցիին:

Կիրակի, Նոյ. 20ին, Սոփիթէլ պանդո-
կի ընդարձակ մէկ սրահին մէջ, տեղի
կ'ունենար ճաշ մը, զոր ամէն տարի կը
սարքէ Կապույտ Խաչի Փարիզի մասնա-
ճիւղը, այս անգամ ի նպաստ Պելլոն -
թէնի արձակուրդի կայանին:

Սոփիթէլը շատ սեղանակիցներ համա -
խմբուած էին հոն, վայելչու ճամբար
հայրենական եւ ընտանեկան մթնոլորտով
քողով թամբեր: Պ. Գ. Ամիրայեան, իրեն
յատուկ ջերմ խօսքերով, շնորհակարար
վերջ կապ: Նա շեղ անգամ մասնաճիւղի
անգամուճիւղերը, որոնք ոչ մէկ ջանք կը
խնայեն յարատեւութիւն, հաճելի միացնե-
լու համար օգտակարին, խօսելու կը հը-
րաւիբէր մասնաճիւղի քարտուղարուճիւղ
Տիկին Գարեթեան որ կ'ընէր: Այսօր
ուրախ են յայտնելու թէ Պելլոնթի Նը-
շան Փարսեան ճեմարանին մէջ երկու
սուն կը պահենք: մէկը մանչ, միւսը աղ-
ջիկ: Պէտք չէ մոռնանք տեղեկացնելու
որ առանց բացառութեան Լիբանանի բո-
լոր դպրոցները վճարովի են: Մի քանի
ամիս առաջ, ճեմարանի տնօրէնը Փարիզ
կը գտնուէր, այս առիթէն օգտուելով,
իրեն կը յանձնէինք 1977 - 78 տարեշրջա-
նի երկու ամիսը տարեթոշակը: Կապ.
Նա շեղ Փարիզի մասնաճիւղը բացած նաեւ
իր դպրոցը Հոկտ. 12ին, Մալմոյթի Տան
մէջ, ուսուցչութեամբ Օր. Սիլվա Կալի-
զաթեանի: Բացման օրը ունեցանք միայն
հինգ աշակերտներ, իսկ այժմ քսանի կը
հասնին արձանագրութիւնները: Յետոյ
խօսք կ'ունենէր Շրջ. վարչութեան նա -
խագահուհի Տիկ. Թագնուսեան, որ ջեր-
մապէս կը շնորհակարար մասնաճիւղի ըն-
կերտութեան տարած աշխատանքը: Տա-
րիներու աշխատանքով հասնել արդիւնքի
մը որ իր օրը նպաստը բերած է մեր աղ-
ջային կարիքներուն վերաբերեալ հար-
ցերու, մասնաւորապէս աղքատահասակ
ման զետեղ վրայ: Սերունդ մը հասցու-
ցած է որ այսօր կը հետաքրքրուի հա -
ճալով հայկական հարցով, կարծեմ թէ
արհամարհելի չէ: Այդ սերունդն է որ
անա Ա. Բ. Գ. ի դասընթացներու շնոր-
հիւ, ինքզինքը Հայ կը զգայ, կը հպար-
տանայ իր ծագումով եւ ինքն ալ իր
կարգին պիտի ձգտի գալոց սերունդը
կերտել հայկական շունչով եւ դրոշմով:
Մեր ժողովուրդի գոյատեւման համար,
պարտինք պայքարել ներկայ դարուն ըս-
տեղծուած ամէն տեսակի խոչընդոտնե -
րուն դէմ յաղթահարելով, շարունակելու
համար մեր երէցներուն մեղի ժառանգ
թողած սուրբ գործը: Հայ կինը միշտ
գիտակից է եղած իր կոչումին

Ռոմանի Նոթը - Տամ սը Լարս եկե-
ղեցոյ (Դեկտեմբեր 6) եւ վալանսի
Թատրոնին մէջ (Դեկտեմբեր 7) տեղի
կ'ունենայ բացառիկ նուագահանդէս մը,
որուն կը մասնակցին Ռոմանի Նուագա-
հանդէսներու Ընկերութեան նուագա -
խումբը (65 արուեստագէտ) եւ Ռոմանի
Նուագարանային Համոյթը (14 արուես-
տագէտ), զորս կը ղեկավարէ Ալեքսանտր
Սիբանոսեան: Յայտագրին մաս կը
կազմեն Թաւոլութեան հար Սնարէ Փուլէ
եւ երաժիշտ - դաշնակահար Աննօ Բա-
րաջանեան:

Նուագահանդէս վրայ է Ա. Բարաջան-
եանի « Հերոսական գեղօն » դաշնակի
եւ նուագախումբի համար գրուած, զոր
կը մեկնաբանէ հեղինակը իրրեւ առաջին
ունկերագրութիւն Ֆրանսայի մէջ: Կը մեկ-
նաբանուեն նաեւ վիվալտի Մի միւստր
Բոնչիքօն, Կոմիտասի հայկական ժո -
ղովրդական մեղեդիները, Կրիկի Փէն
Կիւնթ Ա. սիւիթը:

Ռոմանի Նուագարանային Համոյթը,
որ հիմնուած է 1973ին Ալ. Սիբանոսեանի
կողմէ, այլապէս շրջաններու մէջ բազ -
մաթիւ նուագահանդէսներու կարգին,
յիշատակելի ելոյթ մը ունեցաւ Հոկտեմ-
բեր 9ին, Կիրակի առտու Փրանսական հե-
ռատեսիլի Ա. կայանէն՝ Կոմիտասի նը-
ւերուած յայտագրի ընթացքին:

զին, շատ յաճախ յոգնեցուցիչ պայման -
ներով:

Ճաշը կը համեմուէր զեղարուեստական
շատ գողտրիկ վայելքով մը, շնորհիւ
համակրելի գուրգուրանքներուն՝ Վիգէնի եւ
Յարութի, որոնք իրենց կիթառով պի-
տի երգէին աղջային եւ ժողովրդական
սիրուած երգեր, նոյնպէս երգելով իրենց
հաճելի մասնակցութիւնը կ'ընծայէին,
Տիկիններ Բարուսեան, Ամիրայեան, Պաս-
մաճեան եւ Գարակէօզեան:

Մուլթը կոխած էր արդէն, եւ աւար -
տուսի ժամն ալ հասած, ամէնէն դժ -
ուարն էր՝ բամբուլի այդ հայկական հա-
ւաքոյթէն, ու կը միջխորհէինք ցան -
կալով որ Կապույտ Խաչի Փարիզի մաս-
նաճիւղը պիտի չուշանայ նոյն կարգի
սիրտարար պահեր շնորհելու բոլորիս:

ԳԵՂԱՄ

ՁԵՆ ՎԵՐԱԿԱՆՈՒՄԻՆ ՁՂՐԱՍԱՐԱԿՈՒՄՈ ՁԵՆԱԳԻՐՆԵՐԸ

պայթելու մօտ էր, անմիջապէս բարձր
ձայնով մը յայտարարեց:

— Իմ սպաներս եւ ես ձերը բարձրա-
զոյն վսեմութեան կատարելիք արարո -
ղութեան ներկայ գտնուելը պատիւ կը
համարիրք:

— Ձեր ներկայութիւնը պիտի աւելցնէ
փայլը այն արարողութեան, որ պիտի
կատարուի պահ մը յետոյ, պատասխա-
նեց Գոթարի: Շնորհակալ եմ ընդհանուր
հրամանատար, ձեռք եւ ձեր սպաներուն
շնորհակարարութիւն կը յայտնեմ:

Յետոյ կը կրկնուէր դասուն դասադան
ներկայացուցիչները առջաջ անցնելով ի -
րենց կարգին բարեկի կեցան եւ շնորհա -
ւորեցին դուքսը:

Աւագ արարողակալը դասաւորման
դրոշմով գրադած, իւրաքանչիւրին իր տե-
ղը ցոյց տալով շքախումբը կը կազմէր:

Բայց Ալթիէրին բացառութիւն կազմեց
խումբին մէջ: Գոթարի փափաքին վրայ
ան իր ջուրը կեցաւ:

Երբ այս պատարաստութիւնները աւար -
տեցան Սուրբ Մարկոս եկեղեցիին դան-
դակները սկսան բարձրագոյն զօղանջել:
Մեկնումի նշանը տրուած էր:

ՄԻՇԷԼ ՁԵՎԱՔՕ

(Շար.)

Այս հանդիպումէն ետք, պատարագին
բոլոր ներկայ եղողները հաւաքուեցան
մշակութային սրահին մէջ, կրկին իրա-
րու քով ըլլալու եւ հաւաքական ու կրօ-
նական եւ ազգային մթնոլորտի մը մէջ
հաճելի ժամանակ մը անցուցին:

Այս առթիւ Սրբազանը կրկին առիթն
ունեցաւ տեղույն ազգայիններուն եւ
Վարչական Մարմնոյն հետ գաղտնի
լուսագոյն ձեւով կազմակերպութեան հա-
մար խօսակցութիւններ ունենալ:

Այս ձեւով փակուեցաւ Սոփիթէլի Հա-
յոց այցելութեան պաշտօնական այս մա-
սը, որ յիշատակելի եւ սպասելիչ պիտի
մնայ բոլորին սրտին եւ հոգիին մէջ:

Նոյն երեկոյան, Սրբազանները հրա-
ւիրուած էին Հայրապետական Պատուի -
րակ Սրբազանի Երուսաղէմի նախկին ա-
շակերտներէն եւ Շուէտի Մշակութային
վարչութեան ատենակալեմ՝ Պր. Վազգէն
Պողոսեանի տունը՝ կարգ մը ազգային -
ներու հետ, որպէս ողջերթի երեկոյ:
Այստեղ եւս խօսակցութիւններ կեղրո-
նացան միշտ այս նոր գաղտնի կազմա-
կերպութեան եւ արդիւնաւոր գործու -
նէութեան շուրջ:

Երկուշաբթի, Նոյեմբեր 14ին, Սրբա-
զանները Փարիզ վերադարձան՝ լուսագոյն
սպասուրթիւններով եւ զոհունակու -
թեամբ:

ԴԻՒԱՆ

ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ
ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ

ՍՍՍՅԱՆԻՔ

ՀՈՂԷՆ ԵՐԿԻՆՔ

(Քերթնումներ)

Գրեց՝ ՄԿրտիչ Հաճեան

(Արժանացած Ալեք Մանուկեան) 1977ի
դրական մրցանակի):

×

ՃԵՂՔՈՒՄՈ ՄԱՆՐԱՆԿԱՐ

Արձակ էջեր, գրեց՝ Վեհանոյշ Թէք -
եան, տպարան Սեւան, Պէյրութ, 1977:

«ՅԱՌԱՉԱՆՔ» ԹԵՐԹՈՆԸ (467)

ՀԱՌԱՉԱՆՔԻ ԿԱՄՈՒՐՋՐ

Ա Ն Ե Մ Ք Ը

Դաւաղիւրները եւ դուքսին բարեկամ -
ները անտարբերօրէն իրարու հետ խօսե-
լով, աչքերուն պոչովը դիտար կ'ուսում-
նասիրէին:

Երբեմն այլանդակ լուսութիւն մը կը
տեղէր փոթորիկէն առաջ տիրող լուս -
թեան նմանող փոթորիկային լուսութիւն մը:
Յետոյ դարձեալ խօսակցութիւնը կը սկը-
նէր, տեսակ մը ջղային խօսակցութիւն որ
անձկութեան յատկանիշն էր:

Ամէն ոք իր փայլելուն զգեստներուն
տակէն երկաթէ գրահներ հազած էր, ա-
մէն ոք պողպատէ թիւերով հիւսուած

լանջակապեր անցուցած էր կուրծքին, ա-
մէն ոք պատրաստուած էր գաղտնի պա-
տերազմին:

Յանկարծ դուռ մը բացուեցաւ, այն
դուռը ուրկէ ինը տարի առաջ Ռոբան
Քանտինո դուրս երած էր Լէոնորի վեր-
ջին մնաւ բարովը տալէ յետոյ, եւ Յոս -
թարի, զգեստաւորուած, թաղը «գլխը
եւ գլուխութեան կնիքներն (մուշտակէ վե -
րարկու) ուսերուն վրայ, սուրը մէջքին
ներս մտաւ:

Երկու արարողակալներ մեծ կնիք -
ներին փէշերը բռնած էին ետեւէն:

Մեծ արարողակալը առջեւէն կը քա -
լէր, որուն կը հետեւէին վեց բարապան-
ներ, որոնց ետին կեցած էր Յոսթարի,
եւ Յոսթարիի ետին ալ ուրիշ վեց բարա-
պաններ:

Այս շքախումբին կը հետեւէին դասու-
թեան պալատին բարձրաստիճան պաշ -
տօնականները, որոնք եւս շրջապատուած
էին բարապաններով:

Քառասուն հսկայ զեղարակիւրներ
մուտքը գոցեցին:

Յոսթարի վեհակատական քալուածքով
մը առաջ անցաւ:

Անմիջապէս տասներկու դրանիկներ շե-
փորներ հնչեցուցին:

ներկաները մեծապէս սպասուրուեցան:
Գոթարի բարեկամները խանդազին բա-
ցազանչութիւններ արձակեցին, իսկ դա -
ւաղիւրները լռեցին:

Բայց Ալթիէրի դոչեց.

— Կեցցէ՛ դուքսը...

Յոսթարի անոնց միտքը հասկցաւ, ո-
րովհետեւ բոլոր պոռացողներուն աչքերը
իրենց պետին՝ Ալթիէրի դարձած էին:

Գրանիկները դարձեալ շփոթեցին:
Յետոյ, մեծ արարողակալը հանդիսա-
ւոր շարժում մը ըրաւ որուն վրայ խոր
լուսութիւն մը տիրեց:

Ասոր վրայ, Տասներու Պորհուրդին ան-
դամները գուքսին կողմը յառաջանալով
բարեկի կեցան:

— Ողջոյն ձեզ, մեր օրէնքներուն ո՛վ
արթուն պահապանները, ըսաւ Յոսթարի
պատասխանելով անոնց: Ողջոյն ձեզ,
հաւատացեալներուն ով լուսոյ շափոյնը
եւ դաւաճաններուն ով սարափազողու
թշնամիները:

Գուքսը այս բաները այնպիսի դողո-
ղուն եւ ազդու ձայնով մը արտասանեց
որ, Ալթիէրի, որ կը պատրաստուէր իր
կարգին անոր մօտենալ, պահ մը վարա-
նեցաւ ու զեղնեցաւ, իսկ միւս դաւաղիւր-
ները, կամաց մը իրենց դաշոյնին մօտե-
ցուցին ձեռքերին:

Բայց Ալթիէրի հասկնալով որ վտանգը

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍ

Այլի Տիկ. Իրևա Փափագեան - Պիւլ - պիւլեան, զաւակները՝ է. Թիէօ, Ժաք Փափագեան, Տէր եւ Տիկին Ճերմակեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի Կիրակի Դեկտեմբեր 4ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ Մայր եկեղեցիին մէջ, իրենց ամուսնոյն, հօր եւ եղբոր՝

ԵՂՈՒՍԻՊ ՓԱՓԱԶԵԱՆ մահուան քառասունօրին առթիւ: Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

X

Այլի Տիկին Վ. Վարպետեան, Տէր եւ Տիկին Գրբըճեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտան իրենց ամուսնոյն եւ զեռայրին՝

ՎԱՂԱՐՇԱԿ ՎԱՊՊԵՏԵԱՆԻ մահուան տարեկիցին առթիւ, Կիրակի առտու, Դեկտ. 4, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցիին:

Ի գիտութիւն ողբացեալին յիշատակը յարգողներուն:

X

Այս Կիրակի, Դեկտ. 4, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի Կեսարիոյ առաջնորդ ՏՐԴԱՏ ԵՊԻՍԿ. ՊԱԼԵԱՆԻ յիշատակին նաեւ Կեսարիոյ եւ շրջանի 1896ին կոտորածի զոհներուն:

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍ

Սէն Լու Կրան-Փէնի Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ Թաղ. Խորհուրդը, առ ի երախտա - դիտութիւն մեզմէ առ յաւէտ բաժնուած նախկին առաջնորդ՝ հոգեւոր հայրերու, եկեղեցւոյ շինութեան նիւթապէս եւ բարոյապէս ծառայող բոլոր թաղական անդամներու, նուիրատուներու եւ որեւէ ձեւով եկեղեցւոյ պայծառութեան նպաստողներու եւ համայն թաղեցիներու նընջեցեալներուն համար հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտայ, Կիրակի Դեկտեմբեր 4: Ժամերգութիւն ժամը 8:30ին պատարագ 10ին, հոգեհանգիստ 11:30ին: Կը պատարագէ եւ կը քարոզէ ՇԱՀԱՆ Խաչակիր ԲՅՆՅ. ՏԵՏԵԱՆ

ՓԱՐԻԶ

Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ

Այս Ծարաթ, Դեկտ. 3, տօն է Սրբոց Առաքելացն եւ առաջին լուսաւորչացն մերոց Թաղէտսի եւ Բարբողիմէտսի:

Այս առթիւ, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ Մայր եկեղեցւոյ մէջ ժամը 10ին պատարագ կը մատուցուի:

Կը հրաւիրուի մեր ժողովուրդը ներկայ գտնուելու պատարագին եւ աղօթելու Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցւոյ անտասնութեան համար:

ՖՐԱՆՍ. ԶԱՅՆԱՍՓԻՒՌԻՆ

Խորհ. Հայաստան

Այս Զորեքշաբթի, ժամը 12:15էն սկսելու Ֆրանս - Բիւլթիւն կայանէն «Կլոր Սեղան» Հայաստանի շուրջ:

ՅՈՒՇԱՏԵՐ

ՀԱՄԱՆԱՐԲԵՐԴՅԻԱԿԱՆ Միութեան Մէջ Սնթուանի մասնաճիւղի անդամա - կան ժողովը Դեկտ. 3, Ծարաթ իրիկուն ժամը 20:30ին, Պառ տը լա Կառ: Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

X

ԿԱՊՈՅՏ ԽՍՁԻ Անիէն - Պուա Գոլոմպի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը, Զորեքշաբթի, Նոյ. 30, ժամը 20:30ին, Տիկին Պապիկեանի բնակարանը, 20 Ռիւ տիւ Ֆոսէ տը Լ'Օմոն, Անիէն:

ՇԱՎԻԼ

Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Այս Կիրակի (Դեկտ. 4) պատարագ կը մատուցուի:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՕՐԵՐ

ԼԻՈՆ

Կազմակերպուած 2, 3 եւ 4 Դեկտ. «Հայերէն խօսուն թատրոն»-ին կողմէ Ազգ. Միութեան սրահին մէջ, Արմէնի փողոց, Թիւ 40, Լիոն Յրէ:

Այս երեք օրուան ընթացքին նկարներու, քանդակներու եւ լուսանկարներու ցուցահանդէս (Պէրլէրեանի, Ռաֆաէ Օհանեանի, Թորոսի, Օհանեանի Ժիւլիէնի, Գոպոյեանի, Մուրատեանի գործերուն). ցուցադրութիւն նաեւ արժէքաւոր գեղեցիկ եւ սպերու:

Բացում ցուցադրութեան Դեկտ. 2 ժամը 18ին:

Ուրբաթ, Դեկտ. 2, ժամը 21ին, բանախօսութիւն զարդանկարչու - թեան մասին եւ տիւրփողիթիֆներու լուսարձակում Ա. Պէրլէրեանի կողմէ:

Ծարաթ, Դեկտ. 3, ժամը 21ին, բանախօսութիւն Ռուբէն Մելիքի կողմէ, Հայկ. բանաստեղծութեան մասին:

Կիրակի, Դեկտ. 4, ժամը 15ին, Մոլիէն սրահին մէջ նուազ, Փարիզի «Զարթօնք» նուագախումբին կողմէ:

«Հայկական խօսուն թատրոն»-ը ձեռք կը հրաւիրէ խոսնեամ ներկայ գտնուել այս հանդիսութեանց, ծանօթանալու եւ տարածելու համար Հայկական մշակոյթը:

JOURNÉES CULTURELLES ARMÉNIENNES

Sous le patronage de la célèbre comédienne Rosy Varte et du journal « Arménia » et sous la présidence d'honneur de M. Gazarian, le Théâtre d'Expression Arménienne présente les 2, 3 et 4 Décembre (salle communautaire, 40 Rue d'Arménie, Lyon 3e), un programme culturel unique ayant pour thèmes Art, Littérature et Musique.

— Pendant les trois jours: Exposition de peintures, sculptures, photographies (Berberian, Rajak Ohanian, Toros, Ohanian Julien, Koboյan, Mouratian). Exposition de livres d'art et de disques.

Vernissage Vendredi 2 Décembre à 18 heures.

— Vendredi 2 Décembre à 21 h., conférence de A. Berberian: « Enluminures arméniennes — Motifs décoratifs » avec projection de diapositives.

— Samedi 3 Décembre à 21 h., conférence de Rouben Mélik: « La poésie arménienne ».

— Dimanche 4 Décembre à 15 h. — salle Molière: Musique avec l'orchestre « Zartong » de Paris.

Le Théâtre d'Expression Arménienne vous invite à participer nombreux à cette manifestation afin d'œuvrer pour la reconnaissance de la culture arménienne.

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԷՍՍԵԱՆ ՍՍՆՈՒՑԻ ՏՕՆԱԾԱՌ Դեկտեմբեր 24, Փարմա սրահը:

ՓԱՐԻԶՈՒՅՑ ՏԻԿԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ՈՐԲԵՐՈՒ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՄՆԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի, Դեկտ. 4, ժամը 17էն կէս զիշեր

Dans les Salons de l'Hôtel George V, 31 Avenue George V — PARIS (8e)

BEDIK ET SON ORCHESTRE

LES TZIGANES IVANOVITCH

Մուտք 35 ֆրանկ, ուսանողներու 25 ֆր.

ՇԻՐԱԿ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

Ճաշարսկիտ

PIZZA OSKIAN

ընդարձակ սրահով, յարմար խմբական խրախմանքներու եւ ընկերական հաւա - րոյթներու:

139, rue St. Honoré Paris 1er tél. 260 23 80

ILE DE CRETE

հայկական եւ յունական խոհանոց

10, rue Mouffetard Paris 5e tél. 326 31 37

ARCHE DE NOE

42, rue Descartes Paris 5e tél. 329 68 83

Խաւնքիտ

արեւելեան ուտեստեղէններու

ՇԻՐԱԿ Ա.

26, rue de Trévis Paris 9e tél. 770 38 63

ՇԻՐԱԿ Բ.

18, rue de Chabrol Paris 10e tél. 770 26 55/6

Ծանօթ. Շիրակ Բ. իր դռները բացաւ Նոյեմբեր 7ին Հաստատութիւնը՝ որ միակ ներածողն է կրետական գիւնիներու, իր յարգոյ յաճախորդ - ներուն մէկ շիշ կրետական գիւնի կը նուիրէ առաջին գնումին:

Imprimé sur les Presses DU JOURNAL «HARATCH» 83, rue d'Hauteville 75010 Paris Commission Paritaire: N° 55935

L'UNION GENERALE ARMENIENNE DE BIENFAISANCE

au Centre Culturel Alex Manoogian 118, Rue de Courcelles, 75017 PARIS

Vendredi 2 Décembre à 20 h. 30

CINE-CLUB

« LE LIMIER » de J. L. Mankiewicz (USA - 1972)

avec Laurence Olivier et Michaël Caine

Participation aux frais: 10 Fr

Membres et étudiants: 8 Fr.

GALERIE FRAMOND 3, Rue des St-Pères — 75006 PARIS KAZANDJIAN œuvres récentes du 17 Nov. au 17 Décembre

ՍԷՆՏ ԱՆԹՈՒԱՆ

Տօնակատարութիւն Սրբոց Թաղէտսի եւ Բարբողիմէտսի տօնին

Սէնթ Անթուանի Ս. Թաղէտս եւ Բարբողիմէտս եկեղեցւոյ Թաղական Խորհուրդը կը տեղեկացնէ թաղի եւ շրջակայից հաւատացեալ ժողովուրդին եւ ազգային մարմիններուն թէ Ս. Թաղէտս եւ Բարբողիմէտս եկեղեցւոյ անուան տօնին առթիւ Կիրակի, Դեկտ. 4 կը մատուցուի եպիսկոպոսական հանդիսաւոր պատարագ աւանդական մատաղօրհնութիւն եւ ապա մասնաւոր հոգեհանգիստ՝ հոգիներուն համար բոլոր անոնց, որոնք ծառայեցին թաղին եւ եկեղեցւոյ պայծառութեան համար:

Պատարագը կը մատուցանէ եւ օրուան խորհուրդին պատշաճ քարոզը կ'ընէ ՅԱԿՈՒԲ ԵՊՍ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

Սկիզբ ժամերգութեան ժամը 8ին, պատարագ 10ին, մատաղօրհնութիւն եւ քարոզ 11ին, հոգեհանգիստ 11:50ին:

ԾԱՆՕԹ.— Մատաղի մասնակցիլ փա - փազները թող հաճին զիմել Թաղական նուութեան:

pour animer

vos soirées, vos galas,

vos réunions de société

le chanteur-compositeur et son orchestre

NORAÏR

avec le mini-show RUSSIAN-TZIGANE

RENSEIGNEMENTS:

PALOUYAN 9, rue de Trévis Paris 9° 523 24 97

JEAN MADON 13, rue Poissonnière Paris 2° 236 31 48